

Pekin Eylem Platformunun K Alanının AB'de
Gözden Geçirilmesi: Kadın ve Çevre
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İklim Değişikliği

Rapor

Bu Rapor Milieu Ltd ve Life tarafından hazırlanan bir çalışmaya dayanmaktadır.
e.V. Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü tarafından kullanılmak üzere.

Ne Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü ne de onun adına hareket eden herhangi bir kişi bu raporda yer alan bilgilerin kullanımından sorumlu tutulamaz.

Rapor ve ana bulgular üzerindeki çalışmalar Ilze Burkevica tarafından koordine edilmiş, araştırma kalite güvencesi ise Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü araştırma ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir: Jolanta Reingarde, Ilze Burkevica, Ioana Borza, Merle Paats, Jesper Schou Hansen ve George Kyriacou.

Europe Direct, Avrupa Birliği hakkındaki sorularınıza yanıt bulmanıza yardımcı olacak bir hizmettir.

**Ücretsiz telefon numarası (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Bazı cep telefonu operatörleri 00 800'lü numaralara erişime izin vermez veya bu aramalar faturalandırılabilir.

Avrupa Birliği hakkında daha fazla bilgiye internetten ulaşabilirsiniz (<http://europa.eu>).

Kataloglama verileri bu yayının sonunda bulunabilir. Lüksemburg:

Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi, 2012

ISBN 978-92-9218-026-3
doi:10.2839/34242

© Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, 2012
Kaynak belirtilmesi koşuluyla çoğaltılmasına izin verilir.

Lüksemburg'da basılmıştır

Önsöz

İklim değişikliği çağımızın en önemli sorunlarından biridir. Bugün ve gelecek nesiller için iklimin korunması Avrupa Birliği'nin öncelikleri arasında yer almaktadır. Araştırmalar iklim değişikliğinin kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu zorlukla karşı karşıya kalan kadın ve erkeklerin ihtiyaçları, öncelikleri ve imkânları da farklı olup, kadınların sesi yeterince duyulmamakta ve dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle, iklim değişikliğine karşı sürdürülebilir ve etkili bir yanıt geliştirmek ve sürdürmek için, toplumsal cinsiyet yaklaşımı ve toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler, her düzeydeki tüm politika ve eylemlerin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) tarafından hazırlanan rapor, Avrupa Birliği Üye Devletleri tarafından Pekin Deklarasyonu ve Eşitlik, Kalkınma ve Barış için Eylem Platformu'nun (BPfA) on iki ilgi alanından biri olan K alanı: Kadın ve Çevre'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemeyi incelemektedir. Bu rapor, toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim değişikliği konusunda AB düzeyinde karşılaştırılabilir veri sağlayan ilk rapordur. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden iklim değişikliği politikalarındaki ilerlemenin ölçülmesinde politika yapıcılar destekleyecek ilk göstergeleri de ortaya koymaktadır.

EIGE raporları serisinin ikinci raporu olan bu rapor, BPfA'nın takibinde AB Konseyi Danimarka Başkanlığını desteklemek üzere hazırlanmıştır. Danimarka Hükümeti, Avrupa Komisyonu ve Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Üst Düzey Grubu ile yakın işbirliği içinde geliştirilen rapor, (i) kadınların ulusal, AB ve uluslararası düzeylerde kamu sektöründe iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı ve (ii) bilimsel ve teknik alanlarda yüksek öğretimin cinsiyete göre bölümlendirilmesi konularına odaklanmaktadır.

Bulgular, kadınların ulusal, Avrupa ve uluslararası düzeylerde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının hala düşük olduğunu göstermektedir. Karar alma mekanizmalarındaki en yüksek kadın oranı uluslararası düzeyde gözlemlenmiştir: kadınlar Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ulusal delegasyonlarında %39'luk bir paya sahiptir. Avrupa Komisyonu'nda iklim değişikliği ile ilgili karar alma mekanizmalarında kadınların oranı %38'dir. On üç Üye Devlette kadınlar, analiz edilen üç kamu sektöründe (ulaştırma, enerji ve çevre) üst düzey pozisyonların sadece yaklaşık dörtte birini işgal etmektedir. Dört Üye Devlette kadınların temsil oranı %15'in bile altındadır.

Rapor aynı zamanda bilimsel ve teknolojik alanlardaki kadın ve erkek mezunların oranlarında da önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. 2009 yılında teknoloji alanındaki tüm mezunların sadece %28'i kadındı ve bu eğilim son on yılda önemli bir değişiklik göstermedi. Fen alanlarının kız öğrenciler için sosyal ve bireysel olarak daha uygun hale getirilmesi ve fen derslerinin müfredatına çapraz ve çok disiplinli yaklaşımların entegre edilmesi, kadınlar arasında fen temelli derslerin alımını artırabilir.

İklim değişikliği geniş bir alandır ve zaman, kapsam ve veri mevcudiyeti gibi nedenlerle bazıları raporda dikkate alınmayan birçok sektör ve kurumu kapsamaktadır. Bunlar arasında ulusal yasama organları, yerel ve bölgesel hükümetler, özel ticari sektör, sivil toplum kuruluşları veya araştırma ve akademik kurumlar yer almaktadır ve bunların hepsi iklim değişikliği politikalarına ve bu politikaların uygulanmasına çok önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu alandaki çalışmalar, kadınların karar alma süreçlerine katılımı ile gerçek politika sonuçları arasındaki bağlantılar konusunda daha fazla araştırma yapılmasından da faydalanabilir. Ayrıca, gelecekteki araştırmalar sera gazı emisyonlarına önemli ölçüde katkıda bulunan ve iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasında önemli rol oynayan tarım, endüstriyel süreçler ve atık gibi iklim değişikliğiyle ilgili diğer sektörleri de incelemelidir.

İskandinav Ülkeleri bakanları şu sonuca varmıştır: "iklim değişikliğiyle mücadele (uyum/azaltım) için yapılan yatırımları etkilemek ve bunlardan faydalanmak için kadın ve erkekler eşit fırsatlara sahip olmalıdır. Bu süreç, erkekleri ve kadınları eşit ve tam teşekküllü işbirlikçi ortaklar ve vatandaşlar haline getirecektir."¹

Bu yayına katkıda bulunan herkese ve özellikle Danimarka Hükümetine, Avrupa Komisyonu Adalet Genel Müdürlüğüne, Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Üst Düzey Grubuna ve EIGE'nin Pekin göstergeleri Çalışma Grubuna minnettarız. Bu yayın, Avrupa Birliği'nde etkili iklim değişikliği politikaları ve eylemlerini etkilemek için kadın ve erkeklerin eşit olanaklara sahip olması konusundaki tartışmalara önemli kanıtlar getirmektedir.

Virginija Langbakk

Direktör

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE)

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, tüm Topluluk politikalarında ve bunun sonucunda ortaya çıkan ulusal politikalarda toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması ve cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesine katkıda bulunmak ve güçlendirmek ve AB vatandaşlarının toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığını artırmak amacıyla kurulmuş özerk bir Avrupa Birliği kurumudur. Daha fazla bilgi çevrimiçi olarak bulunabilir (<http://www.eige.europa.eu>).

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü

Švitrigailos g. 11M
LT-03228 Vilnius
LİTVANYA

Tel. +370 52394107
Faks +370 52392163
E-posta: eige.sec@eige.europa.eu
<http://www.eige.europa.eu>

İçindekiler

Önsöz.....	3
Kısaltmalar.....	7
Ülke kısaltmaları.....	7
Sık kullanılan kısaltmalar.....	8
Anahtar terimler ve kavramlar.....	9
Anahtar kavramlar.....	9
Anahtar terimler.....	10
Giriş.....	11
1. İklim değişikliği ve politika bağlamı.....	13
1.1. İklim değişikliği.....	13
1.2. AB iklim değişikliği politikası.....	13
1.3. AB ve küresel perspektif.....	14
1.4. Özet ve sonuçlar.....	15
2. Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği.....	16
2.1. İklim değişikliğinin etkileri.....	19
2.2. İklim değişikliğine katkılar.....	21
2.2.1. Enerji tüketimi.....	22
2.2.2. Cinsiyete dayalı ulaşım kullanımı.....	23
2.3. Bireysel düzeyde iklim değişikliğinin azaltılması.....	25
2.3.1. Enerji ihtiyacı.....	25
2.3.2. Ulaşım ihtiyaçları.....	26
2.3.3. Bilinçli kararlar almak için temel olarak iletişim ve bilgi.....	26
2.4. İklim değişikliğine yönelik algı ve tutumlar.....	27
2.4.1. Enerji.....	29
2.4.2. Nakliye.....	30
2.5. Politika ve önlemlerin etkileri.....	30
2.5.1. Enerji.....	31
2.5.2. Nakliye.....	32
2.6. Özet ve sonuçlar.....	33
3. Göstergeler için teorik temel.....	35
3.1. İklim değişikliği karar alma süreçlerine cinsiyete dayalı katılım.....	35
3.1.1. Uluslararası iklim değişikliği politikasında kadınların karar alma süreçlerine katılımı.....	35
3.1.2. Kadınların ulusal ve yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı.....	36
3.1.3. Kadınların enerji sektörüne katılımı.....	38
3.1.4. Kadınların ulaştırma sektörüne katılımı.....	40
3.2. Eğitimin cinsiyete göre ayrılması.....	42
3.2.1. Bilimsel ve teknolojik yükseköğretim mezunları arasındaki toplumsal cinsiyet örüntülerini anlamak.....	42
3.3. Özet ve sonuçlar.....	43

4. Verilerin toplanması ve analizi	44
4.1. Veri toplama sürecine giriş.....	44
4.2. Ulusal düzeyde iklim değişikliği konusunda karar alma yer alan kadınlar	45
4.2.1. AB-27 perspektifi.....	45
4.2.2. Üye Devletlere Göre Dağılım	47
4.3. AB düzeyinde iklim değişikliği konusunda karar alma kadınlar.....	51
4.3.1. Avrupa Komisyonu verileri	51
4.3.2. Avrupa Parlamentosu verileri	52
4.4. Uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde karar alma pozisyonlarındaki kadınlar.....	53
4.5. Eğitimin cinsiyete göre bölünmesi	58
4.6. Veri analizi: özet ve sonuçlar	61
5. BPFA'nın K1 hedefi için gösterge önerileri	63
5.1. Giriş ve göstergelerin gerekçeleri	63
5.2. Önerilen göstergeler.....	64
6. Sonuçlar ve öneriler	73
6.1. Politika bağlamı	73
6.2. Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği.....	73
6.3. Önerilen göstergeler.....	74
6.4. Göstergeler ve veriler aracılığıyla ilerlemenin izlenmesi.....	75
6.5. İleriye giden yol	76
Bibliyografya.....	77
Veri toplama metodolojisi	83
Veri.....	105
Son Notlar	125

Kısaltmalar

Ülke kısaltmaları

AT	Avusturya
BE	Belçika
BG	Bulgaristan
CY	Kıbrıs
CZ	Çek Cumhuriyeti
DE	Almanya
DK	Danimarka
EE	Estonya
EL	Yunanistan
ES	İspanya
FI	Finlandiya
FR	Fransa
HU	Macaristan
IE	İrlanda
IT	İtalya
LT	Litvanya
LU	Lüksemburg
LV	Letonya
MT	Malta
NL	Hollanda
PL	Polonya
PT	Portekiz
RO	Romanya
SE	İsveç
SI	Slovenya
SK	Slovakya
UK	Birleşik Krallık
EU-27	27 AB Üye Devleti

Sık kullanılan kısaltmalar

CO2	Karbondiyoksit
COP	Taraflar Konferansı (bu raporda: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Tarafları)
EC	Avrupa Komisyonu
EP	Avrupa Parlamentosu
EPHFS	Avrupa Parlamentosu Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi
ERC	Avrupa Araştırma Konseyi
AB	Avrupa Birliği
AB ETS	Avrupa Emisyon Ticaret Sistemi
FP5 ve FP6	AB Beşinci ve Altıncı Çerçeve Programları
SERA GAZI	Sera gazı emisyonları
HoD	Delegasyon Başkanı
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
ISCED	Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması, UNESCO tarafından ülkelerdeki ve uluslararası eğitim istatistiklerini sunmak için tasarlanmıştır
IRE	Avrupa Parlamentosu Sanayi, Araştırma ve Enerji Komitesi
MEP	Avrupa Parlamentosu Üyesi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
SB	Yardımcı Organ (bu raporda: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi)
SBI	Uygulama için Yardımcı Organ (bu raporda: UNFCCC'nin)
SBSTA	Bilimsel ve Teknolojik Danışma için Yardımcı Organ (bu raporda: BMİDÇS'nin)
S&T	Bilim ve Teknoloji
TT	Avrupa Parlamentosu Ulaştırma ve Turizm Komitesi
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü

Anahtar terimler ve kavramlar

Anahtar kavramlar

Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği

İklim değişikliği, köklü ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine dayanan bir dünyayı etkileyen karmaşık bir çevresel ve sosyal meseledir. Bu sadece kadınların savunmasızlığı ve genellikle daha az güce sahip olmaları ve dolayısıyla iklim değişikliğini hafifletme ve bununla başa çıkma konusunda daha az yetenekli olmaları meselesi değil, aynı zamanda kadınların ve erkeklerin birbirleriyle nasıl ilişki kurduklarını ve bu ilişkilerin hanelerin, toplulukların, ülkelerin ve küresel toplumun iklim değişikliğinden etkilenme ve buna yanıt verme biçimlerini nasıl etkilediğini anlama meselesidir. Bu güç ilişkilerinin ortaya çıkarılması, neden bazı grupların sera gazlarına farklı şekilde katkıda bulunduklarını ve iklim değişikliğinden diğerlerinden farklı şekilde etkilendiklerini anlamaya yardımcı olur. Ayrıca, iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonunun gelecekte farklı rol ve sorumluluklara yol açabileceği ve her iki cinsiyetin beceri, bilgi, kaynak ve deneyimlerinden yararlanan çözümler bulmak için dikkate alınması gereken yolları analiz etmemizi sağlar.

Ancak, toplumsal cinsiyetin sadece ikili bir kavram (kadınlar ve erkekler) olmadığını, yaş, medeni durum, refah veya yoksulluk, etnik köken, cinsellik, kast, kültür vb. gibi bir dizi faktörü içerdiğini kabul etmek önemlidir. Bu nedenle, kadınların ve erkeklerin homojen gruplar olmadığını, çok çeşitli farklı kimlikleri, ihtiyaçları, kapasiteleri ve deneyimleri temsil ettiğini kabul etmek esastır. Kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğine katkıları ve iklim değişikliğinin etkileri ve olası çözümlerine yönelik tutumları farklılık gösterse de, bu sadece erkeklerin bir şekilde, kadınların ise başka bir şekilde dahil olduğu bir durum değildir. Bunun yerine, kimlik ve etki arasında, toplumsal cinsiyetin önemli bir rol oynadığı karmaşık etkileşimler gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliğini göz önünde bulundurmak, sadece kadın ve erkeklerin statüleri hakkında değil, farklı kimliklerin kesiştiği noktalar ve bunların kadın ve erkekler arasındaki ilişkilerin yanı sıra rollerini, sorumluluklarını, kırılganlıklarını ve iklim değişikliğiyle başa çıkma ve iklim değişikliğini hafifletme kapasitelerini nasıl etkilediği hakkında bir farkındalık yaratır.

Anahtar terimler

Cinsiyet

Belirli bir zamanda belirli bir toplumda kadın veya erkek olmakla ilişkilendirilen 'sosyal olarak inşa edilmiş' roller, davranışlar, nitelikler, yetenekler ve göreceli güç yelpazesi. 'Sosyal olarak inşa edilmiş', bunların 'verili' ya da 'doğal' olmadığı, toplum tarafından inşa edildiği ya da üretildiği anlamına . Bu nedenle de (Esplen, 2009b, Brody, Alyson, 2009, Gender and Care, Overview report).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Toplumsal cinsiyet eşitliği, tüm insanların -kadınlar ve erkekler- kalıplaşmış yargılar, katı cinsiyet rolleri veya önyargılar tarafından dayatılan sınırlamalar olmaksızın kişisel yeteneklerini geliştirmekte ve seçim yapmakta özgür oldukları bir durumu ifade eder. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların ve erkeklerin farklı davranışlarının, isteklerinin ve ihtiyaçlarının eşit şekilde dikkate alınması, değer verilmesi ve tercih edilmesi anlamına gelir (Aguilar, L., Blanco, M. ve Dankelman, I., 2006, 'The Absence of Gender Equity in the Discussions on the International Regime on Access and Benefit Sharing', Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Taraflar Konferansının sekizinci toplantısı için tartışma belgesi. Gland: Uluslararası Doğa Koruma Birliği).

Toplumsal Cinsiyet Anaakımlaştırma

Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, politika süreçlerinin (yeniden) düzenlenmesi, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesidir; böylece toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi, normalde politika yapımında yer alan aktörler tarafından her düzeyde ve her aşamada tüm politikalara dahil edilir (Council of Europe 1998, Conceptual framework, method- ology and presentation of good practices: Ana Akış Uzmanlar Grubu Faaliyetleri Nihai Raporu (EG-S-MS (98) (2), Strasbourg).

Kesişimsellik Kesişimsellik, toplumsal cinsiyetin diğer kimliklerle (ırk, sınıf, engellilik vb.) kesiştiği yolları ve bu kesişimlerin sistematik baskı ve ayrıcalıklara nasıl katkıda bulunduğunu incelemek, anlamak ve bunlara yanıt vermek için kullanılan analitik bir araçtır (AWID, 2004, Kesişimsellik: Toplumsal Cinsiyet ve Ekonomik Adalet için Bir Araç).

İklim

Dar anlamda 'ortalama hava durumu' veya daha kesin bir ifadeyle, aylardan binlerce veya milyonlarca yıla kadar değişen bir zaman diliminde ilgili büyüklüklerin ortalaması ve değişkenliği açısından istatistiksel tanımlama (IPCC).

İklim Değişikliği

İklimin ortalama durumunda veya değişkenliğinde, uzun bir süre (tipik olarak on yıllar veya daha uzun) devam eden istatistiksel olarak önemli bir değişiklik. İklim değişikliği doğal iç süreçlerden veya dış etkilere ya da atmosferin veya arazi kullanımındaki kalıcı antropojenik değişikliklerden kaynaklanabilir (IPCC).

Hafifletme

İklim değişikliği bağlamında, sera gazlarının kaynaklarını azaltmaya veya yutaklarını geliştirmeye yönelik bir insan müdahalesi (IPCC).

Düşük Karbonlu Kalkınma

CO2 ve diğer sera gazı seviyelerini, küresel emisyonlarda derin kesintiler yoluyla (örneğin yüksek düzeyde enerji verimliliği, düşük karbonlu enerji kaynaklarının kullanımı ve tüketim kalıpları ile yaşam tarzlarında değişiklik yoluyla) tehlikeli iklim değişikliğini önleyecek bir seviyede sabitlemeyi amaçlayan bir strateji.

Adaptasyon

Gerçek veya beklenen iklimsel uyarılara veya bunların etkilerine yanıt olarak doğal veya beşeri sistemlerde yapılan, zararı hafifleten veya faydalı fırsatları kullanan bir ayarlama (UNFCCC).

Piyasa Temelli Enstrümanlar

Fiyatları (ör. vergiler ve mali veya finansal teşvikler) veya emisyon miktarlarını etkileyen ve azami bir miktarın (mutlak olarak veya çıktı birimi başına) belirlendiği araçlar. Daha fazla ayrıntı çevrimiçi olarak mevcuttur

(http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/l28191_en.htm).

Emisyon Ticareti

Kyoto Protokolü'nün 17. Maddesinde belirtildiği üzere emisyon ticareti, kendilerine tahsis edilmiş ancak 'kullanılmamış' emisyon birimleri olan ülkelerin bu fazla kapasiteyi hedeflerinin üzerinde olan ülkelere satmalarına olanak tanımaktadır. Karbondioksit başlıca sera gazı olduğundan, insanlar basitçe karbon ticaretinden söz etmektedir. Karbon artık diğer emtialar gibi takip edilmekte ve ticareti yapılmaktadır. Bu, 'karbon piyasası' olarak bilinmektedir (UNFCCC).

Giriş

1995 yılında Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Pekin Deklarasyonunu ve Pekin Eylem Platformunu (BPfA) kabul etmiştir. BPfA, kadınların yaşamları boyunca tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam olarak yararlanmalarını teşvik etmeyi ve korumayı amaçlayan bir eylem gündemidir.

AB Üye Devletleri bu belgeyi imzalayarak, BPfA'nın uygulanması için harekete geçme sorumluluklarını resmen kabul etmiş ve ilgili alanların her birinde kaydedilen ilerlemeyi izlemeyi ve raporlamayı taahhüt etmişlerdir. Kadınların ilerlemesine ilişkin öncelikli sorumluluk ulusal hükümetlere ait olsa da AB, Pekin Deklarasyonu'nun hazırlanmasında da yer ve Üye Devletlerini harekete geçmeleri konusunda desteklemiştir.

Aralık 1995'te Avrupa Konseyi, AB'nin BPfA'ya olan bağlılığını kabul etmiş ve Üye Devletlerdeki uygulamasını yıllık bazda gözden geçirme niyetini belirtmiştir. 1999 yılından yana, BPfA hedeflerine ulaşma yolunda kaydedilen ilerlemenin izlenmesi amacıyla AB Konseyi'nin birbirini izleyen Başkanlıkları tarafından nicel ve nitel göstergeler geliştirilmiştir. 2010 yılı itibarıyla Avrupa Birliği Konseyi 12 kritik alanın 9'unda göstergeleri kabul etmiştir. Üç alan için göstergeler henüz geliştirilmemiştir: Kadınların İnsan Hakları, Kadınlar ve Medya ve Kadınlar ve Çevre.

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) 2010 yılından bu yana Birliği Konseyi Başkanlıklarını BPfA'nın takibi konusunda desteklemektedir. Avrupa Birliği Konseyi'nin 2012 yılının ilk yarısında Dönem Başkanlığını yürüten Danimarka, Komisyon, Toplumsal Cinsiyetin Anaakımlaştırılması Üst Düzey Grubu ve EIGE ile işbirliği içinde, toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim değişikliğine odaklanan 'Kadınlar ve Çevre' başlıklı alanı gözden geçirmeye ve bu alanda göstergeler önermeye karar vermiştir.

İklim değişikliği, modern çağın en büyük zorluklarından biridir. AB'de önemli bir politika müdahale alanıdır. AB, iklim ve enerji politikasına yönelik entegre bir yaklaşım benimsemiş olup iklimin korunmasına yönelik küresel çabaların güçlendirilmesinde öncü bir rol oynamaktadır. Ayrıca AB, tüm faaliyetlerinde kadın-erkek eşitliği için çaba sarf etmekle yükümlüdür. AB'nin toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması taahhüdü, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin politika yapımında yer alan aktörler tarafından her düzeyde ve her aşamada çevre politikalarına ve programlarına dahil edilmesi için eylemler ve somut önlemler alınmasını gerektirmektedir. AB'nin toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği taahhütleri doğrultusunda, Danimarka Dönem Başkanlığı iklim değişikliğine toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakacak ve bu alandaki ilerlemeyi ölçmek için göstergeler geliştirecektir.

'Kadın ve Çevre' kritik alanının birbiriyle bağlantılı üç hedefi bulunmaktadır:

- K.1: Kadınların her düzeyde çevresel karar alma sürecine aktif olarak dahil edilmesi;
- K.2: Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik politika ve programlara toplumsal cinsiyet kaygılarını ve bakış açılarını entegre etmek;
- K.3: Kalkınma ve çevre politikalarının kadınlar üzerindeki etkisini değerlendirmek için ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde mekanizmaların güçlendirilmesi veya kurulması.

Bu rapor, aşağıdaki hedefler için bir dizi gösterge önermeyi amaçlamaktadır

K.1 iklim değişikliğine odaklanmaktadır. Bunu yapmak için, AB ve Üye Devletlerinde bu alanda yapılan araştırmalardan elde edilen kanıtlarla birlikte toplumsal cinsiyet konuları ve iklim değişikliği arasındaki teorik bağlantıları araştırmaktadır. Teorik temele ve mevcut verilere dayanan rapor, K.1 hedefinin iki önemli boyutunu tartışmaktadır: kadınların ulusal, AB ve ülkeler arası düzeylerde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı ve iklim değişikliğiyle ilgili bilimsel ve teknik alanlardaki tüm mezunlar arasında yükseköğrenim mezunu kadınların oranı.

Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı, toplumun ihtiyaçlarına en iyi şekilde hizmet eden, toplumsal cinsiyete daha duyarlı ve etkin iklim değişikliği politikaları için önemli bir ön koşuldur. Üye Devletlerin çoğunda kadınlar karar alma süreçlerinde ve pozisyonlarında yetersiz temsil edilmeye devam etmektedir. Karar alma süreçlerinde cinsiyet eşitliği, Komisyon'un 2010-15 Kadın-Erkek Eşitliği Stratejisi'nin öncelikli alanlarından biridir. Eğitim, Pekin hedeflerine ulaşma çabalarında bir diğer önemli ilgi alanıdır. BPfA, K.1 hedefine ulaşmak için yerel ve bölgesel yetkililer de dahil olmak üzere her düzeydeki hükümetlerin atması gereken kilit adımlardan birinin 'Kadınların bilim, teknoloji ve ekonomi alanları da dahil olmak üzere bilgi ve eğitime erişimini kolaylaştırmak ve artırmak, böylece çevresel kararlara katılım için bilgi, beceri ve fırsatlarını geliştirmek'², Kadınların enerji ve liman ötesi sektörlerde kariyer yapmalarına yol açan bilim ve teknolojiyle ilgili alanlara daha yüksek oranda kaydolmaları, iklim değişikliği politikalarını kontrol eden ve destekleyen kurumlara ve güç yapılarına erişim elde etmeleri için bir ön koşuldur. Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının ve eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesinin analizi, AB Üye Devletlerinde hedef K.1'e yönelik ilerlemeyi ölçmek için mevcut olan ve düzenli olarak toplanabilen verilere dayanmaktadır.

Gelişmekte olan için iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutları üzerine nispeten büyük miktarda araştırma yapıldığını, ancak AB için benzer araştırmaların az olduğunu belirtmek gerekir.

Mevcut araştırma tüm Üye Devletleri kapsamamakta veya AB düzeyinde karşılaştırılabilir veriler sunmamaktadır. Bununla birlikte, konu

önemlidir ve sadece daha güçlü bir kanıt temeli oluşturmak için daha fazla araştırma yapılmasını değil, aynı zamanda politika yapımında daha fazla dikkate alınmasını gerektirir. İklim değişikliği, birbiriyle örtüşen bir dizi toplumsal cinsiyet boyutunu ve bunların psiko-mantıksal, sosyo-ekonomik, kültürel, yasal, siyasi ve biyolojik yönlerini içeren karmaşık bir konudur.

Bölüm 1'de iklim değişikliğine giriş yapılmakta ve bunun geniş kapsamlı ve karmaşık bir konu olduğu, çevresel etkilerinin yanı sıra sosyo-ekonomik etkilerinin de bulunduğu belirtilmektedir. Bölüm 1, konuya ilişkin temel bir genel bakış, nedenleri ve değişen iklimin önümüzdeki yıllarda AB'yi nasıl etkilemesinin beklendiğine dair bir resim sunmaktadır. Bu bölüm aynı zamanda AB düzeyinde ve uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde alınan politika girişimlerine genel bir bakış içermektedir.

2. ve 3. Bölümler, iklim değişikliği ve toplumsal cinsiyet arasındaki bağlantılara ilişkin mevcut araştırma ve literatürün kapsamlı bir incelemesine dayanmakta ve iklim değişikliği politika oluşturma ve karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet unsurlarının daha fazla dikkate alınmasına yönelik argümanları ortaya koymaktadır. Literatür taraması, bağlamı ortaya koymakta ve dikkate alınması gereken konuları belirlemektedir. Bölüm 2, iklim değişikliğinin etkilerinin toplumsal cinsiyet boyutlarını ve örneğin enerjiden kaynaklanan sera gazı emisyonlarına katkıyı kapsamaktadır.

tüketim ve ulaşım kullanımı. Bu bölümde ayrıca kadınların ve erkeklerin emisyonlarını azaltmak için yaşam tarzlarını ne ölçüde uyarlamaya istekli oldukları ve bunu ne ölçüde yapabildikleri tartışılmakta ve kamuoyunun AB'de iklim değişikliğine yönelik algı ve tutumlar hakkında neler söylediği gözden geçirilmektedir. Bölüm 3, iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerinde kadınların rolüne ilişkin araştırmaları ve AB'deki eğitim sistemlerinin iklim değişikliğiyle ilgili kariyerlere giriş sağlayan bilimsel ve teknik alanlarda eğitimi ne ölçüde desteklediğini incelemektedir.

Bölüm 4 ve 5, kadınların ulusal, AB ve uluslararası düzeylerde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımına ilişkin verilerin analizlerini sunmaktadır. İklim değişikliği ile ilgili birçok bilimsel ve teknolojik alanda yükseköğretim mezunlarına ilişkin Eurostat verileri - ve özellikle enerji ve ulaşım sektörleri - AB ve Üye Devlet düzeyinde doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki tüm mezunlar arasında kadın yüksek öğrenim mezunlarının oranını değerlendirmek amacıyla da analiz edilmiştir. Analiz temelinde, dört gösterge önerilmiş ve bunları ölçmek için mevcut verilerle birlikte ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Bölüm 6'da bu alanda daha ileri çalışmalar için sonuçlar ve öneriler sunulmaktadır.

1. İklim değişikliği ve politika bağlamı

1.1. İklim değişikliği

İklim değişikliği geniş ve karmaşık bir konudur. Nedenleri ve etkilerinin yanı sıra tehlikeli ve geri döndürülemez sonuçlardan kaçınmak için gerekli tepki ve önlemleri göz önünde bulundurduğumuzda, yaşamın neredeyse her yönüyle olan yakın bağlantısı açıkça görülmektedir.

Sera etkisinin altında yatan mekanizma, atmosferin güneş radyasyonu için bir ısı tuzağı işlevi görmesine dayanmaktadır. Gelen kısa dalga radyasyon Dünya'nın yüzeyi tarafından emilir, bu da sera gazları tarafından emildiği için kaçamayan uzun dalga radyasyon yayar: nihai sonuç hava sıcaklığında bir artıştır. Bu etki olmasaydı, gezegen yaklaşık 18 °C daha soğuk olurdu. İnsan faaliyetlerinden kaynaklanan bir dizi gaz ısı tuzağına katkıda bulunmakta ve insan kaynaklı iklim değişikliği olarak bilinen bir süreçte iklim sisteminin enerji dengesini değiştirmektedir. İklim değişikliği sadece 'küresel ısınmayı' aynı zamanda nem ve yağış, atmosferik basınç ve rüzgar da dahil olmak üzere ortalama hava koşullarındaki ve modellerindeki kalıcı değişiklikleri de içermektedir.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneline (IPCC)³ göre, küresel ortalama hava ve okyanus sıcaklığındaki artışlar, kuzey yarımkürede kar ve buzların erimesi ve deniz seviyelerinin yükselmesi gibi doğal ve beşeri ortamları etkileyen kanıtlar doğrultusunda iklim sisteminde ısınmanın gerçekleşmekte olduğuna dair hiçbir şüphe yoktur (Intergovernmental Panel on Climate Change, 2007). İklim değişikliğinin AB'de beklenen etkileri arasında fırtınalar ve şiddetli yağmurlar gibi aşırı hava olaylarının daha sık görülmesi, yüksek sıcaklıklar ve kuraklık (özellikle güney Avrupa'da), buzulların geri çekilmesi ve kar örtüsünün azalması yer almaktadır. Sonuçlar arasında ani sel ve kıyı taşkınları riskinin artması, erozyonun artması, daha sık orman yangınları, kapsamlı tür kaybı ve su mevcudiyetinin ve mahsul verimliliğinin azalması yer alacaktır. Bunlar da tarım, ormancılık, altyapı (enerji, binalar ve ulaşım), çevre (su, toprak, biyoçeşitlilik ve doğal kaynaklar) ve balıkçılık, turizm, sağlık ve sosyal yönler dahil olmak üzere deniz ve kıyı bölgeleri gibi çeşitli sektörleri olumsuz etkileyecektir.

Sanayi öncesi dönemden bu yana, küresel sera gazı (GHG) emisyonları artmakta olup, son 40 yılda %70'in üzerinde bir artış göstermiştir (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2007). Atmosferde biriken ve iklim değişikliğine neredeyse %78 oranında katkıda bulunan ana gaz, fosil yakıtların yakılması ve ormansızlaşmadan kaynaklanan karbondioksittir. Metan, azot oksit ve florlu gazlar (F-gazları) gibi diğer sera gazlarının katkısı daha az olmakla birlikte, ton emisyon başına etkileri çok daha güçlüdür.

Ormansızlaşma küresel ölçekte iklim değişikliğinin önemli bir nedeni olup küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık %20'sinden sorumluyken, Avrupa'da arazi kullanımı değişiklikleri küçük bir rol oynamaktadır. Buna karşılık, enerji sektörü Avrupa'daki sera gazı emisyonlarının büyük bir kısmından sorumludur. Avrupa Komisyonu'na göre, 2009 yılında sera gazı emisyonlarının sektörlere göre oranları şöyledir:

32,4'ü enerji arzından; %26,7'si enerji kullanımından; %20,2'si ulaşımdan; %7'si endüstriyel süreçlerden; %10,3'ü tarımdan; %3,2'si atıklardan ve %0,2'si solventlerden ve diğer kaynaklardan⁴ (tüm AB-27 ülkeleri).

Sonuç olarak, enerji sektörü - özellikle elektrik santralleri - ulaşım, kamu ve özel binalar⁵ ve ticari faaliyetler sera gazı emisyonlarının azaltılmasında kilit öneme sahiptir. Özellikle ulaşımdan kaynaklanan emisyonlar, hem yolcular hem de mallar için trans-port talebindeki artışın bir sonucu olarak 1990'dan bu yana %16.8 oranında artmıştır (AB-15 ülkeleri).

Ülkeler sera gazı emisyonlarını azaltmada başarılı olsalar bile, gezegenin halihazırda atmosferde bulunan sera gazlarından kurtulması zaman alacaktır. Küresel toplum iklim değişikliğinin etkileriyle karşı karşıya kalacak ve bu nedenle uyum sağlamak için önlemler alması gerekecektir. İklim değişikliğinin etkilerine karşı dayanıklılığın artırılması, örneğin enerji verimliliğinin ve yeşil ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi yoluyla düşük karbonlu bir ekonomiye yatırım yapma şansı anlamına da gelmektedir.

12. AB iklim değişikliği politikası

İklim değişikliği politikası, her ölçekte küresel hedeflerin ve eylemlerin tanımlanmasını da içeren kapsamlı, entegre ve uzun vadeli bir yaklaşım gerektirmektedir. Tüm kamu, sanayi ve özel sektör tüketicileri soruna katkıda bulunmaktadır ve bu nedenle çözümün bir parçası olmaları gerekmektedir.

İklim değişikliği, hem etkileri hem de azaltım stratejileri açısından, diğer birçok konuyla bağlantılıdır⁶. Hava kirliliği ve sağlık ile enerji, su, toprak ve arazi gibi doğal kaynaklarla yakından bağlantılıdır. Ayrıca, ekonomik ve sosyal meselelerle, özellikle de küresel ölçekte eşitlik meseleleriyle ilişkilidir.

AB düzeyinde iklim değişikliğine yanıt vermeye yönelik ilk girişimler 20 yıl öncesine dayanmaktadır ve örneğin bir karbon vergisi getirilmesi önerisini içermektedir. Nihayetinde 2003 yılında, enerji ürünleri ve elektriğin vergilendirilmesine ilişkin Topluluk çerçevesini yeniden yapılandırın ve karbon salınımı yapanların vergilendirilmesini içeren 2003/96/EC sayılı Konsey Direktifi kabul edilmiştir. 2000 yılında Avrupa İklim Değişikliği Programı (ECCP) başlatılmış ve çok çeşitli yeni politika ve tedbirlerin kabul edilmesine yol açmıştır

2005'te yeni bir aşamaya geçmeden önce (ikinci Avrupa İklim Değişikliği Programı - ECCP II)⁽⁷⁾.

Avrupa'yı enerji verimliliği yüksek, düşük karbonlu bir ekonomiye dönüştürmek amacıyla 2008 yılında İklim ve Enerji Paketinin kabul edilmesiyle iklim ve enerji politikasına entegre bir yaklaşım benimsenmiştir. Yaygın olarak 20-20-20 hedefleri olarak bilinen orta vadeli hedefler şunları içermektedir: sera gazı emisyonlarının 1990 seviyelerine göre %20 azaltılması; enerji tüketiminin %20'sinin yenilenebilir kaynaklardan sağlanması; ve 2020 yılına kadar AB-27 genelinde enerji verimliliğinde %20'lik bir iyileşme sağlanması. Daha uzun vadede ise AB sera gazı emisyonlarının yüzyılın ortalarına kadar 1990 seviyelerine göre oranında azaltılması öngörülmektedir.

AB çapında sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik girişimler arasında, AB'nin sanayiden kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik temel aracı olan Emisyon Ticaret Sistemi de yer almaktadır⁸. AB ETS, toplam AB emisyonlarının yaklaşık %40'ını oluşturan 12.000'den fazla tesisten kaynaklanan sera gazı emisyonlarını kapsamaktadır. AB ETS'yi düzenleyen 2003/87/EC sayılı Direktif uyarınca, tesisler her yıl bir önceki yıl rapor ettikleri emisyonlar kadar tahsisat teslim etmek zorundadır. 2012'den itibaren havacılık operatörleri de programa dahil edilmiştir. Diğer kapsayıcı kurallar arasında Üye Devletler arasında emisyon azaltma yükünün paylaşılması (Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 23 Nisan 2009 tarihli ve 406/2009/EC sayılı, Topluluğun 2020 yılına kadar sera gazı emisyonlarını azaltma taahhütlerini karşılamak üzere Üye Devletlerin sera gazı emisyonlarını azaltma çabalarına ilişkin Kararı) ve 280/2004/EC sayılı dayalı olarak sera gazı emisyonlarının izlenmesine yönelik ortak çabalar yer almaktadır.

Sektörel düzeyde, başta enerji ve ulaştırma sektörlerinde olmak üzere sera gazı emisyonlarını azaltmayı amaçlayan çok sayıda başka AB direktifi bulunmaktadır. Bunlar ulusal düzeyde çeşitli şekillerde uygulanmaktadır. Aşağıda, kapsanan sektörlerin ve ilgili AB direktiflerinden bazılarının bir listesi yer almaktadır.

Yenilenebilir enerjiler: Direktifler, rüzgar, güneş, hidro ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının ve biyoyakıtlar gibi yenilenebilir ulaşım yakıtlarının ve kombine ısı ve güç tesislerinin kullanımının artırılmasını zorunlu kılmakta ve 2020 yılına kadar Avrupa Birliği'nin enerji karışımında yenilenebilir kaynaklardan elde edilen enerjinin %20 oranında olmasını zorunlu bir hedef olarak belirlemektedir (en son olarak, yenilenebilir kaynaklardan elde edilen enerjinin kullanımının teşvik ilişkin 23 Nisan 2009 tarihli ve 2009/28/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi).

Enerji verimliliği: Düzenlenen alanlar arasında binaların enerji performansı (binaların enerji performansına ilişkin 19 Mayıs 2010 tarihli ve 2010/31/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi) ve enerji kullanan ürünlerin ekolojik tasarımına ilişkin bir çerçeve (enerji kullanan için ekotasarım gerekliliklerinin belirlenmesine yönelik bir çerçeve oluşturan 6 Temmuz 2005 tarihli ve 2005/32/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi); ev aletlerinin enerji etiketlemesi (2003/66/EC sayılı Komisyon Direktifi de dahil olmak üzere

elektrikli ev tipi buzdolapları, dondurucular ve bunların kombinasyonlarının enerji etiketlemesine ilişkin 3 Temmuz 2003 tarihli Direktif); son kullanım verimliliği ve enerji hizmetleri (son kullanım verimliliği ve enerji hizmetlerine ilişkin 5 Nisan 2006 tarihli ve 2006/32/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi); ve enerji ile ilgili ürünler için ekotasarım gerekliliklerinin yönelik bir çerçeve oluşturan 21 Ekim 2009 tarihli ve 2009/125/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi.

Ulaşım/yakıtlar: Bunlar arasında yeni binek otomobiller için 2015 yılına kadar 130 g CO₂ ve 2020 yılına kadar 95 g CO₂ emisyon performans standartları (hafif hizmet araçlarından kaynaklanan CO₂ emisyonlarının azaltılmasına yönelik Topluluğun entegre yaklaşımının bir parçası olarak yeni binek otomobiller için emisyon performans standartlarını belirleyen 23 Nisan 2009 tarihli ve 443/2009/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü), biyoyakıtlar (taşımacılıkta biyoyakıtların veya diğer yenilenebilir yakıtların kullanımının teşvik edilmesine ilişkin 8 Mayıs 2003 tarihli ve 2003/30/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi) yer almaktadır, ve havacılığın, çıkış noktası veya varış noktası bir Avrupa havalimanı olan tüm uçuşlar için geçerli olan AB Emisyon Ticareti Sistemine dahil edilmesi (havacılık faaliyetlerinin Topluluk içinde sera gazı emisyon izni ticareti programına dahil edilmesi amacıyla 2003/78/EC sayılı Direktifi tadil eden 19 Kasım 2008 tarihli ve 2008/101/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi aracılığıyla).

Ayrıca Ulaştırma Beyaz Kitabı, trafiğin 2030 yılına kadar %30, 2050 yılına kadar ise %50 oranında karayolundan demiryolu gibi daha verimli diğer ulaşım araçlarına aktarılmasını ve Avrupa stratejik altyapısının (RTE T) temel bir ağının kurulmasını ana hedefleri olarak belirlemiştir.

Diğer mevzuat, Topluluğun sera gazı emisyon ödeneği ticaret planını iyileştirmek ve genişletmek amacıyla 2003/87/EC'yi tadil eden 23 Nisan 2009 tarihli ve 2009/29/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ile elektrik santralleri ve diğer büyük tesisler tarafından salınan karbondioksiti yakalamak ve depolamak için karbon tutma ve depolama (CCS) teknolojilerinin geliştirilmesini içermektedir.

Son olarak, Avrupa'nın iklim değişikliğine karşı direncini güçlendirecek kapsamlı bir AB uyum stratejisi, uyum tedbirleri ve politikaları için bir çerçeve sunan bir Beyaz Kitap temelinde anda geliştirilmektedir⁹. AB uyum stratejisinin 2013 yılında kabul edilmesi beklenmektedir.

13. AB ve küresel perspektif

Avrupa Birliği ve Üye Devletleri, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) ve BMİDÇS Kyoto Protokolü'nü onaylamıştır. Kyoto Protokolü imzalandığında, 2004 yılından önce AB üyesi olan Üye Devletler (Belçika, Danimarka, Almanya, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Portekiz, Finlandiya, İsveç ve Birleşik Krallık) ve

Avrupa Topluluğu 2008-2012 yılları arasında sera gazı emisyonlarını toplu olarak %8 oranında azaltmayı taahhüt etmiştir. Bu tarihten sonra AB'ye katılan Üye Devletler, Macaristan ve Polonya (%6) hariç olmak üzere, emisyonlarını %8 oranında azaltmayı taahhüt etmemişlerdir. Malta ve Kıbrıs, o dönemde Çerçeve Sözleşme'nin Ek I listesinde yer almadıkları için Kyoto Protokolü kapsamında taahhütleri bulunmamaktadır.

AB emisyonlarını 2012-18 yılları arasında (1990'a göre) %8 oranında azaltma taahhüdünü yerine getirmek üzere yürürlüğe konan AB yük paylaşımı anlaşmasında Üye Devletler için tanımlanan özel hedefler bağlayıcıdır ve kişi başına emisyon seviyeleri ve ülkelerin kapasiteleri gibi göstergeler dikkate alındığında Üye Devletler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

Ancak, küresel emisyonların yaklaşık %16'sını kapsayan Kyoto Protokolü kapsamındaki taahhütlerin, Tarafların Cancún'da mutkaldıkları gibi küresel ortalama sıcaklık artışını 2 °C ile sınırlama hedefini karşılamak için tek başına yeterli olmadığı geniş bir fikir birliği vardır. 2 °C hedefini ulaşılabilir kılmak için bilim nettir: küresel sera gazı emisyonlarının 2050 yılına kadar 1990 seviyesinden en az %50 oranında azaltılması ve en geç 2020 yılına kadar zirveye ulaşması gerekecektir. Ayrıca, IPCC Dördüncü Değerlendirme Raporu: İklim Değişikliği 2007 (AR4), IPCC tarafından bugüne kadar değerlendirilen en düşük stabilizasyon seviyesine ulaşmanın ve buna karşılık gelen potansiyel hasar sınırlamasının, bir grup olarak Ek I Taraflarının 2020 yılına kadar emisyonları 1990 seviyelerinin %25-40 altına düşürmesini gerektireceğini, bir grup olarak gelişmekte olan ülkelerin ise 2020 yılına kadar öngörülen emisyon artış oranının %15-30 civarında önemli bir sapma gerektiğini belirtmektedir. Cancún Anlaşmaları bağlamında Taraflar, gerekli azaltımların sadece yaklaşık %60'ını oluşturan emisyonlarını azaltmaya yönelik bir dizi taahhüdü masaya koymuşlardır. Durban'da Taraflar, 2020 yılına kadar sera gazlarının küresel yıllık emisyonları açısından Tarafların azaltım taahhütlerinin toplam etkisi ile küresel ortalama sıcaklıktaki artışı 2 °C'nin altında veya sanayi öncesi seviyelerin 1.5 °C üzerinde tutma olasılığı ile tutarlı toplam yollar arasındaki bu önemli boşluğun varlığını kabul etmiştir. Bu metinde, Sözleşme kapsamında tüm Taraflar için yasal güce sahip bir protokol, başka bir yasal araç veya üzerinde mutabık kalınan bir sonuç geliştirmek amacıyla Durban Geliştirilmiş Eylem Platformu başlatılmıştır. Bu süreç, tüm Tarafların mümkün olan en yüksek azaltım çabalarını göstermelerini sağlamak amacıyla hedef düzeyini yükseltmek ve hedef açığını kapatabilecek eylem seçeneklerini belirlemek ve araştırmaktır.

Uluslararası müzakereler iki yönlü bir yaklaşımla yürütülmektedir. İlk olarak, Kyoto Protokolü temelinde, ad hoc Çalışma Grubu (AWG-KP) Protokolün güncellenmesi ve güçlendirilmesi için seçenekleri incelemektedir. Durban'daki son İklim Değişikliği Zirvesi'nde (Aralık 2011) Taraflar, ikinci taahhüt döneminin 1 Ocak 2013'te başlayıp 31 Aralık 2017 ya da 31 Aralık 2020'de sona ermesi konusunda anlaşmaya varmışlardır.

Taraflarca uygulanacak ekonomi çapında sayısallaştırılmış emisyon azaltım hedeflerinin kararın bir Ekinde yer alması. Tarafların bu hedefleri 2012'deki ikinci taahhüt dönemi için sayısallaştırılmış emisyon sınırlama veya azaltma hedeflerine (QELROs) dönüştürmeleri gerekecektir. AWG-KP kapsamındaki tartışmalara paralel olarak Taraflar, COP13'te (2007) kabul edilen Bali Eylem Planı temelinde, Sözleşme kapsamında Uzun Vadeli İşbirliği Eylemine ilişkin geçici Çalışma Grubunda (AWG-LCA) çalışmaktadır. Cancún'da 2010 yılında önemli sonuçlar elde edilmiş, bu sonuçlar 2011 yılında Durban'da Cancún sonuçlarının uygulanmasını ileriye götüren 30'dan fazla kararın kabul edilmesiyle daha da geliştirilmiş ve tamamlanmış, aynı zamanda en geç 2015 yılına kadar Sözleşme kapsamında tüm Taraflar için geçerli olacak bir protokol, başka bir yasal araç veya üzerinde mutabık kalınan bir sonuç geliştirmek amacıyla derhal çalışmaya başlayacak olan Durban Güçlendirilmiş Eylem Platformu üzerine yeni bir ad hoc Çalışma Grubunda geliştirilecek yeni bir süreci uygulamaya koymak için önemli anlaşmalar yapılmıştır.

BMDÇS müzakerelerinin çoğunda, özellikle de Kyoto Protokolü etrafında dönen müzakerelerde AB, diğer sanayileşmiş ülkelerin çoğundan çok daha iddialı hedefler ve öz taahhütler geliştirilmesinde aktif bir rol oynamıştır. Durban'da Avrupa Birliği, Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri İttifakı ve En Az Gelişmiş Ülkeler arasındaki İttifak, Brezilya, Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra bu süreci kabul etme konusunda daha isteksiz olan ABD üzerindeki baskıyı sürdürerek, Durban Platformu ve 2 °C hedefini güçlendiren hırs düzeyini artırma süreci ve en geç 2015 yılına kadar tüm ülkeleri kapsayan yasal olarak bağlayıcı bir anlaşmaya yönelik yol haritası üzerinde anlaşmaya varılmasında kilit rol oynamıştır.

14. Özet ve sonuçlar

İnsan faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazlarının salınımının neden olduğu iklim değişikliği halihazırda gözlemlenebilir ve ekosistemleri ve toplumları etkileyen ciddi etkilere yol açması beklenmektedir. İklim değişikliğini hafifletmek ve etkilerine uyum sağlamak için her düzeyde acil eylem gerekmektedir. Enerji ve ulaşım ile ilgili sektörler sera gazı emisyonlarının ana kaynağıdır. Avrupa Birliği, çok sayıda düzenlemeyi içeren iklim politikasına yönelik entegre bir yaklaşım benimsemiştir. Ayrıca AB, uluslararası iklim müzakerelerinin ilerletilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. AB, daha sürdürülebilir enerji ve ulaştırma politikaları da dahil olmak üzere iklimin korunmasına yönelik küresel çabaların güçlendirilmesinde¹⁰ öncülük etmeye devam etme ve düşük karbonlu bir topluma geçişin sosyal ve ekonomik açıdan faydalı olabileceğini gösterme potansiyeline sahiptir.

2. Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği

Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında, iklim politikaları için hangi konular önemlidir?

İklim değişikliğini toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden değerlendirirken dikkate alınması gereken çeşitli hususlar vardır. Bunlardan biri, politika yapımında güç ve katılım meselesiyle ilgilidir: Kim planlıyor ve karar veriyor ve planlama ve karar alma nasıl ? Bu, karar alma pozisyonlarında, iklim değişikliği araştırmalarında ve teknoloji geliştirmede ve genel olarak uluslararası müzakerelerde veya katılımcı süreçlerde kadın ve erkeklerin oranı konularını ele almaktadır. Ayrıca, kadın ve erkeklerin eşit temsiline tartışmaları ve çözümleri nasıl şekillendirdiği de dikkate alınmalıdır.

İkinci olarak, iklim politikaları iklim toplumsal cinsiyetle ilgili çeşitli yönlerini dikkate almalıdır: iklim değişikliğinin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkisi, iklim değişikliğine farklı katkıları ve algıları ve kadınların ve erkeklerin azaltım ve uyum için tercih ettikleri çözümler. Bu hususlar, çeşitli toplumsal cinsiyet boyutları ele alınarak incelenecektir:

- (a) Gelir, sınıf ve yaş gibi sosyo-ekonomik faktörlerin kadınların ve erkeklerin azaltım stratejilerini nasıl etkilediği;
- (b) psiko-sosyal boyutun kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğine yönelik algılarını ve tutumlarını nasıl etkilediği;
- (c) Çeşitli boyutların politika ve tedbirlerin cinsiyete dayalı etkilerini nasıl etkilediği.

Toplumsal cinsiyet boyutları, net olmadıkları ve birbirlerini güçlendirebilecekleri veya zayıflatabilecekleri için örtüşebilecekleri akılda tutularak aşağıdaki gibi belirtilebilir.

Boyutlar	Cinsiyete özgü yönler/yaklaşımlar
Sosyo-psikolojik	Anahtar Kelimeler: cinsiyet kimliği, cinsiyet rolleri, cinsiyete özgü davranışlar, tutumlar, risk algısı, yaşam beklentisi (davranışla ilgili) Toplumsal cinsiyet kimlikleri, eril ya da dişil olmanın ne anlama geldiğine dair kültürel anlayışlara dayanırken, toplumsal cinsiyet rolleri ise kadın ya da erkek olmaya dair toplumsal beklentilere dayanmaktadır. Her ikisi de farklı tüketim kalıplarına dönüştürülebilir, potansiyel olarak daha fazla veya daha az enerji yoğun yaşam tarzlarına ve farklı değerlere (örneğin adalet ve etik v maliyet-performans oranı) dayalı farklılaşmış tutum ve algılara neden olabilir.
Sosyo-ekonomik	Anahtar Kelimeler: cinsiyete dayalı işbölümü (yatay, dikey), mülkiyet sahipliği, kaynaklara erişim, gelir, eğitim, yoksulluk Ücretli ve ücretsiz işlerde cinsiyete dayalı iş bölümü, iklim değişikliğinin etkileri ve düşük karbonlu kalkınma gereksinimlerinde farklılıklara yol açmaktadır. Örneğin, zaman kullanımı çalışmaları, İskandinav ülkelerinde bile, her iki eşin de tam zamanlı işlerde çalıştığı durumlarda, kadınların ev ve aile işlerine erkeklerden daha fazla zaman harcadığını göstermektedir. Ekonomik eşitsizlikler, iklim değişikliği başa çıkma ve iklim değişikliğini hafifletme kapasitesinde farklılıklara yol açmaktadır. Ortalama olarak, kadınların maaşları ve varlıkları daha düşüktür. Bu nedenle, pahalı uyum ve azaltım önlemleri gerektiğinde kadınlar (özellikle bekar anneler ve yaşlı kadınlar) dezavantajlı duruma düşmektedir.
Sosyo-kültürel	Anahtar Kelimeler: din, kültürel kalıplar ve normlar Toplumsal rollerin oynandığı tek yer hane değildir: toplumsal yaşamın diğer alanları da, kamu hizmetlerinin (örneğin parklar, ulaşım sistemleri) kullanımı ya da kadınların ve erkeklerin hareket ettikleri yarıçap gibi kültürel kalıpları sergiler ve .
Yasal	Anahtar Kelimeler: arazi hakları, miras, ayrımcılık karşıtı, koruma AB Üye Devletlerinde yasal haklar cinsiyetten bağımsız olsa da bu, cinsiyet eşitliğinin uygulandığı ve her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırıldığı anlamına gelmez. İklim değişikliği politikalarının cinsiyete dayalı etkilerini etkileyebilecek eşitsizlik endeksleri, örneğin cinsiyete dayalı gelir farkları ve cinsiyete dayalı kredilere erişimdir.
Siyasi	Anahtar Kelimeler: katılım, güç, güçlendirme, yönetim, araçlar, politika karması İklimle ilgili karar alma süreçlerinde - hem azaltım hem de uyum - en büyük etkiye sahip olan birçok sosyal sektör erkek egemenliği altındadır. Kadınlar ve erkekler iklim değişikliğiyle ilgili sorunlara yönelik algı ve tutumlarında büyük farklılıklar gösterdiğinden ve farklı risk perspektifleri sergilediğinden, bu zararlı bir eksiklik.
Fiziksel, biyolojik	Anahtar Kelimeler: cinsiyetler arasındaki fiziksel farklılıklar (örneğin, davranışla ilgili olmayan kirlilik, sıcaklık, yaşam beklentisine verilen tepkileri etkileyen) İklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerinin, eşler tarafından bakılmak veya kimyasallara maruz kalmak gibi sosyal nedenlerin yanı sıra biyolojik nedenlerle de kadınlar ve erkekler arasında farklılık gösterebileceğine dair göstergeler bulunmaktadır.

(Hemmati ve Roehr, 2007'a ya dayanarak)

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim değişikliği arasındaki bağlantı son yıllarda gelişmekte ülkelerde giderek daha fazla kabul görmektedir, ancak araştırma ve yayınlar neredeyse sadece iklim değişikliğinin Küresel Güney'deki 'savunmasız' kadınlar üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır (Brody, Demetriades ve Esplen, 2008; Lambrou ve Paina, 2006; Roehr ve Hemmati, 2008a; Skinner, 2011; Aguilar Revelo, Castañeda Camey ve Chao Rebolledo, 2008). AB Üye Devletleri ile ilgili olarak, iklim değişikliğinin cinsiyete dayalı etkileri, iklim değişikliğini hafifletme mekanizmalarının toplumsal cinsiyet boyutları ve iklim politikalarının ve önlemlerinin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkileri konusunda farkındalık eksikliği. Buna ek olarak, bu konulardaki kararları bilgilendirecek araştırma eksikliği de söz konusudur.

İklim politikalarında toplumsal cinsiyet konularının her düzeyde ve dünyanın tüm bölgelerinde ele alınması neden önemlidir?

İklim değişikliği politikalarındaki toplumsal cinsiyet eşitliği unsurları, bir eşitlik ve hakkaniyet meselesini temsil ettikleri için önemlidir: hem kadınların hem de erkeklerin planlama ve karar alma süreçlerine eşit ve anlamlı bir şekilde dahil edilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, planlanan mevzuat, politika ve programların kadınlar ve erkekler için farklı sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir çünkü iklim değişikliği ve iklim politikası aksi takdirde mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştirebilir (Alber, 2010). İkinci olarak, bu bir etkinlik ve verimlilik meselesidir. İklim değişikliği politikaları ilgili tüm tüketicileri hedeflemiyorsa, muhtemelen daha az etkili olacaktır. Alber'in de belirttiği gibi, "yalnızca kapsayıcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı iklim değişikliği politikaları vatandaşların çoğunluğuna ulaşabilecektir" (a.g.e., 8).

Toplumsal cinsiyet sadece kadınları ifade etmez

'Toplumsal cinsiyet' genellikle kadınların ihtiyaçlarının ve kırılganlıklarının dikkate alınması ve kadınların karar alma süreçlerine dahil edilmesi gerekliliğine atıfta bulunacak şekilde yorumlanır. Toplumsal cinsiyetle ilgili verilerin çoğu cinsiyet farklılıklarına odaklandığından, genellikle erkek' veya 'kadın' olmakla ilişkili sosyal olarak inşa edilmiş roller ve fırsatlar, erkekler ve kadınlar arasındaki etkileşimler ve sosyal ilişkiler' (Aguilar Revelo, Castañeda Camey ve Chao Rebolledo, 2008:24) yeterince analiz edilmemektedir. Ayrıca, 'kadınlar' ve 'erkekler' şeklinde bir genelleme sorunludur; her bir cinsiyet içindeki farklılıklara dikkat edilmelidir. Bu nedenle, kesişimselliği dikkate almak önemlidir; bu da 'toplumsal cinsiyeti' sosyal sınıf, gelir, eğitim, yaşam ve çalışma koşulları ve kültürel ve etnik arka plan gibi diğer etkileyen faktörlerle ilişkilendirmek anlamına gelmektedir (Weller, 2007).

Toplumsal cinsiyet farklılıkları ve iklim değişikliği politikalarının toplumsal cinsiyet boyutları

Kadınların ve erkeklerin sosyal olarak inşa edilmiş rolleri ve kimlikleri ile bunların altında yatan güç dinamikleri, kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğini deneyimleme ve buna yanıt verme biçimlerini etkilemektedir (Skinner, 2011). Kadın ve erkeklerin algı ve tutumları, ihtiyaçları, kırılganlıkları ve kaynak kullanımları arasındaki farklılıklar, toplumsal cinsiyetin ele alınması için temel başlangıç noktasıdır.

çevre politikasının diğer alanlarında olduğu gibi iklim değişikliği konusunda da. Bu cinsiyet farklılıkları Schultz ve Stiess (2009) tarafından iyi bir şekilde açıklanmıştır ve çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Bireysel düzeyde, kişisel tutumları, inançları, değerleri ve beklentileri yansıtırlar. Yapısal düzeyde ise kadın ve erkeklerin farklı zaman kullanımı ve iş görevleri ile cinsiyete dayalı biyografik kalıplarla ilişkilidir. Kadın ve erkeklerin farklı yaşam durumları, ağırlıklı olarak, ev işleri ve bakım faaliyetlerinin sorumluluğunu erkeklerden ziyade kadınlara yükleyen cinsiyete dayalı iş bölümü ile açıklanmaktadır (Schultz ve Stiess, 2009:23).

İklim değişikliğinin etkilerine ilişkin toplumsal cinsiyet farklılıkları ile iklim değişikliğine ilişkin algılar ve katkılar farklı ülkelerde ve kültürlerde araştırılmıştır (Carlsson-Kanyama ve Rätty, 2008; Avrupa Komisyonu, 2008a; OECD, 2008a; Roehr vd., 2004; Schultz ve Stiess, 2009). Ancak, bu farklılıklara yol açan temel toplumsal dinamikleri analiz etmeden sadece bu farklılıklara dikkat çekmek, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmak yerine geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini ve stereotiplerini yeniden üretme riski taşımaktadır. Bu nedenle, 'toplumsal cinsiyet farklılığı' çerçevesinden toplumsal cinsiyetin etkilerini ve sonuçlarını araştıran bir çerçeveye geçiş yapmak. Toplumsal cinsiyet boyutları böyle bir çerçevenin odağında yer almalı, farklı boyutlar arasındaki karmaşıklık, gerilim ve çelişkiler analiz edilmeli, böylece toplumsal cinsiyet ve iklim bağlantısı daha anlaşılır ve araştırılabilir hale getirilmelidir (Henwood, Parkhill ve Pidgeon, 2008).

Skinner (Skinner, 2011:19) "altta yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini dikkate almamak suretiyle, sorunu ele almayı amaçlayan politikaların mevcut daha da artırması gibi ciddi bir risk bulunduğu" işaret etmektedir. İklim politikasının değerlendirilmesinde bir başlangıç noktası olarak iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutları hakkındaki mevcut bilgilerin kullanılması bu riski önleyebilir ve daha fazla detaylandırma için iyi bir temel sağlayabilir.

Bu rapor, toplumsal cinsiyet perspektifinden yapılan kapsamlı bir literatür taramasına dayanmakta olup, aşağıdaki ana başlıklar altında düzenlenmiştir:

- İklim değişikliğinin etkileri
- İklim değişikliğine katkılar
- Bireysel düzeyde iklim değişikliğini azaltmaya yönelik farklı kabiliyetler
- İklim değişikliği algısı ve iklim değişikliğine yönelik tutumlar
- Politika ve önlemlerin etkileri
- Karar alma süreçlerine cinsiyete dayalı katılım
- Eğitimin cinsiyete göre ayrılması

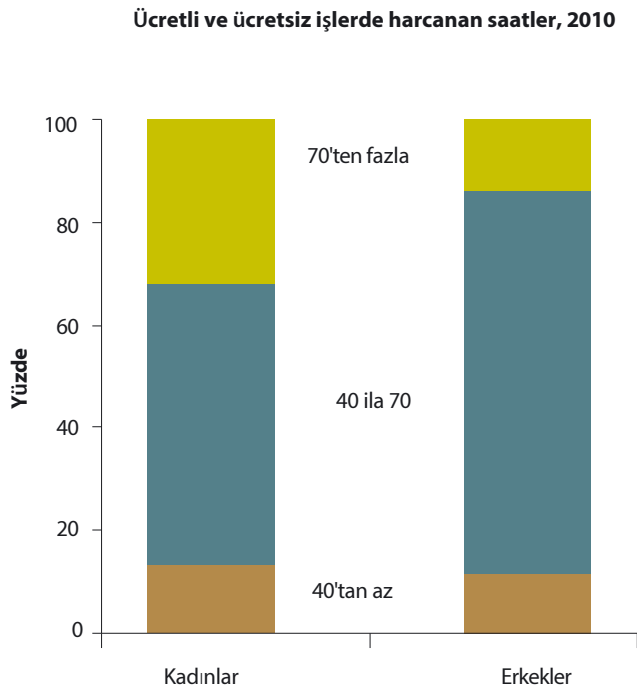
Her bölüm, konu alanına kısa bir girişle başlamakta, ardından söz konusu alandaki toplumsal cinsiyet boyutlarını vurgulayan veri ve araştırmalara yer verilmektedir. Mümkün olduğunda veya uygun olduğunda,

sonuçlar çıkarılmıştır. Raporda ele alınan bazı hususlar, araştırmaya dayalı kanıt eksikliği veya sınırlı veri mevcudiyeti gösterse de, iklim değişikliği politikalarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasının ve ilgili karar alma pozisyonlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemine işaret etmektedir.

21. İklim değişikliğinin etkileri

Ailelerde ve hane halklarında cinsiyete göre farklılaşan roller ve sorumlulukların yanı sıra cinsiyete göre ayrılan iş gücü piyasaları ve gelir farklılıkları, kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğinin etkilerine karşı farklılaşan ¹⁰ neden olmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde, araştırmalar refah ve özellikle de ruhsal ve fiziksel sağlık üzerindeki farklı etkilere işaret etmektedir. Bazı araştırmacılar (Hansson, 2007; Johnsson-Latham, 2007; Roehr, 2009a) gelişmiş ülkelerdeki iklim değişikliğine uyum yaklaşımları¹² için farklı toplumsal cinsiyet boyutlarının nasıl önemli olabileceğini incelemiştir. Toplumsal cinsiyet perspektiflerinin dikkate alınmasında güç ilişkilerinin önemli bir rol oynadığını tespit etmişlerdir.

Şekil 2.1: Kadınlar aile üyelerinin bakımı, ev işleri ücretli ve ücretsiz işlerde daha fazla çalışmaktadır.

Kaynak EWCS

İklim değişikliğinin servet, ücretli ve ücretsiz çalışma (Şekil 2.1) ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet ilişkileri üzerindeki olası etkileri üzerine araştırmalar ya çok azdır ya da hiç yoktur. Bununla birlikte, toplumdaki en yoksul kesimin

İklim değişikliğine uyum sağlamak için çözümler bulma süreci, uygun uyum stratejileri ve ulusal uyum planları. Bu, iklim değişikliğinin sadece doğal ve teknolojik altyapılar üzerindeki etkilerini dikkate almak ve ele almak değil, aynı zamanda cinsiyete dayalı rol ve sorumluluklara özellikle dikkat ederek halk üzerindeki etkilerini de göz önünde bulundurmak anlamına gelmektedir.

Ayrıca, mevcut ekonomik eşitsizlikler uyum kapasitesinde farklılıklara yol açmaktadır. Ortalama olarak, kadınların maaşları ve varlıkları erkeklerden daha düşüktür. Bu durum, pahalı uyum önlemleri gerektiğinde bekar anneleri ve yaşlı kadınları dezavantajlı konuma düşürebilir, çünkü iklim değişikliğini ele almak ve kendilerini korumak için gerekli araçlara sahip olmayabilirler.

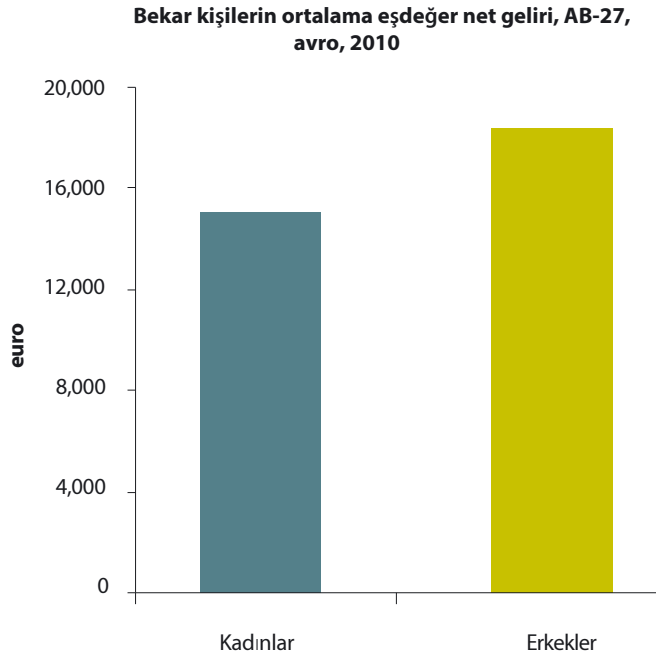
İklim değişikliğinin farklı etkilerine ve iklim değişikliğine uyum için farklı gerekliliklere yol açtığından, hane halkı işinin cinsiyete dayalı bölünmesi de dikkate alınmalıdır. Bakım işi, iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri veya doğal afetler nedeniyle artabilir ve esas olarak bakımdan sorumlu olanlara ek yükler getirebilir.

İklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri nedeniyle bakım işleri artabilir veya doğal afetler, esas olarak bakım sağlamaktan sorumlu olanlara ek yükler getirmektedir

İklim değişikliğinin neden olduğu doğal afetler gibi etkilerden en çok etkilenenler, bu tür afetlere en yatkın bölgelerde yaşadıkları veya düşük gelir ve varlıklara sahip oldukları için, tüm bunlar iyileşme ve uyum sağlama yeteneklerini sınırlamaktadır.

Şekil 2.2: Kadınlar, özellikle de bekar anneler ve yaşlılar daha düşük gelire sahiptir

Kaynak: Eurostat, AB-SILC (ilc_di04)

İklim değişikliği dünyanın birçok bölgesinde gözlemlenmiş ve toplumun çeşitli kesimleri üzerindeki farklı etkileri fark edilmiştir (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2007). Daha yüksek sıcaklıklar ve daha sık görülen sıcak hava dalgaları, nüfusun belirli kesimleri üzerinde zararlı etkilere yol açabilir ve Avrupa'yı vuran 2002-03 sıcak hava dalgalarında görüldüğü gibi, kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkilemesi muhtemeldir. En çok etkilenen gruplar küçük çocuklar, yaşlılar, hastalar ve yoksullar olmuştur. Kadınların sayısı erkeklerden daha fazladır ve çocuklar, hastalar ve yaşlıların bakımını sağlayanlar da kadınlardır: bu nedenle, hem kendi sağlıkları hem de iklim değişikliğinin etkisinin getirdiği bakım sorumlulukları açısından çok yönlü olarak etkilenmektedirler (Dünya Sağlık Örgütü, 2011; Duncan, 2007; Avrupa Çevre Ajansı, 2006; Filleul, Larrieu ve Lefranc, 2011; Flechsig ve diğerleri, 2000; Nogueira ve diğerleri, 2005; Pirard ve diğerleri, 2005). Örneğin, Portekiz'de 2002-03 sıcak hava dalgaları sonucunda kadınlar için tahmin edilen aşırı ölüm oranı erkekler için tahmin edilen oranın iki katından fazladır (Nogueira ve ark., 2005). Fransa'da da benzer bulgular, erkekler için %40'lık bir artışa kıyasla kadınlar için (75 yaş ve üzeri yaşlı kadınların özellikle etkilendiği) toplam ölümlerde %70'lik bir artış olduğunu göstermiştir (Pirard ve ark., 2005). Potsdam İklim Etkileri Araştırma Enstitüsü (PIK) tarafından daha önce yapılan bir çalışmada da Almanya'da aşırı sıcaklar sırasında kadınlar, özellikle de yaşlılar için ortalamanın üzerinde ölüm oranları tespit edilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2005 yılında meydana gelen Katrina Kasırgası veya Avrupa'da 2010 yılında yaşanan sel felaketleri gibi doğal afetler, iklim değişikliğinin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerine dair başka örnekler de sunmaktadır. Kadınlar - özellikle de yaşlı kadınlar ve bekar anneler - iklim değişikliği sırasında en büyük yükü taşıyacaklardır.

Kadınların özellikle iklim değişikliğini ele almak ve kendilerini korumak için gerekli araçlara sahip olmayabileceklerinden, pahalı uyum önlemleri gerektiğinde dezavantajlı duruma düşerler

bu sıkıntılı zamanlarda. Afet risk yönetimi araştırmalarında benimsenen toplumsal cinsiyet yaklaşımı, kadınların afet yönetiminde oynadıkları önemli role ve afet planlamasının hazırlık ve uygulama aşamalarının tamamına entegre edilmelerinin yararına işaret etmektedir. Katrina Kasırgası'nın da gösterdiği gibi, Küresel Kuzey'de aşırı iklim olaylarına karşı bağımsız değildir ve New Orleans'taki insanların maruz kaldığı zarar görebilirlik derecesi toplumsal cinsiyet, yoksulluk, ırk, yaş ve sınıf ile bunlar arasındaki kesişimlerle yakından ilişkilidir (Enarson, 2006; Hartmann, 2006; Oswald Spring, 2008; Dan-kelman, 2010). Kadınlar yalnızca sel mağdurlarının çoğunluğunu oluşturmakla ve afet sonrası toparlanma sürecinde en büyük zorlukları yaşamakla kalmamakta, aynı zamanda afet sonrasında cinsel şiddete maruz kalma olasılıkları da daha yüksek olmaktadır (Dan-kelman, 2010:152; Roehr ve Hemmati, 2008a:797).

İklim değişikliğinin sosyal ve sağlıkla ilgili etkilerinin yanı sıra, çeşitli ekonomik faktörler de iklim değişikliğinin etkisine katkıda bulunabilir ve bu etkiyi artırabilir. Kuzey Kutbu'nda yapılan araştırmalar, iklim değişikliğinin yerel topluluklardaki sosyal yapıları nasıl etkilediğini belgelemiştir. Ortalama sıcaklıklardaki ciddi ve hızlı değişimler ve çevre üzerindeki etkiler nedeniyle aileler geçimlerini geleneksel yaşam ve avlanma yöntemleriyle sürdüremez hale gelmiştir. Bu nedenle giderek artan sayıda kadın, yeni sektörlerde iş bulmak için topluluklarını terk etmektedir; ancak erkekler, başka yerlerde fırsat aramak için geleneksel işlerini ve yaşam tarzlarını değiştirdiklerinde yeni koşullara uyum sağlamakla daha fazla zorluk çekmektedir. Kadınların ekonomik nedenli bu kaşışı, toplumda yapısal bir değişime yol - evlilik için daha az olanak ve aile, çocuklar ve yaşlılar için daha az bakım.

Burada, iklim değişikliğinin etkilerinin her toplumda ve bölgede farklı şekilde hissedildiğini ve deneyimlendiğini fark etmek önemlidir. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma için değerli dersler ve içgörüler sağlayan toplumsal cinsiyetin ve bireylerin ya da grupların değişiklikleri deneyimlediği yerin önemini ve iklim değişikliğine uyum sağlamada yerel stratejilerin rolünü göz önünde bulundurmak zorunludur.

AB Üye Devletlerinde iklim değişikliğinin cinsiyete dayalı etkileri üzerine yapılan araştırmaların bulguları, iklim etkileri ile biyolojik ve sosyal faktörler arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu bağlantıyı daha iyi anlamak ve uyum politikalarında uygun şekilde ele alabilmek için daha fazla analiz ve veriye ihtiyaç vardır. Bu analiz yapılmazsa, uyum politikaları eşitsiz etkilere sahip olabilir ve erkekler ve kadınlar için farklı faydalara yol açabilir. Şu anda, İsveç araştırma programı Climatoools⁽¹³⁾ diğerlerinin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliği konularının uyum çabalarına entegre edilmesini sağlamak için yöntemler ve kılavuzlar geliştirmektedir. Program ayrıca İsveç'te iklimle ilgili önlemlerin ve uyum çalışmalarının kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkileyip etkilemediğini araştırmaktadır. Bu çerçevede geliştirilen rehber, erkekler ve kadınlar için eşitsiz etkileri ve farklı faydaları önlemeye yardımcı olan toplumsal cinsiyete duyarlı uyum politikaları için gerekli desteği sağlayabilir (Westlund, 2011).

22 İklim değişikliğine katkılar

Toplumsal cinsiyet rolleri ve kimlikleri, iklim değişikliğinin nedenlerini analiz etmek için önemlidir. Avrupa'da yaşayan kadınlar ve erkekler miktar, tüketim alanları ve amaçları bakımından sera gazlarına (GHG) farklı şekillerde katkıda bulunmaktadır (Clancy ve Roehr, 2003; Johnsson-Latham, 2007; Nordell, 2003; Nordic Council of Ministers, 2009; OECD, 2008a; OECD, 2008b; Rätty ve Carlsson-Kanyama, 2009; Rätty ve Carlsson-Kanyama, 2010; Schultz Stieess, 2009). Bu farklılıklar, davranış ve tüketim kalıpları tarafından ifade edilen mevcut, önceden geçerli toplumsal cinsiyet rolleri ve kimliklerine dayanmaktadır. İkincisi ile ilgili olarak, OECD'nin 'Sürdürülebilir Tüketime Teşvik Edilmesi - OECD ülkelerinde iyi uygulamalar' (2008) raporu 'cinsiyetin sürdürülebilir tüketim üzerinde büyük bir etkisi olduğunu' belirtmektedir [...]. Bazı OECD ülkelerinde kadınlar tüketim kararlarının %80'inden fazlasını verirken, erkekler hane fonlarının %80'inden fazlasını harcayabilmektedir' (OECD, 2008b:47).

Hizmet ve malların tüketimindeki bu cinsiyet farklılıkları, diğerlerinin yanı sıra, cinsiyete dayalı sosyalleşme ve kadın ve erkeklere atfedilen ve onlar tarafından yerine getirilen sosyal roller ile açıklanabilir. Aşağıda çeşitli çalışmalardan örnekler verilmiştir: kadınların sağlık sorunlarının daha fazla farkında olma ve daha gelişmiş risk algılarına sahip olma olasılığı daha yüksektir, genellikle içselleştirilmiş sağlık ve çevre yönelimlerine göre hareket ederler; erkekler daha güçlü bir şekilde rahatlığa ve 'tüketim can sıkıcıdır' tutumuna yönelme eğilimindedir (Schultz ve Stieess,

2009); kadınların tüketim kararları daha büyük ölçüde etik ve adalet unsurlarına dayanmaktadır; kadınlar sosyal normlara (örn. zayıflık) uyma konusunda daha güçlü bir ihtiyaç hissetmekte ve yeme alışkanlıklarını daha sıkı bir şekilde kontrol ederken, erkekler kişisel zevk ve tercihlerini takip edebilmekte ve katı toplumsal cinsiyet beden ideallerini takip etmemektedir. İdeal erkeklik veya kadınlık imajları tüketim kalıpları ve tüketilen ürün türleri ile güçlü bir şekilde ilişkilidir (örneğin et ve hızlı arabalar erkeklik ve erkeksilikle; hafif, hafif, tatlı ürünler zayıflık ve kadınsılıkla ilişkilendirilir).

Tüketici anketleri cinsiyete özgü tüketim kalıplarını ortaya koymaktadır. Ancak, tüketim kalıplarındaki tek önemli ayrımın bu olmadığı unutulmamalıdır. Aslında, her ülke içinde, ayrıcalıklı ve ayrıcalıksız insanlar arasındaki uçurum, gelişmiş ve en az gelişmiş ülkeler arasındaki uluslararası uçurum kadar büyüktür. Vatandaşların farklı katmanlarının karbon ayak izlerinin boyutu çok büyükten neredeyse sıfıra kadar değişmektedir. Zengin ülkelerde az sayıda da olsa bazı yoksul insanlar neredeyse karbon emisyonu üretmezken (örneğin evsizler), gelişmekte olan ülkelerde zengin insanlardan oluşan küçük elitler, sanayileşmiş ülkelerdeki ortalama bir vatandaşın emisyonlarından daha yüksek olabilecek sera gazı (GHG) emisyonlarından sorumludur (Alber ve Hem-mati, 2011).

Ayrıca, bir yandan gelir arttıkça CO2 emisyonları da artmaktadır (evlerin büyüklüğü, elektrikli ekipman miktarı ve yüksek kullandığı arabalar nedeniyle) ve diğer yandan daha düşük bir gelir, daha eski, daha az enerji verimli cihazların kullanıldığı, konutların enerji tasarrufu sağlamayan bir şekilde inşa edildiği ve yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektrik ve ısıнын çok pahalı olarak görüldüğü bir duruma yol açmaktadır ve bunların hepsi daha yüksek toplam CO2 emisyonlarına neden olabilir. Eğitim de bu tartışmada ihmal edilmemelidir, çünkü CO2 emisyonlarını azaltma seçenekleri hakkında bilgi sahibi olmadan yapılamayacak olan davranış değişiklikleri ve buna bağlı tüketici kararları üzerinde etkisi vardır (Roehr ve Hemmati, 2008a:796).

Gıda (üretim ve satış), tüketim ve emisyonlar göz önünde bulundurulduğunda en önemli unsurlardan birini temsil etmektedir. Dünya genelindeki gıda zincirleri toplam sera gazı emisyonlarına önemli ölçüde bulunmaktadır. Küresel gıda üretim sistemi için bu oranı ortaya koyan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır, ancak bir gösterge olarak Steinfeldt ve diğerleri (2006) küresel sera gazı emisyonlarının %18'inin sadece hayvansal ürünlere atfedilebileceğini bildirmiştir. AB için, tüketimden kaynaklanan tüm sera gazı emisyonlarının yaklaşık üçte biri gıda ile ilgilidir (EIPRO (Environmental Impact of Products), 2006, Sonesson, Davis ve Ziegler, 2009:4).

Beslenmede cinsiyete bağlı eşitsizlikler üzerine yapılan araştırmalar, beden imajının yanı sıra sosyal normların da beslenme davranışlarının gelişiminde altta yatan bir rol oynadığı sonucuna varmıştır. Örneğin, günlük et tüketimi üzerine yapılan çalışmalarda, gen

der farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin İsveç'te, enerji alımı açısından erkeklerin gıda tüketimi kadınlardan ortalama %14-21 oranında daha yüksektir ve bu durum kısmen erkeklerin daha yüksek et tüketimiyle açıklanmaktadır (Räty ve Carlsson-Kanyama, 2010). Almanya'da yapılan bir araştırma, erkeklerin günde ortalama 103 g et ürünü tükettiğini, buna karşılık kadınların sadece 53 g tükettiğini göstermiştir (Max-Rub-ner Institut ve Bundesforschungsanstalt für Ernährung und Lebensmittel, 2008). Danimarka'da erkekler günde ortalama 139 g et tüketirken, kadınlar 81 g tüketmektedir (Nordic Council of Ministers, 2009:44). Bu tüketim kalıpları, dünyanın çeşitli ülkelerinden elde edilen verilerle doğrulanabilir. Her ne kadar bu et tüketim kalıpları değişmeye başlasa da, örneğin İsveç'te kadınların neredeyse yarısı ve erkeklerin %41'i son iki yıl içinde et tüketimlerini azalttıklarını belirtmiştir (Naturvårdsverket, 2009:24), kadın ve erkeklerin et tüketimi arasındaki fark da açılıyor olabilir, çünkü daha fazla kadın zaten mütevazı olan et tüketimini azaltmaya isteklidir.

Kadınlar, çevre yararına tüketim davranışlarını değiştirme konusunda daha istekli görünmektedir. Women's Environmental Network çalışmasına katılanların %94'ü yakın zamanda değişiklik yapmaya başladıklarını belirtmiştir (Women's Environmental Network ve National Federation of Women's Institutes, 2007). İsveç'te kadınların ekolojik ayak izleri konusunda kendilerini suçlu hissetme olasılıkları daha yüksektir (erkeklerin %43'üne kıyasla kadınların %61'i) (Naturvårdsverket, 2009:23) ve bu nedenle emisyonlarını azaltmaya ve iklim değişikliği girişimlerini destekleyen veya organik ürünler sunan şirketlerden ve üreticilerden ürün satın almaya daha isteklidirler. Ayrıca, kadınların bu tür ürünler için daha yüksek fiyatları kabul etme olasılığı daha yüksektir. Danimarka'da yapılan bir çalışmada da benzer bulgular elde edilmiş olup, kadınların %62'si ve erkeklerin %54'ü sürdürülebilir ürünler için daha fazla ödeme yapmaya istekli olduklarını belirtmişlerdir (Nordic Council of Ministers, 2009:25).

Kadınların günlük davranışlarını değiştirmeye istekli olmaları, çevresel bilinçlerini arttıran bakıcı rolleri ve sorumluluklarıyla bağlantılı olabilir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi, bakım faaliyetlerine katılan erkeklerin neden iklim değişikliğinin etkileri ve sonuçları konusunda daha bilgili ve bilinçli olduklarını açıklayabilir (Nordic Council of Ministers, 2009).

Tüketim kalıplarını değiştiren ve daha çevre dostu şirket ve ürünlere yönelen kişiler politik tüketiciler olarak kabul edilebilir. Stolle ve Micheletti'ye (2005, aktaran Schultz ve Stuess, 2009) göre, bu tür tüketiciler 'belirli üreticileri veya ürünleri seçerler çünkü kurumsal veya piyasa uygulamalarını değiştirmek isterler. Seçimlerini adalet veya hakkaniyet düşüncelerine ya da iş ve yönetim uygulamalarının değerlendirilmesine dayanarak yaparlar.

Bu bağlamda, kadınlar siyasi piyasa aktivizmine özel bir ilgi göstermektedir - örneğin, organik veya ekoloji dostu etiketli ürünleri tercih etmek veya adil

ticaret kıyafetleri (Schultz ve Stuess, 2009:20). Bu durum, kadınların davranışlarında değişiklik yapma ve sosyal adalet ve sosyal açıdan sorumlu tüketim konularını dikkate alma konusunda isteklilik göstermeleri ile uyumludur.

Tüketim kalıplarının ve bunlarla ilişkili emisyon seviyelerinin cinsiyete dayalı kalıplarla ilişkili olarak analiz edilmesi, çevresel sorumlulukların özelleştirilmesini veya kadınsılaştırılmasını ya da bir grup insanın daha yüksek emisyon seviyeleri nedeniyle damgalanmasını gerektirmez. Amaç, farklı emisyon seviyelerinin altında yatan nedenleri araştırmak, olası değişiklikleri önermek ve bunları strateji ve tedbirlerin tasarımıyla dikkate almaktır. Bu, politikacılar için olduğu kadar ürünleri üreten şirketler için de geçerlidir. Talep yönlü politika ve tedbirlerin başarılı olabilmesi için, bu cinsiyete dayalı tüketim davranışı kalıplarının altında yatan nedenlerin derinlemesine bilinmesi bir ön koşuldur. Ayrıca, her bir cinsiyetin sorumluluğunda olan ya da her bir cinsiyete tahsis edilen tüketim alanlarına odaklanmaktan kaçınarak toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da kötüleşmesini önlemeye yardımcı olabilir.

Bir sonraki bölümde daha ayrıntılı olarak analiz edilen enerji ve ulaştırma, malların üretimi ve tüketimi ve ilgili karbondioksit emisyonları açısından en ilgili sektörlerdir.

2.2.1. Enerji tüketimi

Enerji tüketimindeki cinsiyet farklılıkları henüz yeterince araştırılmamıştır. Henüz hiçbir araştırma ya da çalışma hanelerin doğrudan enerji tüketimini kadınlara ve erkeklere paylaştırmaya çalışmamıştır. Alber (2010: 25), 'Toplumsal cinsiyet, kentler ve iklim değişikliği' başlıklı çalışmada, kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğine katkılarını değerlendirmekte ve örneğin enerji ve yakıt tüketimi verileri hanedeki bireylere ayrıştırılabileseydi, bu tüketimin diğer hane üyelerinin bakım işlerine mi, aile için gelir elde etmek amacıyla işe gidip gelmeye mi, aile için gelir elde etmek amacıyla evdeki enformel işlere mi, aile üyelerinin ulaşımına mı yoksa kişisel tüketime mi atfedileceği sorusunun çözümsüz kalacağına işaret .

Räty ve Carlsson-Kanyama (Räty ve Carlsson-Kanyama, 2010) dört Avrupa ülkesinde Almanya, Yunanistan, Norveç ve İsveç tek kişilik hanelerin harcamalarını ve ürün ve hizmetlerin ortalama enerji yoğunluklarını analiz ederek veri toplamıştır. Doğrudan ve dolaylı enerji tüketimi ve karbon emisyonları farklı amaçlar için hesaplanmıştır (ulaşım, evdeki enerji tüketimi, yiyecek ve içecekler, vb.) Ortalama olarak, bekar erkeklerin gelir ve yaşta bağımsız olarak dört ülkede de bekar kadınlardan daha fazla enerji tükettiği ortaya çıkmıştır. Enerji tüketimindeki en önemli farklılıklar Yunanistan ve İsveç'te görülmüştür; erkekler kadınlardan sırasıyla %39 ve %22 daha fazla enerji tüketmektedir. At

Şu an için bu çalışma, ulaşım da dahil olmak üzere enerji tüketimindeki cinsiyet farklılıklarını sistematik olarak analiz eden tek çalışmadır.

Hollanda'da yapılan bir başka çalışmada enerji tüketimi incelenmiştir. Sonuçlar, çift gelirli bir hanedeki spesifik enerji tüketiminin, kadın tarafın evde kaldığı hanelerdeki tüketimden daha fazla olduğunu göstermektedir (Clancy ve Roehr, 2003:46). Araştırmacılar, cinsiyet rollerinin aslında enerji etkileyebileceğini, geleneksel cinsiyet rollerinin potansiyel olarak daha düşük enerji tüketimine katkıda bulunabileceğini belirtmişlerdir.

Genel olarak mal ve hizmet tüketimini - üretim ve tüketim döngüleri açısından enerji tüketimiyle bağlantılı olarak - inceleyen çeşitli çalışmalar, toplumsal cinsiyet rollerinin enerji tüketimindeki farklılıklara katkıda bulunduğu görüşünü desteklemektedir. House, Laitner ve Stolyarov'un (2007:13) araştırması, kadınlar işgücü piyasasına girdiğinde 'hane halkının tüketiminin, evdeki üretim kaybını telafi etmek için kabaca %8-10 oranında artmasının beklendiğini' öne sürmektedir. Bu, taze gıda hazırlamaya ayrılan zamanın paketlenmiş hazır yemekler satın almakla ikame edilmesi de dahil olmak üzere bir dizi önlem anlamına gelebilir. Machado'nun (Machado, 2003:48) araştırması, iki kişilik evlerde kadınların istihdam durumunun Por- tugal'da hizmetlere olan talep üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir: 'Eşi çalışan haneler, kadınların işgücüne katılmadığı hanelere kıyasla bütçelerinin daha büyük bir kısmını kültür, seyahat, çocuk bakımı, evden uzakta yemek ve ev hizmetlerine ayırmaktadır'. İspanya'daki çalışmayı yürüten Zamora (Zamora, 2005: 33), kadınların işgücüne katılımının hane tüketimi üzerindeki etkisini analiz etmiş ve kadınların işgücüne katılımındaki artışın ve buna bağlı olarak hane gelirindeki artışın genellikle 'özellikle gıda, enerji, su ve temizlik ve mefruşatla ilgili ev eşyaları, ulaşım ve iletişim ile alkol ve tütün tüketimi için toplu tüketimde artışa' neden olduğu sonucuna varmıştır.

Enerji tüketimini belirleyen faktörleri toplumsal cinsiyet perspektifinden analiz eden diğer çalışmalar da kayda değerdir. Clancy ve Roehr 2003 yılında 'Gender and energy' (2003) adlı çalışmalarında, enerji tüketimi de dahil olmak üzere hane halkı davranışlarındaki cinsiyet farklılıklarına odaklanarak 2003 yılına yapılan ilgili çalışmaların temel bulgularına genel bir bakış sunmuşlardır. O zamandan bu yana, enerji tüketiminin toplumsal cinsiyet boyutlarına ilişkin çok fazla yeni bulgu yayınlanmamıştır. Bir Alman enerji sağlayıcısı tarafından yaptırılan ve enerji kullanımının belirli amaçlarını inceleyen bir çalışma 2010 yılında yayınlanmıştır (TNS Emnid, 2010). Sonuçlar daha önceki çalışma ve anketlerin bulgularını teyit etmektedir: erkekler daha yüksek kullanım yoğunluğu nedeniyle daha yüksek elektrik tüketimine sahiptir, bu da kadın ve erkeklerin tüketim ve çevreye karşı farklı tutumlara sahip olduğu ve kadınların enerji tasarrufu için çaba göstermeye daha istekli olduğu açıklamasıyla uyumludur.

Ev aletlerinden bir evin yenilenmesi veya satın alınması gibi daha büyük yatırımlara kadar birçok satın alma kararının enerji tüketimi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Clancy ve Roehr'in gözlemlediği üzere, evlerin ısı yalıtımı, kazanlar ve sıcak su tesisatlarına ilişkin teknik karar ve yatırımlardan çoğunlukla erkekler sorumludur. Bunun aksine, kadınlar çamaşır ve bulaşık makinesi gibi elektrikli aletlerin kullanımını azaltarak ve ailenin geri kalanını da aynı şekilde davranmaya teşvik ederek enerji tasarrufu konusunda sorumluluk almaktadır (Clancy ve Roehr, 2003:3). Kadınların ve erkeklerin, evdeki yenilenebilir enerji tesislerine yapılan yatırımlar da dahil olmak üzere, hayatlarının farklı yönlerine ilişkin karar alma sürecine katılımları konusunun daha fazla araştırılması gerektiği açıktır.

2.2.2. Cinsiyete dayalı ulaşım kullanımı

Ulaştırma hizmetleri, Avrupa vatandaşları için eşit erişim ve hareketliliğin sağlanmasında önemli bir faktördür. Ulaşım ve hareketlilik, yüksek bir yaşam kalitesinin sürdürülmesi, aynı zamanda refah maliyetlerinin azaltılması ve birçok düzeyde sürdürülebilir yaşam tarzlarının artırılması için elzemdir. Ancak AB'nin mevcut ulaşım öncelikleri ve planları, özellikle artan hareketlilik, değişen aile yapıları ve gelişen hak ve görev anlayışları açısından önemli değişikliklerin yaşandığı bir toplumda, bu erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik idealiyle ilgili ciddi zorluklar ve ikilemler ortaya koymaktadır. Geniş ancak şimdiye kadar dağınık bir araştırma alanında, hem sürdürülebilirliği hem de cinsiyet eşitliğini teşvik etme eğiliminde olan bir ulaşım sisteminin karşılaştığı yeni zorluklar da ele alınmıştır (Hjorthol, 2004; Næss, 2008; Polk, 2004; Root, Schintler ve Button, 2000; Spitzner ve Modlich, 2006).

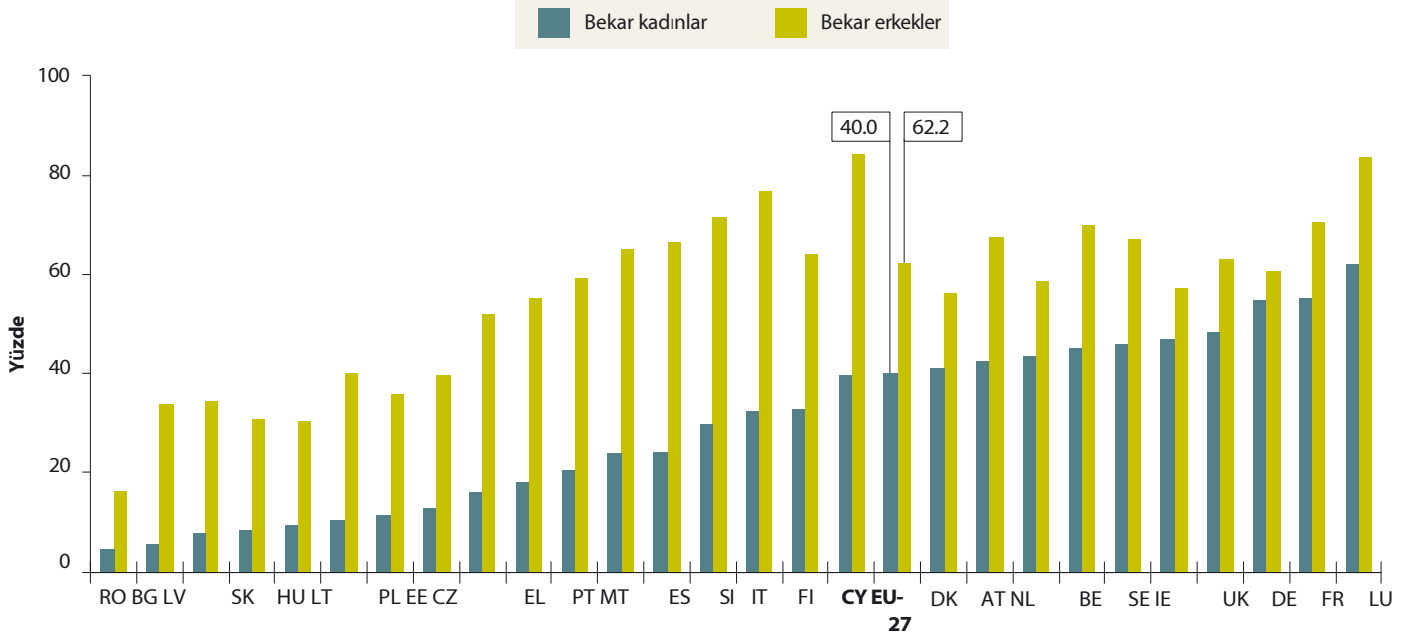
Giderek artan sayıda çalışma, ulaşım sektöründe kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların sürdürülebilirlikle nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. TRANSGEN (Oldrup ve Romer Christensen, 2007) projesi ve diğer önemli çalışmalar, kadın ve erkeklerin farklı seyahat modellerine sahip olduğunu (Cris- taldi, 2005; Hjorthol, 2004; Houillon, 2004; Næss, 2008; Polk, 2004; Hamilton, Spitzner ve Turner, 2006) ve kadınların erkeklere göre daha sürdürülebilir bir şekilde seyahat etme eğiliminde olduklarını göstermiştir - örneğin, toplu taşıma araçlarını arabalardan daha sık kullanarak. Kanıtlar, bu farklılıkların işgücü piyasası, boş zaman faaliyetleri, siyasi ve sosyal yaşam gibi önemli toplumsal faaliyetlere katılım fırsatlarını etkilediğini göstermektedir (Hjorthol, 2004; Næss, 2008; Polk, 2004; Root, Schintler ve Button, 2000; Spitzner ve Modlich, 2006). Yaş, sosyal sınıf, etnik köken, işgücü piyasasındaki konum, gelir ve coğrafi yerleşim gibi diğer faktörler de kadın ve erkek hareketliliği arasındaki farklılıklara katkıda bulunmaktadır. Tüm bu faktörler ulaşım kalıplarına katkıda ve onları farklılaştırır. Cinsiyete dayalı ulaşım kalıplarının ne ne de statik olduğu, artan hareketlilik, değişen aile biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha geniş toplumsal yapılarla birlikte değiştiği söylenebilir.

Yukarıdaki çalışmalar, ulaşım söz konusu olduğunda enerji yoğun bir tüketim tarzını daha sık benimseyenlerin erkekler olduğu sonucuna varmaktadır. EU-SILC veri tabanı (Eurostat EU-SILC, 2009), tüm AB Üye Devletlerinde tek kişilik hanelerde yaşayan erkeklerin (%62.2) kadınlardan (%40) daha fazla araba sahibi olduğunu göstermektedir. Örneğin tek kişilik hanelere bakıldığında,

Romanya'da bekar erkek hanelerin %16.5'ine kıyasla bekar kadın hanelerin %5'inden biraz daha azı araba sahibidir (Şekil 2.3). En büyük fark, bekar erkek hanelerin bekar kadın hanelere kıyasla yaklaşık %45 daha fazla araba sahibi olduğu Kıbrıs ve İtalya'da görülmektedir.

Şekil 2.3: Cinsiyete göre kişisel kullanım için araba sahibi tek kişilik haneler, 2009

Kaynak: Eurostat, EU-SILC (EIGE'nin talebi üzerine Eurostat tarafından hesaplanan veriler)

Ekonomik engeller, araba sahibi olmamanın en yaygın açıklamasıdır ve kadınlar tarafından daha sık dile getirilmektedir. Bakmakla yükümlü olunan en az bir çocuğun bulunduğu tek ebeveynli hanelerde bir arabaya sahip olmak veya bakımını yapmak için daha da az imkan bulunmaktadır. Tüm ülkelerde, erkeklere kıyasla daha fazla sayıda kadın araba sahibi olmamak için 'diğer nedenler'den bahsetmiştir (örneğin İspanya'da bekar erkek hanelerin dörtte birinden biraz fazlasına karşılık bekar kadın hanelerin en fazla %70'i).

Hava taşımacılığı, iklim değişikliğine giderek daha fazla katkıda bulunan bir diğer (ve en hızlı büyüyen) ulaşım sektörüdür. Sektör 1995 ve 2004 yılları arasında %55 oranında büyümüştür ve 2020 yılına kadar dik bir eğri çizerek daha da büyümesi beklenmektedir. Karşılaştırmak gerekirse, aynı dönemde otomobil kullanımı %19 artarken tren yolculuğu sadece %9 artmıştır (Romer Christensen, 2011). Cinsiyete göre farklılaşan araba ve hava yolculuğu hakkında çok az veri mevcuttur. Yine de Johnson-Latham tarafından yapılan bir çalışmada "erkeklerin kadınlardan daha fazla uçtuğu ve charter uçuşlara kıyasla her yolcuya daha fazla alan sağladığı için daha fazla enerji tüketen düzenli uçuşlarda iş seyahati konusunda açık bir çoğunluğa sahip oldukları" belirtilmektedir. Öte yandan kadınlar daha büyük ölçüde toplu taşıma araçlarını - otobüs ve demiryolu seyahatlerini - kullanmaktadır; onlar da hava yoluyla seyahat etmektedirler, ancak daha çok tatil amaçlı charter seyahatler yapmaktadırlar' (Johnsson-Latham, 2007:54).

Pazarlama verileri, kadınların business class yolcularının yaklaşık beşte birini oluşturduğunu göstermektedir. Almanya'dan (1997) elde edilen veriler, erkeklerin hava yolculuğunu kadınlardan üç kat daha fazla kullandığını göstermektedir. Bununla birlikte, son zamanlarda işgücü piyasasında kadınların oranının artması ve hava yoluyla seyahat etmelerini gerektirebilecek karar alma pozisyonlarına yükselmeleri göz önüne alındığında, veriler henüz bu gelişmeleri doğru bir şekilde yansıtmıyor olabilir. Toplumsal cinsiyet ve ulaşım üzerine yapılan araştırmaların çoğu yerel ulaşımın kullanımını incelemiştir. Hava taşımacılığına odaklanma çok sınırlıdır, bu da bu alanda daha fazla araştırma ve veri toplama ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Bugüne kadar cinsiyete göre farklılaşan ulaşım modelleri üzerine yapılan araştırmalarda, araştırmacılar kadınların daha kısa iş seyahatleri yaptıkları, toplu taşıma araçlarını daha fazla kullandıkları, başka bir kişinin ihtiyaçlarına hizmet etmek amacıyla daha fazla seyahat yaptıkları ve erkeklere kıyasla yılda çok daha az kilometre yol kat ettikleri sonucuna varmışlardır (Turner ., 2006; Wachs, 1987). Kadınların bu hareketlilik modelleri daha az yoğun enerji kullanımına yol açmaktadır. Bir öneri olarak Rätty ve Carlsson-Kanyama, özellikle AB'nin 2020 yılına kadar iddialı emisyon azaltma hedeflerine ulaşabilmesi için, kadınlar ve erkeklerin ulaşım tercihlerine bağlı olarak enerji kullanımında gözlemlenen farklılıkların AB ulaşım politikasının geliştirilmesinde dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Rätty ve Carlsson-Kanyama, 2010).

23. Bireysel düzeyde iklim değişikliğinin azaltılması

Kadınların ve erkeklerin düşük karbonlu bir yaşam tarzına geçmek ve enerji verimliliği ya da yenilenebilir enerji tesislerine yatırım yapmak için sahip oldukları seçenek portföyü, eğitimleri, toplumsal cinsiyet rolleri, hane içindeki iş bölümü ve gelirlerine göre şekillenmektedir. Bu durum, diğer hususların yanı sıra, iklim değişikliği ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik kişisel seçenekler konusunda iletişim ve tavsiyeler açısından bir zorluk teşkil etmekte ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım gerektirmektedir. İletişim ve bilgi, bilinçli kararlar almanın temelini oluşturması bakımından önemlidir. Yedi *Eurobarometre* araştırması, kadınların enerji veya iklim değişikliği konusunda bilgi ve/veya enformasyon eksikliklerini daha sık dile getirdiklerini göstermektedir. Sonuç olarak, kadınlar için özel olarak hazırlanmış bilgilerin geliştirilmesi, bilgi boşluklarını doldurmanın bir yolu olabilir.

Enerji ve ulaştırma, iklim değişikliğini hafifletmek ve emisyonları azaltmak için harekete geçilebilecek ana alanlardan ikisidir. Bu iki alan aşağıdaki bölümlerde ele alınacaktır.

23.1. Enerji ihtiyacı

Temelde, hem kadınlar hem de erkekler aynı enerji ihtiyaçlarına sahiptir: evde rahat bir sıcaklık sağlamak, aydınlatma ve ev aletlerini kullanmak, iletişim ve bilgi edinmek vb. için. Kadın ve erkeklerin enerji tüketimindeki farklılıklar, diğer faktörlerin yanı sıra, evde geçirilen zaman ve sorumluluk miktarından etkilenmektedir. Zaman kullanım anketleri, kadınların ve erkeklerin evde geçirdikleri farklı zaman miktarları ve faaliyet/iş türleri hakkında bilgi sunmaktadır. Veriler, kadınların ve erkeklerin zamanlarının %10 ila 20'sini ev işleri, onarım işleri ve bir çocuğa ya da başka bir yetişkine bakmak gibi ücretsiz yaparak geçirdiklerini göstermektedir. Veriler, kadınların erkeklerden daha fazla ücretsiz iş yaptığını göstermektedir. Örneğin, İtalya ve Portekiz'de kadınlar haftada yaklaşık 35 saatlerini ücretsiz işlere harcarken, bu süre erkeklerde 10 saattir. Danimarka ve İsveç'te kadınlar ücretsiz iş için haftada yaklaşık 30 saat harcarken, erkekler 20 saat harcamaktadır (OECD, 2011:15).

Kadınlar evde daha fazla zaman geçirme eğiliminde olduklarından, termal konfora ve iç mekan hava kalitesine daha fazla önem vermektedirler. Bu iklimsel ihtiyaçlar ısıtma sistemlerini ve ısıtma için enerji tüketimini etkilemektedir. Kadınlar ayrıca ev aletleri için enerji kullanımına daha fazla bağımlıdır (Hashiguchi, Feng ve Tochiara, 2010; Indraganti ve Rao, 2010; Karjalain-

en 2007; Parsons, 2002; Pellerin ve Candas, 2003). Kadınların daha yüksek enerji tüketimine yol açan bu tür konfor ihtiyaçlarının bir yandan iklim değişikliği üzerinde daha geniş ölçekte nasıl bir etkiye sahip olduğu, diğer yandan da kadınların daha çevre dostu olmak için davranışlarını değiştirme istekliliği ile nasıl dengelendiği henüz araştırılmamıştır.

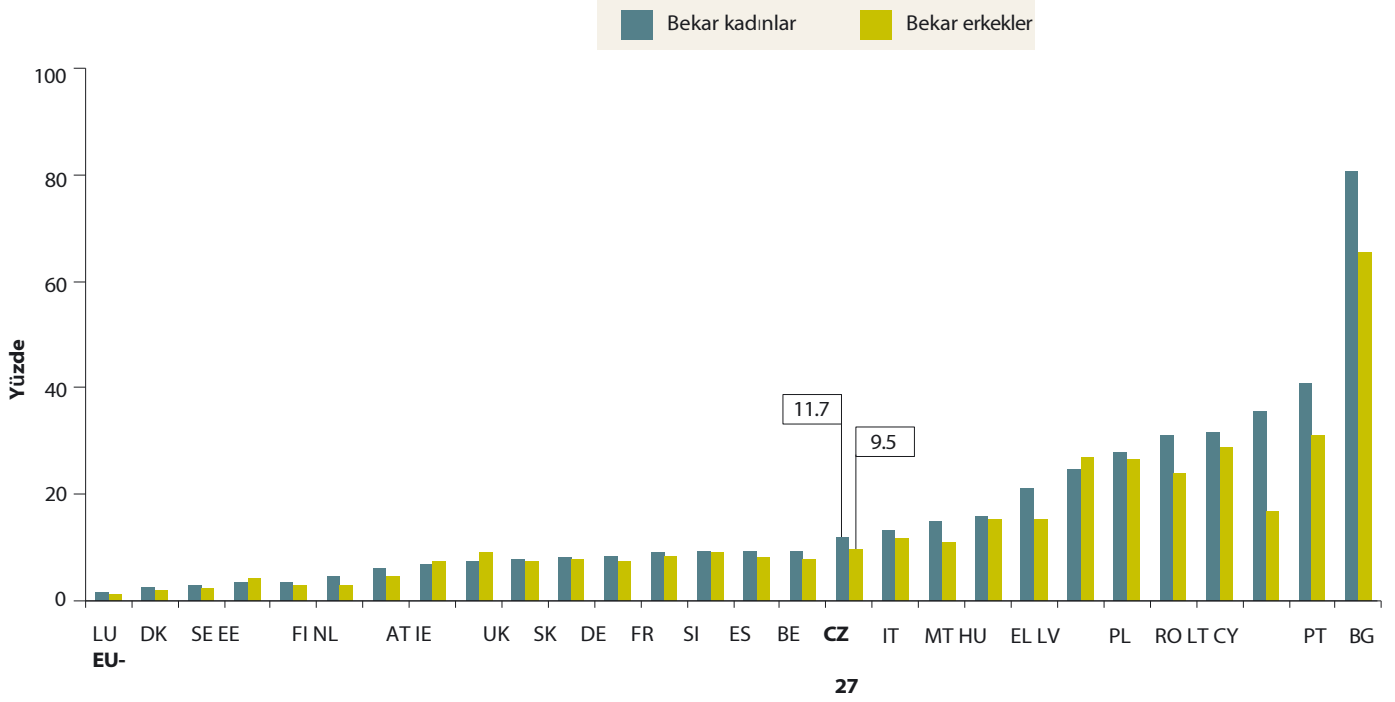
Düşük gelirli insanlar, özellikle ısınmak için enerjiye ihtiyaç duyulan kış aylarında enerji fiyatlarındaki değişikliklere karşı çok savunmasızdır. Artan enerji fiyatları düşük gelirli insanlar üzerinde daha da büyük bir baskı oluşturmaktadır: bu insanlar gelirlerinin büyük bir kısmını enerjiye harcamakla kalmamakta, aynı zamanda birçoğu kötü konutlarda yaşamakta ve enerji verimliliği daha düşük ekipman ve cihazlar kullanmaktadır. 'Yakıt yoksulluğu' terimi, bir kişinin yeterli iç ortam sıcaklığını korumak için yeterli ısıtma yakıtı alamamasını ifade eder. WHO'ya (Dünya Sağlık Örgütü, 2006) göre, bazı Avrupa ülkelerinde nüfusun %30'u yakıt yoksulluğundan muzdariptir. Kadınlar, özellikle bekar anneler ve yaşlı kadınlar olmak üzere, daha düşük gelir ve mal varlığına sahip olanlar arasında çoğunlukta olma eğilimindedir ve bu nedenle yoksulluk riski altında olanların erkeklere göre daha büyük bir oranını oluşturmaktadır.

Healy, emekliler arasında yakıt yoksulluğu üzerine bir araştırma yürütmüş (Healy, 2004) ve çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bu grupta yüksek düzeyde yakıt yoksulluğu olduğunu göstermiştir. Araştırmaya göre, Avrupa genelinde yalnız yaşayan kadın emeklilerin beşte birinden fazlası yakıt yoksulluğu çekmektedir ve bu oran yalnız yaşayan erkek emeklilere kıyasla biraz daha fazladır. Araştırmacı ayrıca, cinsiyetler arasındaki büyük farklılıklarla ilgili olarak ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğunu belirtmiştir.

EU-SILC veri tabanı (Eurostat, 'Isınma için Enerji' değişkeni), tüm AB Üye Devletleri için - tek erkek ve kadın hane halkları için - evi sıcak tutma becerisine ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış güncel veriler sunmaktadır. Ortalama olarak, AB-27 içinde, yeterli ısınma için ödeme yapamadıklarını bildiren kadın sayısı erkeklerden daha fazladır (Eurostat EU-SILC, 2009). AB Üye Devletleri arasında da büyük farklılıklar vardır. Erkekler ve kadınlar arasındaki en büyük fark, bekar kadın hanelerin %35.5'inin ve bekar erkek hanelerin %16.6'sının evlerini yeterince ısıtamadıkları Kıbrıs'ta görülmektedir (Şekil 2.4). Tek kişilik hane halkları ile en az bir bağımlı çocuğu olan tek ebeveynli hane halkları karşılaştırıldığında, çocuklu tek yetişkin hane halklarının çocuksuz hane halklarına göre daha fazla yakıt yoksulluğu yaşadığı ve en büyük farkların Çek Cumhuriyeti ve Yunanistan'da olduğu görülmektedir (Eurostat EU-SILC, 2009).

Şekil 2.4: Cinsiyete göre evlerini yeterince ısıtamayan tek kişilik haneler, 2009

Kaynak: Eurostat, EU-SILC (EIGE'nin talebi üzerine Eurostat tarafından hesaplanan veriler)

Not: Bulgaristan'da enerji yardımı sağlamaya yönelik bir program uygulanmaktadır. Bu, kış aylarında en hassas sosyal grupları desteklemek için bir araçtır. Programın kapsadığı risk öncelikli gruplar bekar yaşlılar, çocuk yetiştiren bekar ebeveynler ve engellilerden oluşmaktadır¹⁴.

Kadınların ve erkeklerin farklı enerji ihtiyaçları, enerji politikaları, tedbirleri ve araçlarına yönelik planlamanın odak noktası ve kaygısı olmalıdır.

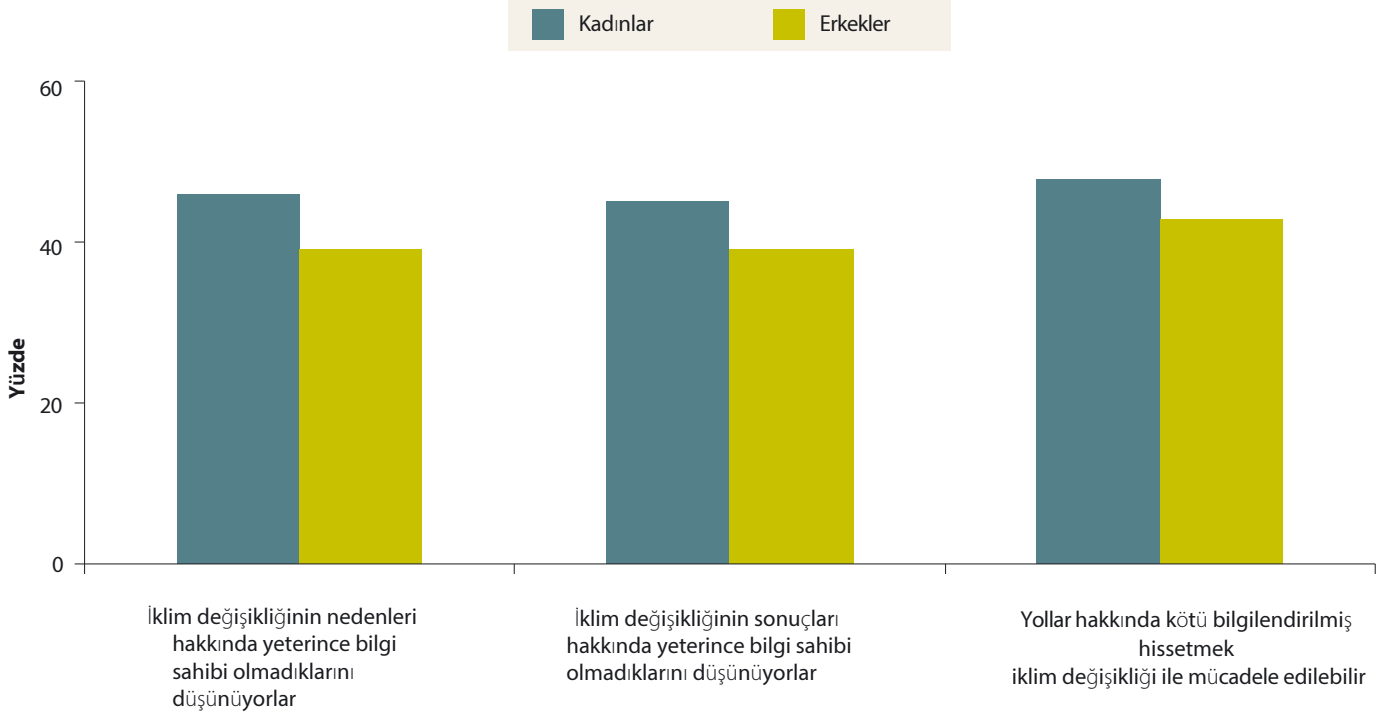
2.3.2. Ulaşım ihtiyaçları

Mevcut istatistikler, ulaşım ve hareketlilik açısından cinsiyet farklılıklarının devam ettiğini göstermektedir: 26-74 yaş arası daha fazla kadın artık sürücü sahip olsa da, hala önemli ölçüde daha küçük bir araba sürücüsü grubunu oluşturmaktadırlar. Bu nedenle, yaşam kalitesi, refah ve eşitlik gibi çoklu hedefleri karşılamak ve gelecekte sürdürülebilir hareketlilik ve trans-port seçeneklerini teşvik etmek için özel olarak tasarlanmış toplu taşımanın geliştirilmesine acil ihtiyaç vardır. Yaşlanan toplumlar bağlamında cinsiyete duyarlı ulaşım sistemlerinin sağlanması, ulaşım alanında gelecekteki gelişmeler için önemli bir platform sağlayabilir. Bu bağlamda ulaşım ve hareketliliğin karmaşıklığı hakkında, nüfusun davranış ve ihtiyaçlarını ele alacak ve bu davranış ve ihtiyaçların cinsiyet ve yerellik gibi önemli değişkenlere nasıl bağlı olduğunu araştırarak bilgiye ihtiyaç vardır. Ayrıca bu durum, toplumsal cinsiyete odaklanan kullanıcı odaklı geliştirme metodolojilerinin erişilebilir, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir toplu taşıma sisteminin tasarlanmasına yönelik kılavuz ilkelerle bütünleştirilmesi için bir platform sağlayabilir.

2.3.3. Bilinçli kararlar almak için temel olarak iletişim ve bilgi

Avrupa'da yapılan çevresel farkındalık çalışmaları (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit und Umweltbundesamt, 2010; European Commission, 2008a; Naturvårdsverket, 2009; Women's Environmental Network and the National Federation of Women's Institutes, 2007) iklim değişikliği hakkında bilgi ve enformasyonda cinsiyet farklılıklarına işaret etmektedir. Kadınlar erkeklerden daha yüksek çevre bilinci gösterme eğilimindedir, ancak aynı zamanda iklim değişikliğinin riskleri ve etkileri hakkında daha az bilgi sahibi olma eğilimindedirler. Öte yandan erkekler iklim değişikliği hakkında bilimsel temelli bilgiye sahip olduklarını daha sık ifade etmektedir.

2009 Eurobarometer anketi, Özel Eurobarometer 313, Avrupalıların iklim değişikliğine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Sonuçlar, erkeklerin iklim değişikliğinin nedenleri ve sonuçları hakkında daha bilgili olduklarını belirttiklerini göstermektedir: kadınların %46'sına kıyasla erkeklerin sadece %39'u iklim değişikliğinin nedenleri ve sonuçları hakkında ve ayrıca iklim değişikliğiyle mücadele yolları hakkında kötü bilgilendirilmiş hissettiklerini belirtmektedir: kadınların %48'ine kıyasla erkeklerin sadece %43'ü iklim değişikliğiyle nasıl mücadele edileceği konusunda kötü bilgilendirilmiş hissettiklerini belirtmektedir (European Commission, 2009).

Şekil 2.5: Cinsiyete göre iklim değişikliği hakkında bilgi düzeyi, 2009

Kaynak: Özel Eurobarometre 313

Bilgi düzeyi ve bunun kadınlar erkekler tarafından nasıl algılandığının farklı açıklamaları olabilir. Bir görüşe göre kadınlar bilgilerini çok dikkatli bir şekilde değerlendirme eğilimindeyken, erkeklerin bilgilerini abartmaları daha olasıdır (Schultz ve Stiess, 2006: 21). Bir diğer olası açıklama ise, bilgi dağıtımı söz konusu olduğunda hedef grup olarak görülmedikleri için kadınların doğru bilgiye erişimlerinin olmayabileceğidir. Dolayısıyla, dil, imajlar ve çekici olmayan tasarım kadınların bilgi almasını ya da bilgi aramasını engelleyebilir (GenderCC, 2009). Buna bir örnek olarak 2006 yılında Avusturya'da yapılan bir çalışmada (Knoll ve Szalai, 2006) seçilen çevre dergileri imaj, yazarın cinsiyeti ve kullanılan dil gibi faktörlere göre değerlendirilmiştir. Çalışma, kadın yazarların azlığına, basmakalıp cinsiyet imgelerinin yaygınlığına ve kullanılan imgelerde kadınların daha az sıklıkta tasvir edildiğine dikkat çekmiştir. Bir konu ne kadar, basmakalıplaştırma da o kadar büyük oluyordu.

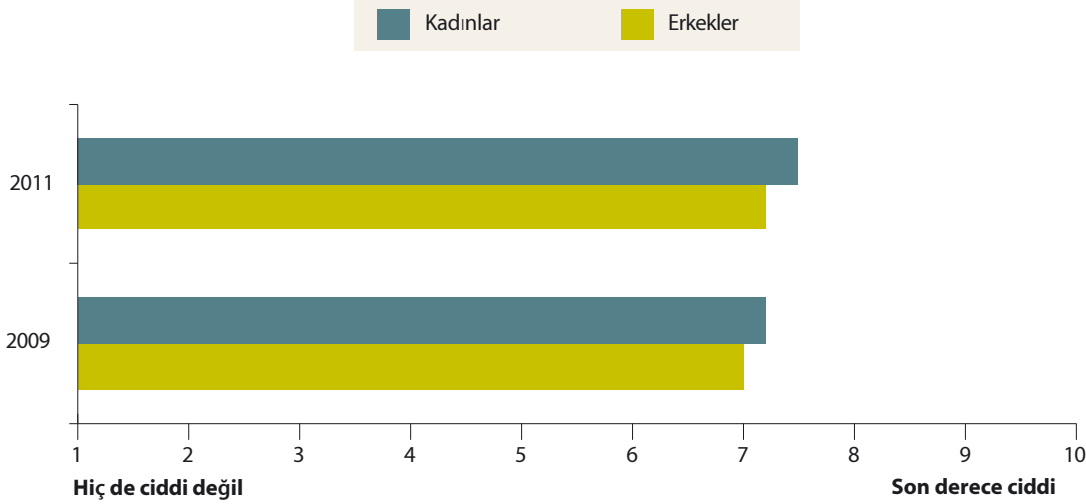
Gerçek veya algılanan bilgi eksikliği, kadınların ve erkeklerin ürün etiketlerine yönelik tutumlarındaki genetik farklılıklarda bir faktör olabilir: kadınların etiketlere güvenme ve bunları satın alma kararlarını gerekçelendirmek için kullanma olasılığı daha yüksektir (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit und Umweltbundesamt, 2010:70; Naturvårdsverket, 2009:24; Schultz ve Stiess, 2009). Genel olarak, etiketlerin ve diğer iletişim araçlarının toplumsal cinsiyet kalıplarından kaçınması gerekmektedir (Schultz ve Stiess, 2009:62).

24. İklim değişikliğine yönelik algı ve tutumlar

İklim değişikliğine yönelik algı ve tutumlardaki cinsiyet farklılıkları birçok Avrupa ülkesinde belgelenmiştir. Çok sayıda yayın Avrupa vatandaşlarının iklim değişikliği, enerji ve ulaşım konularındaki tutumlarını ortaya koymuştur. Anketlerde belirtilen cinsiyete dayalı farklılıkların temelinde, gelecekte değişebilecek olan ancak yine de ülkelere ve bölgelere göre farklılık gösteren toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları yatmaktadır. Bu anketler ve sıklıkla ortaya koydukları cinsiyet farklılıkları, politikacılar ve planlamacılar için faydalı. Ancak, kanıtlanmış toplumsal cinsiyet analizleri ortaya koyamazlar.

Şekil 2.6: İklim değişikliği ne kadar ciddi bir sorun? (cinsiyete göre, 2009 ve 2011)

Kaynak: Özel Eurobarometre 372, İklim değişikliği (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_372_en.pdf)
Not: AB genelindeki ortalama değerler cinsiyete göre ayrıştırmıştır ve bazı ülkelerde önemli olabilen cinsiyete dayalı farklılıkları göstermeyebilir.

İklim değişikliği ile ilgili endişeler

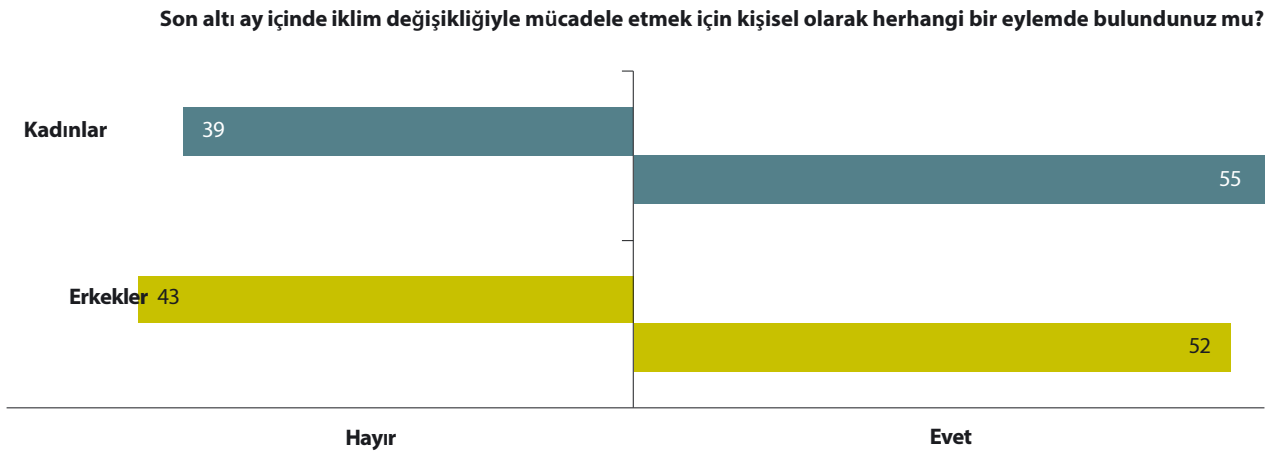
2007 yılında Women's Environmental Network (Kadın Çevre Ağı) Birleşik Krallık'ta kadınların iklim değişikliği algısı üzerine bir çalışma yürütmüştür (Women's Environmental Network and the National Federation of Women's Institutes, 2007). Çalışma, kadınların %85'inin iklim değişikliği ve özellikle de bunun gelecek nesiller, yoksullar ve gezegen üzerindeki olası etkileri konusunda çok endişeli olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, kadınların erkeklerden daha yüksek bir oranının iklim değişikliği konusunda endişelerini dile getirdiği diğer nüfus araştırmaları tarafından da desteklenmektedir (ARS research AB, 2007; Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit und Umweltbundesamt, 2010; European Commis-

sion, 2007a; Avrupa Komisyonu, 2009; Flechsig ve diğerleri, 2000; Naturvårdsverket, 2009).

Harekete geçmek

İsveç'te kadınların yaklaşık %80'i ve erkeklerin %65'i iklim değişikliğine karşı harekete geçmenin önemli olduğunu söylemektedir (Naturvårdsverket, 2009:11). Kimin harekete geçmesi gerektiği sorusuna gelince, erkekler daha çok davranışları değiştirmenin hükümetlere, endüstriye ve şirketlere bağlı olduğunu düşünmektedir. Kadınlar ağırlıklı olarak iklim değişikliğiyle mücadelede yardımcı olmak için bireysel davranışların değiştirilmesi gerektiğine inanmakta, ancak bunu nasıl yapacaklarını bilmemektedirler (Naturvårdsverket, 2009:15).

Şekil 2.7: Cinsiyete göre harekete geçme, 2009

Kaynak: Özel Eurobarometre 372, İklim değişikliği, (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_372_en.pdf)

Ne gibi önlemler alınmalıdır?

İklim değişikliğine karşı harekete geçme söz konusu olduğunda, kadınların düşük karbonlu uygulamaları seçme ve günlük pratiklerinde değişiklik yapma olasılığı daha yüksekken, erkeklerin elektrikli araba gibi yeşil teknolojileri seçme olasılığı daha yüksektir (European Commission, 2008b). Bu anketlerin çoğunluğu

Bu konu, kadınların çevreye zararlı davranışlarını ve yaşam tarzlarını değiştirmeye daha istekli ve sorunu 'çözmesi' için bilim ve teknolojiye güvenmediklerini göstermektedir (Naturvårdsverket, 2009:15). Bu nedenle, iklim değişikliğinin azaltılmasına yönelik bireysel ve kişisel katkılara ve çabalara daha fazla önem vermektedirler. Örneğin, Swe-

den, kadınlar ev aletlerinin daha az veya daha verimli kullanılması gibi temel ev tedbirlerini uygulayacaklarını belirtmişlerdir (ARS research AB, 2007; Roehr ve Hemmati, 2008a:798).

Enerji fiyatlarının arttırılması ve karbon vergilerinin getirilmesi gibi ekonomik araçlar kadınlar tarafından erkeklere kıyasla daha az tercih edilmektedir. AB genelinde kadınların erkeklere kıyasla ortalama %17 daha az harcanabilir gelire sahip olduğu gerçeği

Estonya'da %30,9 ve Slovenya'da %3,9 daha az olması da burada rol oynamaktadır (Roehr ve Hemmati, 2008a:798). Kadın ve erkeklerin iklim değişikliğine yönelik ekonomik tedbirlere ilişkin algıları, Flechsig ve arkadaşları tarafından da doğrulanmakta ve kadınların daha fazla mali yük getiren azaltım tedbirleri konusunda daha az rahat hissettiklerini göstermektedir (Flechsig ve ark., 2000).

Sonuç olarak, birçok ankette kadınlar iklim değişikliğini azaltmak için davranışlarını değiştirmeye istekli olduklarını belirtirken, erkekler daha çok teknik çözümlerden yanadır. Dahası, kadınların iklim değişikliğine çözüm olarak teknolojileri, başka riskler taşımaları halinde reddettiklerine dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Bu tercihlerden bazıları cinsiyetler arası uçurum ve bir teknolojinin satın alınabilirliği sorunu ile bağlantılı olabilir. Kadınların erkeklere göre daha geniş kapsamlı bir iklim değişikliği politikasını tercih ettiklerine dair kanıtlar bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2008b; Naturvårdsverket, 2009).

Görüş ve algılardaki bu cinsiyet farklılıklarını dikkate almak da aynı derecede önemlidir zira birçok yeni fikir, vizyon ve potansiyel çözüm, daha iyi politikaların geliştirilmesinden kaynaklanabilir ve buna yol açabilir.

Aşağıda, enerji ve ulaşım alanındaki algı ve tutumları araştırmak amacıyla Eurobarometer anketinden alınan birkaç örnek yer almaktadır.

2.4.1. Enerji

2006 (European Commission, 2006) ve 2007 (European Commission, 2007a) yıllarında yapılan iki Eurobarometer çalışması, kadın ve erkeklerin çeşitli konulardaki görüş ve tercihlerini incelemektedir: iklim değişikliğine katkıda enerjinin rolü, teknolojiler ve politikalar açısından tercihler ve kişisel davranışlar.

Kişisel davranışların değiştirilmesi

Veriler şu ana kadar sunulan sonucu desteklemektedir: kadınlar davranışlarında ve evlerinde değişiklik yapmalarına yardımcı olmak için enerji verimliliği hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istemektedir; erkekler ise hükümetlerin sağlayabileceği teknolojik ve mali önlemler ve araçlarla daha fazla ilgilenmektedir. Aynı bulgular, Almanya'da yılda iki kez yapılan çevre bilinci anketi (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit ve Umweltbundesamt, 2010) gibi ulusal anketler yoluyla toplanan verilerde de görülmektedir.

Enerji verimliliğinin teşvik edilmesi

Evsel enerji verimliliğini arttırmaya yönelik bir önlem olarak, erkekler hükümetlerden daha fazla mali yardım almayı tercih ederken, daha fazla sayıda kadın enerjinin verimli kullanımı konusunda daha fazla bilgi almayı tercih etmektedir (Avrupa Komisyonu, 2007a:35).

Enerji tedarikçisi seçme kriterleri

Düzenlemeler müşterilerin elektrik tedarikçilerini seçmelerine izin veriyorsa, erkekler düşük fiyatlara daha fazla önem verirken, kadınlar hem fiyatlara hem de daha temiz bir güç kaynağı portföyüne dikkat etmektedir (Avrupa Komisyonu, 2007a: 51, 53). Almanya'da kadınları yeşil elektriğe geçmeye motive etmek için engelleri ve olası müdahaleleri analiz eden bir re- cent çalışması, yeşil elektriğin daha yüksek fiyatının erkekler yeşil bir tedarikçi seçme konusunda kadınlardan daha ciddi bir engel olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmanın bir diğer bulgusu da kadınların tedarikçilerin kurumsal politikalarına erkeklerden daha fazla önem verdiğidir (LIFE e.V., yakında yayınlanacak).

Enerji tedarik seçenekleri

Cinsiyet farklılıkları enerji tedarik seçeneklerine yönelik tercihlerde de mevcuttur. Nükleer enerji, enerji ve iklim değişikliği tartışmalarındaki en tartışmalı konulardan biridir. Birçok Eurobarometer çalışmasının da gösterdiği gibi, bu konu aynı zamanda kadın ve erkeklerin görüşlerinin büyük ölçüde farklılık gösterdiği bir konudur. AB'de ortalama olarak, erkeklerden çok kadınlar nükleer enerjinin toplam enerji üretiminde daha düşük bir oran oluşturması gerektiğine inanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2007a:43). Bu bulgular diğer AB anketleri (örneğin Avrupa Komisyonu, 2007b) ve ulusal çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Örneğin, İngiltere'de yeni nükleer santrallerin inşasına yönelik destek düzeyi üzerine yapılan bir araştırma (görüşler Fukushima felaketi sonrasına aittir) destekte yüzde 40 puanlık bir fark olduğunu ve daha fazla erkeğin yeni santrallerin inşa edildiğini görmek istediğini göstermektedir (Populus, 2011a:2, 4). Almanya, Finlandiya ve İsviçre'den (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit und Umweltbundesamt, 2010; Kiljunen, 2008; Funk ve Gathmann, 2008) ve Japonya, Güney Kore ve Amerika Birleşik Devletleri gibi dünyanın diğer bölgelerinden gelen veriler de benzer bulgular göstermektedir. Kanada'da 2003 yılında cinsiyetler arasındaki fark yüzde 17 idi. Nükleer endüstri tarafından yürütülen büyük bir kampanya 2005 yılında hem erkekler hem de kadınlar arasında daha yüksek bir kabul düzeyine yol açmış, ancak cinsiyet farkı sabit kalmıştır (Brisette, 2006).

Nükleer enerjiye alternatifler açısından, erkekler hidrojen ve temiz kömür gibi teknolojiler üzerinde daha fazla araştırma yapılmasını isterken, kadınlar genellikle enerji kullanımının azaltılmasını teşvik etmek için daha güçlü çabalara ihtiyaç olduğunu düşünmektedir (European Commission, 2006a:40).

24.2. Nakliye

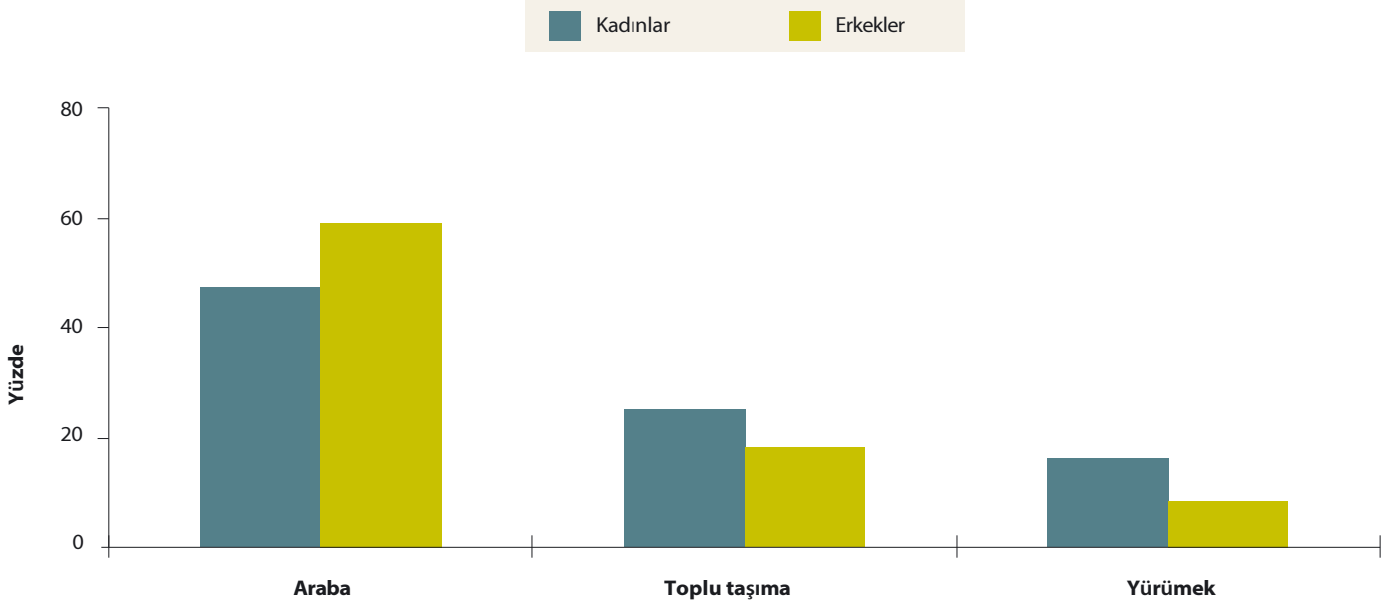
Ortalama olarak, 20-74 yaş Avrupalılar günde 60-90 dakika seyahat etmektedir. Ülkeler arasında farklılıklar vardır: örneğin, Es- tonlular ve Macarlar seyahat etmeye en az zaman harcayanlardır (Avrupa Komisyonu, 2005:5).

Ulaşım modları

AB düzeyinde toplanan çok yeni veriler, Avrupa'da gen-

Tercih edilen ulaşım türünde de farklılıklar bulunmaktadır: Erkeklerin %59'u ve kadınların %47'si günlük ulaşım için daha çok araba kullandıklarını belirtmiştir; erkeklerin %9'una karşılık kadınların %16'sı genellikle yürüdüklerini söylemiştir; ve kadınların dörtte biri genellikle toplu taşıma kullandıklarını söylerken erkeklerin sadece %18'i bunu yapmıştır (Şekil 2.8). Güvenlik sorunları hem kadınların hem de erkeklerin bir kısmının toplu araçlarını kullanmasını engellemektedir; kadınların 'ü ve erkeklerin %38'i güvenlik endişelerini toplu taşıma araçlarını kullanmamak için çok veya *oldukça önemli* bir neden olarak belirtmiştir (a.g.e.).

Şekil 2.8: Cinsiyete göre tercih edilen ulaşım şekli, 2010

Kaynak: Flash Eurobarometer 312, Taşımacılığın Geleceği - Analitik rapor

Taşıma amaçları

Seyahatler genellikle geleneksel cinsiyet rolleriyle ilişkilidir. Özellikle, erkeklerin seyahatlerinin çok daha yüksek bir oranı eğitim veya işle ilgiliyken, kadınlar ev işleriyle ilgili seyahatlerde çok daha zaman harcamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2005:6).

Satın alma kararları ve yakıt fiyatları

Enerji verimliliği, araç satın alma kararlarında giderek daha önemli bir faktör haline gelmektedir. Erkekler enerji verimliliği daha yüksek bir araç satın alma konusunda kadınlardan daha bilinçli olma eğilimindedir, ancak yakıt fiyatlarının artması durumunda erkeklerin araç kullanımını azaltma olasılığı kadınlara göre daha düşüktür (Avrupa Komisyonu, 2006a: 31). Bu durum kadınların daha düşük gelir oranlarına sahip olmasıyla ilgili olabilir. Bununla birlikte, daha az kirlenici ulaşım için daha fazla ödeme yapıp yapmayacakları sorulduğunda, kadınlardan daha fazla erkek olumsuz yanıt vermiştir (Avrupa Komisyonu, 2007c).

Politika müdahaleleri

Avrupa Komisyonu tarafından 2007 yılında yayınlanan AB Trans- port Politikası ile ilgili konulardaki tutumlara ilişkin analitik rapor, kadınların yakıt tasarruflu veya daha az kirlenici araçların satışı söz konusu olduğunda karayolu taşımacılığından kaynaklanan emisyonların azaltılmasının en iyi yaklaşım olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Ankete katılanlar

sürücüler, kendi evlerinde birincil sürücü olanlara kıyasla bu politikanın karayolu taşımacılığından kaynaklanan emisyonları azaltmanın en iyi yolu olduğunu düşünmeye daha meyilliydi. Kadınlar ayrıca erkeklerle kıyasla üreticilerin biyoyakıt kullanan otomobiller üretmesini gerektiren zorunlu standartları daha fazla desteklemektedir. Erkeklerin çoğunluğu, diğer tüm teşviklerin, en yüksek orandaki kadın katılımcının belirttiğinden daha etkili olduğunu düşünmektedir (Avrupa Komisyonu, 2007c).

25. Politika ve önlemlerin etkileri

Erkekler ve kadınlar - büyük ölçüde toplumsal cinsiyet rolleri, güç ilişkileri, gelirleri ve varlıkları nedeniyle - iklim değişikliğine karşı farklı kırılganlıklara sahiptir ve zararlı küresel sera gazı emisyonlarına farklı şekillerde katkıda bulunurlar. Emisyonları azaltmak için farklı kapasitelere, farklı başa çıkma ve uyum stratejilerine ve emisyonları azaltmaya yönelik politika ve tedbirlere ilişkin farklı algı ve tercihlere sahiptirler. İklim politikasının sosyo-ekonomik etkilerinden farklı şekillerde etkilenmektedirler. Azaltım ve uyum konusundaki bu toplumsal cinsiyet farklılıklarının iklim değişikliği politikaları, tedbirleri ve araçlarında dikkate alınması gerekmektedir.

Avrupa ülkelerindeki mevcut iklim politikası büyük ölçüde cinsiyet körüdür. Cinsiyet eşitliği, düşük karbonlu, iklime dirençli kalkınmanın sağlanmasında önemli bir faktör olarak değerlendirilmemiştir. Bu durum, mevcut iklim politikasının etkinliğinin ve verimliliğinin azalmasının bir nedeni olabilir (Avrupa Çevre Ajansı, 2006; Skutsch, 2009; Bord ve O'Connor, 1997; Alber ve Hemmati, 2011; Druckman ve Jackson, 2008; Johnsson-Latham, 2007; Roehr ve diğerleri, 2004; Gustafson, 1998; Henwood, Parkhill ve Pidgeon, 2008).

Politika önlemleri ve araçları toplumsal cinsiyet analizi yapılmadan tartışılmamalıdır. Yerleşik toplumsal cinsiyet ve güç ilişkilerinin iklim değişikliğinin yanı sıra ilgili politikalar ve azaltım stratejilerinin arkasında nasıl bir itici güç oluşturduğunu ortaya çıkarmak önemlidir. Bu hakim ve geleneksel eril algılar, politika yapıcılar tarafından bilim ve teknoloji temelli azaltım stratejilerine odaklanılmasında ve tüketicilerin davranışlarının değiştirilmesi gibi kadınlar tarafından tercih edilebilecek iklimle ilgili araç ve önlemlerin marjinalleştirilmesinde gözlemlenebilir. Spitzner (2008), bu bulguların iklim değişikliğinin zorluklarını ve soruna yönelik mevcut uluslararası yaklaşımları yeniden düşünmeye yol açması gerektiğine inanmakta ve iklim politikası araçlarının verimliliğinin ve etkinliğinin, iklim değişikliği araştırma ve değerlendirmesinde kullanılan yöntemlere toplumsal cinsiyet duyarlılığı getirilerek artırılabilirliğini savunmaktadır (Roehr vd., 2008:19).

Bununla birlikte, iklim politikalarının ve tedbirlerinin toplumsal cinsiyet boyutuna ilişkin sosyo-ekonomik etkileri konusunda çok az araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte, mevcut bulgular ve sonuçlar, toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmek için cinsiyeti dikkate almanın önemini vurgulamaktadır.

İklim değişikliği azaltım önlemlerinin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkilerini değerlendiren çok az sayıda çalışmadan biri Avrupa Emisyon Ticareti Sistemine (EU ETS) odaklanmış ve genel olarak iklim değişikliği araçlarının olası parasal ve parasal olmayan etkilerini belirlemiştir. Parasal olmayan etkiler, bilgi edinme çabalarının artması ve farklı çevresel özelliklere sahip ürünlerin gibi günlük rutin ve eylem kalıplarının değişmesine yol açan etkilere (Schultz ve Stuess, 2006:22). Schultz ve Stuess, AB ETS'nin sadece enerji fiyatları ve ürünleri üzerindeki potansiyel etkilerini değil, aynı zamanda yoksul haneleri orantısız bir şekilde etkileyecek çeşitli yönlerini de eleştirmektedir. Yazarlar ayrıca AB ETS'nin geliştirilmesinde yer alan kadınların oranının düşük olmasını da eleştirmektedir; bu durum kadınların geçimiyle bağlantılı konuların marjinalleştirilmesine yol açmıştır (a.g.e., 19).

Vergiler ve mali düzenlemeler fiyatları etkileyen politika tedbirleri ve araçları kadınları ve erkekleri farklı şekillerde etkilemektedir. Yoksullar arasında kadınların oranı daha yüksektir. Özellikle yaşlı kadınlar ve bekar anneler, diğer gruplara kıyasla daha fazla yoksulluk riski altındadır. Daha yüksek enerji fiyatlarına yol açan politika araçları en çok onları etkileyecektir.

(Roehr ve Hemmati, 2008a:798).

Araştırmaların da gösterdiği gibi, kadınların teknik çözümlere ve toplumsal kurumların sorunları çözme kabiliyetine erkeklerden daha az güvendikleri göz önüne alındığında, kadınların davranışlarını ve yaşam tarzlarını değiştirmeye daha hazırlıklı olabileceklerine dair kanıtlar bulunmaktadır (Bölüm 2.4). Ancak iklim değişikliği politikası genellikle teknolojik gelişmelere sosyal ve davranışsal yönlerden çok daha fazla önem vermektedir (Roehr ve Hemmati, 2008a:798; Schultz ve Stuess, 2006:21f).

Ürün etiketleri kompakt ve basit bir şekilde bilgi sağlayabilir. Böylece, iklim değişikliğinin azaltılmasına katkıda bulunmayı tercih eden kadınların tüketim kalıplarını değiştirmelerine destek olabilirler. Kadınların ve erkeklerin etiketlere yönelik bakış açılarında daha önce değinilmişti, ancak yukarıda belirtilenlere ek olarak, tüketicilerin etiketlere güven duyup duymadıklarını da dikkate almak önemlidir. Kadınlar etiketleme sistemleri hakkında erkeklerden daha fazla bilgi sahibi olmasalar da, bu sistemlere önemli ölçüde daha fazla güven duymaktadırlar (Schultz ve Stuess, 2009:54). Buna dayanarak, etiket kriterlerinin - sosyal kriterler de dahil olmak üzere - tanımlanmasının yanı sıra etiketlerin oluşturulması, uygulanması ve kontrol edilmesine ilişkin kurumsal ve siyasi süreçlere ve tüketici olarak kadınların bu süreçte katılımına önem verilmelidir (a.g.e., 55).

İklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonunun finansmanı şu anda uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde en önemli öncelikler arasında yer almakta ve kadın/toplumsal cinsiyet örgütlerinin dahil etmek istediği toplumsal cinsiyet etkileri ve tavsiyeleri açısından çok önemli bir tartışma çerçevesi oluşturmaktadır⁽¹⁹⁾. Bu konu esas olarak gelişmekte olan ülkeleri ilgilendirir de, ulusal iklim değişikliği finansman programları için de çıkarılacak sonuçlar olabilir: fonlara kimlerin erişebildiği, hangi alanların finanse edildiği, tekliflerin toplumsal cinsiyet etkisini ele alması gerekip gerekmediği, finanse edilecek projelerin seçimi için toplumsal cinsiyete duyarlı kriterlerin olup olmadığı ve daha genel olarak, finansmanın toplumsal cinsiyet bütçe analizinin yapıldığı yapılmadığı (GenderCC - Women for Climate Justice vd., 2011).

25.1. Enerji

Enerji önlemleri ve araçları neden toplumsal cinsiyet farklılıklarını dikkate ? Tüketim kalıplarını ve bunların kadınlar, erkekler ve toplumsal cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkilerini etkilemeye yönelik politika araçlarına ilişkin geniş bir genel bakış Schultz ve Stuess'te (2009) yer almaktadır. Enerji tüketicilerinin davranışlarını etkilemek için bu çalışmada tartışılan araçların çoğu, örneğin vergilendirme gibi mali caydırıcılar veya ürünlerin etiketlenmesi enerji sektörüyle çok ilgilidir. Ayrıca, enerji ürünlerinin vergilendirilmesi ve ev aletlerinin enerji etiketlenmesi konusunda Avrupa çapında düzenlemeler mevcuttur.

Enerji arzı planlamasının toplumsal cinsiyet boyutu

Yukarıda açıklanan cinsiyete dayalı tercihler, bunların enerji kaynaklarına da uygulanabileceğini düşündürse de, henüz dikkat çekmemiştir. Enerji politikaları ve önlemleri üzerine toplumsal cinsiyet unsurlarına odaklanan veya bu unsurları içeren özel literatür, fiyatlandırma politikasının toplumsal cinsiyete dayalı etkisi ve davranış değişikliğine yönelik diğer çeşitli müdahalelere verilen yanıtlardaki toplumsal cinsiyet farklılıkları üzerine yoğunlaşmaktadır.

Alman Çevre Ajansı (Umweltbundesamt, 2004) Almanya'daki ekovergi reformunun etkileri üzerine bir çalışma yayınlamıştır. Tüketicilerin yarısı bu vergi reformuna ısı, elektrik ve araba kullanımı ile ilgili davranışlarını değiştirerek tepki göstermiştir. Çalışmanın ekine daha yakından bakıldığında, bunların çoğunun kadın olduğu, erkekler üzerindeki ise biraz daha düşük olduğu görülmektedir: erkeklerin %36'sına kıyasla kadınların %49'u enerji verimliliği açısından daha yüksek enerji fiyatlarının davranışları üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu hissetmiştir. Diğer bazı yazarlar da vergilendirme (Schultz ve Stiehs, 2006; Umweltbundesamt, 2004) ve doğrudan faturalandırma (Carlsson-Kanyama ve Lindén, 2007:2167-2168) gibi ekonomik teşvikleri incelemiş ve muhtemelen daha düşük gelirleri nedeniyle fiyat sinyallerinin kadınlar üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Ancak, tüketicilerin tüketimlerini fiilen azaltmak için gerçekçi seçeneklere sahip olup olmadıklarını göz önünde bulundurmak çok önemlidir - örneğin, kiracılar genellikle konutlarının enerji standardını ve verimliliğini etkileyemezler. Tüketicileri daha verimli ekipman satın almak gibi önlemlerle desteklemek ya da ev sahiplerinin konutlarını güçlendirmelerini zorunlu kılmak için özel önlemler alınmadığı sürece¹⁶, aralarında kadınların çoğunlukta olduğu ekonomik olarak dezavantajlı gruplar enerji yoksulluğuna maruz kalabilir.

İsveç'te yapılan bir çalışmada enerji, geri dönüşüm ve organik gıda satın alma konularına odaklanan 'Eko Ekipler' gibi müdahaleler de incelenmiştir (Carlsson-Kanyama ve Lindén, 2007:2167-2168). Genel olarak kadınlar bu ekiplere daha aktif bir şekilde katılmıştır: bu tür bir kampanyanın etkili olabilmesi için daha fazla duygusal bağlılığa ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Diğer bazı yayınlar, enerji tasarrufu davranışı açısından cinsiyet ve enerji konusunu daha teorik bir bakış açısıyla araştırırken (Offenberger ve Nentwich, 2009; Spitzner, 2004), diğerleri cinsiyetin araştırılan çeşitli hususlardan biri olduğu ampirik çalışmalara dayanmaktadır (Clamor, 2010; Heinze ve diğerleri, 2010; Krömker ve Dehmel, 2010; Offenberger ve Nentwich, 2010). Bu çalışmalar, evde elektrik ve ısı tüketimi için cinsiyet unsurlarının olduğu sonucuna varmıştır. Bu tür bulgular, satın alma kararlarının aileye bakan bir kadın tarafından alınmadığı tek çocuklu hanelerin sayısının giderek arttığı göz önünde bulundurulduğunda, erkeklerin davranışlarının nasıl daha iyi ele alınacağı konusunda da yol gösterebilir.

Davranışları değiştirmek için tasarlanan herhangi bir müdahalenin başarısını etkileyen çeşitli faktörler vardır. Daha spesifik olarak, 'genel bir düzeyde, davranışları değiştiren herhangi bir müdahale kaçınılmaz olarak konut sakinlerinin iş yükünü etkileyecek ve değişim, doluluk oranı gibi bir dizi değişkene bağlı olacaktır.

biçimi, hane sakinlerinin yaşı, enerji kullanımına ilişkin kültür ve söz konusu hanedeki kadın ve erkeklerin benimsediği toplumsal cinsiyet rolleri' (Carlsson-Kanyama ve Lin- dén, 2007:2169). Bu, davranışı değiştirmeyi amaçlayan herhangi bir müdahale için önemli bir konu görünmektedir. Enerji tasarrufu ile ilgili olarak sorumlulukların yer değiştirdiği ve ev işlerinin çoğunu yapan kadınların özel evlerde enerji kullanımını azaltmaktan sorumlu olduğu söylenebilir. Örneğin İsveç'te kadınlar erkeklerle kıyasla ev işlerine iki daha fazla zaman harcamakta ve çamaşır yıkamaya daha da fazla zaman ayırmaktadır (Carlsson-Kanyama ve Lindén, 2007:2164). Dolayısıyla, enerji tasarrufu kampanyaları yürütülürken, ev işlerinden hala kadınların sorumlu olduğunun farkında olunmalıdır.

Enerji verimliliği ve yenilenebilir yatırımlarını desteklemeye yönelik sübvansiyonlarla ilgili olarak, ev sahibi sübvansiyonlarının, en azından daha az varlıklı vatandaşların çoğunluğunun kiralık dairelerde yaşadığı ülkelerde, varlıklı tüketicileri destekleyebileceği düşünülebilir. Bununla birlikte, enerji sektöründeki sübvansiyonların cinsiyete dayalı dağılımsal etkileri konusunda herhangi bir araştırma bulgusu mevcut değildir. Ayrıca, enerji standartlarının (örneğin, binaların enerji performansına ilişkin AB Direktifinin uygulanması) toplumsal cinsiyet boyutlarına ilişkin herhangi bir çalışma . Bu Direktifin etkili olduğu düşünülmektedir (OECD, 2008a:107, 110), ancak mevcut binaların güçlendirilmesi ve yeniden inşasının yeterince dikkate alınması gerekmektedir.

Enerji verimliliğini artırmaya yönelik stratejilerin önemli bir parçası olan tüketici tercihleri ve davranış değişikliklerine gelince, kadınların ve erkeklerin davranışlarının farklı olduğu ve bu nedenle verimsiz ve yanlış uyarlanmış politika ve önlemlerden kaçınmak için dikkate alınması gerektiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak, sadece çevre dostu davranışları benimsemeye daha meyilli olanlara - çoğunlukla kadınlara - değil, aynı zamanda bu tür değişikliklere karşı çok daha dirençli olanlara - genellikle erkeklerle de hitap etmek önemlidir.

2.5.2. Nakliye

Kadınlar ve erkekler farklı ulaşım kullanım modellerine sahiptir. Genel olarak, erkeklerin araba kullanma olasılığı daha yüksekken, kadınların toplu taşıma araçlarını kullanma olasılığı daha yüksektir. Erkekler ayrıca daha sık ve daha uzun mesafelerde seyahat etme eğilimindedir. İsveç'te hazırlanan bir rapor, kadınların erkeklerden daha az seyahat ettikleri için ulaşım ile ilgili karbon emisyonlarına da erkeklerden daha az neden oldukları sonucuna varmaktadır (Johnsson-Latham, 2007). Bu bilgi, kadınların ve erkeklerin farklı seyahat alışkanlıklarını dikkate alarak önleme stratejilerini uyarlama ihtiyacına işaret etmektedir (Nordic Council of Ministers, 2009). Londra'nın ulaşım sisteminden sorumlu yerel yönetim kurumu Transport for London, ulaşım sisteminde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasına bir örnek teşkil etmektedir. Ulaşım sistemini daha etkili hale getirmek ve tüm sakinlere yer sağlayan bir şehir yaratmak için Transport for London

kullanıcılarına daha iyi kişisel güvenlik, daha fazla esneklik ve daha iyi erişilebilirlik sunan bir ulaşım sistemi üretmek için bir dizi proje. Eylem planlarının amaçları, diğer hususların yanı sıra, kullanıcıların farklı ihtiyaçlarını karşılamak, cinsiyet eşitliğini garanti altına almak ve mütevazı ekonomik imkanlara sahip insanları barındırmaktır. Bu nedenle Transport for London, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu aileler ve yarı zamanlı çalışanlar için özel düşük fiyatlı biletler uygulamaya koymuştur. Bu gruplar özel araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanarak daha fazla fayda sağlayabilirler (Oldrup ve Romer Christensen, 2007). Ulusal düzeyde, cinsiyete duyarlı taşımacılığa yönelik ilk ama yine de önemli bir adım, 2010 yılında Swe- den'de yapıldığı gibi, cinsiyet eşitliğini ulusal taşımacılık politikasının hedeflerinden biri olarak dahil etmektir (Lindqvist, 2011).

26. Özet ve sonuçlar

Bu derlemede ele alınmayan iklim değişikliği ve iklim politikalarının toplumsal cinsiyet analizi, toplumsal cinsiyet farklılıklarının altında yatan nedenler olan çeşitli toplumsal cinsiyet boyutlarına dayanmaktadır:

- psikolojik (örn. cinsiyet kimlikleri ve rolleri);
- sosyo-ekonomik (örneğin cinsiyete dayalı iş bölümü ve kaynaklara erişim);
- sosyo-kültürel (örn. kültürel kalıplar ve normlar);
- yasal (örneğin arazi ve miras hakları);
- siyasi (örneğin güç ve katılım); ve
- fiziksel ve biyolojik boyutlar.

Kadınların ve erkeklerin planlama ve karar alma süreçlerine eşit ve anlamlı bir şekilde dahil olmalarını sağlamak için iklim politikalarında toplumsal cinsiyet konularının ele alınması gerekmektedir. Bu, iklim politikalarının etkinliği ve verimliliği ile ilgili bir konudur. İklim değişikliği politikaları ilgili tüm tüketicileri hedeflemiyorsa, muhtemelen daha az etkili olacaktır.

İklim değişikliğinin etkilerine karşı kırılganlıktaki cinsiyet farklılıkları, özellikle gelişmekte olan ülkeler ve daha az ölçüde sanayileşmiş ülkeler için nispeten iyi belgelenmiş ve kabul edilmiştir. Bunlar arasında aşırı hava olayları sırasında kadınlar arasında daha fazla can kaybı ve bakım işlerinin artan yükü yer almaktadır. Avrupa için mevcut araştırmalar, esas olarak etkiler ve kırılganlıkla ilgili biyolojik cinsiyet farklılıklarına işaret etmektedir.

Sera gazı emisyonlarına ve dolayısıyla iklim değişikliğine katkıları etkileyen cinsiyete özgü tüketim alışkanlıklarına ilişkin kanıtlar da mevcuttur. Mevcut olan az sayıdaki nicel veri, kadınların ortalama olarak erkeklerden daha az sera gazı emisyonu ürettiğini göstermektedir. Özellikle ulaşım sektöründe yapılan önemli çalışmalar, kadın ve erkeklerin farklı seyahat alışkanlıklarına sahip olduğunu ve kadınların erkeklere kıyasla daha sürdürülebilir bir şekilde seyahat etme eğiliminde olduğunu göstermiştir. Beslenme de bir başka örnektir.

Kadınların günlük et tüketimi daha düşük olma eğilimindedir ve hayvancılık tarımsal sera gazı emisyonlarına katkıda bulunmaktadır. Kadınlar ayrıca çevre ve sağlık konularında daha bilinçli olma ve çevresel baskılar karşısında davranışlarını değiştirmeye daha istekli olma eğilimindedir.

Tüketim kalıpları, insanların enerji ve ulaşım hizmetlerine ilişkin ihtiyaçlarıyla bağlantılıdır. Temel ihtiyaçlar kadınlar ve erkekler için aşağı yukarı aynı olsa da, bu ihtiyaçların kendine has özellikleri ve karşılanma şekli toplumsal cinsiyet rolleri ve gelir gibi faktörlere bağlıdır. Örneğin, kadınlar ailelerinde bakım sorumlulukları daha fazla olduğu için kapalı alanlarda daha fazla zaman geçirme eğilimindedirler ve bu nedenle daha büyük ölçüde alan ısıtmasına bağımlıdır. Hareketlilik açısından, kadınlar daha düşük seviyelerde araba sahibi oldukları için toplu taşıma araçlarına daha fazla bağımlı olmaktadır. Düşük gelirleri nedeniyle, kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla enerji yoksulluğu riski taşımakta ve enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjiler gibi düşük karbon seçeneklerine yatırım yapmak için daha az seçeneğe sahiptir. Dahası, kadınlar bu tür seçenekler hakkında daha az bilgi sahibidir ve yeterli bilgiye daha fazla ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedir.

İklim değişikliği ve iklim politikası seçeneklerine yönelik algı ve tutumların kadınlar ve erkekler arasında önemli ölçüde farklılık gösterdiğine dair kanıtlar bulunmaktadır. Kadınlar ortalama olarak iklim değişikliği konusunda daha endişelidir. İklim değişikliğiyle mücadele etmek için daha fazla eyleme ihtiyaç duymaktadırlar ve davranışlarını değiştirmeye daha isteklidirler. Erkekler genellikle teknolojik çözümlere daha fazla güven duymaktadır. Enerji tedarik seçenekleri açısından kadın ve erkeklerin tercihleri önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Örneğin, kadınların nükleer enerjiyi reddetme olasılığı erkeklere göre daha yüksektir. Kadınlar erkeklere kıyasla otomobil kullanımını azaltmaya yönelik politika tedbirlerini daha fazla desteklemektedir.

İklim değişikliği politikalarının ve tedbirlerinin cinsiyete dayalı sosyo-ekonomik etkileri yeterince araştırılmamıştır. Bununla birlikte, kadınların erkeklerden daha düşük gelire sahip olduğu ve bu nedenle ister vergi ister diğer mali araçların sonucu olsun, yüksek fiyatlara karşı daha savunmasız oldukları gerçeği gibi bazı sonuçlar çıkarılabilir. Buna ek olarak, etiketleme gibi formasyon araçlarının etkileri cinsiyete göre değişmekte, kadınlar ürün etiketlerine daha fazla güven duymaktadır.

Önümüzdeki zorlu görev

Bu bölümde yer alan literatür taraması, iklim değişikliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki bağlantının ele alınmasının önündeki bazı engelleri ortaya koymaktadır.

İlk olarak, spesifik bilgi tabanı büyük ölçüde eksiktir. Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği üzerine yapılan bir sempozyumun katılımcıları, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği üzerine yapılan çalışma ve araştırmaların azlığını eleştirmişlerdir. Mevcut araştırmalardaki boşlukların tespit edilmesi gerektiğini belirtmişler ve toplumsal cinsiyetle ilgili araştırmaların karar alma süreçlerine dahil mümkün kılacak gelişmiş stratejilere duyulan ihtiyaca işaret etmişlerdir (Gen- derCC, 2010a). Ayrıca, toplumsal cinsiyetin karar alma süreçlerine zorunlu olarak dahil edilmesini talep etmişlerdir.

Mevcut toplumsal cinsiyet önyargısını azaltmak için araştırmada çeşitli iklim koruma mekanizmalarının toplumsal cinsiyet etkisi.

İkinci olarak, iklim değişikliğini azaltma politikalarına toplumsal cinsiyet bakış açısının entegre edilmesine karşı bir direnç söz konusudur; bu direnç sadece cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler konusundaki bilgi eksikliğinden değil, aynı zamanda mevcut bilginin nasıl kullanılacağı ve işler hale getirileceği konusundaki fikirlerden de kaynaklanmaktadır. Bu durum aynı zamanda iklim değişikliğini azaltmaya yönelik acil ihtiyaç adalet ve eşitlik konularına verilen düşük önemi de yansıtmaktadır. Katılımcı kadın oranının düşüklüğü ve toplumsal cinsiyet duyarlılığının genel olarak eksikliği nedeniyle iklim değişikliği politikaları 'toplumsal cinsiyetten bağımsız' politikalar olarak kategorize edilmeye devam etmektedir.

UNEP tarafından 2006 yılında çevre politikaları ve programlarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması üzerine dünya çapında çevreden sorumlu bakanlıkları hedef alan bir kurumsal araştırma (UNEP, 2006:14⁽¹⁷⁾), toplumsal cinsiyet eşitliği yasaları ve politikaları mevcut olsa ve çevre sektörüne uygulansa bile, bir dizi engelin önlemlerin başarısız olmasına yol açtığını ortaya koymuştur:

- mali kaynak eksikliği;
- toplumsal cinsiyet ve çevre konusunda farkındalık eksikliği;
- Toplumsal cinsiyetin çevre çalışmalarıyla ilgisi konusunda anlayış ve netlik eksikliği;
- kurumsal kapasite ve uzmanlık eksikliği;
- cinsiyetle ilgili kurumsal yapıların sınırlı olması; ve
- kadınların katılımını sınırlandırmıştır.

İklim değişikliği açısından, sadece Lüksemburg iklim değişikliğine yanıt stratejisinin bir parçası olarak cinsiyeti dahil etmiş ve ülkenin 'esnek mekanizmalar, gelişmekte olan ülkelerde enerjiye erişim ve iç mekan hava kirliliğinin önlenmesi ile ilgili kadınların güçlendirilmesi ve doğal afetlerin önlenmesi dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliği için ulusal eylem planına dayanan CO2 emisyonlarını azaltmak için bir eylem planı geliştirdiğini'. Avrupa ülkelerinin geri kalanından gelen zayıf yanıt, AB ulusal düzeyde iklim politikası ile toplumsal cinsiyet politikası arasındaki eksik bağlantının açık bir göstergesidir. UNEP anketinde çevre sektörü için tespit edilen engeller, çevre politikasının nispeten yeni bir alanı olması nedeniyle iklim politikası sektörü için genel olarak daha geçerlidir.

2009'da Kopenhag'da düzenlenen UNFCCC COP15 öncesinde Nordik Bakanlar Konseyi, mali kaynakların tahsis edilmesinden cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin toplanmasına ve kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının desteklenmesine kadar 15 önlem tavsiye etmiş ve bunların neden önemli olduğunu ve uygulanması gerektiğini açıklamıştır. Bu tavsiyeler, iklim değişikliği politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin nasıl ilerletileceği konusunda politika düzeyinde net tavsiyeler sunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ifadelerinin program metinlerine entegre edilmesinden daha fazlası başarmak isteniyorsa - ve etkili ve toplumsal cinsiyet açısından adil bir iklim politikası için hedefler 'toplumsal cinsiyet dilinin' ötesine geçmelidir - çabalar daha derin bir sistem değişikliğini hedeflemeli ve sadece toplumsal cinsiyet ana akışını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ve toplumsal yapıların dönüşümünü de içermelidir (Roehr, 2009b).

Karar alma pozisyonlarında daha fazla sayıda kadının yer almasının iklim politikalarının niteliğini etkileyip etkilemeyeceği hala belirsizliğini korumaktadır. Kronsell bir konferans tebliğinde karar alma süreçlerine eşit katılımın mutlaka toplumsal cinsiyete daha duyarlı politika ve tedbirlere yol açmayacağı sonucuna varmıştır (Kronsell, 2011). Bununla birlikte, en azından "daha eksiksiz bir bakış açısına yol açacak, sosyal grupların (çocuklar, yaşlılar, göçmenler, vb.) çeşitliliğini ve yaşam durumlarını daha iyi dikkate alacaktır. Bu da sonuç olarak, insanlığın en büyük zorluklarından biri olan iklim değişikliği politikasının önemli bir yönü olan politikaları ve önlemleri ve vatandaşlar tarafından kabul edilmesini geliştirecektir" (Alber ve Roehr, 2006:20).

Nordik Bakanlar Konseyi (2009) şu sonuca varmıştır: 'Toplumsal cinsiyet eşitliğine yapılan yatırımlar, inovasyon ve sürdürülebilir kalkınma için itici güçtür. Herkesin yeteneklerine ve yeniden kaynaklarına ihtiyacımız var. Erkekler ve kadınlar farklı şekillerde düşünür ve çözümlere farklı şekillerde katkıda bulunur. Bu çeşitliliğin sağlanması için kadın ve erkeklerin iklim değişikliğiyle mücadele (uyum/azaltım) için yapılan yatırımları etkileme ve bunlardan faydalanma konusunda eşit fırsatlara sahip olması gerekir. Bu süreç kadın ve erkekleri eşit ve tam teşekküllü işbirlikçi ortaklar ve vatandaşlar haline getirecektir' (Nordic Council of Ministers, 2009).

İklim değişikliğinin getirdiği zorluklar - artan sıcaklıklar, gıda ve su kıtlığı, doğal afetler - göz önünde bulundurulduğunda, 'etkisiz yönetim ve zayıf kurumlardan hükümet, özel sektör ve sivil toplumda yenilikçi liderliğe geçiş' teşvik etmek için çaba sarf edilmesi gerekmektedir (Carlsson-Kanyama, Ripa Juliá ve Roehr, 2010). Toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve toplumsal cinsiyet hassasiyeti bu tür çabalar için ön koşullardır.

3. Göstergeler için teorik temel

Politikaların daha genele duyarlı ve toplumsal cinsiyete duyarlı olması için kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı önemli bir demokratik meseledir. Bölüm 2'de tartışıldığı üzere, iklim değişikliği günümüzün en acil küresel sorunlarından biridir ve tüm sektörleri ve yaşam tarzlarını etkilemektedir. Kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğine yanıt olarak geliştirilen politika girişimlerine, yatırımlara ve diğer eylemlere katkıda bulunmak ve bunlardan faydalanmak için eşit fırsatlara sahip olması önemlidir.

Bu bölüm, kadınların iklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçlerine katılımını ölçmek için göstergelerin geliştirilmesine yönelik teorik arka planı incelemekte ve ayrıca doğa bilimleri ve teknolojileri alanında eğitimin cinsiyete göre ayrımını ele almaktadır.

3.1. İklim değişikliği karar alma süreçlerine cinsiyete dayalı katılım

Bölüm 2'de sunulan iklim değişikliği ve etkilerinin çeşitli toplumsal cinsiyet boyutlarının yanı sıra, planlama ve karar alma süreçlerini kimin belirlediği ve araştırmaların bunları nasıl bilgilendirdiği ve desteklediği sorusunu ele almak önemlidir. Bu doğrultuda, bu bölüm toplumsal cinsiyet eşitliği, katılım ve altta yatan güç ilişkilerine odaklanmaktadır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı iklim değişikliği politikaları ile karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki bağlantı yeterince araştırılmamıştır. İsveç'te yapılan son araştırmalar, 'yönetişimin erkekleri ve erkekliği ayrıcalıklı kılarak, kaynakları erkek aktörlere ve alanlara kanallandırmak ve böylece mevcut güç yapılarını koruyarak toplumsal cinsiyet farklılıklarını geliştirme eğiliminde olduğu' sonucuna varmaktadır (Kronsell, 2011:11). Kronsell'in çalışması şu anda kadınların iklim değişikliği politika yapımına katılımını inceleyen ve bunu ortaya çıkan politikaların toplumsal cinsiyet boyutlarının analiziyle ilişkilendiren tek çalışmadır.

Karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği bir demokrasi ve adalet meselesidir ve dolayısıyla başlı başına bir hedeftir. Diğer politika alanlarını analiz eden araştırmalar, politika yapımında kadın ve erkeklerin daha eşit bir dağılım göstermesi halinde yaklaşım ve politikaların daha iyi ve daha verimli olma eğiliminde olduğu savını desteklemektedir. Uluslararası iklim değişikliği ne- gatiflerinin takip ve analizi de benzer sonuçlara götürmektedir.

3.1.1. Uluslararası iklim değişikliği politikasında kadınların karar alma süreçlerine katılımı

Kadınların BMİDÇS müzakerelerine katılımı, özellikle zaman içinde hükümet delegasyonlarındaki kadın sayısı ve gözlemci olarak kadın örgütlerinin temsili ve etkisi açısından oldukça iyi belgelenmiştir (Hemmati ve Roehr, 2007b; Roehr ve Hemmati, 2008; Roehr ve Hemmati, 2008a; Roehr ve , 2004; Schalatek, 2011; Villagrasa, 2008).

Kadınların hükümet delegasyonlarına katılımı

- bakanlık yetkilileri, danışmanlar ve politika danışmanlarından oluşan kadınların oranı yavaş ama sürekli olarak artarken, yıllık Taraflar Konferansı (COP) sırasında önde gelen müzakereciler olarak delegasyon başkanlığı yapan kadınların oranı aşağı yukarı sabit kalmıştır. Delegasyonlara genellikle bakanlar veya devlet başkanları başkanlık ettiğinden, bu durum kadınların ulusal düzeyde karar alma süreçlerindeki siyasi temsiline göstermektedir.

Bu delegasyonlarda daha fazla kadının yer alması bir fark yaratır mı? Ya da BM iklim değişikliği yönetiminde, BMİDÇS sekretaryasının kadın yönetici sekreteri veya COP başkanının kadın olması lider pozisyonlarda kadınların olması daha mı önemlidir? Olumlu cevaplar sadece kadınların ve erkeklerin karar alma organlarında eşit şekilde temsil edilmeleri ve bulunmaları gerektiği şeklindeki demokratik ilkeye değil, aynı zamanda müzakerelerin çeşitli toplumsal cinsiyet ihtiyaç ve önceliklerini ele alması gerektiği ve kadınların bunları tartışmalara dahil etmede önemli bir rol oynayabileceği gerçeğine dayanmaktadır.

Ancak daha fazla kadın örgütü uluslararası iklim arenasına girdikten ve kadın ve gen- der meseleleri için lobi yaptıktan sonra iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutları daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır. Kadınların müzakerelere katılımının tarihi, müzakerelerde toplumsal cinsiyetin öne çıkmasıyla açık bir bağlantı sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyetin bir mesele olarak ortaya çıkması 2007 yılında Bali'de düzenlenen COP13'te gerçekleşmiştir, çünkü (i) daha fazla kadın örgütü iklim değişikliğiyle ilgilenmeye başlamış ve konferanslara katılmıştır; ve (ii) Bali Eylem Planı, iklim değişikliğinin gelişmekte olan ülkelerdeki etkisini gelecekteki taahhütlere ilişkin müzakerelerin gündemine taşıyarak toplumsal ve cinsiyet meseleleri için bir giriş noktası sağlamıştır.

COP13'ten bu yana, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği konusunda uluslararası STK ağı kurulmuş ve BM kuruluşları ile kadın örgütleri arasındaki ittifaklar, kadınların bakış açılarına daha fazla önem verilmesini sağlamak için etkilerini kullanmıştır. Ayrıca, Finlandiya Dışişleri Bakanlığı, gelişmekte olan ülkelere kadınlar yönelik bir fon oluşturmuştur.

ülkelerin ulusal müzakere ekiplerine katılmaları ve böylece bu karar alma düzeyinde kadın liderliğinin kapsam ve görünürlüğünün artırılması. Bu toplantılara katılımın yanı sıra ağ oluşturma ve kapasite geliştirmeye vurgu yapılması, BMİDÇS sürecinde kadınların liderliğinin geliştirilmesi için elzemdir (GenderCC; Roehr, 2009b; Schalatek, 2010; WEDO, 2010).

Daha sonra, müzakere metinlerinde giderek artan sayıda toplumsal cinsiyet referansı ortaya çıkmıştır: Cancún anlaşmaları (COP16'dan itibaren), metnin yedi bölümünde kadınlara ve toplumsal cinsiyete sekiz referans içermekte, böylece kadınları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini iklim değişikliğini azaltmaya ve iklim değişikliğine uyum sağlamaya yönelik etkili eylemlerin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmektedir (GenderCC, 2010b; WEDO, 2010).

3.1.2. Kadınların ulusal ve yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı

Emisyonları azaltmaya ve gelişmekte olan ülkelerin eylemlerine destek sağlamaya yönelik taahhütler ve mekanizmalar uluslararası düzeyde müzakere edilirken, ulusal ve alt ulusal düzeyler bu hükümlerin uygulanması için çok önemlidir. Burada ve özellikle yerel düzeyde, toplumsal cinsiyet konuları daha belirgindir ve politika tedbirleri kadınların ve erkeklerin yaşamları üzerinde en doğrudan etkiye sahiptir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar tasarlanırken bu düzeyler önemlidir.

2003-05 yılları arasında Almanya, İtalya, Finlandiya ve İsveç "te yürütülen "Değişim için İklim - Cinsiyet Eği tli ğ i ve İklim Politikası" adlı Avrupa projesi, kadınların iklim değişikliği ile ilgili konularda karar alma süreçlerine katılımını teşvik etmeyi amaçlamıştır (Granberg, 2004; Climate Alliance, 2004b; Climate Alliance, 2004a; Alleanza per il Clima Italia, 2004). Diğerlerinin yanı sıra, iklim değişikliği ile ilgili alanlarda karar alma pozisyonlarındaki kadınların durumu ulusal düzeyde ve Almanya, İtalya, Finlandiya ve İsveç'teki 10 katılımcı şehirde incelenmiştir.

Finlandiya'da kadınlar ve erkekler, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Ulaştırma ve İletişim Bakanlığı ve Ulaştırma ve İletişim Komitesi hariç olmak üzere, iklim değişikliği ile ilgili bakanlıklarda, komitelerde, kurumlarda ve kuruluşlarda aşağı yukarı eşit olarak temsil edilmişlerdir (Granberg 2004: 2).

İsveç'te departman düzeyinde de durum hemen hemen aynıdır: çoğu bakanlıkta cinsiyet dağılımı e ğ it ya da hemen hemen e ğ ittir. En büyük farklılıklar, kadınların sadece %39' departman ve birimlerin başında olduğu İsveç Çevre Koruma Ajansı ile kadınların sadece üçte birinin departmanların başında olduğu İsveç Nükleer Enerji Müfettişliği arasında görülmüştür (Climate Alliance, 2004a:3).

Almanya'da durum farklıydı. Siyasi alanda, özellikle karar alma pozisyonlarında kadınlar genel olarak yetersiz temsil edilmekteydi, ancak Federal Çevre Bakanlığı (BMU) ve Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı'nda (BMWA) kadın katılımında olumlu bir eğ ilim gözlemlenebilmekteydi (Climate Alliance, 2004b). Almanya'daki Federal Ofislerde ise kadınların karar alma pozisyonlarında büyük ölçüde yetersiz temsil edildi ğ i bir tablo ortaya çıkmıştır. Örne ğ in, Almanya Federal İnşaat ve Bölgesel Planlama Dairesi'nde iklim değişikliği ilgili karar alma alanlarında hiç kadın yer almamaktaydı. Ayrıca, Federal Çevre Ajansı'nda kadınlar daha alt düzey pozisyonlarda yer alırken, hiyerarş inin üst basamaklarında durum değişmiştir.

Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet anaakımlaştırması tüm federal dairelerde kanunla güvence altına alınmıştır ve federal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini öngören mevzuat mevcuttur (Climate Alliance, 2004b).

İtalya'da kadınların siyasi temsili benzer özellikler göstermektedir. Çevre Bakanlığı'nda karar alma pozisyonlarındaki kadınların oranı %34 ile oldukça yüksek da, bu oran teknoloji odaklı alanlarla ters orantılıdır: Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı'nda bu oran 'dir ve enerji konularıyla ilgilenen ulusal ajanslarda karar alma pozisyonlarında ya hiç kadın yoktur ya da çok az kadın vardır. Aynı şekilde

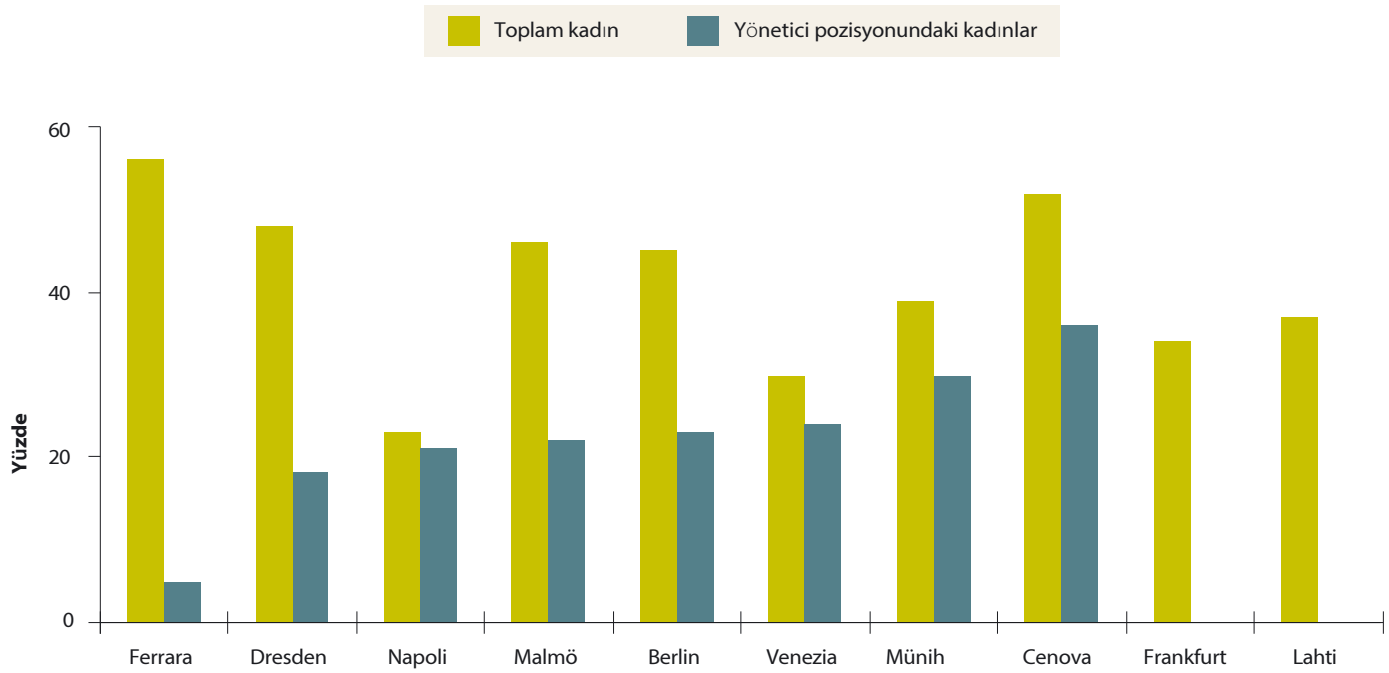
tablo bölgesel düzeyde de görülebilir. İtalyan çalışması sonuç bölümünde, teknoloji ile ilgili alanlarda karar alma pozisyonlarında kadınların bulunmamasını eleştirmektedir. Fırsat eşitliği mevzuatına gelince, fırsat eşitliği ofisleri ulusal düzeyde ve çoğu bölgede zorunludur. Kadınların karar alma pozisyonlarında temsiline kaydedilen ilerleme Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından düzenli olarak değerlendirilmektedir (Alleanza per il Clima Italia, 2004).

Yerel düzeyin daha demokratik olacağı ve kadınların siyasi temsiline ulusal düzeye kıyasla daha yüksek olacağı yönünde beklentiler olmasına rağmen, bu her zaman gerçekleşmemiştir

durumdur. Örneğin, Finlandiya'da bile bu varsayım doğrulanmamıştır, ancak Finlandiya'da karar alma mekanizmalarında kadınların oranı oldukça yüksektir.

Şekil 3.1, 'Değişim için İklim' projesine (2005) dahil olan 10 Avrupa kentinde iklim değişikliği politikaları ve karar alma süreçleriyle ilgili alanlarda kadınların oranını göstermektedir⁽¹⁸⁾. Şehir düzeyinde, kadınlar iklim değişikliği politikalarıyla ilgili alanlardaki tüm personelin %30'undan fazlasını oluştururken (oranın daha az olduğu Napoli ve Venedik hariç), yönetici pozisyonlarındaki oranları daha düşüktür ve Frankfurt'ta (Almanya) %0 ile Ferrara'da (İtalya) %34 arasında değişmektedir.

Şekil 3.1: İklim değişikliği politikalarıyla ilgili alanlarda kadınların oranı (%)

Kaynak: Avrupa Kentleri İklim Birliği, 2005

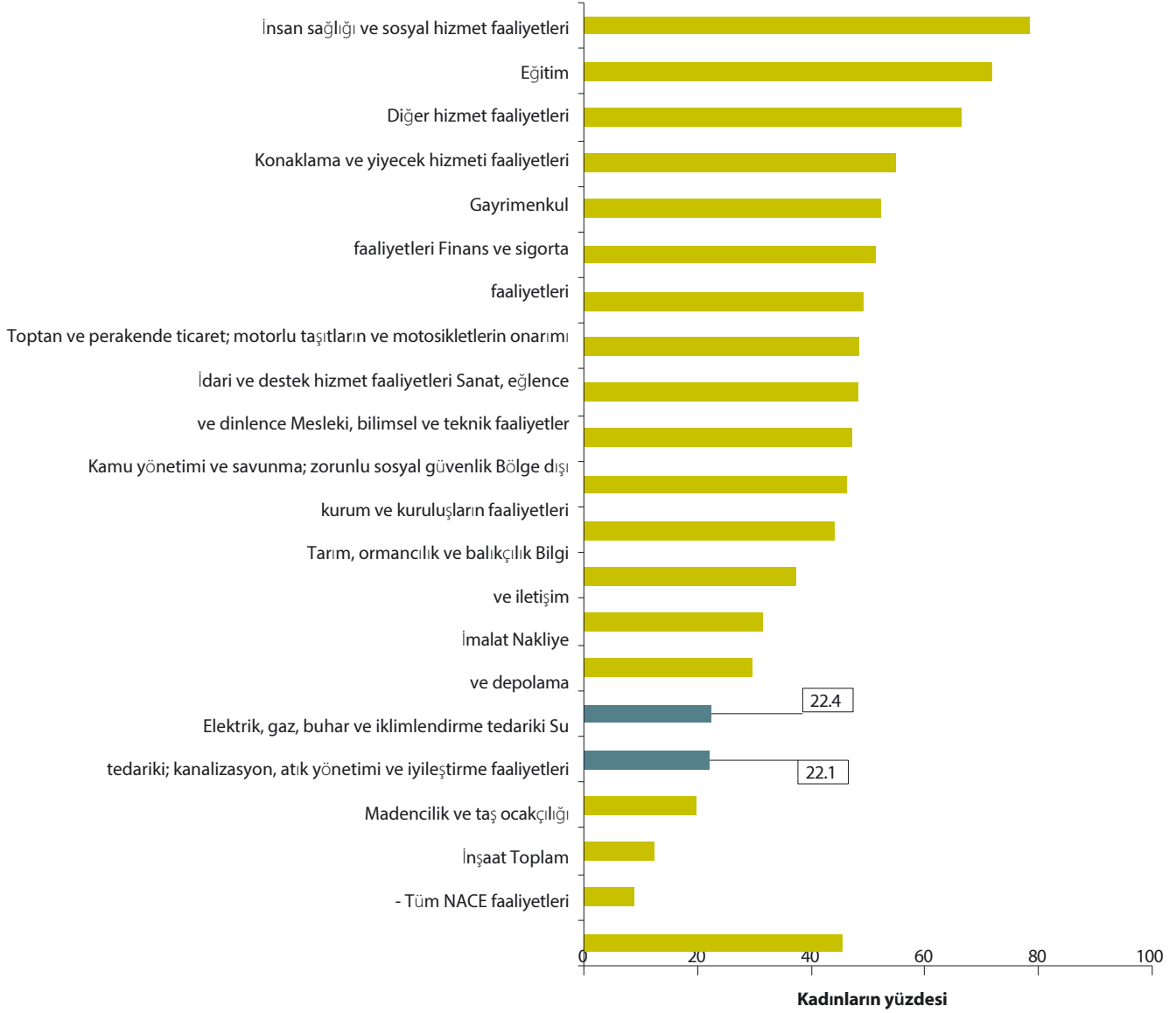

3.1.3. Kadınların enerji sektörüne katılımı

Genel olarak, kadınların iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı ve bunun etkileri konusu çok az araştırılmıştır. Yine de, enerji ve ulaştırma sektörleri, iklim değişikliğinin

Her iki alanı da hala büyük ölçüde erkek egemenliğinde olan son iki profesyonel sektör olarak tanımlayan daha fazla araştırma.

Şekil 3.2: Sektörlere göre istihdamdaki kadınların oranı, 2010

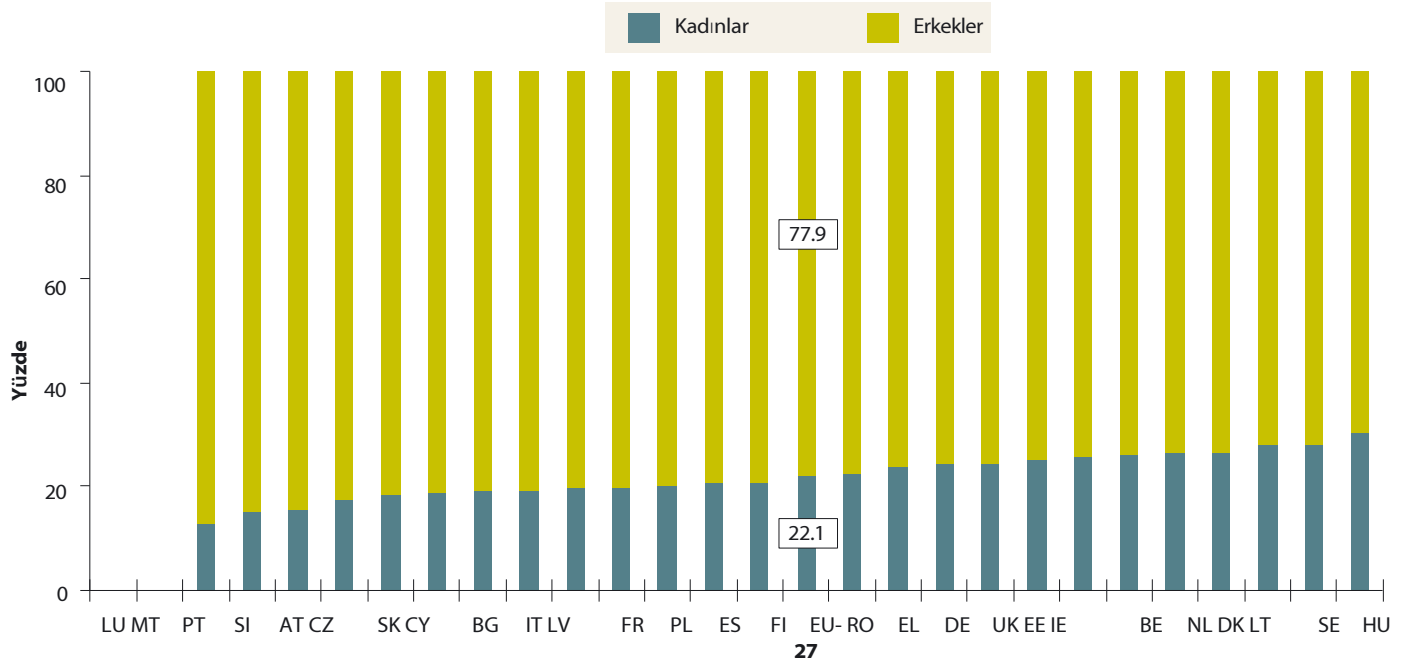

Kaynak: Eurostat, LFS (lfsa_egan2)

Not: Hesaplama için sektörün en yüksek NACE Rev. 2 seviyesi kullanılmıştır; dolayısıyla 'Posta ve kurye faaliyetleri' de 'Ulaştırma ve depolama' altına dahil edilmiştir.

Eurostat tarafından yayınlanan mevcut son verilere göre, kadınların enerji sektörüne katılımı oldukça düşüktür: elektrik, gaz, buhar ve klima sektörlerinde istihdam edilenlerin yalnızca %22'si kadındır.

2010'da tedarik faaliyetlerini yürütenler kadınlardır (Eurostat, LFS, tablo 'Cinsiyete, yaş gruplarına ve ekonomik faaliyete göre istihdam (2008'den itibaren, NACE Rev. 2) (1 000) (lfsa_egan2)').

Şekil 3.3: Enerji sektöründe (kamu ve özel) cinsiyete göre istihdam, 2010

Kaynak: Eurostat, LFS (lfsa_egan2)

Not: Enerji sektörü verileri NACE Rev. 2 'Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme tedariki'ne göre hesaplanmıştır. LU ve MT için veri mevcut değildir.

2002 yılında Almanya'da enerji sektöründeki kadın katılımı üzerine yapılan bir araştırma, kadınların bu sektördeki çalışanların yalnızca %20'sini temsil ettiğini ortaya koymuştur (Şekil 3.3). Bu durum, kadınların çalışanların %44'ünü oluşturduğu Almanya'nın genel işgücüyle tam bir tezat oluşturmaktadır. Buna ek olarak, karar verme açısından, genel işgücündeki kadınların sadece %5 ila %8'i liderlik pozisyonlarına sahipken, enerji sektöründeki üst düzey yöneticiler arasında sadece %3'ü yer almaktadır (Accenture, 2002). Bu eğilimin tek istisnası, üç departmandan ikisinin başında bir kadının bulunduğu Alman Enerji Ajansı'dır (Climate Alliance, 2004b).

2010 yılında üç AB Üye Devletinde İsveç, Almanya ve İspanya gerçekleştirilen bir çalışmada (Carlsson-Kanyama, Ripa Juliá ve Roehr, 2010), her bir ülkedeki en büyük enerji şirketlerinin (sırasıyla 163, 149 ve 152 şirket) yönetim kurullarında kadınların temsili analiz edilmiştir. Üç ülkede ankete katılan toplam 464 şirketten 295'inde (%64) yönetim kurullarında veya yönetim gruplarında hiç kadın bulunmazken, sadece 22'sinde (%5) %40 veya daha fazla kadın temsili vardı. Almanya'da yönetim kurulu ve yönetim grubu üyelerinin sadece %2'si kadın iken, İspanya'da bu oran %8, İsveç'te ise %18'dir. İsveç'te şirketlerin yaklaşık üçte birinde yönetim kurulunda veya yönetim grubunda hiç kadın bulunmazken, Almanya ve İspanya'da bu oranlar sırasıyla %94 ve %67'dir. İsveç ve İspanya'da şirketlerin %7'si yönetim kurulunda %40 veya daha fazla kadın bulundurma kriterini yerine getirirken, Almanya'da hiçbirini yerine getirmemiştir (Carlsson-Kanyama, Ripa Juliá ve Roehr, 2010).

Her ne kadar durum iyiye gidiyor olsa da petrol endüstrisinde de rakamlar daha iyi değildir. 2007 yılı itibarıyla kadınlar yaklaşık %12'lik bir orana sahiptir.

ExxonMobil yöneticilerinin %9'u 2000 yılında kadındı. Kadınlar 2007 yılında şirket tarafından işe alınan profesyonel ve yönetici personelin %38'ini oluşturmuştur. BP'deki kadın yöneticilerin oranı 2000 ve 2007 yılları arasında iki kattan fazla artmıştır. Shell'de de rakamlar benzerdi; teknik pozisyonlar için işe alınanların yaklaşık beşte biri kadındı. 2000 ve 2007 yılları arasında yönetim pozisyonlarında görev yapan kadınların sayısı %8,9'dan %17,1'e, üst düzey pozisyonlardaki kadınların sayısı ise %7,2'den %12,1'e yükselmiştir (Feltus, 2010). Bu ilerleme, işe alımların iyileştirilmesi, çalışma alanının kadınlar için daha misafirperver hale getirilmesi ve kadınların mesleki gelişimlerinin teşvik edilmesi gibi çeşitli önlemlerin sonucudur. Buna ek olarak, çeşitlilik ve kapsayıcılık eğitimleriyle engeller kaldırılmış ve esnek çalışma programları kadınların iş ve aile taleplerini dengelemelerine yardımcı olmuştur. Enerji şirketlerinin temel motivasyonu 'ufukta beliren işgücü açığı' olmuştur (a.g.e., 74).

Yenilenebilir enerji sektörü, geleneksel enerji sektörlerine kıyasla daha cazip ve kadın dostu bir sektör olabilir. Bunun nedeninin kadınların çevre koruma, güvenlik ve düşük riskli yaklaşımlara olan bağlılıkları ve teknolojiyi çevre koruma ile birleştiren eğitim alanlarına daha yüksek katılımları olduğu düşünülebilir. Ancak böyle olmadığı kanıtlanmıştır. 2005 yılında yapılan bir araştırma, Almanya'daki yenilenebilir enerji sektöründe, yenilenebilir enerjiyi teşvik eden derneklerin ve yenilenebilir enerji şirketlerinin üyelerinin yalnızca %10'unun kadın olduğunu ve bu kuruluşların liderliğinin erkek egemenliğini sürdürdüğünü göstermiştir. Bu kuruluşların yönetim kurulu üyelerinin sadece %8'i

tions were female, and despite a modest presence of women on advisory councils (12.5 %), practically all managing directors were men (Thielmann, Müller ve Roehr, 2005:4).

2010 yılında Avrupa Profesyonel Kadınlar Ağı, Yönetim Kurulunda Kadın Monitörünün dördüncü baskısını yayınlamıştır (EPWN, 2010). Haziran 2010'da toplanan veriler, yenilenebilir enerji alanındaki şirketlerin yönetim kurullarının %15'inden azının kadın olduğunu göstermiştir.

Enerji sektörüne kadın katılımının az olmasının en yaygın nedeni eğitimidir: çok az sayıda kadın mühendislik ve mekanik çalışmalarıyla ilgilenmektedir - sadece

Makine mühendisliği öğrencilerinin %6,2'si kadındır ve elektrik mühendisliği öğrencilerinin %5'inden daha azı kadındır. Her ne kadar çok az kadın teknik alanlara girse de, akademisyenler, ticari ve idari çalışanlar ya da diğer vasıflı işçiler için enerji sektöründe yer alabilecekleri pek çok başka fırsat bulunmaktadır.

Enerji sektörünün bir 'erkek alanı' olarak algılanması genellikle ikinci bir engel olarak gösterilmektedir. Erkek çalışma kültürü, şimdi tartışılacağı üzere kadınlar için cesaret kırıcı olabilecek bir dizi faktörle karakterize edilmektedir.

İstihdam edilen iş ve evdeki ücretsiz bakım işinin çifte yükü: Bir kişinin işinde başarılı olması uzun çalışma saatleriyle ilişkilidir. Aile dostu çalışma koşullarının eksikliği, kadınların ev ve iş yaşamı arasında denge kurmasını zorlaştırmaktadır. Sektördeki erkeklerin yaklaşık %95'inin eşi vardır ve bunların üçte biri ev dışında çalışmazken, sektördeki kadınların eşlerinin çoğunluğu çalışmaktadır.

Üst düzey yönetim pozisyonları yüksek baskı, iş-

Sektörlerdeki yüksek ihracat potansiyeli ve kişinin işinin sorumluluklarına tamamen kendini adanması ve işini hayatının merkezine yerleştirmesi beklentisi nedeniyle ilgili seyahatler, özellikle küçük çocukları olan kadınlar için zordur (Accenture, 2002).

Ayrıca, kalıplaşmış yargılar ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri işyerinde hala geçerliliğini korumakta ve kadınların üst yönetimde daha az almasına katkıda bulunmaktadır (Roehr ve Ruggieri, 2008:10-11).

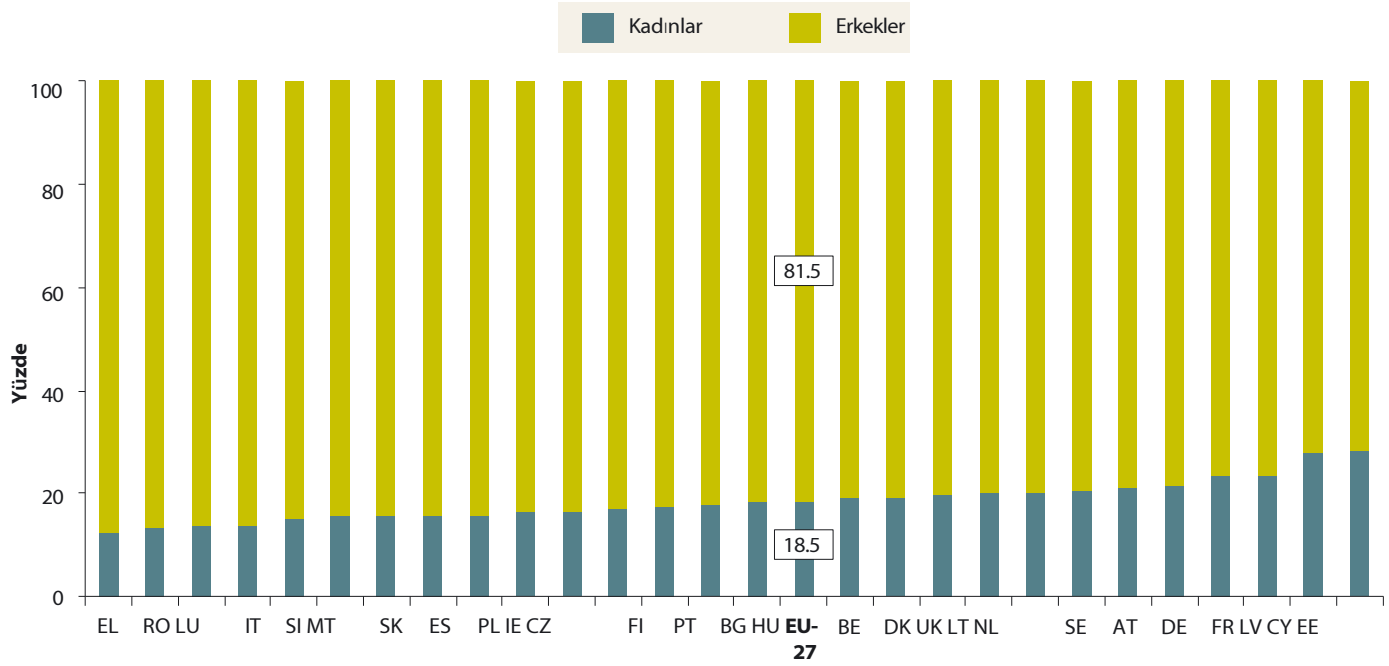
Kadınların enerji ekonomisinde yeterince temsil edilmemesine katkıda bulunan üçüncü bir faktör de kadınlara yönelik terfi ve mentorluk programlarının yetersizliğidir (Roehr ve Ruggieri, 2008).

Enerji sektörü ekonomi içinde son derece önemlidir ve toplumun gelecekteki gelişimini büyük ölçüde etkileyecektir. Gelecekte herkes için temiz, düşük karbonlu ve uygun fiyatlı enerji sağlamayı amaçlayan adil enerji gelişimi, hem kadınların hem de erkeklerin bakış açılarını sürece dahil etmeden başarılamaz.

3.1.4. Kadınların ulaştırma sektörüne katılımı

Enerji sektöründe olduğu gibi, ulaştırma sektöründe de kadınların temsili oldukça düşüktür (Şekil 3.4). Kadın oranının en yüksek olduğu eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerine kıyasla (bu sektörlerde kadın çalışanların oranı sırasıyla %71,8 ve %78,4'tür), 2010 yılında kadınlar AB-27 ulaştırma işgücünün yalnızca %18,5'ini temsil etmekteydi¹⁹.

Şekil 3.4: Cinsiyete göre ulaştırma sektöründe (kamu ve özel) istihdam, 2010

Kaynak: Eurostat, LFS (lfsa_egan2, lfsa_egan22d)

Not: Ulaştırma sektörü verileri NACE Rev.2, 'Ulaştırma ve depolama'ya göre hesaplanmıştır ('Posta ve kurye faaliyetleri' hariç tutulmuştur). EV ve LU için, veri mevcudiyeti nedeniyle 'Posta ve kurye faaliyetleri' dahil edilmiştir.

Taşımacılık sektöründe cinsiyet, işbölümünde belirgin bir faktördür: erkekler en güçlü şekilde teknik ve operasyonel pozisyonlarda temsil edilirken, kadınlar hizmet alanlarında çalışmaktadır. Kadınların ulaştırma sektörüne girmesini veya bu sektörde kalmasını engelleyen çeşitli faktörler tespit edilmiştir (Ol- drup ve Romer Christensen, 2007, SKILLRAIL, yakında yayınlanacak).

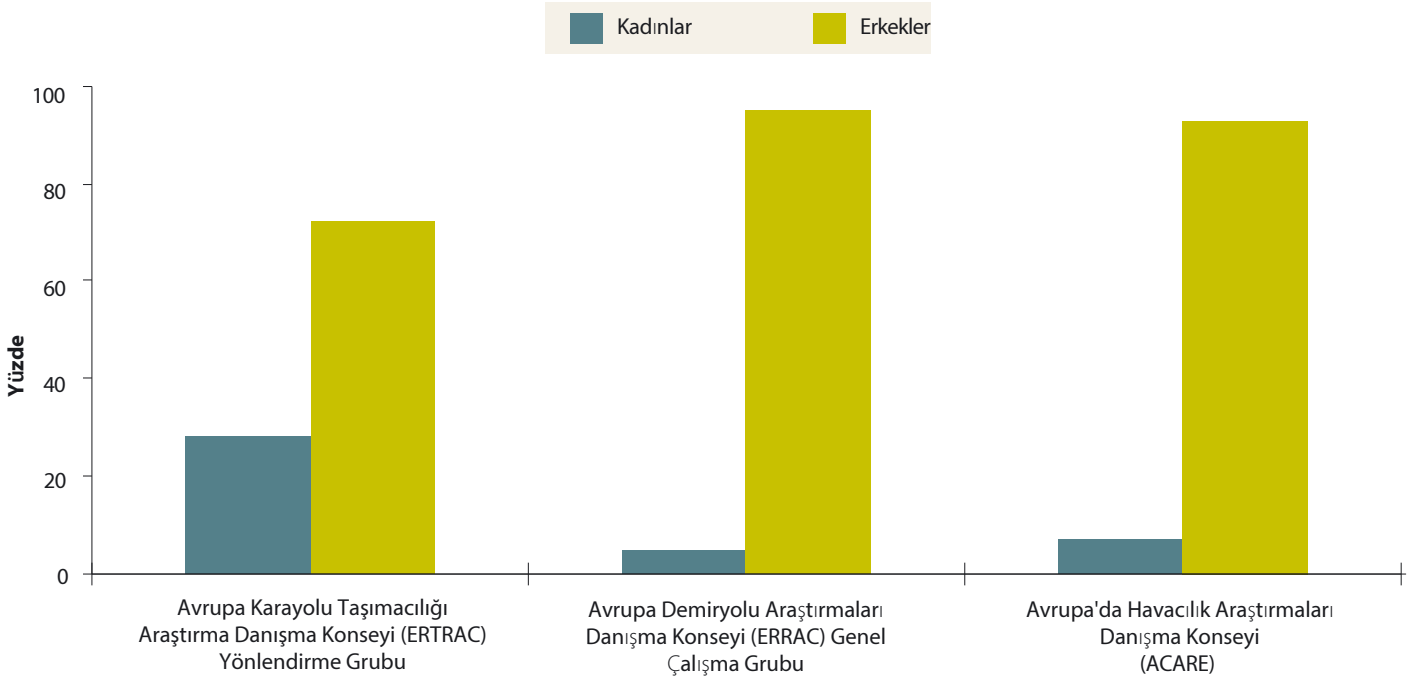
- İşverenlerin kadınları işe alma konusundaki isteksizliği;
- Örneğin ücretler, eğitime erişim, aile dostu olmayan çalışma saatleri, erkek merkezli ergonomik çalışma koşulları ve şiddet ve taciz riski açısından daha kötü çalışma koşulları;
- Yetersiz telsiz bağlantısı veya aydınlatma ya da sıhhi tesisat eksikliği gibi kötü sağlık ve güvenlik koşulları;
- Kadınları ve erkekleri belirli roller ve görevlerle ilişkilendiren klişeler;
- Kadın sorunları ve hakları konusunda çok az deneyime ve farkındalığa sahip erkek egemen sektör (örneğin doğum izni, çalışma saatleri, yarı zamanlı işler ve vardiya düzenleri).

Bu durum, ulaştırma ile ilgili konularla ilgilenen iki komite olan Ulaştırma ve Turizm Parlamento Komitesi (TRAN) ile Sanayi, Araştırma ve Enerji Parlamento Komitesi'nin (ITRE) cinsiyet açısından oldukça dengeli olduğu Avrupa Parlamentosu'nda geçerli değildir (Bölüm 5.2).

Avrupa düzeyinde, Avrupa'daki ulaştırma politikalarını ve araştırmalarını etkilemeyi amaçlayan bir dizi araştırma ve danışma konseyi bulunmaktadır. Bu konseylerin bazılarındaki cinsiyet dengesine daha yakından bakıldığında, siyasi muadilleri gibi ulaştırma araştırma danışma konseylerinin de çoğunlukla erkek egemen ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Avrupa Karayolu Taşımacılığı Araştırma Danışma Konseyi (ERTRAC) Yönlendirme Grubu'nun %72'si erkek, Avrupa Demiryolu Araştırma Danışma Konseyi (ERRAC) Genel Çalışma Grubu'nun %95'i erkek ve Avrupa Havacılık Araştırma Danışma Konseyi'nin (ACARE) %93'ü erkeklerden oluşmaktadır (Oldrup ve Romer Christensen, 2007:85-87).

Şekil 3.5: Avrupa düzeyinde karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkek oranı

Kaynak: Oldrup ve Romer Christensen, 2007, s. 85-87

32 Eğitim cinsiyete göre bölümlendirilmesi

Şu ana kadar sunulan bulgular, iklim değişikliği politikalarının içeriğini büyük ölçüde belirleyen enerji ve ulaştırma sektörlerinin, hem kamu hem de özel sektörde ve araştırmalarda erkek egemen olduğu savını desteklemektedir. Eğitim tercihlerindeki cinsiyet örüntüleri, sektörlerdeki mevcut ayrışmayı açıklamanın bir parçasıdır. Bilim ve teknoloji yükseköğretimdeki cinsiyet örüntüleri, kızların ve kadınların neden bu alanlarda yükseköğrenim görmeyi tercih etmediklerinin bazı nedenleriyle birlikte sonraki bölümlerde sunulmaktadır. Bu, Bölüm 4'teki veri analizi ve Bölüm 5'te önerilen Gösterge 4 için teorik bir arka plan sağlamaktadır.

32.1. Bilimsel ve teknolojik yükseköğretim mezunları arasındaki toplumsal cinsiyet örüntülerini anlamak

Genel olarak, AB genelinde kadınların doğa bilimleri ve teknolojileriyle ilgili alanlarda yükseköğrenim görmesi ve yükseköğrenim derecesi (ISCED 5-6⁽²⁰⁾) elde etmesi daha az olasıdır. Bu durum özellikle mühendislik ve teknolojiyle ilgili alanlar için geçerlidir (Bölüm 5.5).

Ortaöğretimin üst yıllarında (ISCED 3-4) ders seçimi ve performanstaki cinsiyet farklılıkları, yükseköğretimdeki cinsiyet dengesizliğini önceden belirlemekte ve buna neden olmaktadır. Yükseköğretimde

Öğrencilerin bu çalışma alanlarına kaydolması sadece bir tercih meselesi değildir; daha ziyade, ortaöğretim sırasında bir performans meselesidir: fen derslerinde yüksek notlar ve/veya ortaöğretim sırasında bilimsel alanlarda tam programların tamamlanması, bilim ve teknoloji ile ilgili yükseköğretim programlarında eğitim almak için genellikle temel gerekliliklerdir.

Avrupa eğitim sistemlerinde, eğitim ve öğretim deneyiminin niteliksel yönleriyle ilgili olan ders tercihleri ve performans açısından toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri hala devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet ve eğitimle ilgili literatürde, öncelikle eğitim uygulamalarını (ya da okullarda neler olup bittiğini) ele alan bir dizi tekrarlayan tema bulunmaktadır. Bunlar arasında müfredat (resmi ve gizli), okul okuma materyalleri, ders tercihi ve seçimi, öğrenciler için motivasyonel ve psikolojik faktörler, okul organizasyonu ve yönetimi, öğretmen tutumları, değerlendirme, bir meslek olarak öğretmenlik, karma eğitim ve tek cinsiyetli ortamlar yer almaktadır (Avrupa Komisyonu, 2010:26).

IFAC projesi (Information for a Choice - Teknik Meslekler ve Bilim Kariyerleri için Öğrenme Yoluyla Genç Kadınların Güçlendirilmesi) bilim ve teknoloji alanındaki düşük kadın kayıt oranlarının iki önemli nedenini tespit etmektedir (Arztmann ve John, 2008):

- Önceden var olan toplumsal cinsiyet kalıpları, eğitim sistemine de yansarak genç kadınların bu alanlarda eğitim almasını engellemektedir;

- Medya ve okullar gibi kaynaklar tarafından sağlanan kariyer seçenekleri hakkında doğru bilgi eksikliği, seçenekler ve seçim algısını olumsuz yönde etkilemektedir.

AB tarafından finanse edilen çeşitli araştırma projelerinin (WOM- ENG, IFAC ve PRAGES) ve büyük ölçekli uluslararası araştırma projesi ROSE'un bulguları, kız çocuklarının seçimlerini çerçevelemede belirleyici gibi görünen özne ve ka- riyerlerin cinsiyete dayalı algısına katkıda bulunan üç etkili faktör kümesi ortaya koymaktadır (European Commission, 2006b; Arztmann ve John, 2008; Cacace, 2009; Schreiner ve Sjøberg, 2004):

- Farklı düzeylerde (örneğin toplum, aile, her düzeydeki eğitim kurumları, medya) işleyen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, farklı aktörler (örneğin ebeveynler, okul ve akranlar) tarafından (bilinçli veya bilinçsiz olarak) sürdürülür ve yeniden üretilir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sonuçları arasında düşük öz saygı ve düşük özgüven yer almaktadır.
- Lise eğitimi sırasında kadın bilim insanı/mühendis rol modellerinin, profesyonel danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin ve mentorluk programlarının bulunmaması.
- Okullarda bilimin öğretilme şekli açısından modası geçmiş bir öğretim yaklaşımı ve bilim müfredatının öğrencilerin, özellikle de kız çocuklarının alanlarıyla alakasızlığı.

OECD'nin 'Bilim ve Teknoloji Çalışmalarında Öğrenci İlgisinin Gelişimi: 2005'te gerçekleştirilen 'Politika Raporu' da benzer sonuçlara ulaşmaktadır. Son 15 yılda, bilim ve teknoloji alanlarındaki öğrenci sayıları mutlak olarak artmakta, ancak çoğu OECD ekonomisinde göreceli olarak azalmaktadır. Ayrıca, kalıplaşmış yargılar ve dış beklentilerden (ebeveynler, öğretmenler ve genel olarak toplumdan) baskılar nedeniyle kadınlar bu alanlarda hala çok az tercih edilmektedir. En az erkeklerinki kadar iyi notlara sahip olmalarına rağmen, genç kız öğrenciler genellikle aileleri, öğretmenleri ve kariyer danışmanları tarafından bilim ve teknoloji kariyer yollarını takip etmeye teşvik edilmemektedir (OECD, 2006).

33. Özet ve sonuçlar

Mevcut araştırmalar, kadınların yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının erkeklerle eşit olmadığını göstermektedir. Kadınların düşük katılımının nedenleri örgütsel ve kültürel yapılara, bakım sorumluluklarının kadınlar ve erkekler arasında geleneksel olarak bölünmesine ve eğitim tercihlerine dayanmaktadır. Karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini artırmaya argümanlar, demokrasi ve adalet fikir ve ideallerinden ve toplumun ihtiyaçlarına en iyi şekilde hizmet eden daha etkin iklim değişikliği politikalarına sahip olma arzusundan kaynaklanmaktadır.

Uluslararası iklim değişikliği politikalarında, UNFCCC delegasyonlarında AB Üye Devletlerinden kadın katılımcıların sayısı 1990'ların başından beri artmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği konusunda uluslararası STK ağlarının varlığı ile teşvik edilmiştir. Ulusal düzeyde ise kadınlar, çevre politikalarının oluşturulmasına, konuların daha az teknolojik bir karaktere sahip olduğu durumlarda daha sık katılmaktadır.

Kadınların enerji ve ulaştırma sektörlerine katılımı, iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasına kıyasla daha iyi araştırılmıştır. Kadınların enerji sektörüne katılımı, petrol endüstrisinde olduğu gibi genellikle düşüktür. Araştırma tarafından belirtilen ana engellerden biri, bu sektördeki şirketlerdeki erkek egemen çalışma kültürüdür. Kamu enerji sektöründe kotalar etkili olmuş ve bu kurumlardaki kadın sayısını artırmıştır.

Enerji sektöründe olduğu gibi, ulaştırma sektöründe de kadınların temsili düşük kalmaktadır. Araştırmalar, işverenlerin kadınları işe alma konusundaki isteksizliği, aile dostu olmayan çalışma koşulları, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve kötü sağlık ve güvenlik koşulları da dahil olmak üzere kadınların bu alana girmesinin önündeki bir dizi engeli tespit etmiştir. Enerji sektöründe olduğu gibi, ulaştırma sektöründe de yönetim kurulları ve konseyler de dahil olmak üzere üst düzey pozisyonlarda çok az kadın bulunmaktadır.

İklim değişikliği, özellikle çevre otoritelerinde üst düzey karar alma pozisyonlarında birçok kişinin nispeten yeni bir alanıdır. Bu alanda daha çok kadın mezunun bulunduğu sosyal bilimler, ekonomi ve hukuk alanlarından mezunlar istihdam edilmektedir. Ancak enerji ve ulaştırma sektörlerinde, mühendislik alanlarındaki bilimsel ve teknolojik dereceler üst düzey pozisyonlar elde etmek için daha önemlidir. Halihazırda iklim değişikliğiyle ilgili karar alma pozisyonlarında bulunan kadın ve erkeklerin eğitim geçmişlerine ilişkin veri eksikliği bulunmaktadır. İklim politikaları, enerji ve ulaştırma alanlarında karar alma pozisyonlarında yer alan kadınlar ile eğitim arasındaki bağlantı hakkında daha sağlıklı sonuçlara varabilmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle, kamu ve özel sektörde iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarında bulunan kişilerin eğitim derecelerinin ve geçmişlerinin değerlendirilmesi çok faydalı olacaktır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı iklim değişikliği politikaları ile karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki bağlantı yeterince araştırılmadığı gibi, eğitim ile iklim değişikliği politikalarında karar alma süreçlerine katılım arasındaki bağlantı da yeterince araştırılmamıştır. Karar alma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği bir eşitlik sorunu ve başlı başına bir hedef olduğundan, kadınların önündeki olası tüm kariyer engellerinin kaldırılması ve kadınların katılımındaki iyileşmeleri ölçecek göstergelerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

4. Verilerin toplanması ve analizi

4.1. Veri toplama sürecine giriş

1995 gibi erken bir tarihte, *Kadın ve Çevre*, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam olarak gerçekleştirilmesinin önünde birçok engelin bulunduğu ve gelecekte büyük zorlukların ortaya çıkacağı BPfA'nın kritik endişe alanlarından biri olarak kabul edilmiştir. Yakın zamanda, Avrupa Birliği Konseyi bu alan için göstergeler geliştirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir²¹. Ancak, iklim değişikliği de dahil olmak üzere çevresel konularda kadınların rolünü ölçmek amacıyla çok az sayıda sağlam ve cinsiyete göre ayrıştırılmış veri toplanmıştır.

Bilgi eksikliği, iklim değişikliğiyle mücadeleyi amaçlayan AB politikaları geliştirilirken iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutunun tam olarak dikkate alınmasını zorlaştırmaktadır. Bu bölüm, bu alanı ölçmek için verilerin mevcudiyetini araştırmakta ve BPfA'nın K alanındaki üç stratejik hedeften biri olan kadınların iklim değişikliğine odaklanarak AB'de her düzeyde çevresel karar alma sürecine aktif olarak dahil edilmesi (hedef K.1) için olası göstergelerle ilgili arka plan bilgilerini sunmaktadır.

Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının çeşitli boyutları vardır. Bölüm 3'te de belirtildiği gibi, karar alma daha fazla sayıda kadının yer almasının iklim değişikliği politikalarının doğası üzerindeki etkisine ilişkin sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Başka bir deyişle, kadınların politika yapıcı pozisyonlarda yer almasının mutlaka toplumsal cinsiyete daha duyarlı iklim değişikliği politikalarına yol açık değildir. Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının boyutunu, kilit kurumlardaki kadın ve erkek sayısı ile iklim değişikliğiyle alanlardan mezun olan kadın sayısı üzerinden ölçmek, kadınların bu önemli ve gelişmekte olan politika alanına katılımının boyutu hakkında faydalı bilgiler sağlamaktadır.

Göstergelerin faydalı olabilmesi için ölçülebilir olması gerekir. Bu raporun önemli bir parçası, mevcut olan ve düzenli olarak toplanabilen ve aynı zamanda AB'nin 27 Üye Devleti genelinde K.1 hedefine yönelik ilerlemeyi ölçmek için önemli olan verilerin araştırılmasıdır. Önerilen göstergeler için temel teşkil edebilecek ilk veri setleri toplanmış ve bu raporda sunulmuştur. Bu ilk veri setlerinin toplanması için kullanılan özel metodoloji ve veri toplama sırasında karşılaşılan zorluklar bu raporun Ek l'inde sunulmuştur.

Veri toplama, hedefe yönelik göstergeleri doğrulamaktadır BPfA'nın K.1 bölümü aşağıdaki alanlara odaklanmıştır.

Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçleri

Odak noktası, kadınların uluslararası iklim değişikliği müzakerelerine ve Üye Devletlerde ve AB düzeyinde çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde karar alma süreçlerine katılımıdır²². Bölüm 4.2 ila 4.4 bu alanlara ilişkin veri sonuçlarını sunmaktadır.

Doğa bilimleri ve teknolojileri alanlarında eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesi

Bölüm 3'te belirtildiği gibi, özellikle teknik alanlarda doğru eğitim, enerji ve ulaştırma sektörlerinde kariyer yapılmasını sağlayabilir ve birçok durumda iklim değişikliği politikalarını kontrol eden ve destekleyen kurumlara ve güç yapılarına giriş için ön koşuldur. Bu eğitim alanları - ve verilerin mevcut olduğu ilgili alt alanlar - bu raporda bu nedenlerle seçilmiştir. Bölüm 4.5'te bu alanlara ilişkin veri sonuçları sunulmaktadır.

Veri toplama ve analiz sürecini bir dizi önemli husus şekillendirmiştir. İlk olarak, veriler kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı, çevre, enerji ve ulaşım politikaları ve eğitimde cinsiyete dayalı tercihler hakkında iyi desteklenmiş sonuçlar vermelidir. Toplanan veriler aynı zamanda gelecekte kaydedilecek ilerlemenin ölçülebileceği bir temel oluşturmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde, kısa vadeli dalgalanmaları hesaba katmak için bu taban çizgisi yakın geçmiş kapsayan bir eğilimi temsil etmelidir.

İkinci olarak, veri araştırma ve toplama süreci, bu tür verilerin şu anda ve düzenli olarak toplanmasının mevcudiyeti ve fizibilitesi hakkında bilgi sağlamalıdır. Dolayısıyla veri toplama sürecinin kendisi de bir değere sahiptir, çünkü fizibilitesi önerilen göstergelerin ne ölçüde ölçülebilir olduğunu belirleyecek ve ilerlemeyi izlemek için aynı veri setlerinin gelecekte toplanmasını sağlayacaktır.

Son olarak, verilerin AB-27 genelinde tutarlı ve objektif olması gerekir ki izleme amacıyla tek bir rakamda toplanabilsinler ve aynı zamanda ülke karşılaştırması ve analizi yapılabilsin. Bu, özellikle verilerin doğrudan toplanacağı durumlarda, bir dizi tutarlı kriter ve değerlerin atanmasında sınırlı öznellik gerektirir.

42 Ulusal düzeyde iklim değişikliği konusunda karar alma yer alan kadınlar

Karar alma pozisyonlarındaki kadınların sayısına ilişkin veriler Avrupa Komisyonu'nun 'Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Erkekler' veritabanında yayınlanmaktadır²³. Bu veri tabanı, siyaset, kamu yönetimi, yargı ve ekonominin çeşitli diğer kilit alanlarında güç ve etki konumlarına ilişkin veriler sağlamaktadır. Ancak bu veri tabanı, raporun özellikle veri tabanında ayrı tutulmayan çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerine odaklanması nedeniyle mevcut veri toplama çalışmasında kullanılamamıştır. Göstergelerin amacı, üst düzey siyasi ve idari pozisyonları kapsayacak şekilde, iklim değişikliği için kilit sektörler olan çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde kadınların üst düzey karar alma katılımına ilişkin genel bir bakış sağlamaktır. Bu nedenle Üye Devletlerdeki ilgili kurum ve pozisyonların belirlenmesine yönelik bir metodoloji geliştirilmiş ve takip edilmiştir. Bu raporun Ek I'i metodolojinin ve veri toplama sürecinin ayrıntılı bir tanımını sunmaktadır.

Üye Devletlerde iklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçlerini ele almak üzere, üst düzey karar alıcıların cinsiyetine ilişkin veriler, bu konuda sorumluluk sahibi kurumlardan derlenmiştir:

1. Çevre (ve belirtildiği yerlerde iklim değişikliği);
2. Nakliye;
3. Enerji.

Üye Devletlerin 27'sinde (81 kurum) üç sektördeki bakanlık pozisyonları üç hiyerarşik karar alma düzeyine göre sınıflandırılmıştır.

Düzy 1, Bakanlıktaki en üst düzeyleri/pozisyonları (siyasi düzey) kapsar. Bunlar genellikle bakan, bakan yardımcısı veya vekili ve üst düzey devlet sekreteri olacaktır;

Seviye 2, bakanlıkta yönetsel veya idari karar alma sürecinin en üst düzeyini, genellikle ilgili sektörden sorumlu bakanlık başkanı olan devlet memurunu (örn. müsteşar, genel sekreter, genel müdür) kapsar.

Seviye 3, sektörel departmanların veya başkanlarını kapsar.

İklim değişikliğiyle en ilgili sektörler ve departmanlar ile düzenleyici veya idari bir rolden ziyade politika odağına sahip olanlar dikkate alınmıştır. Üye Devlet düzeyindeki her bir karar alma kademesinde yer alan pozisyonlara ilişkin ayrıntılı bilgiler Ek I'de sunulmuştur.

Analiz ve göstergeler için temel veri sağlamak amacıyla, toplanan veriler sektörler göre özetlenmiş ve üç sektör için toplanmıştır. Aşağıdaki bölümlerde, bu rapor için toplanan veriler çeşitli perspektiflerden sunulmaktadır: bir bütün olarak AB ve her bir Üye Devlet için, sektöre göre, karar alma düzeyine göre, yüzde ve toplam sayı olarak.

Veri setleri bu raporun Ek II'bulunabilir.

4.2.1. AB-27 perspektifi

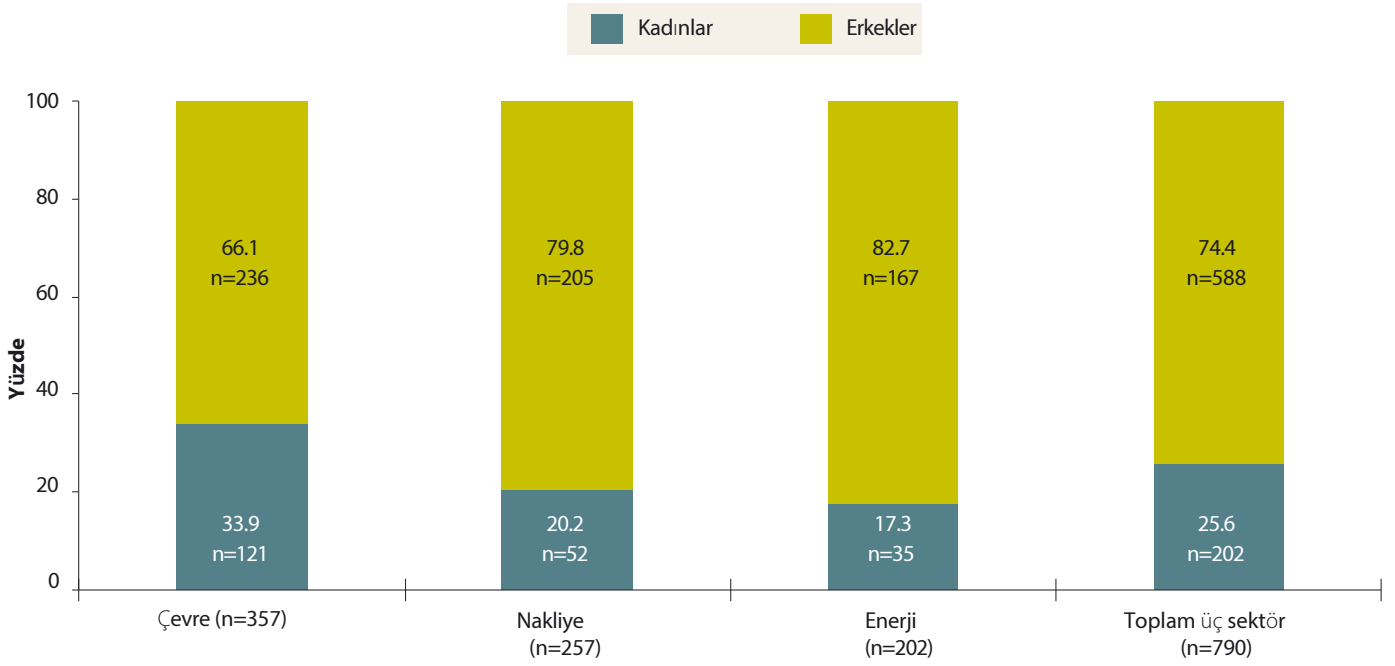
AB-27 düzeyindeki toplu veriler, kadınların iklim değişikliği için kilit sektörler olan çevre, ulaştırma ve enerjide üst düzey karar alma pozisyonlarına ne ölçüde sahip olduklarına dair genel bir bakış sağlamaktadır. Bu veriler, sektör bazında, Bölüm 5'te önerilen göstergeler yardımıyla ilerlemenin izlenmesi için bir temel teşkil edecektir.

İklim değişikliği ile ilgili konularda üst düzey karar alma mekanizmalarındaki en yüksek kadın oranı, 27 Üye Devletteki 357 pozisyondan 121'inin (%33,9) kadınlar tarafından işgal edildiği çevre bakanlıklarında kaydedilmiştir. Ulaştırmadan sorumlu bakanlıklarda 257 pozisyondan 52'si ya da %20,2'si kadınlar tarafından doldurulmuştur. En düşük kadın oranı ise 202 pozisyondan 35'inin (%17,3) kadınlar tarafından doldurulduğu enerji politikalarından sorumlu bakanlıklarda görülmüştür.

Üç sektörde ortalama olarak, üst düzey karar alma pozisyonlarının %25,6'sı kadınlar tarafından işgal edilmiştir. Şekil 4.1, AB-27 için üç sektördeki toplam sayıları karşılaştırmaktadır.

Şekil 4.1: Çevre, ulaştırma ve enerji konularında yetkili ulusal bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınlar, sektörlere göre, AB-27

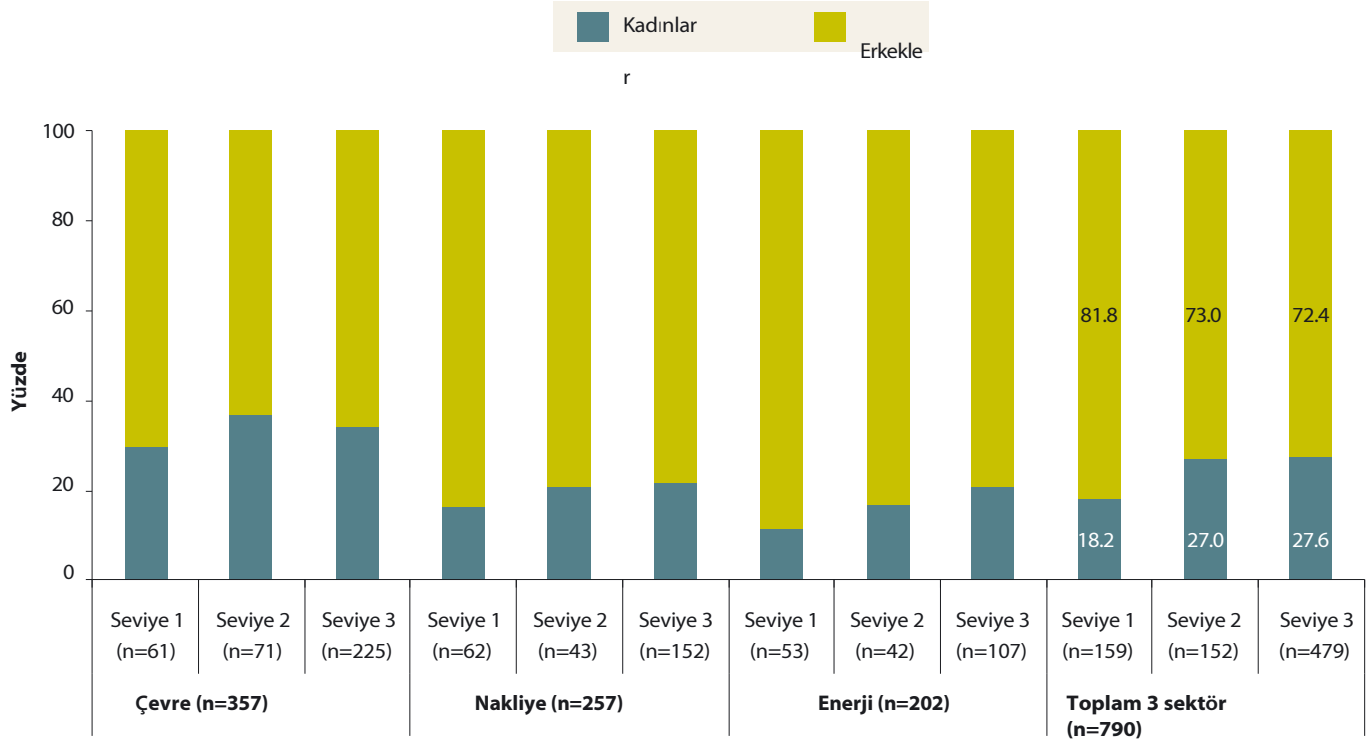

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: Çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgili üst düzey karar alma pozisyonlarındaki kadınların yüzdesi. İtalya'da, enerji otoritesindeki 2. seviye pozisyon, raporun hazırlandığı tarihte boştu. Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve seviye 3 verileri kurumdan temin edilememiştir. 'n' toplam sayıdır. Sektörlere göre mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle, ilgili bireyler hakkında bilgi toplandığında, ilgili birey tüm ilgili sektörlerde dahil edilmiştir. Sayılar düzeylere göre veya toplam olarak (her üç sektör birlikte) hesaplanırken, bu bireyler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle sayıların sektörlerle ve seviyelere veya toplam sayılara göre özetlenmesi farklı sonuçlar verebilir.

Kadınların her bir düzeydeki pozisyonlarda ne ölçüde yer aldıkları başka bir bakış açısı sunmaktadır. Basitçe ele alındığında, bu durum kadınların siyasi karar alma mekanizmalarındaki (seviye 1); operasyonel pozisyonlardaki (seviye 2); ve daha düşük seviyeli ancak teknik açıdan daha spesifik departman müdürlüğü pozisyonlarındaki (seviye 3) rollerini göstermektedir. Kadınlara ilişkin veriler

Şekil 4.2'deki AB-27, kadınların 1. seviyedeki pozisyonlara sahip olma ihtimalinin 2. veya 3. seviyedekilere kıyasla biraz daha düşük olduğunu göstermektedir: 1. seviyedeki pozisyonların sadece %18,2'si (veya 159 pozisyondan 29'u) kadınlar tarafından doldurulurken, 2. seviyedeki pozisyonların %27,0'ı (veya 152 pozisyondan 41'i) ve 3. seviyedeki pozisyonların %27,6'sı (veya 479 pozisyondan 132'si) kadınlar tarafından doldurulmuştur.

Şekil 4.2: Yetki düzeyine göre çevre, ulaştırma ve enerjiden sorumlu ulusal bakanlıklarda kadınlar, AB-27

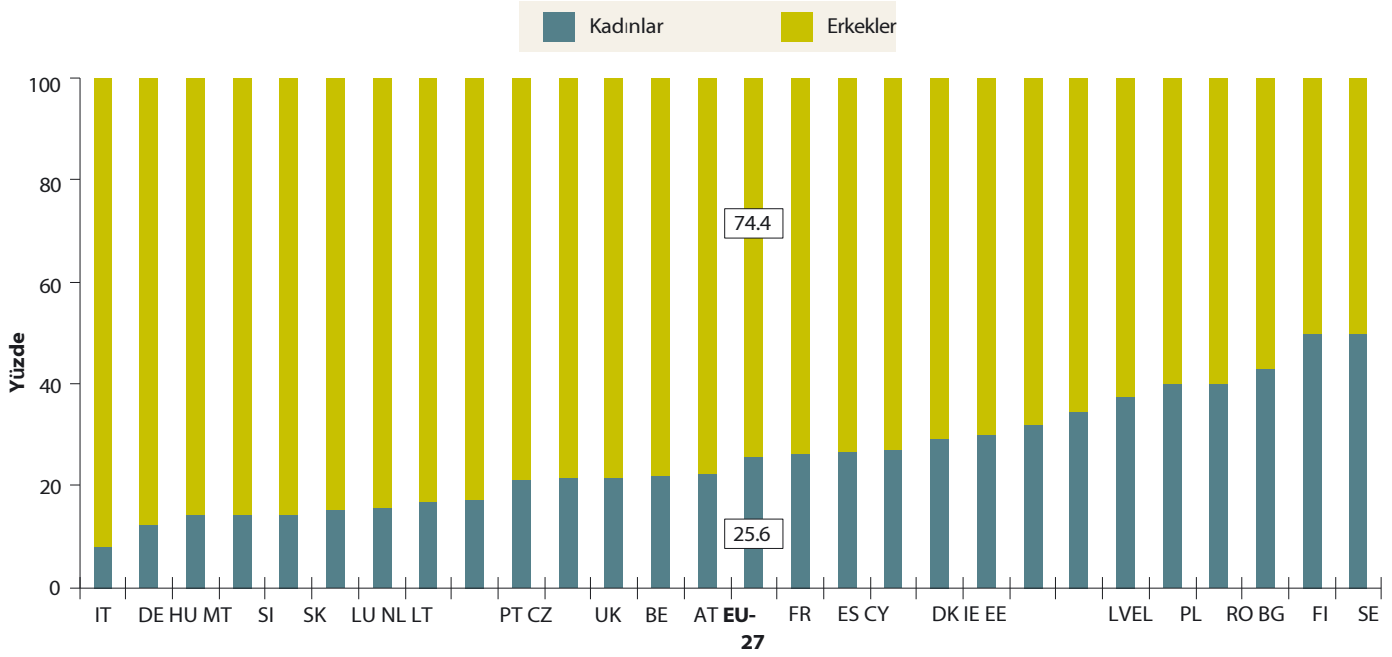
Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: Çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgili üst düzey karar alma pozisyonlarındaki kadınların yüzdesi. İtalya'da, raporun hazırlandığı tarihte enerji otoritesindeki seviye 2 pozisyonu boştu. Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve seviye 3 verileri kurumdan temin edilememiştir. 'n' toplam sayıdır. Sektörlere göre mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle, ilgili bireyler hakkında bilgi toplandığında, birey ilgili tüm sektörlerle dahil edilmiştir. Sayılar düzeylere göre veya toplam olarak (her üç sektör birlikte) hesaplanırken, bu bireyler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle sayıların sektörlerle, seviyelerle veya toplam sayılara göre özetlenmesi farklı sonuçlar verebilir.

Üye Devletlerde çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde üst düzey karar alma pozisyonlarının ortalama %25,6'sı kadınlar tarafından işgal edilmiştir. Kadınların politik karar alma süreçlerine (seviye 1) katılımı, operasyonel veya departman başkanı pozisyonlarına (seviye 2 ve 3) göre daha düşüktür.

4.2.2. Üye Devletlere Göre Dağılım

Veriler Üye Devletlere göre de ayrıştırılmış ve ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Şekil 4.3, Üye Devletlere göre üç sektördeki kadın yüzdelere genel bir bakış sunmaktadır. Bu veriler analiz edilirken, bunların yalnızca veri toplama tarihinde 2011'deki durumu yansıttığı ve dolayısıyla o tarihte mevcut olan koşullara tabi olduğu akıldan tutulmalıdır. Veriler zaman içindeki eğilimleri yansıtmamaktadır ve bu nedenle münferit Üye Devletlerdeki cinsiyet dengesi hakkında önemli sonuçlar veremez. Bununla birlikte, mevcut durumun ilginç bir fotoğrafını vermektedirler.

Şekil 4.3: Üye Devlete göre çevre, ulaştırma ve enerjiden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliğiyle ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınlar

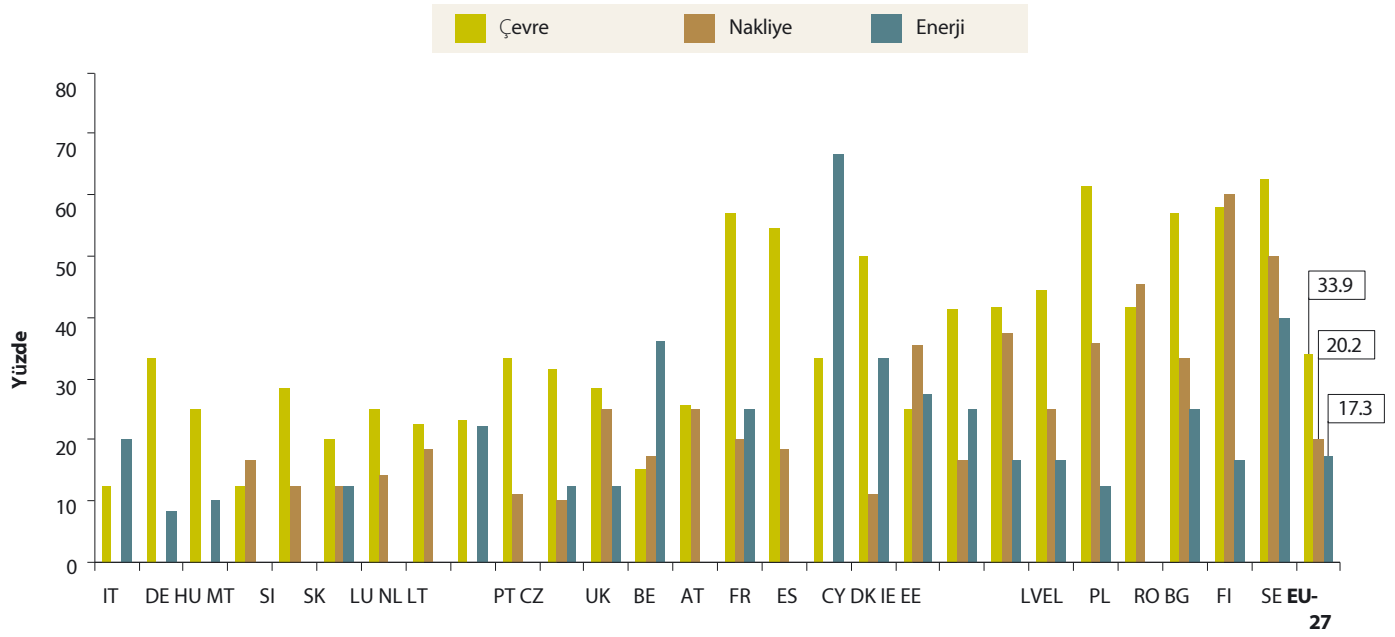
Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: Üye Devlete göre çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliğiyle ilgili üst düzey karar alma mekanizmalarında yer alan kadınların toplam yüzdesi: İtalya'da, rapor hazırlandığı sırada enerji otoritesindeki 2. düzey pozisyon boştu; Romanya'daki enerji sektörü için 2. düzey veriler teyit edilmemiştir ve 3. düzey veriler kurumdan temin edilememiştir.

13 Üye Devlette - Bulgaristan, Danimarka, Estonya, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Fransa, Kıbrıs, Letonya, Polonya, Romanya, Finlandiya ve İsveç - kadınlar üç sektördeki pozisyonların en az dörtte birini işgal etmiştir. Beş Üye Devlette - Almanya, İtalya, Macaristan, Malta ve Slovenya - bu rakam %15'in altındaydı. Geriye kalan dokuz Üye Devlet - Belçika, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Portekiz, Slovakya ve Birleşik Krallık - için rakamlar %15 ile arasındadır. Genel olarak, sadece Finlandiya ve İsveç'te 2011 yılında bu pozisyonlarda eşit sayıda kadın ve erkek (%) görev yapmıştır.

Genel olarak, AB-27 genelinde cinsiyet açısından en dengeli sektör çevre sektörü olmuştur (Şekil 4.1). Şekil 4.4 her bir Üye Devlet için durumu ayrı ayrı göstermekte olup, çevre (açık yeşil çubuk) çoğu Üye Devlette en üst sıradayken, bunun hepsi için geçerli olmadığını göstermektedir. İrlanda, Finlandiya, Malta ve Romanya'da kadınlar ulaştırma sektöründeki pozisyonların çoğunluğunu işgal ederken; Belçika, Kıbrıs ve İtalya'da kadınların enerji sektörüne katılımı üç sektör arasında en yüksek seviyededir.

Şekil 4.4: Üye Devlete göre çevre, ulaştırma ve enerjiden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliğiyle ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınların yüzdesi

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: Çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinden sorumlu bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgili üst düzey karar alma mekanizmalarında yer alan kadınların sektöre, Üye Devlete ve toplamda yüzdesi: İtalya'da, raporun hazırlandığı tarihte enerji otoritesindeki 2. düzey pozisyon boştu; Romanya'daki enerji sektörü için 2. düzey veriler teyit edilmemiştir ve 3. düzey veriler kurumdan temin edilememiştir.

Her bir Üye Devlette üst düzey pozisyonlardaki erkek ve kadınların mutlak sayıları Tablo 4.1'de gösterilmektedir; bunlar her bir sektördeki kurumların göreceli büyüklüğü hakkında daha iyi bir fikir vermektedir.

Tablo 4.1: AB-27 ve Üye Devletler için iklim değişikliği ile ilgili üst düzey kadın ve erkek sayıları

	Çevre		Nakliye		Enerji		Toplam (üç sektör)	
	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar	Erkekler
AB-27	121	236	52	205	35	167	202	588
Belçika	5	28	5	24	9	16	18	64
Bulgaristan	8	6	2	4	2	6	12	16
Çek Cumhuriyeti	6	13	1	9	1	7	8	29
Danimarka	3	3	1	8	3	6	7	17
Almanya	3	6	0	11	1	11	4	28
Estonya	7	10	1	5	1	3	8	17
İrlanda	3	9	6	11	3	8	12	28
Yunanistan	4	5	1	3	1	5	6	10
İspanya	6	5	2	9	0	8	8	22
Fransa	4	3	2	8	1	3	5	14
İtalya	1	7	0	12	1	4	2	23
Kıbrıs	1	2	0	5	2	1	3	8
Letonya	5	7	3	5	1	5	9	17
Litvanya	3	10	0	7	2	7	5	24
Lüksemburg	2	6	1	6	0	6	3	16
Macaristan	3	9	0	7	1	9	4	24
Malta	1	7	1	5	0	6	2	12
Hollanda	5	17	2	9	0	6	6	30
Avusturya	11	32	3	9	0	8	14	49
Polonya	8	5	5	9	1	7	14	21
Portekiz	5	10	1	8	0	5	6	22
Romanya	5	7	5	6	0	2	10	15
Slovenya	2	5	1	7	0	6	3	18
Slovakya	2	8	1	7	1	7	4	22
Finlandiya	11	8	3	2	1	5	15	15
İsveç	5	3	3	3	2	3	9	9
Birleşik Krallık	2	5	2	6	1	7	5	18

Not: Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve seviye 3 verileri kurumdan temin edilememiştir. Sektörlere göre mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle, ilgili bireyler hakkında bilgi toplandığındabirey ilgili tüm sektörlerde dahil edilmiştir. Sayılar düzeylere göre veya toplam olarak (her üç sektör birlikte) hesaplanırken, bu bireyler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle sayıların sektörlerde, seviyelere veya toplam sayılara göre özetlenmesi farklı sonuçlar verebilir.

Yedi Üye Devlette (BG, DK, ES, FR, PL, FI ve SE), çevreyle ilgili karar alma pozisyonlarının en az yarısı kadınlar tarafından üstlenilmiştir. İsveç'te ise bu pozisyonların sadece %37,5'i erkekler tarafından doldurulmuştur.

Ulaştırma sektörü için tablo biraz daha farklıdır. Beş Üye Devlette (DE, IT, CY, LT ve HU) ulaştırma sektöründe iklim değişikliği politikalarıyla ilgili üst düzey karar alma pozisyonlarının hiçbirinde kadın yoktur ve çoğunlukta - 20 Üye Devlet - kadınlar pozisyonların %25'ini veya daha azını elinde tutmaktadır.

Genel katılımın az da olsa düşük olduğu enerji sektörü için

Ulaştırma sektöründen daha düşük bir oranda, sekiz Üye Devlette (ES, LU, MT, NL, AT, PT, RO ve SI) bakanlıklardaki ilgili üst düzey pozisyonların hiçbirinde kadınlar yer almamıştır. Sadece Belçika, Danimarka, Kıbrıs ve İsveç'te kadınlar ilgili pozisyonların üçte birini veya daha fazlasını işgal etmiştir.

Veriler bazı ilginç gözlemleri ortaya koymaktadır: örneğin, Lat-via, Litvanya, Macaristan ve Malta'da kadınlar hem 1. hem de 2. seviyelerde yer almamakta, ancak 3. seviye pozisyonlarda bulunmaktadırlar. Birleşik Krallık'ta, dikkat çekici bir şekilde, 2. seviyedeki tüm pozisyonlar kadınlar tarafından işgal edilmektedir, ancak 3. seviye hiç kadın bulunmamaktadır.

10 Üye Devlette (CZ, EL, IE, LV, LT, LU, HU, MT, SI ve SK) - Çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde iklim değişikliği ile ilgili tüm siyasi karar alma pozisyonları (seviye 1) erkekler tarafından işgal edilmiştir. İsveç, her üç düzeyde de cinsiyet dengesinin sağlandığı tek Üye Devlettir, zira her düzeydeki tüm pozisyonların en az %40'ı kadınlar tarafından doldurulmuştur.

Dolayısıyla, Üye Devletlerin yarısından azında (13) kadınlar iklim değişikliğiyle ilgili üst düzey pozisyonların en az dörtte birinde yer almaktadır ve İsveç her üç düzeyde de dengeli bir cinsiyet temsiline sahip olan tek Üye Devlettir.

43. AB düzeyinde iklim değişikliği konusunda karar alma kadınlar

Avrupa düzeyinde karar alma pozisyonlarındaki kadınlara ilişkin veriler Avrupa Komisyonu'nun 'Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Erkekler' veritabanında yayınlanmıştır ²⁴. Ancak, kadınların AB düzeyinde iklim değişikliği karar alma süreçlerine katılımını değerlendirmek için, AB politikalarını ve yasalarını hazırlamak, değerlendirmek ve onaylamaktan sorumlu kurumlar olan Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu bünyesindeki ilgili kurumlar değerlendirilmiştir. Avrupa Birliği Konseyi (veya Bakanlar Konseyi) de AB yasaları ve politikalarının tanımlanması ve karara bağlanmasında bir role sahip olsa da, Konsey üyeliği ulusal bakanlardan (politika alanına göre) oluşmaktadır ve bu bireyler yukarıda açıklanan ulusal düzeydeki veri toplamada zaten takip edilmiştir. Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği'nde iklim değişikliği, ulaştırma ve enerji konularında çalışan iki Genel Müdürlük (DG) bulunmaktadır. Genel Müdürlük C (Rekabet Edebilirlik, Yenilikçilik, Araştırma, Sanayi ve Bilgi Toplumu, İç Pazar, Rekabet ve Gümrükler, Ulaştırma, Enerji) diğer alanların yanı sıra ulaştırma ve enerji konularında çalışırken, iklim değişikliği ve çevre konuları Genel Müdürlük I'e (İklim Değişikliği, Çevre, Sağlık,

Tüketiciler, Gıda Maddeleri, Eğitim, Gençlik, Kültür, Görsel-İşitsel ve Spor). Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği'ne bağlı bu iki Genel Müdürlük, Genel Sekreterliğin esas olarak idari rolü nedeniyle analize dahil edilmemiştir.

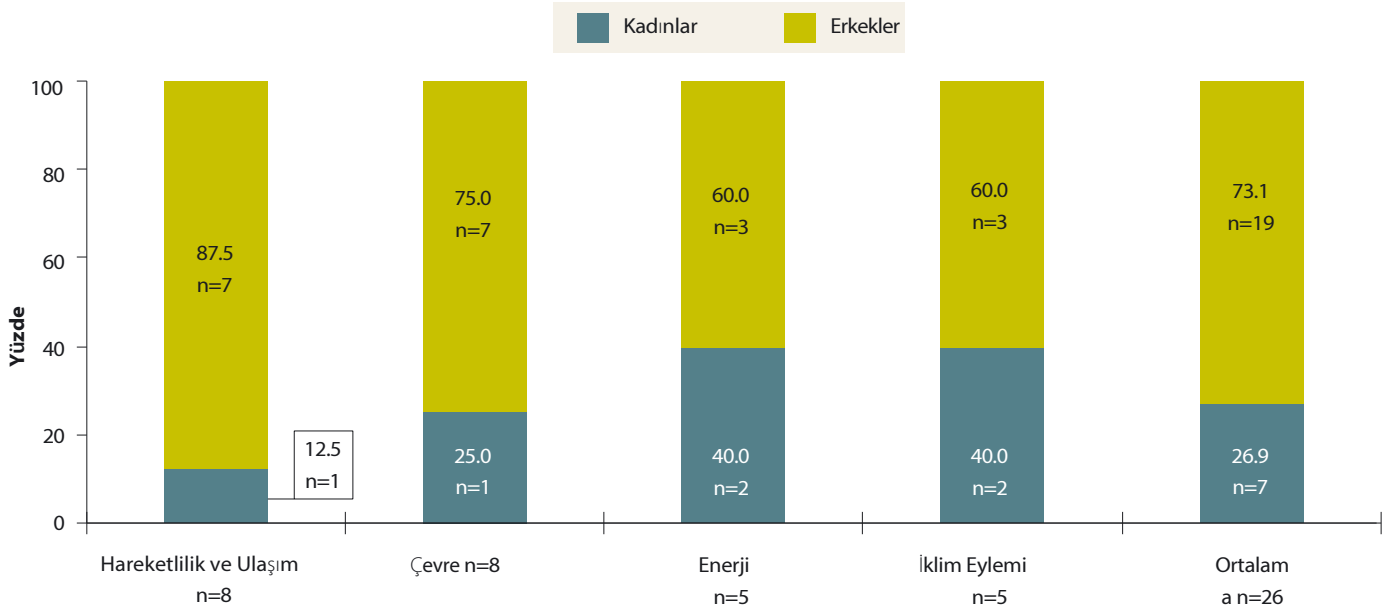
4.3.1. Avrupa Komisyonu verileri

Avrupa Komisyonu için dört Genel Müdürlük dikkate alınmıştır: İklim Eylemi Genel Müdürlüğü, Çevre Genel Müdürlüğü, Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü ve Enerji Genel Müdürlüğü. Pozisyonların bir düzeye tahsis edilmesinde ulusal bakanlıklarda olduğu gibi benzer bir yaklaşım izlenmiştir. Sonuç olarak, seviyelerin aşağıdaki gibi belirlenmesine karar verilmiştir:

- **Seviye 1**, AK içindeki yüksek seviyeleri/pozisyonları kapsar: Komiser;
- **Seviye 2**, genel müdürlükteki en üst düzey yönetsel veya idari karar alma merciini kapsar: Genel Müdürlük Genel Müdürü;
- **Seviye 3**, genel müdürlük bünyesindeki sektörel müdürlüklerin başkanlarını kapsar: Müdürler.

Organizasyon şeması ve üst düzey karar alma pozisyonlarındaki kişilerin isimleri de dahil olmak üzere her bir Genel Müdürlüğün organizasyonuna ilişkin bilgiler Avrupa Komisyonu web sitesinden (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm) toplanmıştır.

Şekil 4.5, 2011 ait temel verileri göstermektedir - Genel Rektörlük bünyesinde çevre, iklim değişikliği, trans-port ve enerji konularını kapsayan en üst düzey üç karar alma kademesindeki kadınların yüzdesi.

Şekil 4.5: Avrupa Komisyonu'nun ilgili Genel Müdürlüklerinde üst düzey pozisyonlardaki kadınların yüzdesi, 2011

Kaynak: Avrupa Komisyonu Rehberi ve AB Kurumlarında Kim Kimdir (Ağustos 2011)

Not: Veriler, çevre, iklim değişikliği, ulaştırma ve enerji ile ilgili dört genel müdürlükte üst düzey pozisyonlardaki kadınların yüzdesini göstermektedir. Dahil edilen pozisyonlar Komiser, Genel Direktör ve her bir alt Direktörlüğün Direktörleridir. 'n' toplam sayıdır.

Kadınlık tarafından işgal edilen üst düzey pozisyonların en yüksek yüzdesi İklim Eylemi Genel Müdürlüğü ve Enerji Genel Müdürlüğü için kaydedilmiştir; bu pozisyonların %40'ı kadınlık tarafından işgal edilmiştir. Bu iki Genel Direktörlükte de veri toplama sırasında ilk beş pozisyonun ikisinde kadınlık yer almaktaydı.

Çevre Genel Müdürlüğü'nde kadınlık ilgili üst düzey pozisyonların %25'ine sahiptir ve sekiz pozisyon arasında sadece iki kadın bulunmaktadır. Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü'nde bu oran daha da düşüktür, zira sadece Üst düzey karar alma pozisyonlarının %12,5'i kadınlık tarafından işgal edilmiştir ve bir kadın sekiz pozisyondan birini işgal etmektedir.

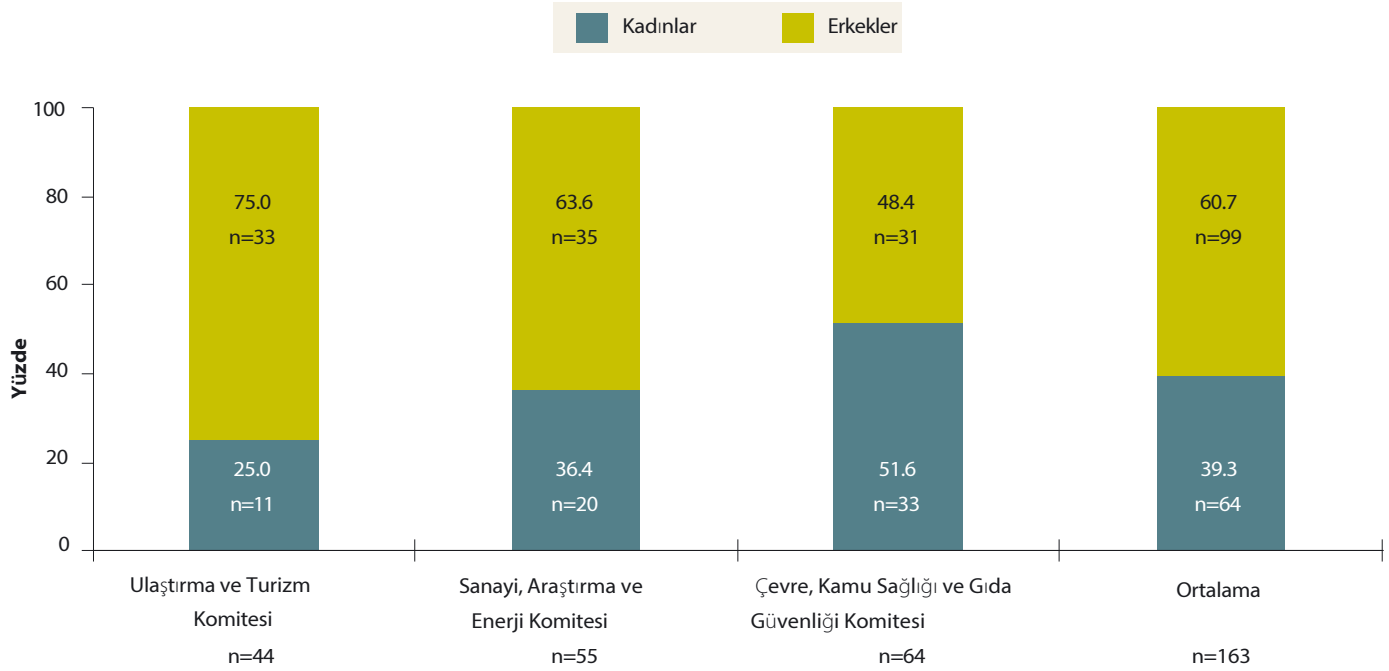
Bu dört Genel Müdürlükte ortalama olarak üst düzey pozisyonların %26,9'u kadınlık tarafından işgal edilmiştir. Daha spesifik olarak, Komiser seviyesinde (seviye 1), kadınlık dört pozisyondan birine (İklim Eylemi Genel Müdürlüğü) sahipti. Dört Genel Müdürlükte 2. seviye olarak tanımlanan beş pozisyondan hiçbirini kadın tarafından işgal edilmemiştir. Son olarak, 3. seviye pozisyonlar arasında, 17 pozisyondan altısı kadınlık tarafından doldurulmuştur (%35,3).

4.3.2. Avrupa Parlamentosu verileri

Avrupa Parlamentosu için çevre, ulaştırma ve enerji sektörleriyle en yakından ilgili üç komiteye katılım dikkate alınmıştır:

- Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği (EPHFS; - Çevre sektörü);
- Ulaştırma ve Turizm (TT; Ulaştırma sektörü);
- Sanayi, Araştırma ve Enerji (IRE; Enerji sektörü).

Avrupa Parlamentosu Komitelerinde hiyerarşik bir konumlandırma olmadığından, Avrupa Parlamentosu Üyelerinin (MEPs) toplam sayısı dikkate alınmıştır. Bilgiler Parlamento Komiteleri listelerinden toplanmıştır (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committees-List.do>). Avrupa Parlamentosu için veriler Şekil 4.6'da sunulmuştur.

Şekil 4.6: Avrupa Parlamentosu'nun iklimle ilgili kilit Komitelerindeki kadınların yüzdesi, 2011

Kaynak: Parlamento Komisyonları (Ağustos 2011) Not: 'n' toplam sayıdır.

Toplanan veriler, Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesindeki 64 daimi üyenin %51,6'sının kadın olduğunu ortaya koymuştur. Sanayi, Araştırma ve Enerji Komitesi'nde ise kadınların oranı önemli ölçüde daha düşüktür: 55 üyenin %36,4'ü kadındır. Son olarak, Ulaştırma ve Turizm Komitesi için kaydedilen kadın yüzdesi daha da düşüktür; toplam 44 üyenin sadece %25'i üst düzey pozisyonlarda yer almaktadır. Bu üç komitede kadınların erkeklere oranı ortalama 64 kadına karşı 99 erkektir. Dolayısıyla, kadınlar bu Komitelerin üyelerinin ortalama %39,3'ünü temsil etmektedir. Bu oran, 736 Avrupa Parlamentosu üyesinden 256'sının kadın olduğu ve kadınların erkeklere oranının ortalama %35 olduğu Avrupa Parlamentosu'nun ortalamasından biraz daha yüksektir²⁵.

Bu rakamlar ulusal bakanlıkların rakamlarıyla benzerlik göstermekte olup, çevre sektörü ulaştırma ve enerji sektörlerine kıyasla cinsiyet açısından daha dengelidir.

44. Uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde karar alma pozisyonlarındaki kadınlar

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) müzakerelerine bakanlıkları, danışmanları ve politika danışmanlarını temsil etmek de dahil olmak üzere kadınların katılımı yıllar içinde yavaş ama sürekli bir artış göstermiştir. Uluslararası iklim politikası ve karar alma süreçleri ağırlıklı olarak

Taraflar Konferansı ve destekleyici organlarının toplantıları da dahil olmak üzere BMİDÇS süreci aracılığıyla yürütülmektedir.

- Taraflar Konferansı'nın (COP) yıllık toplantıları: COP delegasyonları, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik hedeflerin kabul edilmesi de dahil olmak üzere uluslararası iklim değişikliği politikalarına ilişkin siyasi düzenleme ve karar alma süreçlerini yürütür.
- Yardımcı Organların (SB'ler) Toplantıları: SB'ler yılda iki kez toplanır - bir kez COP ile eşzamanlı olarak ve her yıl içinde ikinci kez. COP müzakereleri SB'lerin çalışmaları ile desteklenmektedir. İklim, çevre, teknoloji ve yöntem konularında COP'a tavsiyelerde bulunan Bilimsel ve Teknolojik Tavsiye Yardımcı Organı (SBSTA) bulunmaktadır. Bir diğer Uygulama Yardımcı Organı (SBI) Sözleşmenin nasıl uygulandığının gözden geçirilmesine yardımcı olur ve mali ve idari konularla ilgilenir.

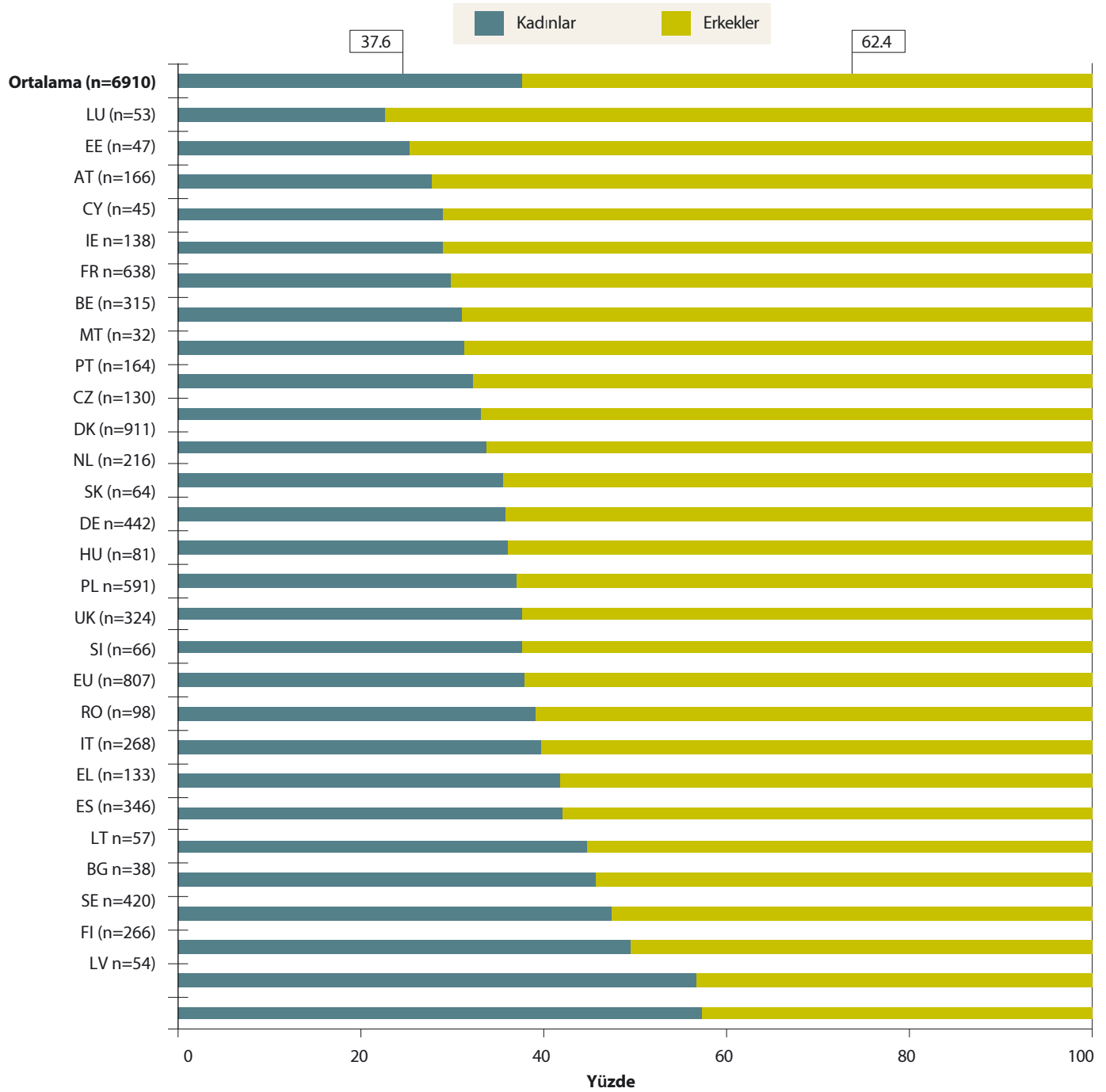
BMİDÇS'nin çeşitli organlarına 27 Üye Devlet ve AB'den katılan delegasyonlarda kadınların ne ölçüde yer aldığını değerlendirmek için veriler toplanmıştır⁽²⁶⁾.

AB ve Üye Devletlerden gelen COP ve SB delegasyonlarındaki kadın ve erkek sayılarına ilişkin veriler Tablo 4.2'de gösterilmektedir.

Tablo 4.2: AB ve Üye Devletlerden gelen COP ve SB delegasyonlarındaki toplam kadın ve erkek sayıları, son beş yılın ortalamaları

	Taraflar Konferansı			Destekleyen Kuruluşlar		
	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar (%)	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar (%)
Toplam	2 596	4 314	37.6	1 075	1 350	44.3
AB	315	492	39.0	104	166	38.5
Belçika	98	217	31.1	44	94	31.9
Bulgaristan	18	20	47.4	8	6	57.1
Çek Cumhuriyeti	43	87	33.1	32	33	49.2
Danimarka	308	603	33.8	98	139	41.4
Almanya	160	282	36.2	109	173	38.7
Estonya	12	35	25.5	5	0	100.0
İrlanda	40	98	29.0	18	49	26.9
Yunanistan	56	77	42.1	5	7	41.7
İspanya	155	191	44.8	65	34	65.7
Fransa	191	447	29.9	73	107	40.6
İtalya	112	156	41.8	47	28	62.7
Kıbrıs	13	32	28.9	2	2	50.0
Letonya	31	23	57.4	15	0	100.0
Litvanya	26	31	45.6	6	2	75.0
Lüksemburg	12	41	22.6	1	12	7.7
Macaristan	30	51	37.0	25	16	61.0
Malta	10	22	31.3	5	10	33.3
Hollanda	77	139	35.6	16	68	19.0
Avusturya	46	120	27.7	19	39	32.8
Polonya	222	369	37.6	66	71	48.2
Portekiz	53	111	32.3	19	32	37.3
Romanya	39	59	39.8	7	9	43.8
Slovenya	25	41	37.9	17	19	47.2
Slovakya	23	41	35.9	17	6	73.9
Finlandiya	151	115	56.8	65	44	59.6
İsveç	208	212	49.5	99	89	52.7
Birleşik Krallık	122	202	37.7	88	95	48.1

Not: COP için toplantı yılları 2006-10; SB'ler için 2007-11'dir, çünkü bunlar raporun hazırlandığı sırada mevcut olan en son yıllardır. 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonlarının toplamıdır. 'AB' Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir.

Şekil 4.7: Üye Devletlerin COP delegasyonlarına kadın katılımının beş yıllık ortalaması

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devletlerin katılım listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: 'AB' Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade eder. 'Ortalama' Üye Devlet ve AB delegasyonlarının ortalamasıdır; 'n' toplam sayıdır.

Şekil 4.7, Üye Devlet ve AB delegasyonu için beş yıllık ortalamaları yüzde olarak göstermektedir. Beş yıllık ortalama olarak kadınların COP delegasyonlarına katılımının nispeten düşük olduğu ülkeler şunlardır: Lüksemburg (%22.6), Estonya (%25.5), Avusturya (%27.7), Kıbrıs (%28.9) ve İrlanda (%29). Fransa ve Almanya gibi toplam nüfusa göre daha büyük ülkelerde de kadınların ulusal delegasyonlara katılım düzeyi nispeten düşük olmuştur (Fransa'da %29.9 ve Almanya'da %36.2).

DE'de). Kadınların COP delegasyonlarına katılımının daha yüksek olduğu ülkeler Letonya (4), Finlandiya (8), İsveç (%49.5), Bulgaristan (%47.4) ve Litvanya'dır (6). Genel olarak, 2006-10 yılları arasındaki tüm COP delegasyonlarının üyelerinin %37,6'sı kadındır.

Delegasyonların büyüklüğünün Üye Devlete göre değiştiği ve ülke nüfusunun büyüklüğüyle doğrudan bağlantılı olmadığı unutulmamalıdır. 2010 yılında toplam büyüklük

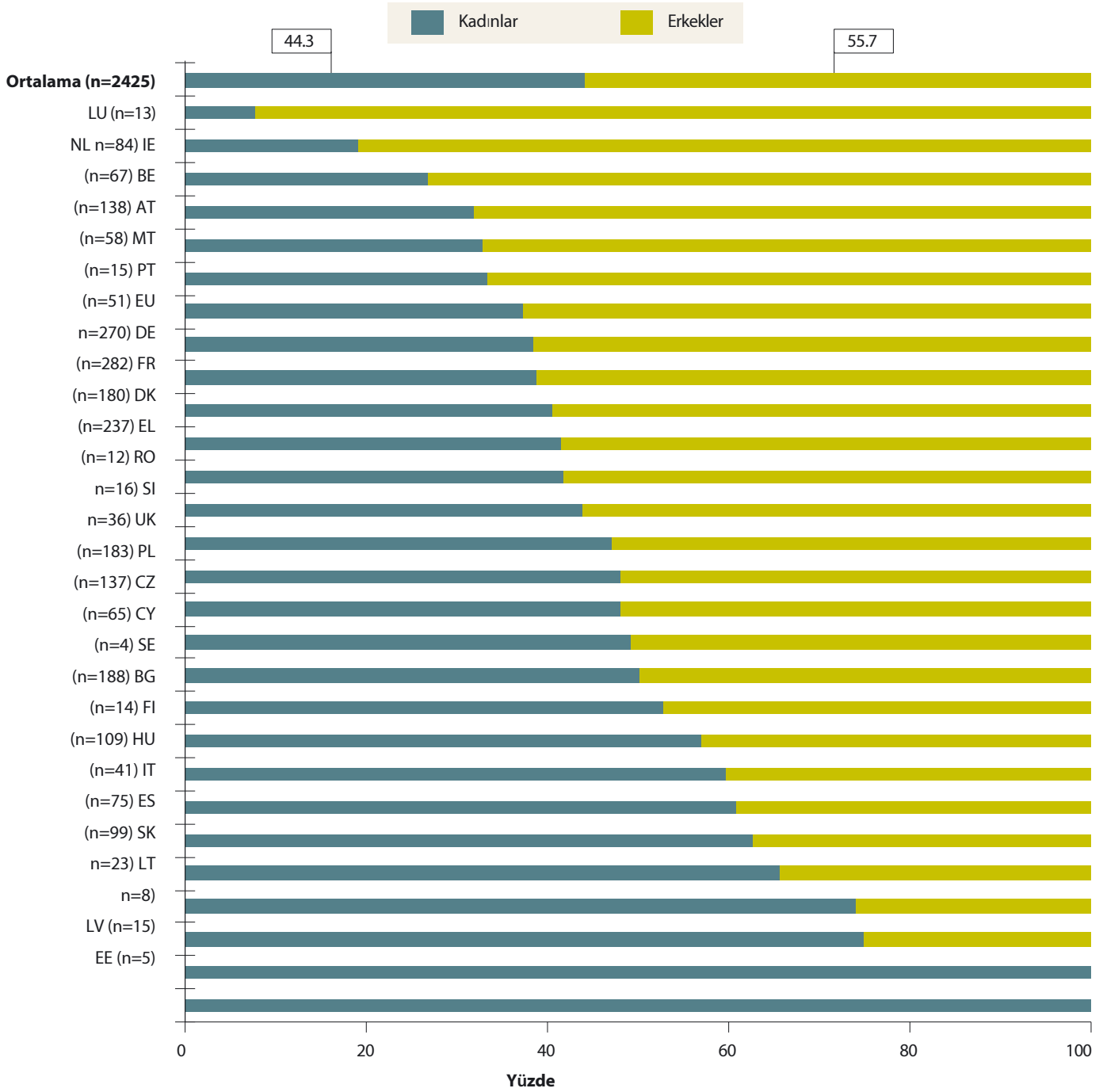

Altı Üye Devlet (BG, CY, LV, LT, MT, SK) için delegasyon sayısı 4-7 iken Fransa ve Almanya için bu sayının 10 katından fazladır ve federal hükümet ve bölge bazında delegasyon gönderen Belçika için bu sayı 104'tür. Rakamlar okunurken bu durum göz bulundurulmalıdır ve örneklemin daha küçük olması halinde bir ulusal delegasyonun neden nispeten daha yüksek bir kadın oranına sahip olabileceğini açıklayan bir faktördür. Sonuç olarak, beş yıllık dönem boyunca delegasyon üyelerinin toplam sayısı

dönemi de Şekil 4.7 ve 4.8'e eklenmiştir.

Şekil 4.8, İklim Değişikliği Sözleşmesinin uygulanması ve belirli ayrıntıların müzakere edilmesi konusunda COP'a teknik, mali ve idari tavsiyelerde bulunan SB'ler için beş yıllık ortalamayı göstermektedir. Şekilde de görüldüğü gibi, kadınların bu çalışma düzeyindeki organa katılımı, Üye Devletler genelinde, daha siyasi odaklı COP delegasyonlarına kıyasla daha yüksektir.

Şekil 4.8: Üye Devletlerin SB delegasyonlarına beş yıllık ortalama kadın katılımı

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devletlerin katılım listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: 'AB' Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade eder. 'Ortalama' Üye Devlet ve AB delegasyonlarının ortalamasıdır.

İlginç bir şekilde, SB'lerdeki kadın delegelerin çok yüksek oranları üç Baltık Devletinde - Estonya, Letonya ve Litvanya - her biri %75 veya üzerinde kaydedilmiştir. Son beş yılda SB delegasyonlarında %50 veya daha fazla kadın bulunan diğer ülkeler Slovakya (%73.9), İspanya (%65.7), İtalya (%62.7), Macaristan (%61), Finlandiya (%59.6), Bulgaristan (%57.1), İsveç (%52.7) ve Kıbrıs (%50). Yel pazenin alt ucunda ise Lüksemburg (%7.7), Hollanda (%19), İrlanda (%26.9), Belçika (%31.9), Avusturya (%32.8) ve Malta (%33.3) yer almaktadır. Genel olarak, 2007-10 dönemindeki tüm SB delegasyonlarının üyelerinin %44.3'ü kadındır.

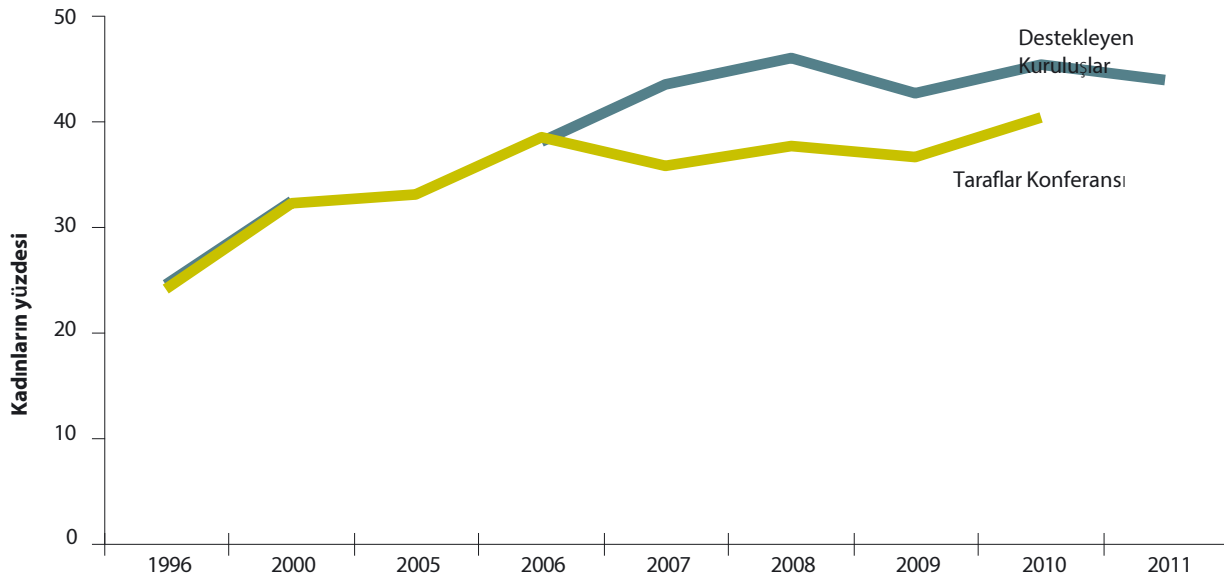
1996 ve 2010 yılları arasında kadınların ulusal düzeyde

BMİDÇS delegasyonları yükseliş eğilimi göstermiştir (Şekil 4.9). Örneğin, COP2'de (1996), tüm AB Üye Devletleri ve AB delegasyonu genelinde ortalama kadın katılımı 24.3 %. Bu ortalama COP6'da (2000) %32.4'e yükselmiş ve istikrarlı bir şekilde artmaya devam ederek COP16'da (2010) %40.5'e ulaşmıştır.

COP delegasyonlarında olduğu gibi, SB delegasyonları da zaman içinde bir artış eğilimi göstermektedir. 1996 yılında AB SB delegasyonlarına ortalama kadın katılımı %24.6 idi. Bu ortalama, kadın katılımının %24.6'ya ulaştığı SB28'e (2008) kadar istikrarlı bir artış göstermiştir.

46.2 %. SB28'den bu yana, ortalama SB30 (2009) için hafif bir düşüşle %42,7'ye gerilemiş ve SB34 (2011) için %44 olarak kaydedilmiştir.

Şekil 4.9: AB ve Üye Devletlerin COP ve SB delegasyonlarındaki kadın oranı, 1996-2011

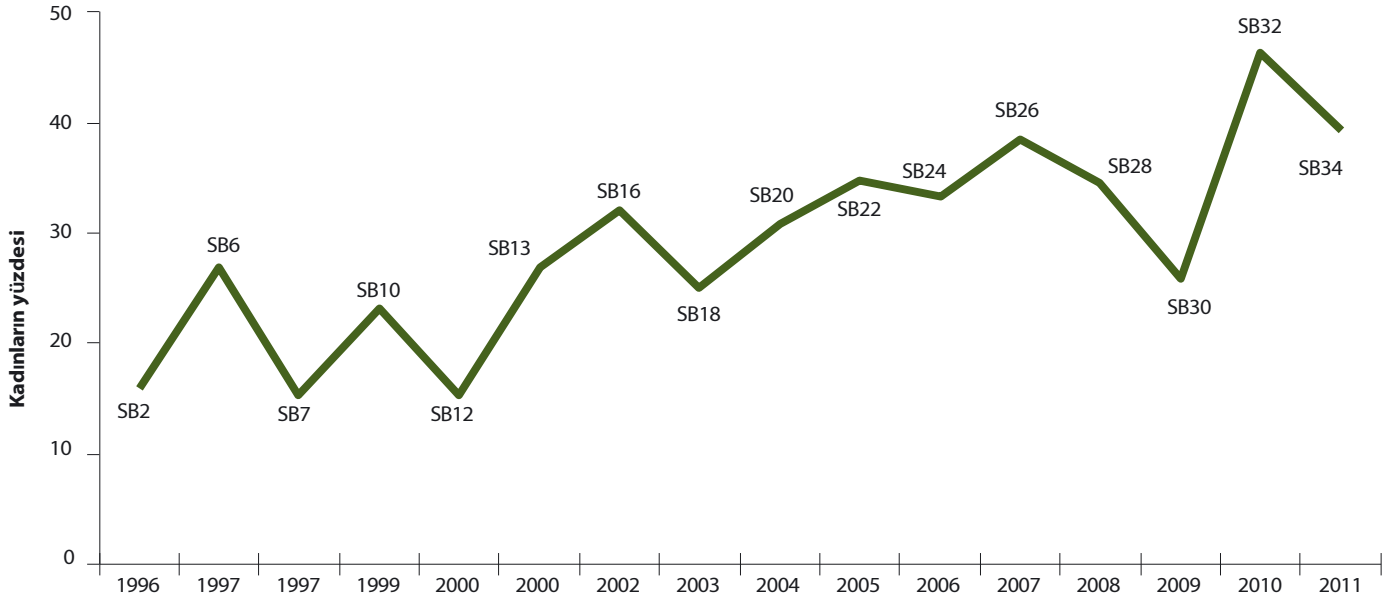

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devletlerin katılım listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: COP için toplantı yılları 2006-10; SB'ler için 2007-11'dir, çünkü bunlar raporun hazırlandığı sırada mevcut olan en son yıllardır.

SB Delegasyon Başkanları (SB HoD'ler) da dikkate alınmıştır, çünkü bu pozisyonlar bir devlet başkanı veya bakana ayrılmamış bir pozisyonda üst düzey karar alma gücünü temsil etmektedir, ancak

daha ziyade seçkin bir teknik uzman. Şekil 4.10, 1996 yılından bu yana bir COP ile çakışmayan her SB toplantısı için kadın SB Genel Müdür Yardımcılarının oranında genel bir artış eğilimi göstermektedir.

Şekil 4.10: SB'lerdeki kadın delegasyon başkanlarının yüzdesi, 1996-2011

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devletlerin katılım listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Rakamlar, kadınların yüzdesine ilişkin veri toplamlarını özetlemektedir. Veriler, COP toplantılarından bağımsız olarak gerçekleştirilen SB toplantıları içindir; dolayısıyla yıllar ardışık değildir. SB8, 1998 için veri mevcut değildir.

1996 yılında AB genelinde SB'lerdeki kadın delegasyon başkanlarının ortalaması %16 idi. Bu oran 2010 yılında SB32 için %46.4'e yükselmiş, 2011 yılında ise SB34 için %39.3 olmuştur.

Daha spesifik olarak ülke düzeyinde, beş ülkenin hiçbir zaman kadın heyet başkanı olmamış (BE, LU, AT, SI, SE), üç ülkenin sadece bir kez kadın heyet başkanı olmuş (EL, HU, MT) ve iki ülkenin iki kez kadın başkanı olmuştur (CZ ve CY).

Bölüm 2'de tartışıldığı gibi, kadınların müzakerelere ile bu müzakerelerde toplumsal cinsiyet konularının öne çıkması arasında kanıtlanmış bir bağlantı olduğundan, COP'larda ve SB'lerde ulusal delegasyonlarda lider pozisyonlarda kadınların bulunması önemlidir. Kadınlar uluslararası iklim arenasına girmeye başladıktan sonra, bu konular iklim değişikliği bağlamında giderek daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır. Müzakere belgelerinde, toplumsal cinsiyet konularının iklim değişikliğini hafifletmek ve iklim değişikliğine uyum sağlamak için eylemlerin geliştirilmesinde ayrılmaz bir bileşen olarak görüldüğü durumlar da dahil olmak üzere, giderek artan sayıda toplumsal cinsiyet referansı bulunmaktadır.

Kadınların uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde karar alma pozisyonlarına katılımını analiz eden sonuçlar, COP delegasyonlarındaki kadın oranının 1996 yılından bu yana arttığını ve 2010 yılında %40,5 olduğunu göstermektedir. SB delegasyonlarındaki kadın oranı COP delegasyonlarından sadece biraz daha yüksektir (2011'de %44).

45. Eğitimin cinsiyete göre bölünmesi

Bu bölümde, AB'deki kadınların iklim değişikliği ve özellikle enerji ve ulaştırma sektörlerindeki kariyerleri için sıklıkla gerekli olan bilimsel ve teknolojik alanlarda ne ölçüde yüksek öğrenim derecesi aldıklarına ilişkin veriler incelenmektedir. Belirli karar alma pozisyonlarındaki kadınlara ilişkin verilerin aksine, eğitim, özellikle de üniversite mezunu sayılarına ilişkin veriler çok daha geniş bir alana dağılmıştır. Bu nedenle rakamları sağlamak için önceden var olan, AB çapında bir veri kaynağına ihtiyaç duyulmuştur. Bir dizi olasılık araştırılmıştır:

- Eurostat: Avrupa Komisyonu hizmetlerinin resmi veri kaynağı;
- Araştırma Genel Müdürlüğü'nün 'She Figures' yayınları;
- Eurydice açısından 'Avrupa'da Eğitime İlişkin Temel Veriler 2009';
- OECD'den 'Bir Bakışta Eğitim 2010'.

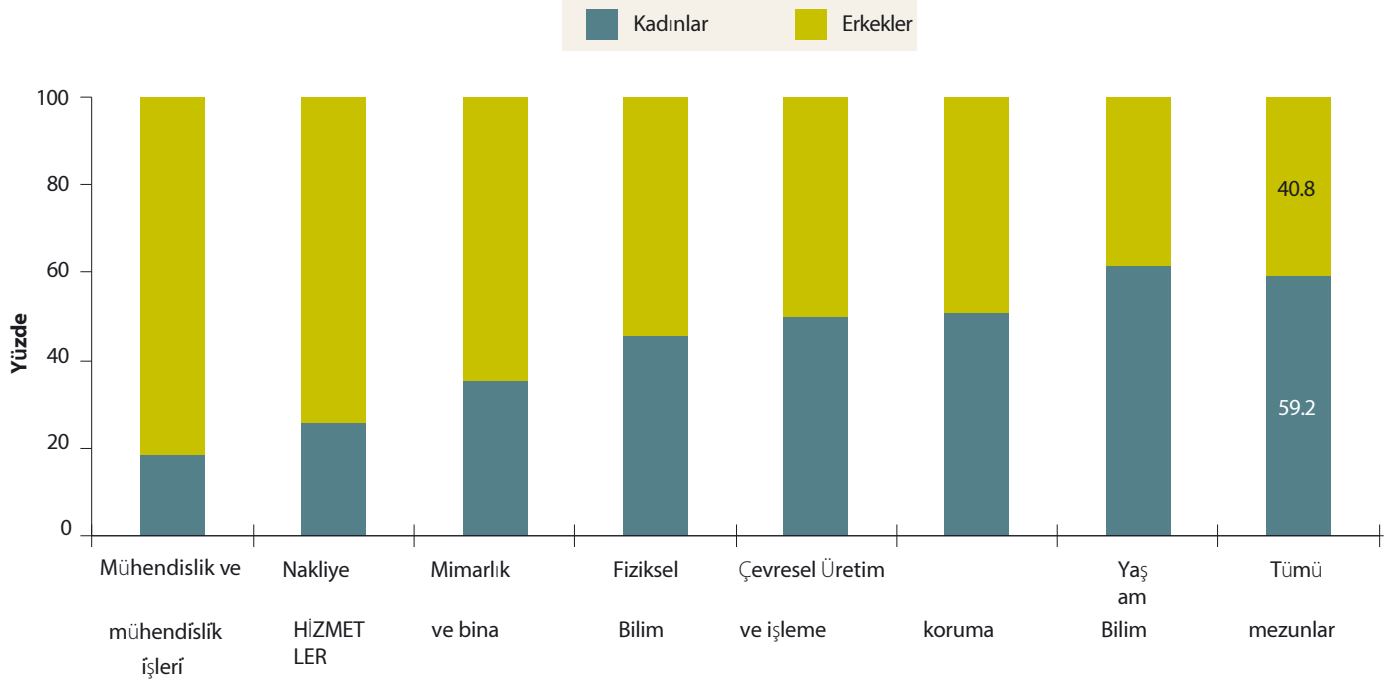
Araştırma, Eurostat²⁷ tarafından sağlanan verilerin, AB genelinde bilim ve teknoloji alanlarında eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesine ilişkin mevcut en kapsamlı istatistikler olduğu sonucuna varmıştır²⁸. Bu rapor için en çok ilgi iki kategori, yükseköğretime kayıtlı öğrencileri kapsayan 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre üçüncü sınıf öğrencileri' ve 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre ISCED 3 ila 6 mezunları'dır. Mezunlar, veri toplama referans döneminde bir yeterlilik elde eden kişilerdir. Mezunlar, eğitimlerini fiilen tamamlamış olanları içerdiğinden ve

işgücü piyasasına girebildiklerinden, kayıt istatistikleri yerine bu verilerin kullanılmasına karar verilmiştir. Veri toplama metodolojisinin ayrıntıları Ek I'de verilmiştir.

Seçilen yedi dar alanın her için yükseköğretim mezunlarının sayılarına ilişkin ayrıntılı veriler Eurostat veritabanı Eğitim İstatistiklerinden elde edilebilir. 2005-2009 dönemine ait veriler Ek II'de yer almaktadır.

Şekil 4.11'de gösterilen AB-27 genelinde 2009 yılı mezunlarına ilişkin veriler, Yaşam bilimlerinde kadınların oranının erkekleri aştığı ve Çevre koruma ile İmalat ve işleme alanlarında erkeklerle yaklaşık olarak eşit olduğu alanlar arasında önemli farklılıklar olduğunu yansıtmaktadır. Tüm alanlardaki kadın mezunların genel oranı 2009 yılında %59.2 iken, söz konusu yedi alan toplam mezunların %18.3'ünü oluşturmaktadır.

Şekil 4.11: Seçilmiş alanlarda kadın ve erkek yükseköğretim mezunları, AB-27, 2009

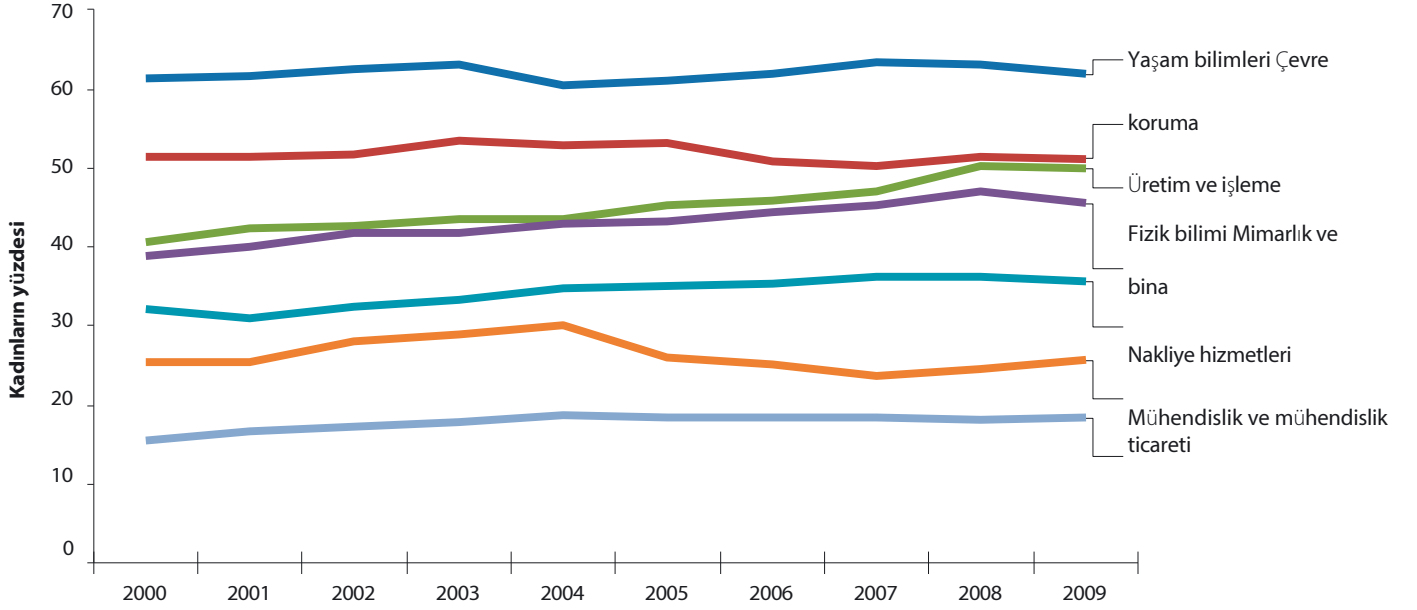

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5)

Not: Veriler, 2009 yılında AB-27 genelinde ISCED seviye 5 ve 6 eğitim programlarından mezun olan kadın ve erkeklerin yüzdesini göstermektedir.

Şekil 4.12'de gösterildiği gibi, son beş yılda seçilen alanlardaki kadın mezunların oranında sınırlı bir değişiklik olmuştur. Bu şekil aynı zamanda farklı alanlardaki kadın mezunların yoğunluğundaki farklılıkları da açıkça göstermektedir.

farklı alanlarda, mühendislik ve ulaştırma hizmetleri nispeten düşük sıralarda yer almaktadır. Bu durum, kadınların ulaştırma ve enerji sektörleriyle ilgili kariyerlere sınırlı katılımına ilişkin olarak Bölüm 1 ve 2'de sunulan bulgularla tutarlıdır.

Şekil 4.12: Seçilmiş alanlarda yükseköğrenim mezunu kadınlar, AB-27, 2000 - 2009

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5)

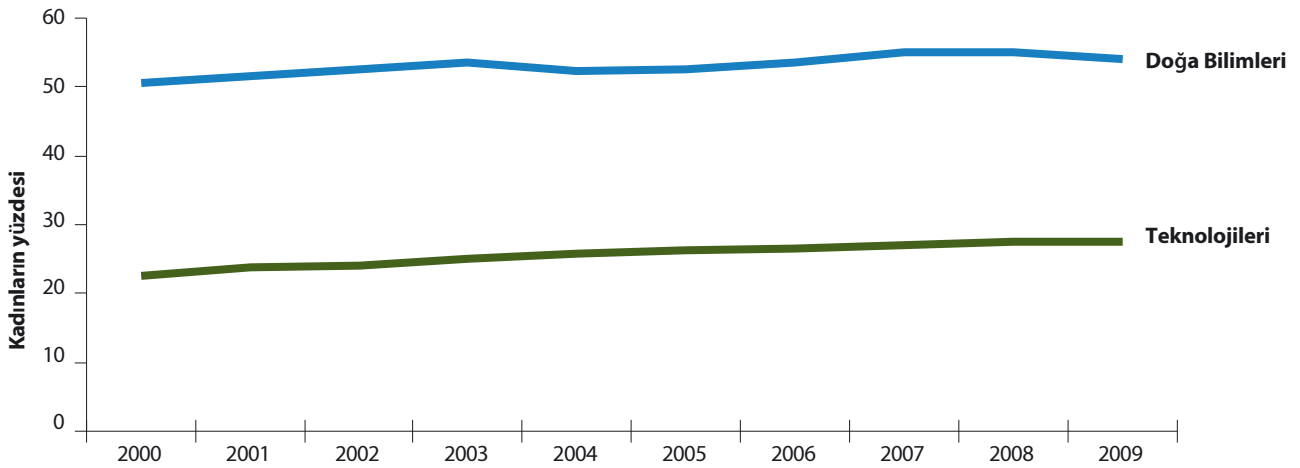
Not: Veriler, doğa bilimleri ve teknolojileri ile en ilgili yedi alanın her biri için 2000-2009 yılları arasında kadın mezunların yüzdesindeki değişimi göstermektedir

Analiz amaçlarının yanı sıra Bölüm 5'te ortaya konan göstergede kullanılmak üzere veriler iki bileşik set halinde birleştirilmiştir:

- 'Doğa bilimleri': *Yaşam bilimleri ve Fiziksel bilimler*;
- 'Teknolojiler': *Mühendislik ve mühendislik ticareti, İmalat ve işleme, Mimarlık ve inşaat, Ulaşım hizmetleri ve Çevre koruma*.

Şekil 4.13, bu birleşik alan kümelerinde yükseköğretim mezunu kadınların yüzdesindeki değişimi göstermektedir.

son on yılda. 2009 yılı verileri Doğa bilimleri için %54 ve Teknolojiler için %27,6'dır. Kadınlar aslında Doğa bilimlerinde mezunların çoğunluğunu oluştururken (ancak daha ayrıntılı verilerin gösterdiği gibi, bu daha çok Yaşam bilimlerinde ve Fiziksel bilimlerde daha azdır), teknolojik alanlarda sayıları çok daha düşüktür. Bu durum, bu bölümde daha önce sunulan ve çevreyle ilgili kurumlarda karar alma pozisyonlarında, ulaşım ve enerji gibi daha teknolojik konularla ilgili olanlara kıyasla daha fazla sayıda kadın olduğunu ortaya koyan karar alma verileriyle de örtüşmektedir.

Şekil 4.13: Doğa bilimleri ve teknolojileri ile ilgili alanlarda yükseköğrenim mezunu kadınlar, AB-27, 2000-09

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5)

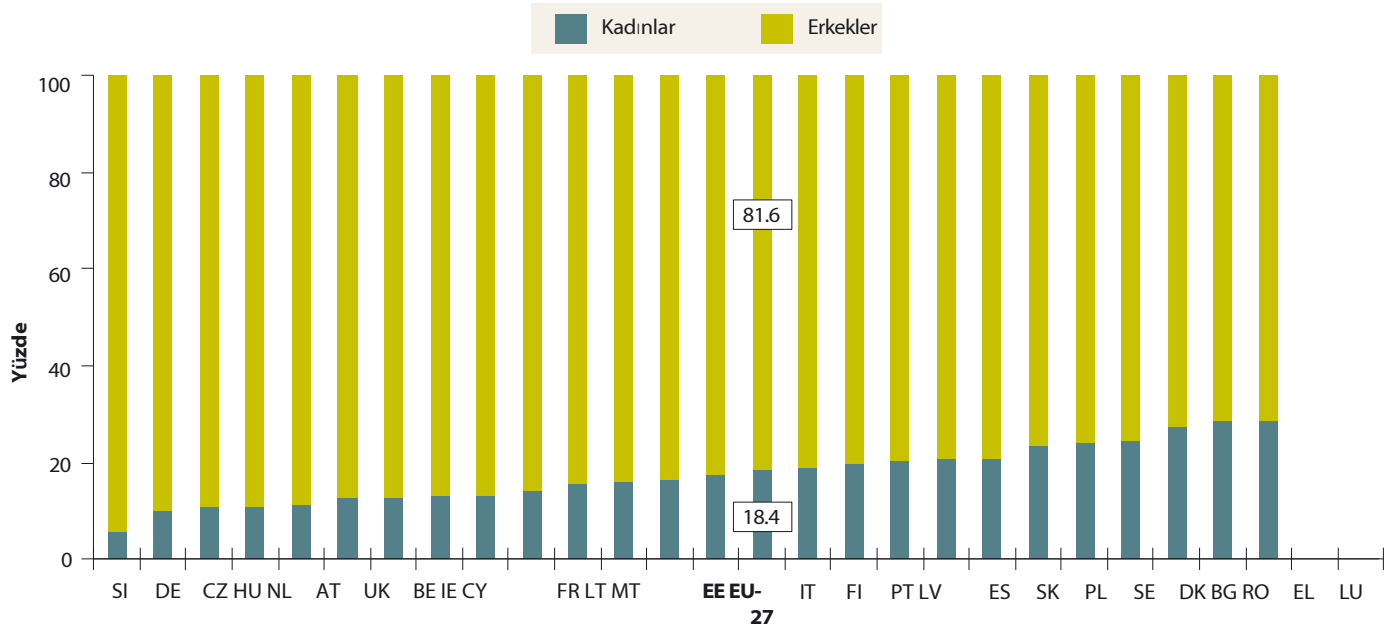
Not: Doğa bilimleri ile ilgili alanlardan mezun olanlar, Eurostat'ın Yaşam bilimleri ve Fizik bilimleri alanlarındaki kadın mezunların toplam yüzdesidir. Teknolojilerle ilgili alanlardaki mezunlar, Eurostat'ın Mühendislik ve mühendislik ticareti, İmalat ve işleme, Mimarlık ve inşaat, Ulaştırma hizmetleri ve Çevre koruma alanlarındaki kadın mezunların toplam yüzdesidir.

Mühendislik alanı, nispeten yüksek sayıda yükseköğretim mezunu ve düşük kadın oranıyla, iklim değişikliği, özellikle de enerji ve ulaştırma sektörleri için çok önemlidir. *Mühendislik ve mühendislik meslekleri* alt alanına çok geniş bir yelpazede mühendislik konuları dahil edildiğinden, enerji ve ulaştırma sektörlerinde, özellikle de siyasi karar alma alanlarında üst düzey kariyerlere yol açması muhtemel olan belirli konulardaki mezunlar hakkında çok kesin bilgiler elde etmek mümkün değildir. Bununla birlikte, bu veriler kapsamında aşağıdakiler de dahil olmak üzere bir dizi önemli konu ele alınmaktadır

elektrik mühendisliği, enerji programları, nükleer, hidrolik ve termal enerji, biyokimya teknolojileri ve mühendisliği, kimya mühendisliği²⁹.

AB-27 genelinde bu alandaki kadın mezunların oranı son on yılda biraz artmış olsa da (2000'de %15.6'dan 2009'da %18.4'e), aynı dönemde tüm alanlardaki kadın yükseköğretim mezunlarının yaklaşık %60'ına kıyasla genel oran çok düşüktür. Şekil 4.14'te gösterildiği gibi, AB Üye Devletleri arasında kadın mühendislik mezunları açısından bazı ilginç farklılıklar bulunmaktadır

Şekil 4.14: Üye Devletlere göre mühendislik ve mühendislik mesleklerinde kadın mezunlar, 2009

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5)

Not: Grafik, 2009 yılında her Üye Devlet için toplam yükseköğretim (ISCED 5-6) mezunları içindeki erkek ve kadın göstermektedir. Yunanistan veya Lüksemburg için veri mevcut değildir.

10 Üye Devlette mühendislik ve mühendislik mesleklerindeki kadın mezunların oranı %15'in altındadır (BE, CZ, DE, IE, CY, HU, NL, AT, SI ve UK). Mühendislik alanındaki kadın mezunların en yüksek oranı (%25'in üzerinde) Bulgaristan, Danimarka ve Romanya'da görülmektedir.

4.6 Veri analizi: özet ve sonuçlar

İklim değişikliğine yönelik çevresel karar alma süreçlerine kadınların katılımına ilişkin göstergeleri desteklemek üzere veri toplanması ve analizi, önerilen göstergelerin geliştirilmesine büyük katkı sağlayan değerli bir çalışmaydı. Veri toplama yoluyla, kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının zaman içinde nasıl daha iyi anlaşılabilirliği ve ölçülebileceği araştırılabilmiştir. İklim değişikliği nispeten yeni bir alan olduğundan ve bu konuda çok az araştırma yapıldığından, bu bölümde sunulan veri içeriği, kapsamı ve kullanılabilirliğinin araştırılması

önerilen göstergeler için bir temel oluşturmaktadır.

Verilerin analizi aynı zamanda kadınların iklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçlerindeki rolüne dair bazı ilginç sonuçlar ortaya koymaktadır. Üye Devlet ulusal hükümet düzeyinde, çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinden sorumlu kurumlarda üst düzey karar alma pozisyonlarındaki kadınların sayısı hakkında veriler toplanmıştır. Genel olarak, bu pozisyonların %25.6'sı kadınlar tarafından işgal edilmiştir. Çevre sektörleri için bu rakam, ulaştırma (%20,2) ve enerji (%17,3) sektörlerine kıyasla biraz daha yüksektir %33,9 veya üçte birden fazla. Karar alma gücü açısından, kadınların en yüksek karar alma seviyelerindeki pozisyonları işgal etme olasılığı (tüm sektörler ve Üye Devletler genelinde bu pozisyonların %18,2'si kadınlar tarafından işgal edilmiştir) daha düşük, daha operasyonel ve/veya teknik seviyelere göre biraz daha azdır (operasyonel ve teknik seviyelerdeki pozisyonların sırasıyla %27'si ve %27,6'sı kadınlar tarafından işgal edilmiştir).

Nordik Üye Devletler - Finlandiya ve İsveç - iklimle ilgili üst düzey pozisyonlarda kadın ve erkeklerin eşit temsil edildiği tek Üye Devletlerdir

değişim, her iki cinsiyet için de %50'dir. Aksi takdirde, bu pozisyonlarda daha yüksek ve/veya daha düşük sayıda kadın bulunan Üye Devletler arasında çok az bölgesel model veya başka benzerlikler tespit edilebilmiştir. Beş Üye Devlette (DE, IT, HU, MT ve SI) bu oran %15'in altında kalmıştır.

AB düzeyinde veriler Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'ndan toplanmıştır. Komisyon'da kadınlar, İklim Eylemi Genel Müdürlüğü ve Enerji Genel Müdürlüğü'ndeki üst düzey pozisyonlarda en yüksek yüzdeye sahiptir (her iki durumda da %40). Çevre Genel Direktörlüğü'nde bu oran %25; Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Direktörlüğü'nde ise %12,5'tir. Bununla birlikte, üst düzey karar alma yetkisine sahip olduğu düşünülen pozisyonların sayısı düşük olup, beş ila sekiz arasında değişmektedir. Dikkate alınan pozisyon sayısının az olması, oranın yıldan yıla nispeten yüksek oranda değişmesine neden olabilir.

Avrupa Parlamentosu'nda da çevreyle ilgili komitelerde (%51,6 kadın) kadın sayısı, enerji (%36,4) veya trans-port (%25) konularıyla ilgilenen komitelerden daha yüksektir.

Analizde dikkate alınan üçüncü karar alma düzeyi uluslararası düzey, özellikle de BMİDÇS müzakerelerindeki delegasyonlardır. Burada, siyasi müzakere organı olan Taraflar Konferansı (COP) ve müzakerelere teknik ve idari destek sağlayan Yardımcı Organlar (SBs) delegasyonlarındaki kadın sayıları hakkında veri toplanmıştır. Veriler son beş yıl için analiz edilmiştir. AB Üye Devletleri ve AB'nin kendisinden COP'a katılan delegasyonların beş yıllık dönemde ortalama %37,6'sı kadındır; SB delegasyonları için bu rakam %44,3 ile biraz daha yüksektir. Genel olarak, her iki delegasyondaki kadın sayısı, sürecin başladığı 1990'ların başından bu yana artış göstermektedir.

Veri analizinde eğitim de dikkate alınmıştır, çünkü

Kadınların bilimsel ve teknolojik alanlarda yüksek düzeyde derece almaları, iklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçlerinde kariyer yapma olasılıkları açısından önemli bir belirleyicidir. AB genelinde yedi alanda üniversite düzeyinde (ISCED 5 ve 6) programlardan mezun olanlara ilişkin veriler Eurostat'tan toplanmıştır. Veriler, yaşam bilimleri (2009'da %61,8) ve çevre koruma (1) alanlarında nispeten yüksek sayıda kadının derece aldığını, ancak mimarlık ve inşaat (%35,6), ulaştırma hizmetleri (%25,7) ve mühendislik ve mühendislik ticareti (%18,4) gibi daha teknik alanlarda nispeten düşük sayıda kadın olduğunu ortaya koymaktadır.

Ulaştırma ve enerji konularında yetkili ulusal ve AB kurumlarında üst düzey pozisyonlarda yer alan kadın sayısının düşüklüğü ile mühendislik ve diğer teknik alanlarda yüksek öğrenim görmüş kadın oranının düşüklüğü arasında bir bağlantı görülebilir. Aynı zamanda, çevre yetkililerinde ve ayrıca yaşam bilimleri ve çevre koruma alanlarındaki yüksek öğrenim mezunlarının oranında daha yüksek sayıda kadın bulunabilir.

Uluslararası arenada kadınların katılımı, BMİDÇS sürecinin 1990'larda başlamasından bu yana önemli ölçüde artmıştır. Bunun nedenleri, 3. Bölümde tartışıldığı üzere, sürecin içinde gen- der konulara daha fazla odaklanmasıyla bağlantılı olabilir. Taraflar Konferansı'ndaki siyasi müzakerelere katılan delegasyonlara kıyasla daha teknik odaklı Yardımcı Organlarda daha yüksek sayıda kadın olduğunu belirtmek gerekir; bu da iklim değişikliği alanında siyasi karar alma sürecinin sektördeki daha teknik çalışmalara kıyasla daha az cinsiyet dengeli olduğunu göstermektedir. Ulusal bakanlıklarda 3. düzey pozisyonlardaki kadın oranının daha yüksek olması da kadınların siyasi pozisyonlardan ziyade teknik pozisyonlarda yer alma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Bir sonraki bölüm, bu bölümde toplanan ve tartışılan verilere dayanarak bu alandaki ilerlemeyi ölçmek için önerilen göstergeleri sunmaktadır.

5. BPFA'nın K1 hedefi için gösterge önerileri

5.1. Giriş ve göstergelerin gerekçeleri

Bu bölüm, kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımını ölçmek için önerilen dört göstergelyi içermektedir. Bu göstergeler, BPFA'nın K.1 alt hedefini, yani *kadınların iklim değişikliğine odaklanarak her düzeyde çevresel sürecine aktif olarak dahil edilmesini* ölçmeyi amaçlamaktadır. Literatür taramasının sonuçları, toplanan veriler ve toplanan verilerin analizi göstergelerin geliştirilmesinde temel teşkil etmiştir. Göstergeler önerilirken gösterge geliştirmeye yönelik bir dizi genel ilke ve bu alana özgü konular dikkate alınmıştır:

- Göstergeler, 27 AB Üye Devleti genelinde kolaylıkla elde edilebilen, güvenilir ve karşılaştırılabilir nicel veriler kullanılarak objektif olarak doğrulanabilir olmalıdır;
- göstergeler yıllık olarak gözden geçirilmeye ve güncellenmeye uygun olmalıdır;
- Göstergeler kavramsal olarak, hedefe (bu durumda BPFA'nın K.1 hedefi) ne ölçüde ulaşıldığına dair ilgili bilgileri sağlayacak tasarlanmalı ve tarafından ölçülen durum ile hedefe doğru ilerleme arasında açık bir nedensellik bağı olmalıdır;
- Göstergeler, kadınların ulusal, AB ve uluslararası düzeylerde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma katılımının yanı sıra çevreyle, özellikle de iklim değişikliğiyle ilgili alanlarda eğitim almalarını kapsamalıdır.

Bu noktalar göz önünde bulundurularak dört gösterge geliştirilmiş ve önerilmiştir. İlk üç gösterge, ilgili devlet kurumlarında üst düzey pozisyonlarda yer alan kadınların sayısını analiz ederek doğrudan karar alma sürecine hitap etmektedir. Dördüncü gösterge, iklim değişikliği ile ilgili bilimsel ve teknolojik alanlardaki eğitimi ele almaktadır.

İklim değişikliğine ilişkin karar alma süreci çok çeşitli kurumları ve güç yapılarını içerebilir, ancak mevcut nicel verilere odaklanmak amacıyla, iklim değişikliğine ilişkin politika oluşturma ve uygulamadan sorumlu resmi devlet kurumları tarafından alınan siyasi kararların dikkate alınması önerilmektedir.

İklim değişikliği doğası gereği çok sektörlü bir konudur ve çok çeşitli sektörel kurumların çalışmalarını etkilemektedir. AB'de, doğrudan iklim değişikliğini ele alan politika oluşturma yetkisi

m değişikliği (örneğin sera gazı emisyon hedefleri, genel uyum stratejileri) genellikle çevre makamları bünyesinde yer almaktadır. Ulaştırma ve enerji sektörleri birlikte sera gazı emisyonlarının çoğundan sorumludur iklim değişikliğine verilen tepkilerin belirlenmesinde önemli rolleri vardır. Bu nedenle, önerilen göstergeler bu üç sektöre ve mümkün olan yerlerde iklim değişikliği ve sürdürülebilir ulaştırma ve enerji ile ilgili belirli departman sorumluluklarına odaklanmaktadır.

Hedef K.1 'tüm düzeylerde' karar alma sürecine atıfta bulunmaktadır. Karar alma, iklim değişikliği politikalarının geliştirilmesi, uygulanması ve yürürlüğe için siyasi karar alma olarak yorumlanacağından, gösterge için hükümet düzeyleri dikkate alınmıştır. İklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçleri şüphesiz yerel ve bölgesel düzeylerde de gerçekleşmektedir, ancak buna ilişkin veri noktaları çok dağınıktır. Göstergelerin ölçülebilir olması, karşılaştırılabilir verilere dayanması ve verilerin düzenli olarak toplanmasına olanak sağlaması gerektiğinden, bu aşamada yerel ve bölgesel düzeylerde olası önerilmemiştir. Ayrıca, AB Üye Devletleri genelinde çok çeşitli yerel ve bölgesel otorite türleri bulunduğundan, veri toplama için karşılaştırılabilir bir temel oluşturmak da çok zor olacaktır. Bu nedenle göstergeler kadınların ulusal (Üye Devlet), AB ve uluslararası (BM öncülüğündeki küresel iklim değişikliği süreci) düzeylerdeki katılımını kapsamaktadır.

Eğitim, karar alma pozisyonları için bir kariyer yolunu temel alan faktörlerden biridir. İklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerinde üst düzey pozisyonlara gelebilmek için öncelikle ilgili eğitim niteliklerine sahip olmak gerekir. İklim değişikliğine yönelik politika müdahaleleri açısından kritik öneme sahip olan enerji ve ulaştırma sektörlerine odaklanma kararı doğrultusunda, dördüncü gösterge, üst düzey profesyonel nitelikler için gerekli olan yükseköğretime odaklanarak, doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki kadın mezunların oranını ele almaktadır. Doğa bilimleri, genellikle çevre sektöründeki meslekler için eğitim altyapısı olan biyoloji, kimya ve fizik gibi konuları kapsar - ancak özellikle biyokütle ve biyoyakıtlar gibi yenilenebilir enerji teknolojileri açısından enerji sektörüyle de ilgili olabilir. Teknolojiler, elektrik ve farklı enerji kaynakları, ulaşım hizmetleri ve mühendisliği, inşaat mühendisliği ve yapı ve çevre koruma dahil olmak üzere tüm mühendislik disiplinlerinin incelenmesini içerir. Bu alanlardaki teknik eğitim, mezunları binalarda enerji verimliliği, yenilenebilir enerji yatırımları gibi iklim değişikliğiyle mücadeleyle yönelik süreç ve teknolojilerin düzenlenmesi ve kullanımına ilişkin politika oluşturmaya katkıda bulunmaya hazırlar.

ketler, otomotiv çözümleri, kentsel toplu taşıma ve diğerleri.

Önerilen göstergelerin kapsamı mevcut verilerle sınırlıdır ve Ek l'de ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Hedef K.1'i daha kapsamlı bir şekilde kapsayacak ve daha geniş bir gösterge yelpazesi tanımlayacak verileri ortaya çıkarmak için daha fazla araştırma yapılması gerekecektir.

52 Önerilen göstergeler

Her bir göstergelyi tanımlamak ve açıklamak için göstergenin tanımı, arkasındaki kavram, veri kaynağı ve gelecekteki ilerlemenin ölçülebileceği mevcut temel veriler dahil olmak üzere standart bir bilgi seti sağlanmıştır. Mevcut durum verileri veri toplama sürecinden kaynaklanmaktadır ve Bölüm 4'te de sunulmuştur. Metodoloji hakkında daha fazla bilgi Ek l'de mevcuttur.

GÖSTERGE 1

AB Üye Devletlerinde ulusal düzeyde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı

Kavram: Bu gösterge, çevre/iklim değişikliği, ulaştırma ve enerji politikalarında en üst düzeyde karar alma yetkisine sahip ulusal makamlardaki (genellikle bakanlıklar) kadın ve erkeklerin yüzdesi hakkında bilgi sağlar.

Aşağıdaki pozisyonlar kapsanmalıdır:

- Seviye 1: en yüksek seviyeler/pozisyonlar (siyasi);
- Seviye 2: Yönetmelik veya idari karar alma sürecinin en üst seviyesi;
- Seviye 3: Sektörel departmanların veya başkanları.

Bu nedenle gösterge, kadınların iklim değişikliği ile ilgili karar alma mekanizmalarında ne ölçüde yer aldığını göstermekte ve karar alma mekanizmalarındaki genel rollerini ölçmektedir. Veriler üç sektöre - çevre, ulaştırma ve enerji - ve dikkate alınan tüm pozisyonların toplamına ayrılmıştır.

Veri kaynağı: Göstergenin hesaplanması 2011 yılında toplanan verilere dayanmaktadır. Veri toplama süreci, bu raporun Ek l'inde sunulan metodoloji temelinde sonraki yıllarda da devam ettirilebilir.

Verilere genel bakış: Üye Devletlerde çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde üst düzey karar alma pozisyonlarının ortalama %25,6'sı kadınlar tarafından işgal edilmektedir. Kadınların 1. düzey pozisyonlara sahip olma olasılığı 2. ve 3. düzeylere göre biraz daha düşüktür: 1. düzeydeki pozisyonların sadece %18,2'si (veya 159 pozisyondan 29'u) kadınlar tarafından işgal edilirken, 2. ve 3. düzeydeki pozisyonların %27,0'ı (veya 152 pozisyondan 41'i) kadınlar tarafından işgal edilmektedir. 3. düzeydeki pozisyonların %27,6'sı (veya 479 pozisyonun 132'si) kadınlar tarafından doldurulmaktadır.

Gösterge genel olarak kadınların karar alma süreçlerine katılımının çevre sektöründe daha yüksek olduğunu, ulaştırma ve enerji sektörlerinde ise daha düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 5.1: Çevre, ulaştırma ve enerjiden sorumlu ulusal bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgilenen üst düzey pozisyonlardaki kadınların sektörlere göre yüzdesi, AB-27

	Çevre	Nakliye	Enerji	Toplam
AB-27	33.9	20.2	17.3	25.6
Belçika	15.2	17.2	36.0	22.0
Bulgaristan	57.1	33.3	25.0	42.9
Çek Cumhuriyeti	31.6	10.0	12.5	21.6
Danimarka	50.0	11.1	33.3	29.2
Almanya	33.3	0	8.3	12.5
Estonya	41.2	16.7	25.0	32.0
İrlanda	25.0	35.3	27.3	30.0
Yunanistan	44.4	25.0	16.7	37.5
İspanya	54.5	18.2	0	26.7
Fransa	57.1	20.0	25.0	26.3
İtalya	12.5	0	20.0	8.0
Kıbrıs	33.3	0	66.7	27.3
Letonya	41.7	37.5	16.7	34.6
Litvanya	23.1	0	22.2	17.2
Lüksemburg	25.0	14.3	0	15.8
Macaristan	25.0	0	10.0	14.3
Malta	12.5	16.7	0	14.3
Hollanda	22.7	18.2	0	16.7
Avusturya	25.6	25.0	0	22.2
Polonya	61.5	35.7	12.5	40.0
Portekiz	33.3	11.1	0	21.4
Romanya	41.7	45.5	0	40.0
Slovenya	28.6	12.5	0	14.3
Slovak Cumhuriyeti	20.0	12.5	12.5	15.4
Finlandiya	57.9	60.0	16.7	50.0
İsveç	62.5	50.0	40.0	50.0
Birleşik Krallık	28.6	25.0	12.5	21.7

Not: Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve kurumdan seviye 3 verilerine ulaşılamamıştır. Sektör bazında mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle ilgili kişiler tüm ilgili sektörlerle dahil edilmiştir. Seviyelere göre veya toplam (her üç sektör birlikte) sayıları hesaplamak için, bu kişiler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle, sektöre ve seviyeye veya toplam sayıya göre özet sayılar farklı olabilir.

Tablo 5.2: Çevre, ulaştırma ve enerjiden sorumlu ulusal bakanlıklarda iklim değişikliği ile ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınların yüzdesi, seviyelere göre, AB-27

	Seviye 1		Seviye 2		Seviye 3		Toplam	
	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyon sayısı	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyon sayısı	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyon sayısı	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyon sayısı
AB-27	18.2	159	27.0	152	27.6	479	25.6	790
Belçika	50.0	10	7.1	14	20.7	58	22.0	82
Bulgaristan	42.9	7	33.3	3	44.4	18	42.9	28
Çek Cumhuriyeti	0	3	16.7	6	25.0	28	21.6	37
Danimarka	66.7	3	33.3	3	22.2	18	29.2	24
Almanya	18.2	11	0	6	13.3	15	12.5	32
Estonya	50.0	2	33.3	9	28.6	14	32.0	25
İrlanda	0	7	50.0	4	34.5	29	30.0	40
Yunanistan	0	5	57.1	7	50.0	4	37.5	16
İspanya	25.0	8	33.3	9	23.1	13	26.7	30
Fransa	50.0	2	0	5	33.3	12	26.3	19
İtalya	10.0	10	0	2	7.7	13	8.0	25
Kıbrıs	33.3	3	66.7	3	0	5	27.3	11
Letonya	0	3	0	3	45.0	20	34.6	26
Litvanya	0	9	0	3	29.4	17	17.2	29
Lüksemburg	0	3	66.7	3	7.7	13	15.8	19
Macaristan	0	2	0	8	22.2	18	14.3	28
Malta	0	2	0	2	20.0	10	14.3	14
Hollanda	25.0	4	20.0	10	13.6	22	16.7	36
Avusturya	33.3	3	12.5	8	23.1	52	22.2	63
Polonya	14.3	14	66.7	3	55.6	18	40.0	35
Portekiz	14.3	7	36.4	11	10.0	10	21.4	28
Romanya	12.5	8	16.7	6	72.7	11	40.0	25
Slovenya	0	6	25.0	4	18.2	11	14.3	21
Slovak Cumhuriyeti	0	7	25.0	4	20.0	15	15.4	26
Finlandiya	33.3	3	37.5	8	57.9	19	50.0	30
İsveç	40.0	5	60.0	5	50.0	8	50.0	18
Birleşik Krallık	16.7	12	100	3	0	8	21.7	23

Not: Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve kurumdan seviye 3 verilerine ulaşamamıştır. Sektör bazında mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle ilgili kişiler tüm ilgili sektörlerle dahil edilmmiştir. Düzeylere göre sayıların veya toplamın (her üç sektör birlikte) hesaplanmasında, bu kişiler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle, sektöre ve seviyeye göre özet sayılar veya toplam farklı olabilir.

Yayınlanmıştır: 2011'e ait verilerin tamamı bu raporun Ek II'sinde mevcuttur.

Notlar: Tüm 27 AB Üye Devletini kapsayan veriler Ağustos ve Ekim 2011 tarihleri arasında toplanmıştır. Bazı durumlarda, pozisyonlar boştu ve bu nedenle nihai rakamlarda hesaplanmadı.

Mevcut durum verileri Bölüm 4 ve Ek II'de daha ayrıntılı olarak sunulmaktadır. Gösterge objektif olarak ve Ek I'de tartışıldığı üzere, temel verilerin elde edilmesi için geliştirilen metodoloji kullanılarak güncellenebilir. Bu, her bir Üye Devletteki ilgili bakanlıkların organizasyon şemalarının izlenmesini ve verilerin toplanması ve doğrulanması için telefon görüşmelerinin takip edilmesini içerir.

GÖSTERGE 2**AB düzeyinde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı**

Kavram: Bu gösterge, kadınların ve erkeklerin AB düzeyinde iklim politikalarına ilişkin karar alma süreçlerine katılımını ölçmekte ve kadınların Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'na katılımını göstermektedir. Üst düzey görevlerde bulunan kişiler (Avrupa Komisyonu) ve komite üyeleri (Avrupa Parlamentosu) hakkındaki bilgiler, bu kurumların ilgili web sitelerinden kolayca elde edilebilir.

Avrupa Komisyonu için dört Genel Müdürlük dikkate alınmıştır:

- İklim Eylemi Genel Müdürlüğü;
- Çevre Genel Müdürlüğü;
- Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü;
- Enerji Genel Müdürlüğü.

Her bir Genel Müdürlük için, karar alma sürecinin en üst üç seviyesi dikkate alınmaktadır:

- **Seviye 1:** Komiser;
- **Seviye 2:** Yönetmelik veya idari karar alma sürecinin en üst seviyesi;
- **Seviye 3:** Sektörel daire başkanları.

Gösterge aynı zamanda Avrupa Parlamentosu komitelerinde iklim değişikliği ile ilgili kararların alınmasının en muhtemel olduğu üç komitede kadınların katılımını da takip etmektedir.

Bunlar şunları içerir:

- Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi üyeleri;
- Sanayi, Araştırma ve Enerji Komitesi üyeleri;
- Ulaştırma ve Turizm Komitesi üyeleri.

Veri kaynağı: Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu için, üst düzey görevlerde bulunan kişiler (Avrupa Komisyonu) ve komite üyeleri (Avrupa Parlamentosu) hakkındaki bilgiler bu kurumların ilgili web sitelerinde hazır bulunmaktadır (Tablo 5.3 ve 5.4). Veriler, ilgili Genel Müdürlüklerdeki personelin isimlerini içeren Avrupa Komisyonu rehberinden ve tüm komitelerin yanı sıra her komitenin üyelerinin bir listesini içeren Avrupa Parlamentosu web sitesinden .

Verilere genel bakış: Gösterge, Avrupa Parlamentosu komiteleri arasında Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi'nin en yüksek kadın katılım oranına (%51.6) sahip olduğunu, buna karşılık Sanayi, Araştırma ve Enerji Komitesi'nde %36.4, Ulaştırma ve Turizm Komitesi'nde ise %25 gibi daha da düşük bir kadın katılım oranı olduğunu göstermektedir.

Genel olarak bu gösterge, çevre sektöründe kadınların katılımının hem İklim Eylemi Genel Müdürlüğü'nün üst düzey pozisyonlarında (Çevre Genel Müdürlüğü'nde daha düşük rakamlar kaydedilmiştir) hem de genel olarak Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi'nde en yüksek olduğunu göstermektedir. Kadınların katılımına ilişkin düşük rakamlar ulaştırma sektöründe kaydedilmiştir (hem Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü'nde hem de Avrupa Parlamentosu Ulaştırma ve Turizm Komitesi'nde).

Tablo 5.3: Avrupa Komisyonu ve Avrupa 'nda ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınların yüzdesi, 2011

	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Kadınların yüzdesi
Avrupa Komisyonu Genel Müdürlükleri	26	7	26.9
Çevre	8	2	25.0
Hareketlilik ve Ulaşım	8	1	12.5
Enerji	5	2	40.0
İklim Eylemi	5	2	40.0
Avrupa Parlamentosu Komiteleri	163	64	39.3
Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği	64	33	51.6
Ulaştırma ve Turizm	44	11	25.0
Sanayi, Araştırma ve Enerji	55	20	36.4

Tablo 5.4: Avrupa Komisyonu'nda ilgili üst düzey pozisyonlardaki kadınların seviyeye göre yüzdesi, 2011

Seviye	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Kadınların yüzdesi
Seviye 1	4	1	25.0
Seviye 2	5	0	0
Seviye 3	17	6	35.3
Toplam	26	7	26.9

Yayınlandı: Veriler şu adreste mevcuttur:

- Avrupa Komisyonu web sitesi (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm);
- Avrupa Parlamentosu web sitesi (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committeesList.do>).

Veriler Ağustos 2011'de toplanmıştır.

- Üye Devletlerin delegasyonlarındaki ve AB'nin COP delegasyonundaki kadınların son beş yıldaki ortalama yüzdesi;
- Üye Devletlerin delegasyonlarındaki ve AB'nin SB delegasyonundaki kadınların son beş yıldaki ortalama yüzdesi;
- Son beş yılda SB'lerdeki kadın delegasyon başkanlarının ortalama yüzdesi.

Metodoloji hakkında daha fazla bilgi Ek I'de mevcuttur.

Veri kaynağı: Delegelerin isimlerine ilişkin veriler UNF- CCC web sitesinde bulunan katılımcı listelerinden elde edilebilir. Veriler Ağustos 2011'de toplanmıştır.

GÖSTERGE 3

Uluslararası düzeyde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı

Kavram: Bu gösterge, kadınların uluslararası iklim politikalarına ilişkin karar alma süreçlerine katılımı hakkında bilgi sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine (UNFCCC) ulusal delegasyonların ve AB delegasyonunun bir parçası olarak Taraflar Konferansına (COPs) ve Yardımcı Organlara (SBs) katılan kadınların yüzdesini sunar. UNFCCC'nin COP delegasyonları, ülkeler arası iklim değişikliği politikaları konusunda siyasi müzakere ve karar alma organını temsil etmekte ve bilimsel ve teknolojik tavsiyeler için Yardımcı Organlar tarafından desteklenmektedir.

Bu gösterge için temel izleme verileri, verilerin mevcut olduğu son beş yıl için (COP için 2006-10 ve SB için 2007-11) Üye Devletlerin delegasyonlarındaki ve AB'nin COP ve SB delegasyonundaki kadın yüzdesini göstermektedir. Gösterge şunları içermektedir:

Verilere genel bakış: Gösterge, beş yıllık referans dönemi boyunca Üye Devletlerin delegasyonları ve AB'nin COP delegasyonu için ortalama kadın katılımının %37.6 olduğunu göstermektedir. SB için beş yıllık referans döneminde ortalama kadın katılımı %44.3'tür. Gösterge aynı zamanda her bir Üye Devlet ve AB delegasyonu için ortalama kadın katılımını da göstermekte olup karşılaştırmalı bir bakış açısı sağlamaktadır.

Ayrıca gösterge, son beş yılda (2007-11) SB'lerdeki kadın delegasyon başkanlarının yüzdesi hakkında bilgi vermektedir. SB delegasyonlarının başkanlarının ekiplerinin bilimsel konulardaki çalışmalarına liderlik ettikleri göz önüne alındığında, bu kişilerin iklim değişikliği konularında en fazla etkiye sahip oldukları düşünülmüştür (genellikle daha siyasi figürler olan COP delegasyonlarının başkanlarına kıyasla). AB genelindeki SB'lerin ve AB delegasyonunun kadın delegasyon başkanlarının ortalama yüzdesi %37 olup, Üye Devletler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.5: Kadınların uluslararası düzeyde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı

	Beş yıl boyunca Taraflar Konferansı (COP) delegasyonlarında yer alan kadınlar		Beş yıl boyunca Destekleyici Kurumların (SB) yer alan kadınlar		Beş yıl boyunca Destekleyici Kurumların (SB) delegasyonlarının kadın başkanları	
	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar
Toplam	37.6	6910	44.3	2425	37	135
AB	39.0	807	38.5	270	20	5
Belçika	31.1	315	31.9	138	0	5
Bulgaristan	47.4	38	57.1	14	40	5
Çek Cumhuriyeti	33.1	130	49.2	65	20	5
Danimarka	33.8	911	41.4	237	60	5
Almanya	36.2	442	38.7	282	0	5
Estonya	25.5	47	100	5	100	5
İrlanda	29.0	138	26.9	67	20	5
Yunanistan	42.1	133	41.7	12	25	4
İspanya	44.8	346	65.7	99	100	5
Fransa	29.9	638	40.6	180	0	5
İtalya	41.8	268	62.7	75	80	5
Kıbrıs	28.9	45	50.0	4	67	3
Letonya	57.4	54	100	15	100	5
Litvanya	45.6	57	75.0	8	100	3
Lüksemburg	22.6	53	7.7	13	0	5
Macaristan	37.0	81	61.0	41	20	5
Malta	31.3	32	33.3	15	20	5
Hollanda	35.6	216	19.0	84	20	5
Avusturya	27.7	166	32.8	58	0	5
Polonya	37.6	591	48.2	137	40	5
Portekiz	32.3	164	37.3	51	0	5
Romanya	39.8	98	43.8	16	40	5
Slovenya	37.9	66	47.2	36	0	5
Slovakya	35.9	64	73.9	23	100	5
Finlandiya	56.8	266	59.6	109	80	5
İsveç	49.5	420	52.7	188	0	5
Birleşik Krallık	37.7	324	48.1	183	20	5

Not: AB, Üye Devletlerin rakamlarının ortalaması değil, AB delegasyonudur.

Yayınlanmıştır: Veriler UNFCCC web sitesinde mevcuttur (<http://unfccc.int>)

Notlar: Veriler UNFCCC web sitesinde mevcuttur ve COP'lar ve SB'ler için katılımcı listeleri her toplantıdan sonra güncellenmektedir. Bu, göstergenin kolayca doğrulanmasına ve güncellenmesine olanak tanır.

BM- FCCC'deki ulusal delegasyonların büyüklüğünün Üye Devletler arasında farklılık gösterdiği ve bu nedenle küçük delegasyona sahip küçük ülkeler için kadınların katılım ortalamalarına bakarken dikkate alınması gereken bir faktör olduğu belirtilmektedir.

GÖSTERGE 4

AB ve Üye Devlet düzeyinde doğa bilimleri ve teknolojilerinde toplam mezunlar (ISCED seviye 5 ve 6) arasında kadın yükseköğretim mezunlarının oranı

Kavram: Gösterge, hem kamu hem de özel kurumlarda doğa bilimleri ve teknolojileri alanında yüksek lisans/lisansüstü (ISCED 5) ve ileri araştırma çalışmaları/doktora (ISCED 6) yapan kadın yükseköğretim mezunlarının oranını ölçmektedir.

Gösterge⁽³⁰⁾, ilgili Eurostat eğitim alanlarının iki bileşik alanından oluşmaktadır. Gösterge şunları içerecektir:

- Doğa bilimlerindeki kadın yüzdesi: yaşam bilimleri (EF42)⁽³¹⁾ ve fizik bilimleri (EF44) alanlarında;
- teknolojilerdeki kadın oranı: mühendislik ve mühendislik işleri (EF52), imalat ve işleme (EF54), mimarlık ve inşaat (EF58), ulaştırma hizmetleri (EF84) ve çevre koruma (EF85) alanlarında.

BPFA'nın stratejik hedefi K.1 'kadınların katılımını' sağlamaktır.

her düzeyde çevresel karar alma süreçlerinde etkin bir şekilde yer almaları'. Birinci stratejik hedef kapsamında hükümetler tarafından atılacak adımlardan biri, kadınların bilim, teknoloji ve ekonomi alanları da dahil olmak üzere bilgi ve eğitime erişimini kolaylaştırmak ve artırmak, böylece çevresel kararlara katılım için bilgi, beceri ve fırsatlarını geliştirmektir' ve bu nedenle Gösterge 4, doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki kadın mezunların oranını ölçmektedir. Bununla birlikte, göstergenin hesaplanmasına dahil edilen tüm alanların iklim değişikliği ile doğrudan bağlantılı olmadığı veya iklim değişikliği ile doğrudan bağlantılı tüm alanların dikkate alınmadığı.

Veri kaynağı: Göstergenin hesaplanması Eurostat tarafından koordine edilen eğitim istatistiklerine dayanmaktadır ³².

Verilere genel bakış: Kadınlar doğa bilimlerinde mezunların çoğunluğunu oluştururken (%54), teknolojik alanlarda mezun olan kadın sayısı çok daha düşüktür (%27,6). Seçilen alanlardaki kadın mezunların oranında son beş yılda çok az değişiklik olmuştur (Tablo 5.6 ve 5.7). Tüm alanlardaki kadın mezunların genel oranı 2009 yılında %59.2 iken, seçilen yedi kadınlar Tüm mezunların %18,3'ü.

Tablo 5.6: AB ve Üye Devlet düzeyinde doğa bilimlerinde toplam mezunlar (ISCED seviye 5 ve 6) içinde kadın yükseköğretim mezunlarının oranı, 2005-2009

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	52.6	53.7	55.0	55.2	54.0
Belçika	51.7	50.3	49.7	46.5	48.8
Bulgaristan	63.1	67.3	67.8	66.7	66.9
Çek Cumhuriyeti	54.0	58.0	61.0	57.5	58.9
Danimarka	48.6	50.5	50.4	50.8	50.3
Almanya	45.9	50.0	52.7	53.7	52.7
Estonya	65.8	68.3	63.1	69.8	63.1
İrlanda	61.0	:	:	:	53.5
Yunanistan	48.0	:	53.8	54.0	:
İspanya	60.0	60.3	62.1	60.9	60.5
Fransa	49.1	50.2	50.2	49.3	50.2
İtalya	60.0	60.4	62.1	61.9	61.9
Kıbrıs	59.7	75.3	67.5	73.3	63.0
Letonya	61.7	66.8	65.2	61.5	64.7
Litvanya	58.0	58.1	57.6	59.0	53.4
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	51.8	51.2	53.6	49.6	53.7
Malta	38.5	42.6	62.4	45.9	45.0
Hollanda	45.2	44.7	40.8	41.3	40.2
Avusturya	53.8	52.8	54.6	53.4	52.1
Polonya	70.2	68.6	69.2	70.7	69.0
Portekiz	67.3	66.7	65.7	66.0	64.2
Romanya	:	:	:	71.4	56.3
Slovenya	61.3	64.2	59.4	62.3	59.7
Slovakya	59.5	58.5	60.1	62.0	62.3
Finlandiya	59.1	56.6	59.3	65.7	60.6
İsveç	58.3	58.5	58.4	57.0	59.9
Birleşik Krallık	46.8	46.3	47.8	46.5	47.2

Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo 5.7: AB ve Üye Devlet düzeyinde teknolojilerde toplam mezunlar (ISCED seviye 5 ve 6) içinde kadın yükseköğretim mezunlarının oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	26.4	26.6	27.0	27.5	27.6
Belçika	24.1	22.7	23.5	24.8	24.2
Bulgaristan	37.8	36.5	35.0	34.0	34.2
Çek Cumhuriyeti	22.3	23.9	26.7	26.7	27.7
Danimarka	32.0	32.2	34.1	34.4	34.9
Almanya	17.3	17.9	18.4	18.7	18.7
Estonya	45.1	44.0	41.3	43.8	45.0
İrlanda	23.5	:	:	:	18.2
Yunanistan	38.0	:	:	35.3	:
İspanya	26.9	27.7	27.9	28.4	29.0
Fransa	23.0	23.6	24.1	24.5	24.7
İtalya	30.7	31.1	31.7	33.2	32.4
Kıbrıs	7.6	8.0	18.7	21.5	24.1
Letonya	31.1	32.4	34.0	34.7	33.1
Litvanya	34.4	30.9	31.9	33.4	30.1
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	30.6	33.4	30.6	28.8	29.7
Malta	28.4	19.4	28.7	23.3	28.1
Hollanda	17.2	18.1	18.6	18.7	19.3
Avusturya	16.9	18.5	19.1	20.2	19.9
Polonya	36.1	34.1	34.6	35.2	34.7
Portekiz	37.6	37.9	32.7	32.3	31.6
Romanya	:	:	31.9	:	:
Slovenya	22.3	24.3	22.2	24.9	26.5
Slovakya	33.4	33.3	34.1	35.3	33.9
Finlandiya	22.7	22.3	22.7	23.7	23.7
İsveç	29.7	31.0	29.5	30.7	29.2
Birleşik Krallık	18.9	20.4	20.7	21.2	21.7

Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Yayınlanmıştır: Veriler Eurostat çevrimiçi veri tabanında mevcuttur (educ_grad5: 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre ISCED 3-6 mezunları' ³³).

Notlar: Prensipten olarak, veriler AB Üye Devletlerini kapsar ve genellikle 1998'den itibaren mevcuttur, ancak bazı ülkelerde belirli yıllar veya belirli alanlar için verilerin mevcudiyetinde bazı kesintiler vardır. Veriler yıllık olarak güncellenmektedir. Veri toplamadaki bazı değişiklikler zaman içindeki karşılaştırmaları etkileyebileceği gibi, bazı ülkeler için belirli yıllara veya belirli alanlara ilişkin verilerin mevcudiyetindeki bazı kesintiler de olabilir.

Eğitim sistemleri ülkeler arasında farklılık göstermektedir ve ISCED sınıflandırması ülkeler arasında eğitim seviyelerinin karşılaştırılmasını mümkün kılarsa da, farklılıklar yine de belirli rakamları etkileyebilir. Derece yapıları da ülkeler arasında farklılık göstermekte, bu da yükseköğretim mezunlarına ilişkin göstergeleri etkilemektedir.

Çalışma alanlarına göre atamalar.

Eurostat verileri şu anda eğitim seviyelerini sınıflandırmak için ISCED 1997 sistemini kullanmaktadır. Eurostat 2014'ten itibaren ISCED 2011 sistemine geçecek ve bu da yükseköğretim düzeyindeki programların daha ayrıntılı bir dökümüne olanak sağlayacaktır. Cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler, AB Üye Devletleri arasında yükseköğretim programlarının daha ayrıntılı düzeylerinde ilgili alanlardaki kadın mezunların oranının ortalama olarak karşılaştırılmasına imkan verecek kadar kapsamlı olursa, gösterge bu ölçekte daha ayrıntılı izlemeyi düşünebilir. İlgili alandaki yükseköğretim programlarına geçiş için uygun olan ortaöğretim sonrası programların (ISCED 3) eklenmesi de, verilerin AB genelindeki durumun güvenilir bir resmini çizmek için Üye Devlet düzeyinde yeterince kapsamlı hale gelmesi durumunda düşünülebilir.

6. Sonuçlar ve öneriler

Bu raporun amacı, değişen iklimin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkileri ve iklim değişikliğini azaltmaya yönelik farklı çabaları açısından AB'de iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutlarını araştırmaktır. Bu nispeten yeni bir çalışma alanı olduğundan, rapor AB'de kadın ve çevre alanındaki ilerlemeyi ölçen göstergeler öneren ilk çabaya işaret . Bu nedenle, veri kaynaklarının araştırılması ve ilerlemenin gelecekte izlenmesini desteklemek için hangi verilerin en kolay ulaşılabilir olduğunun belirlenmesi önemliydi. Literatür taramasının yanı sıra verilerin toplanması ve analizinin sonuçları sadece önerilen göstergeleri şekillendirmekle kalmamış, aynı zamanda bu alanda daha fazla araştırma yapılması için bir dizi sonuç ve tavsiyenin de altını çizmiştir.

6.1. Politika bağlamı

İnsan faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazlarının salınımının neden olduğu iklim değişikliği halihazırda gözlemlenebilir ve ekosistemleri ve toplumları etkileyen ciddi etkilere yol açması beklenmektedir. İklim değişikliğini hafifletmek ve etkilerine uyum sağlamak için her düzeyde acil eylem gerekmektedir. İklim değişikliğinin azaltılması özellikle enerji ve ulaştırma sektörlerini hedef almalıdır, çünkü bunlar sera gazı emisyonlarının ana kaynaklarıdır.

Avrupa Birliği, iklim politikaları konusunda çok sayıda düzenlemeyi içeren entegre bir yaklaşım benimsemiştir. Ayrıca AB, uluslararası iklim müzakerelerinin ilerletilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. AB, daha sürdürülebilir enerji ve ulaştırma politikaları da dahil olmak üzere, iklimi korumaya yönelik küresel çabaların güçlendirilmesinde öncülük etme³⁴ ve düşük karbonlu bir topluma geçişin sosyal ve ekonomik açıdan faydalı olabileceğini gösterme potansiyeline sahiptir.

6.2. Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği

Bu derlemede yapılan iklim değişikliği ve iklim politikalarının toplumsal cinsiyet analizi, toplumsal cinsiyet farklılıklarının altında yatan çeşitli boyutlara dayanmaktadır:

- sosyo-psikolojik (örneğin toplumsal cinsiyet kimlikleri ve rolleri); sosyo-ekonomik (örneğin toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü ve kaynaklara erişim);
- sosyo-kültürel (örn. kültürel kalıplar ve normlar);
- yasal (örneğin arazi ve miras hakları);
- siyasi (örneğin güç ve katılım); ve
- fiziksel ve biyolojik boyutlar.

Kadın ve erkeklerin eşit ve anlamlı bir şekilde katılımını sağlamak için iklim politikalarında toplumsal cinsiyet konularının ele alınması gerekmektedir.

planlama ve karar alma süreçlerine dahil edilmelidir. Bu bir eşitlik ve hakkaniyet meselesidir. İklim değişikliği politikaları ilgili tüm faydalanıcıları ve tüketicileri hedeflemiyorsa, toplumun farklı ihtiyaçlarını karşılama olasılığı daha düşük olacak, verimli sonuçlara yol açmayacak ve kadın ve erkeklere eşit düzeyde fayda sağlamayacaktır.

Çeşitli araştırma verileri, iklim değişikliğinin etkilerine ilişkin cinsiyet farklılıklarının, aşırı hava olayları sırasında kadınlar arasında daha fazla can kaybı ve bakım işlerinden kaynaklanan yükün artması anlamına geldiğini göstermektedir. Sera gazı emisyonlarına ve dolayısıyla iklim değişikliğine katkıyı etkileyen cinsiyete özgü tüketim kalıplarına kanıtlar da mevcuttur. Örneğin, kadınlar bakım görevleri nedeniyle evde daha fazla zaman geçirmekte ve bu nedenle evsel ısınmaya daha fazla bağımlı olmaktadır. Hareketlilik açısından, kadınlar daha düşük araba sahipliği seviyeleri nedeniyle ve aynı zamanda çevre dostu araçların (toplu taşıma) kullanımına yönelik tercihleri nedeniyle toplu taşıma daha fazla bağımlı olmaktadır. Daha düşük ortalama gelirleri nedeniyle, kadınlar erkeklere göre daha fazla enerji yoksulluğu riski altındadır ve enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjiler gibi düşük karbon seçeneklerine yatırım yapmak için daha az seçeneğe sahiptir. İklim değişikliği ve iklim politikası seçeneklerine yönelik algı ve tutumlar da cinsiyete göre önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Kadınlar ortalama olarak iklim değişikliği konusunda erkeklerden daha fazla endişe duymaktadır.

İklim değişikliğiyle mücadelede daha fazla eyleme ihtiyaç duyduklarını hissetmektedirler ve davranışlarını değiştirme olasılıkları erkeklere göre daha yüksektir. Kadınlar erkeklere kıyasla otomobil kullanımını azaltmaya yönelik politika tedbirlerini daha fazla desteklemektedir. Erkekler genellikle teknolojik önlemlere kadınlardan daha fazla güvenmektedir.

Bu tür faktörler iklim değişikliği politika tartışmalarının ve kararlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmelidir. Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı, toplumsal cinsiyete daha duyarlı ve etkin iklim değişikliği politikaları için önemli bir faktördür. Araştırma, kadınların yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının hala düşük olduğunu göstermektedir. Ulusal bakanlıkların sektörel daire başkanları (analizde 3. seviye) arasında, daha yüksek siyasi ve idari seviyelere göre daha yüksek sayıda kadın bulunmuştur. Bunun nedenleri arasında kurumsal yapılar ve kültürler, bakım işlerinin geleneksel cinsiyete göre bölünmesi, iş ve özel yaşamın uzlaştırılmasına ilişkin gerilimler ve cinsiyete dayalı eğitim tercihleri yer almaktadır.

Uluslararası iklim değişikliği karar alma süreçlerinde, AB Üye Devletlerinden UNFCCC delegasyonlarında yer alan kadınların sayısı 1990'ların başından bu yana artmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği konusundaki uluslararası sivil toplum ağları tarafından da teşvik edilmektedir. Ulusal düzeyde, kadınlar çevre politikalarının oluşturulmasına daha fazla katılma eğilimindedir.

sorunlar daha az teknolojik nitelik taşıdığına daha düşüktür. Genel olarak, kadınların hem kamu hem de özel sektörde enerji ve ulaştırma sektörlerinde karar alma süreçlerine katılımı, işgücüne genel katılımlarına kıyasla nispeten düşüktür.

Kadınların enerji ve ulaştırma sektörlerinde kariyere yol açan bilim ve teknolojiyle ilgili eğitim alanlarına daha yüksek oranda kaydolmaları, iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasını destekleyen ve kontrol eden kurumlara ve güç yapılarına erişim elde etmenin ön koşullarından biridir. İklim değişikliği nispeten yeni bir politika alanıdır, bu nedenle çevre yetkilileri gibi üst düzey karar alma pozisyonlarındaki pek çok kişi, sosyal bilimler, ekonomi veya hukuk (kadın mezun oranının çok daha yüksek olduğu) dahil olmak üzere çeşitli alanlarda eğitim almıştır. Mühendislik, fizik ve yaşam bilimleri veya ulaştırma hizmetleri gibi alanlardaki bilimsel ve teknolojik dereceler, enerji ve trans-port sektörlerinde karar alma süreçlerinde üst düzey pozisyonlar elde etmek için önemli olabilir. Ancak, eğitim ve karar alma pozisyonları arasındaki bağlantıyı kanıtlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

6.3. Önerilen göstergeler

Hedefi ölçmek için dört gösterge önerilmiştir

Pekin Eylem Platformu K.1 *Kadınları her düzeyde çevresel karar alma süreçlerine aktif olarak dahil edin*. Göstergelerden üçü ulusal, AB ve uluslararası düzeyde ilgili kurumlarda üst düzey pozisyonlarda bulunan kadınların gerçek sayılarını analiz etmektedir. Dördüncü gösterge, AB ve Üye Devlet düzeyinde doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki toplam yükseköğretim mezunları arasında kadınların oranı hakkında bilgi verir.

GÖSTERGE 1

AB Üye Devletlerinde ulusal düzeyde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı

Bu gösterge, çevre/iklim değişikliği, ulaştırma ve enerji politikalarında en üst düzeyde karar alma yetkisine sahip ulusal makamlardaki (genellikle bakanlıklar) kadın ve erkeklerin yüzdesi hakkında bilgi sağlar. Aşağıdaki pozisyonlar kapsanmalıdır:

- Seviye 1: en yüksek seviyeler/pozisyonlar (siyasi);
- Seviye 2: Yönetiş veya idari karar alma sürecinin en üst seviyesi;
- Seviye 3: Sektörel departmanların veya başkanları.

Ulusal düzeyde, AB Üye Devletlerindeki kadınların, ulaştırma ve enerjinin aksine, çevre sektöründe üst düzey karar alma süreçlerinde daha büyük bir rol oynadığı görülmektedir. 2011 yılında kadınlar çevre sektöründe iklim değişikliği ile ilgili üst düzey pozisyonların yaklaşık üçte birini (%33.9) işgal ederken, ulaştırma sektörü için bu rakam %20.2, enerji sektörü için ise %17.3'tür. Tüm sektörler için ortalama rakam dörtte birin biraz üzerindedir (%25,6).

GÖSTERGE 2

AB düzeyinde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı

AB düzeyinde politika oluşturmada kilit kurumlar Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosudur. Bunlar AB politika ve yasalarının hazırlanması, değerlendirilmesi ve onaylanmasından sorumlu kurumlardır.

Avrupa Komisyonu dört Genel Müdürlük dikkate alınmıştır: İklim Eylemi Genel Müdürlüğü, Çevre Genel Müdürlüğü, Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü ve Enerji Genel Müdürlüğü. Burada, ulusal düzeydeki durumun aksine, kadınlar enerji ve iklim değişikliğinden sorumlu kurumlarda üst düzey karar alma daha büyük bir rol oynamaktadır (her birindeki pozisyonların %40'ı kadınlara aittir). Çevre Genel Müdürlüğünde kadınlar üst düzey pozisyonların %25'ine sahiptir ve Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğünde bu rakam %12,5'e düşmektedir - ulaştırma sektöründeki ulusal bakanlıklarda bulunan daha düşük kadın seviyelerine benzer şekilde.

Avrupa Parlamentosu için çevre, ulaştırma ve enerji sektörleriyle en yakından ilgili üç komiteye katılım dikkate alınmıştır: Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği; Ulaştırma ve Turizm; Sanayi, Araştırma ve Enerji. Bu üç komitede kadınların erkeklere oranı ortalama 64 kadına karşı 99 erkektir. Dolayısıyla kadınlar bu komitelerin üyelerinin ortalama %39,3'ünü temsil etmektedir. Bu oran, 736 Avrupa Parlamentosu üyesinden 256'sının kadın olduğu ve kadın-erkek oranının ortalama %35 Avrupa Parlamentosu'nun genel ortalamasından biraz daha yüksektir.

GÖSTERGE 3

Uluslararası düzeyde iklim değişikliği karar alma organlarındaki kadın oranı

Uluslararası iklim değişikliği karar alma süreci, Taraflar Konferansı'nın (COP) yıllık toplantıları ve destekleyici organları da dahil olmak üzere Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında gerçekleştirilmektedir. COP delegasyonları, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik hedeflerin kabul edilmesi de dahil olmak üzere uluslararası iklim değişikliği politikasına ilişkin siyasi müzakere ve karar alma süreçlerini yürütmektedir. COP müzakereleri, Yardımcı Organlar (SB'ler) olarak bilinen iki ek organın çalışmaları ile desteklenmektedir. İklim, çevre, teknoloji ve yöntem konularında COP'a tavsiyelerde bulunan Bilimsel ve Teknolojik Danışma Yardımcı Organı (SBSTA) bulunmaktadır. Bir diğer Uygulama Yardımcı Organı (SBI) ise Sözleşmenin nasıl uygulandığının gözden geçirilmesine yardımcı olur ve mali ve idari konularla ilgilenir. Tipik olarak, COP yılda bir kez toplanır; SB yılda iki kez toplanır - bir kez COP ile eşzamanlı olarak ve bir kez de daha fazla.

COP delegasyonları için, Üye Devletlerin ve AB delegasyonunda son beş yıldaki ortalama kadın oranı %37.6'dır. SB delegasyonları için bu rakam %44.3'tür.

GÖSTERGE 4

AB ve Üye Devlet düzeyinde doğa bilimleri ve teknolojilerinde toplam mezunlar (ISCED seviye 5 ve 6) arasında kadın yükseköğretim mezunlarının oranı

Bu gösterge, iklim değişikliği ile ilgili bilimsel ve teknolojik alanlarda derece alan kadınların oranını ölçmektedir. AB Üye Devletlerinde doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki kadın yükseköğretim mezunlarının analizi, kadınların bilimsel ve teknolojik alanları seçme olasılığının erkeklere göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Yükseköğrenim mezunu kadınların oranı özellikle mühendislik ve ulaştırma hizmetlerinde düşüktür

- Özellikle ulaştırma ve enerji sektörleriyle ilgili iki alan.

Analiz, son on yılda seçilen alanlardaki kadın mezunların oranında önemli farklılıklar göstermektedir. Bu alanlar arasında yaşam bilimleri ve çevre koruma kadınların en popüler tercihleri olup referans yıllarının çoğunda yükseköğretim mezunlarının yarısından fazlasını oluşturmaktadırlar. Kadınlar aslında doğa bilimlerinde mezunların çoğunluğunu oluştururken (%54), teknolojik alanlarda sayıları çok daha düşüktür (%27,6).

6.4. Göstergeler ve veriler aracılığıyla ilerlemenin izlenmesi

Kadınların iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımı ve eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesine ilişkin verilerin toplanması ve analizi, kadın ve çevre alanında yeni göstergelerin geliştirilmesi için bir arka plan sağlamıştır. İklim değişikliği, konunun toplumsal cinsiyet boyutuna ilişkin çok sınırlı araştırmayla desteklenen nispeten yeni bir alan olduğundan, önerilen göstergeler üzerinde veri içeriği, kapsamı ve kullanılabilirliği açısından eleştirel bir şekilde düşünmek önemlidir.

Veri toplama dört alanı kapsıyordu: kadınların ulusal, AB ve uluslararası düzeyde iklim değişikliğiyle ilgili karar alma süreçlerine katılımının yanı sıra doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki kadın mezunların oranı.

Üye Devlet düzeyinde, bakanlıklardaki üst düzey yetkililere ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler doğrudan kurumlardan toplanmıştır. Verileri 27 Üye Devletteki 81 kurum arasında karşılaştırılabilir kılmak için bir dereceye kadar öznellik gerekmiştir. AB ve UNFCCC düzeyleri için veriler

ilgili kurumların web sitelerinden temin edilebilir. Bu veri kaynaklarının gelecekte de mevcut olmaya devam edeceği varsayılmaktadır.

Eğitimle ilgili veriler, UNESCO tarafından geliştirilen Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması (ISCED) 1997 versiyonuna göre mezunlar için cinsiyete göre ayrıştırılmış verileri içeren Eurostat veri tabanından alınmıştır³⁵. Veriler, ortaöğretimden yükseköğretimin ikinci aşamasına kadar olan akademik programları kapsayan ISCED düzeyleri 3 ila 6 için mevcuttur. ISCED sistemi 2011 yılında güncellenmiştir. Yeni sınıflandırmalar, yükseköğretimi, lisans/yüksek lisans/doktora derecelerine dayalı üç yükseköğretim yeterlilik döngüsünü tanıyan Bologna Süreci³⁶ ile daha yakından . ISCED 2011, program türleri arasında daha fazla ayrım yapılmasını için dört yükseköğretim seviyesini (seviye 5-8) tanımaktadır. Eurostat, 2014 yılında ISCED 2011'e uygun olarak veri toplama sistemini değiştirmeyi planlamaktadır (2015 yılında yayınlanacaktır). Bunu akıld tutarak, eğitimle ilgili önerilen göstergenin gelecekteki izlemesi yeni Eurostat verilerine dayanacak ve birinci seviye üniversite dereceleri (tipik olarak lisans seviyesi) ile daha yüksek seviyeler arasındaki farklılıkları yansıtabilecektir. Bu aynı zamanda kadınların seçilen alanlarda ileri düzeyde araştırma odaklı niteliklere sahip olup olmadıkları hakkında daha detaylı bilgi sağlayacaktır. Bununla birlikte, bu ayrımın iklim değişikliği politika yapımına katılım açısından ne şekilde önemli olduğunu tespit etmek için daha fazla araştırma yapılması gerekecektir.

Ayrıca, Eurostat tarafından kullanılan eğitim ve öğretim sınıflandırma sistemi bize daha geniş alanlarda ve eğitimin alt alanlarında veri sağlamaktadır. Sonuç olarak, çevre, ulaştırma ve enerji ile bağlantılı belirli alanlara ilişkin veri elde etmek mümkün olmamıştır. Bu nedenle, eğitimle ilgili göstergenin hesaplanmasına dahil edilen tüm alanların iklim değişikliği ile doğrudan bağlantılı olmadığı veya iklim değişikliği ile doğrudan bağlantılı tüm alanların dikkate alınmadığı vurgulanmalıdır. Eğitimin çeşitli alanlarında cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin daha ayrıntılı bir düzeyde toplanması, önerilen göstergenin kalitesini ve güvenilirliğini artıracaktır.

Gelecek için, ister bu raporda önerilen göstergeler isterse güncellenmiş bir versiyon kullanılsın, ilerlemenin düzenli olarak izlenmesi önemlidir. Bunu yapmak için veriler düzenli olarak güncellenmelidir. Bu tür verilerin sürekli olarak toplanmasını ve izlenmesini sağlamak için bir olasılık, Avrupa Komisyonu Adalet Genel Müdürlüğü'nün kilit karar alma pozisyonlarındaki erkek ve kadın sayılarını izleyen veri tabanı gibi mevcut bir veri toplama çerçevesine bağlamak olacaktır³⁷.

6.5 İleriye giden yol

Bu rapor, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği arasındaki önemli bağlantıları ve iklim değişikliği politikalarının toplumun gerçek ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmesi için politika yapımında toplumsal cinsiyetin dikkate alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bunun için **iklim değişikliğinin hem kadınları hem de erkekleri nasıl etkilediği ve kadınların ve erkeklerin iklim değişikliğine farklı şekillerde katkıda bulundukları konusunda daha fazla araştırma yapılması gerekecektir.**

Bu rapor için yapılan literatür taraması, toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği üzerine yapılan çalışma ve araştırmaların yetersizliğini ortaya koymuştur. Bunu ele almak için, **mevcut araştırma birikimindeki boşluklar tespit edilmeli ve toplumsal cinsiyet araştırmalarının politika oluşturma süreçlerine entegre edilmesine yönelik stratejiler geliştirilmelidir.** Örneğin, en üst düzeye çıkarmak için

Toplanan verilerin değeri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve iklim değişikliği ile ilgili politikalarda kadınların karar alma süreçlerine katılımına yönelik özel amaçlar ve nicel hedefler ortaya konabilir.

Genellikle 'toplumsal cinsiyetten bağımsız' bir politika alanı olarak görülmeye devam eden iklim değişikliğini hafifletmeye yönelik acil çaba bağlamında adalet ve eşitlik konularına verilen düşük önceliğin üstesinden gelmek için toplumsal cinsiyet **konularının iklim değişikliği ile ilgisi hakkında farkındalık yaratılmalıdır.** İklim değişikliğinin etkilerini ve yaşam tarzında köklü değişikliklere duyulan ihtiyacı ele almak için hükümetlerin, özel sektörün ve sivil toplumun muazzam çaba ve liderlik göstermesi gerekecektir. Toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve toplumsal cinsiyete duyarlılık bu tür çabalar için ön koşuldur.

Daha etkili ve toplumsal cinsiyet açısından daha adil iklim politikalarına yönelik gerçek ilerleme, toplumsal cinsiyet ifadelerinin politika belgelerine entegre edilmesinden daha fazlasını gerektirecektir. Aslında, **sadece toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılmasını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ve toplumsal yapıların dönüşümünü de içeren daha kalıcı ve sistemik bir değişim,** iklim değişikliği politikalarının altını **doldurmak için gerekli olacaktır.** Geniş kapsamlı sonuçlarla yüzleşme konusundaki isteksizlik, iklim değişikliği alanında toplumsal cinsiyet konularının tanınmamasının nedeni olabilir.

2009'da Kopenhag'da düzenlenen UNFCCC COP15 öncesinde Nordik Bakanlar Konseyi şu sonuca varmıştır: 'Toplumsal cinsiyet eşitliğine yapılan yatırımlar, inovasyon ve sürdürülebilir kalkınma için itici güçtür. Herkesin yeteneklerine ve kaynaklarına ihtiyacımız var. Erkekler ve kadınlar farklı şekillerde düşünür ve çözümlere farklı şekilde yaklaşır. Bu çeşitliliği sağlamak için, kadın ve erkeklerin iklim değişikliğiyle mücadele (uyum/azaltım) için yapılan yatırımları etkileme ve bunlardan faydalanma konusunda eşit fırsatlara sahip olması gerekir. Bu süreç kadın ve erkekleri eşit ve tam teşekküllü işbirlikçi ortaklar ve vatandaşlar haline getirecektir' (Nordic Council of Ministers, 2009).

BPfA'nın K Alanı kadın ve çevre için üç hedef içermektedir; bu rapor bunlardan sadece birini kapsamaktadır. İkinci hedef, sürdürülebilir kalkınma politikalarına toplumsal cinsiyet kaygılarının ve bakış açılarının entegrasyonunu arttırmayı amaçlarken, üçüncü hedef ise çevre politikalarının kadınlar üzerindeki etkilerini değerlendirecek mekanizmalar oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu alandaki çalışmalar, kadınların karar alma süreçlerine katılımı ile gerçek politika sonuçları arasındaki bağlantılar konusunda daha fazla araştırma yapılmasından fayda sağlayabilir. **Politikaların niteliksel yönlerinin toplumsal cinsiyet perspektifinden araştırılması, bu alana kesinlikle ek bir değer katabilir.**

İklim değişikliği geniş bir alandır ve zaman, kapsam ve veri mevcudiyeti nedeniyle bazıları bu raporda ele alınmayan birçok sektör ve kurumu kapsamaktadır. Bunlar arasında **ulusal yasama organları, yerel ve bölgesel hükümetler, özel ticari sektör, sivil toplum kuruluşları veya araştırma ve akademik kurumlar** yer almaktadır ve bunların hepsi iklim değişikliği politikalarına ve bu politikaların uygulanmasına çok önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu kurumların iklim politikalarındaki rollerini, kadınların karar alma süreçlerindeki yaygınlığını ve bunun politika sonuçlarını ne ölçüde şekillendirdiğini daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulacaktır. Ayrıca, gelecekte yapılacak araştırmalar, sera gazı emisyonlarına önemli ölçüde katkıda bulunan ve iklim değişikliği politikalarının oluşturulmasında önemli bir rol oynayan tarım, endüstriyel süreçler ve atık gibi iklim değişikliğiyle ilgili diğer sektörleri de incelemelidir.

Bibliyografya

Accenture, 2002, *Frauen und Energie, Perspektiven für weibliche Führungskräfte in der Energiewirtschaft*, Frankfurt, Deutschland, Accenture.

Aguilar Revelo, L., Castañeda Camey, I. a n d Chao Rebolledo, V., 2008, *Resource guide on gender and climate change*, UNDP (ed.), New York, NY, United States of America, United Nations Development Programme (UNDP).

Alber, G. ve Hemmati, M., 2011, *Toplumsal Cinsiyet Perspektifleri: Debunk- ing Climate Policy Myths*, Vancouver, Kanada, Commonwealth Ministers.

Alber, G. ve Roehr, U., 2006, "İklimin korunması - Toplumsal cinsiyetin bununla ne ilgisi var?", *Women & Environments International Magazine*, 70, s. 17.

Alber, G., 2010, *Gender, cities and climate change*, Nairobi, Kenya, UN-HABITAT.

Alleanza per il Clima Italia, 2004, *Progetto climate for change gender equality and climate policy, Rapporto Nazionale Italia*, Città di Castello, Italia, Alleanza per il Clima Italia.

ARS research AB, 2007, *Genusperspektiv på allmänhetens kun- skaper och attityder till klimatförändringen (tidigare växthusaffek- ten) (İklim değişikliğine yönelik bilgi ve tutumların cinsiyet yönleri)*, Stockholm, İsveç, ARS research AB.

Arztmann, D. ve John, S., 2008, *SET'te Genç Kadınların Teşvik Edilmesi: Çıkarılan Dersler - Geçmiş Yeniden Arama Projelerinin Ülkeler Arası Analizi*, Atina, Yunanistan (<http://www.zsi.at/attach/LessonslearnedD.2.3.pdf>).

Bord, R. J. ve O'Connor, R. E., 1997, 'The gender gap in environmental attitudes: the case of perceived vulnerability to risk', *Social science quarterly*, 78(4), s. 830.

Brissette, S., 2006, Kanada'daki kadın kanaat önderleri arasında nükleer enerji için destek oluşturma.

Brody, A., Demetriades, J. ve Esplen, E., 2008, *Gender and climate change: mapping the linkages - A scoping study on knowledge and gaps*, BRIDGE Institute of Development Studies, Brighton.

Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsi- cherheit und Umweltbundesamt, 2010, *Umweltbewusstsein in Deutschland 2010, Ergebnisse einer repräsentativen Bevölkerungs- sumfrage*, Berlin, Almanya: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU).

Cacace, M., 2009, *Bilimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Programları için Kılavuz İlkeler*, Avrupa Komisyonu (http://www.retepariopportunita.it/Rete_Pari_Opportunita/UserFiles/Progetti/prages/pragesguidelines.pdf).

Caprile, M., Sánchez, B., Vallès, N., Gómez, A., Potrony, J., Sixto, E., Herrera, D., Oleaga, M., Amate, M. ve Isasa, I., 2008a, *Moni- toring progress towards Gender Equality in the Sixth Framework Programme, Nanotechnologies and nanosciences, knowledge- based multifunctional materials, and new production processes devices - Sustainable energy systems - Euratom - Sus- tainable Surface Transport*, Brussels, Belgium, European Com- mission, Brussels, Belgium.

Caprile, M., Sánchez, B., Vallès, N., Gómez, A., Potrony, J., Sixto, E., Herrera, D., Oleaga, M., Amate, M. ve Isasa, I., 2008a, *Moni- toring progress towards Gender Equality in the Sixth Framework Programme, Nanotechnologies and nanosciences, knowledge- based multifunctional materials, and new production processes devices - Sustainable energy systems - Euratom - Sus- tainable Surface Transport*, Brussels, Belgium, European Com- mission, Brussels, Belgium.

Carlsson-Kanyama, A. ve Rätty, R., 2008, *Kvinnor, män och en- ergi; makt produktion och användning*, Stockholm, İsveç, FOI.

Carlsson-Kanyama, A., Ripa Juliá, I. ve Roehr, U., 2010, 'Unequal representation of women and men in energy company boards and management groups: Are there implications for mitiga- tion?', *Energy Policy*, 38(8), pp. 4737-4740.

Carlsson-Kanyama, A. ve Lindén, A. L., 2007, 'Energy efficiency in residences - Challenges for women and men in the North', *Energy Policy*, 35, s. 2163-2172.

Clamor, T., 2010, *Determinanten für nachhaltigen Konsum, Eine empirische Analyse für Deutschland*, Mannheim, Deutschland.

Clancy, J. a n d Roehr, U., 2003, "Gender and energy: Is there a Northern perspective?", *Energy for Sustainable Development*, 7(3), s. 44-49.

Clancy, J., Gregory, J. ve Cornland, D., 2001, *Araştırmada Toplumsal Cinsiyet - Beşinci Çerçeve Programının Özel Programının Toplumsal Cinsiyet Etki Değerlendirmesi - Genel bir bakış*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Climate Alliance of European Cities, 2005, *Climate for Change, Data - Facts - Arguments*, Climate Alliance of European Cit- ies, Frankfurt am Main.

Climate Alliance, 2004a, *Değişim için İklim: Geschlechterger- echtigkeit und Klimapolitik, Nationale Studie Deutschland*, Klima-Bündnis/Climate Alliance, Frankfurt am Main, Almanya.

Climate Alliance, 2004b, *Women in climate policy related deci- sion-making - National Study for Sweden*, Klima-Bündnis/Cli- mate Alliance, Frankfurt am Main, Germany.

Cristaldi, F., 2005, 'Commuting and Gender in Italy: A Methodo- logical Issue', *The Professional Geographer*, 57(2), s. 268-284.

Dankelman, I. (ed.), 2010, *Gender and Climate Change: An Introduction*, Earthscan, Londra, Birleşik Krallık.

Drolet, J., 2010, 'Gender, climate change and natural disasters', *International Association for Feminist Economics (IAFFE) Newsletter*, 20(2), s. 6.

Druckman, A. ve Jackson, T., 2008, 'Household energy consumption in the UK: A highly geographically and socio-economically disaggregated model', *Energy Policy*, 36(8), pp. 3177- 3192.

Duncan, K., 2007, 'Küresel iklim değişikliği ve kadın sağlığı', *Women & Environments International Magazine*, 74, s.10.

TNS Emnid, 2010, *Männer sind die wahren Warmduscher, E WIE EINFACH-Studie zu Geschlechterrollen beim Stromverbrauch*, TNS Emnid, Köln, Almanya.

Enarson, E., 2006, 'Women and Girls Last? Averting the Second Post-Katrina Disaster', *Understanding Katrina, Perspectives from Social Sciences* (<http://understandingkatrina.ssrc.org/Enarson/>) (erişim tarihi 3 Ağustos 2011).

Avrupa Komisyonu, 2005, *Avrupa'da kısa mesafe yolcu hareketliliği*, Eurostat, Lüksemburg, Lüksemburg.

Avrupa Komisyonu, 2006a, *Attitudes towards energy*, European Commission.

Avrupa Komisyonu, 2006b, *Kadın Mühendisler için Başarı Kültürleri Yaratmak*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Avrupa Komisyonu, 2007a, *AB Enerji Politikası ile ilgili konularda tutumlar Analitik Rapor*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Avrupa Komisyonu, 2007b, *AB Ulaştırma Politikası ile ilgili konularda tutumlar, Analitik Rapor*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Avrupa Komisyonu, 2007c, *Avrupalılar ve Nükleer Güvenlik*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Avrupa Komisyonu, 2008a, *Avrupalıların iklim değişikliğine yönelik tutumları*, Brüksel, Belçika: Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu.

Avrupa Komisyonu, 2008b, *The life of women and men in Europe - A statistical portrait*, Eurostat, Luxembourg, Luxembourg.

Avrupa Komisyonu, 2009, *Avrupalıların iklim değişikliğine yönelik tutumları*, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_313_en.pdf) (erişim tarihi 9 Ocak 2012).

Avrupa Komisyonu, 2010, *Eğitim Çıktılarında Cinsiyet Farklılıkları: Avrupa'da Alınan Önlemler ve Mevcut Üzerine Çalışma*, Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajansı.

Avrupa Komisyonu, 2011, Dördüncü FP7 İzleme Raporu (http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/fp7_monitoring_reports/fourth_fp7_monitoring_report.pdf).

Avrupa Komisyonu, 2011a, *Taşımacılığın geleceği*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

European Environment Agency, 2006, *Vulnerability and adaptation to climate change in Europe*, European Environment Agency, Copenhagen, Denmark.

Avrupa Profesyonel Kadınlar Ağı, 2010, *EPWN Board Women Monitor 2010, 4. baskı - Learning-Connecting-Sharing* (http://www.europeanpwn.net/index.php?article_id=8) (erişim tarihi 9 Ocak 2012).

'Isınma için enerji' ve 'Özel araç sahipliği', European Commission.

Feltus, A., 2010, *Women in Energy: Closing the Gender Gap*, World Petroleum Council, Londra, Birleşik Krallık (http://www.world-petroleum.org/docs/docs/wpc_women.pdf) (erişim tarihi 1 Ağustos 2011).

Filleul, L., Larrieu, S. ve Lefranc, A., 2011, 'Extreme temperatures and mortality', *Encyclopedia of Environmental Health*, Elsevier, Burlington, MA, United States of America, pp. 693-699.

Finucane, M. L. ve , 2000, 'Cinsiyet, ırk ve algılanan risk: "beyaz erkek etkisi"', *Healthy Risk & Society*, 2(2), s. 159-172.

Flehsig, M. ve diğerleri, 2000, *Doğal, sosyal ve ekonomik sistemler üzerindeki hava durumu etkileri*, PIK Rapor No 59, Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK), Potsdam, Almanya.

Funk, P. ve Gathmann, C., 2008, *Politika yapımında cinsiyet farklılıkları: Evidence from direct democracy in Switzerland*, Ekonomi ve İşletme Bölümü, Universitat Pompeu Fabra, Barselona, İspanya.

GenderCC ve diğerleri, 2011, *Toplumsal Cinsiyet Dostları sivil toplum koalisyonu tarafından I. çalışma akışı kapsamında Geçici Komite'ye yapılan sunum* (http://unfccc.int/files/cancun_agreements/green_climate_fund/application/pdf/wedo_wsi_080611.pdf) (erişim tarihi 7 Eylül 2011).

GenderCC, 2009, *iklim politikasına toplumsal cinsiyet - iklim uzmanları ve karar vericiler için araç seti*, GenderCC - İklim Adaleti için Kadınlar, Berlin, Almanya.

GenderCC, 2010a, *Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği araştırması: boşluklar ve sorular*, GenderCC - İklim Adaleti için Kadınlar, Berlin, Almanya.

GenderCC, 2010b, *GenderCC - iklim adaleti için kadınlar: Cancún 2010, Cancún Sonuçları* (http://www.gendercc.net/fileadmin/inhalte/Dokumente/UNFCCC_conferences/COP16/references_Cancun.pdf) (erişim tarihi 1 Ağustos 2011).

GenderCC, GenderCC - İklim Adaleti için Kadınlar: UNFCCC konferansları, *UNFCCC konferanslarında kadınlar* (<http://www.gen->

dercc.net/policy/conferences.html) (erişim tarihi 1 Ağustos 2011).

Granberg, A., 2004, *Değişim için iklim: cinsiyet eşitliği ve iklim politikası*, Finlandiya Ulusal Araştırması, Baltık Kentleri Birliği.

Gustafson, P. E., 1998, 'Gender Differences in Risk Perception: Theoretical and Methodological Perspectives', *Risk Analysis*, 18(6), s. 805-811.

Hamilton, K., Jenkins, L., Hodgson, F. ve Turner, J., 2006, *Pro-moting gender equality in transport* (No 6), Women. Erkekler. Farklılık. Eşit. Eşit, Fırsatlar Komisyonu, Londra, Birleşik Krallık.

Hamilton, K., Spitzner, M. ve Turner, J., 2006, *Women and transport*, The University of East London, Londra, Birleşik Krallık ve Wuppertal Institute for Climate, Environment and Energy, Wuppertal, Almanya.

Hansson, S. O., 2007, *İklim adaptasyonunda toplumsal cinsiyet sorunları*, FOI, İsveç Savunma Araştırma Ajansı, Stockholm, İsveç.

Hartmann, B., 2006, *Toplumsal cinsiyet, militarizm ve iklim değişikliği* (<http://www.zcommunications.org/gender-militarism-and-climate-change-by-betsy-hartmann>) (erişim tarihi 30 Temmuz 2011).

Hashiguchi, N., Feng, Y. ve Tochiara, Y., 2010, 'Gender differences in thermal comfort and mental performance at different vertical air temperatures', *European Journal of Applied Physiology*, 109(1), pp. 41-48.

Healy, J. D., 2004, *Housing, Fuel Poverty and Health: A Pan-European Analysis*, Burlington, VT, Amerika Birleşik Devletleri, Ashgate.

Heinze, S. ve diğerleri, 2010, *Moving beyond gender differences in research on sustainable consumption, Evidence from a discrete choice experiment*, Institute for Economics and the Environment, Research Institute for Organizational Psychology University of St Gallen, St Gallen, Switzerland.

Hemmati, M. ve Roehr, U., 2007a, "A Huge Challenge and a Narrow Discourse - Ain't No Space for Gender in Climate Change Policy?", *Women & Environments International Magazine*, (74), s. 5.

Hemmati, M. ve Roehr, U., 2007b, *Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği: Mevcut Araştırmalar, Bilgi Boşlukları ve Gelecek için Öncelikler*.

Henwood, K. L., Parkhill, K. A. ve Pidgeon, N. F., 2008, 'Science, technology and risk perception: from gender differences to the effects made by gender', *Equal Opportunities International*, 27(8), s. 662-676.

Hertwich, E. G. ve Peters, G. P., 2009, 'Carbon Footprint of Nations: A Global, Trade-Linked Analysis', *Environmental Science & Technology*, 43(16), s. 6414.

Hjorthol, R. J., 2004, "Kan utviklingen i mobilitet og reisevaner fortelle noe om likestilling?", *Kvinder, Køn & Forskning*, 13(1), s. 18-30.

Houillon, V., 2004, *Kadın ve Erkekler Arasındaki Farklılıklar*

İşe gidip gelme: The Case of the Nord-Pas-de-Calais Region, *Es-pace Populations Sociétés*, 1, s. 143-149.

House, C., Laitner, J. ve Stolyarov, D., 2007, *Trends in the Labour Force Participation of Married Women*, Ann Arbor'daki Michigan Üniversitesi, Michigan Emeklilik Araştırma Merkezi Araştırma Raporu, MI, Amerika Birleşik Devletleri.

Indraganti, M. ve Rao, K. D., 2010, 'Effect of age, gender, economic group and tenure on thermal comfort: a field study in residential buildings in hot and dry climate with seasonal variations', *Energy and Buildings*, 42(3), pp. 273-281.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2007, *Dördüncü Değerlendirme Raporu, İklim Değişikliği 2007: Sentez Raporu - Politika Yapıcılar için Özet*, Valensiya, İspanya, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli.

Johnsson-Latham, G., 2007, *Sürdürülebilir kalkınma için bir ön koşul olarak toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine bir çalışma: küresel olarak kadınların erkeklerden daha sürdürülebilir bir şekilde yaşadıkları, daha küçük bir ekolojik ayak izi bıraktıkları ve daha az iklim değişikliğine neden oldukları hakkında ne biliyoruz*, Çevre Danışma Konseyi, Çevre Bakanlığı, Stockholm, İsveç.

Karjalainen, S., 2007, 'Günlük termal ortamlarda termal konfor ve termostat kullanımında cinsiyet farklılıkları', *Building and environment*, 42(4), s. 1594-1603.

Kiljunen, P., 2008, *Finnish Energy Attitudes 2008*, Finnish Energy Industries, Helsinki, Finlandiya.

Knoll, B. ve Szalai, E., 2006, *Nachhaltige Geschlechterbilder, Studie zu Genderaspekten in ausgewählten medien im Bereich Umwelt und nachhaltige Entwicklung*, Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft, Wien, Österreich.

Krömker, D. ve Dehmel, C., 2010, *Einflussgrößen auf das Stromsparen im Haushalt aus psychologischer Perspektive*, Institut für Psychologie, Universität Kassel, Kassel, Deutschland.

Kronsell, A., 2011, *A Gender Perspective on Climate Governance*.

Lambrou, Y. ve Paina, G., 2006, *Gender: the missing component of the response to climate change*, Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Roma, İtalya.

Lapante, D. P. ve , 2004, 'Cognitive and linguistic functioning in mothers exposed to high and low levels of objective stress during pregnancy as a result of a natural disaster', *Your Health and a Changing Climate*, 2.

LIFE e.V., yakında çıkacak, *Determinanten der Wechselbereitschaft von Frauen: Analyse der Hemmnisse und Motivationsstrategien des Wechsels zu Ökostrom*, LIFE e.V., Berlin, Almanya.

Lindqvist, K., 2011, 'Gender equal and sustainable public transport', *NIKK magasin, Nordic Gender Institute*, (2.2011), s. 12-14.

MacGregor, S., 2010, 'A stranger silence still: the need for feminist social research on climate change', *The Sociological Review*, 57(3), s. 124-140.

MacGregor, S., 2011, "'Toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği': Etkilerden söylemlere", *Journal of the Indian Ocean Region*, 6(2), s. 223-238.

Machado, C. S., 2003, *Kadınların işgücüne katılımı ve hane halkı harcama kalıpları*, Instituto Politécnico do Cávado e do Ave, Barcelos, Portekiz.

Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, yakında çıkacak, *Analyse der Konsumentenentscheidungen für Erneuerbare Energien und Ökostrom*, Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Halle, Deutschland.

Max-Rubner Institut und Bundesforschungsinstitut für Ernährung und Lebensmittel, 2008, *Nationale Verzehrstudie II Ergebnisbericht, Teil 2*, Max-Rubners Institut, Bundesforschungsinstitut für Ernährung und Lebensmittel, Karlsruhe, Almanya.

McCright, A. M. ve Dunlap, R. E., 2011, 'Cool dudes: The denial of climate change among the conservative white males in the United States', *Global Environmental Change*, in press, corrected proof.

Næss, P., 2008, 'Gender differences in the influences of urban structure on daily travel', *Gendered Mobilities*, Aldershot, Birleşik Krallık.

Naturvårdsverket, 2009, *Allmänheten och klimatförändringen 2009 - Allmänhetens kunskap om och attityd till klimatförändringen, med fokus på egna åtgärder, konsumtions- beteenden och företagans ansvar*, Naturvårdsverket, Stockholm, Sweden.

Nguyen-Van, P., 2010, 'Energy consumption and income: a semi-parametric panel data analysis', *Energy Economics*, 32(3), pp. 557-563.

Nogueira, P. J. ve , 2005, 'Portekiz'de Ağustos 2003'teki sıcak hava dalgasıyla ilişkili ölüm oranı: hızlı bir yöntem kullanarak etkinin erken tahmini', *Eurosurveillance: bulletin européen sur les maladies transmissibles*, 10(7), s. 150-153.

Nordell, K., 2003, *Kvinnors och Mäns energianvändning* (Kadınların ve erkeklerin enerji tüketimi), Energimyndigheten, Eskilstuna, İsveç.

Nordic Council of Ministers, 2009, *Gender and climate changes*, Norden, Kopenhag, Danimarka.

OECD, 2006, *Bilim ve Çalışmalarında Öğrenci İlgisinin Gelişimi: Politika Raporu*, OECD.

OECD, 2008a, *Hanehalkı davranışı ve çevre, kanıtlara yeniden bakış*, OECD, Paris, Fransa.

OECD, 2008b, *Promoting sustainable consumption good practices in OECD countries*, OECD, Paris, France.

OECD, 2011, *Bir bakışta toplum 2011*, OECD sosyal göstergeleri (<http://site.ebrary.com/id/10477781>).

Offenberger, U. ve Nentwich, J., 2009, 'Home heating and the co-construction of gender, technology and sustainability', *Gendering Climate Change*, Women, Gender and Research, Kristen Justesen, Kopenhag, Danimarka.

Offenberger, U. ve Nentwich, J., 2010, *Cinsiyet ve teknolojinin iç içe uygulamaları: sürdürülebilir ev ısıtması örneği*, Universität St. Gallen, St. Gallen, İsviçre.

Oldrup, H. ve Romer Christensen, H., 2007, *TRANSGEN, Gender mainstreaming European transport research and policies building the knowledge base and mapping good practices*, Coordination for Gender Studies, University of Copenhagen, Copenhagen, Denmark.

Oswald Spring, U., 2008, *Toplumsal Cinsiyet ve Afetler, İnsan, Toplumsal Cinsiyet ve Çevresel Güvenlik: A HUGE Challenge*, Bonn, Almanya: Birleşmiş Milletler Üniversitesi Çevre ve İnsan Güvenliği Enstitüsü (<http://www.ehs.unu.edu/article/read/467>) (erişim tarihi 3 Ağustos 2011).

Parsons, K. C., 2002, 'Cinsiyet, iklimlendirme durumu, giysileri ayarlama fırsatı ve fiziksel engelin termal konfor gereksinimleri üzerindeki etkileri', *Energy and Buildings*, 34(6), s. 593-599.

Pellerin, N. ve Candas, V., 2003, "Sıcaklık ve gürültünün insan rahatsızlığı üzerindeki kombine etkileri", *Physiology & Behavior*, 78(1), s. 99-106.

Pirard, P. ve diğerleri, 2005, Summary of the mortality impact assessment of the 2003 heatwave in France, *Eurosurveillance: bulletin européen sur les maladies transmissibles*, 10(7), s. 153-6.

Polk, M., 2004, 'Gender Mainstreaming in Transport Policy in Sweden', *Kvinder, Køn & Forskning*, 1, s. 43-54.

Populus, 2011a, *British attitudes to new nuclear power stations*, Populus, Londra, Birleşik Krallık.

Populus, 2011b, *Centrica enerji anketleri*, Populus, Londra, Birleşik Krallık.

Rasmussen, R. O., 2007, *Geçiş sürecindeki Arktik topluluklarına cinsiyet ve nesil perspektifi*, NORS (Kuzey Atlantik ve Arktik Araştırma Programı), NORDREGIO (Nordic Centre for Spatial Research), Danimarka/İsveç.

Räty, R. ve Carlsson-Kanyama, A., 2009, *Comparing energy use by gender, age and income in some European countries*, FOI, Stockholm, Sweden.

Räty, R. ve Carlsson-Kanyama, A., 2010, 'Energy consumption by gender in some European countries', *Policy*, 38(1), pp. 646-649.

Roehr, U. ve Hemmati, M., 2008, 'Solidarity in the Greenhouse: Cinsiyet Eşitliği ve İklim Değişikliği', *Global Warming and cli-*

mate Change - Ten Years After Kyoto and Still Counting, Science Publishers, Enfield, NH, Amerika Birleşik Devletleri, s. 779-804 ve 1079-1083.

Roehr, U. ve Hemmati, M., 2008a, "A gender-sensitive climate regime?", *Global Warming and Climate Change - Ten Years After Kyoto and Still Counting*, Science Publishers, Enfield, NH, United States of America.

Roehr, U. ve Ruggieri, D., 2008, *Erneuerbare Energien - ein Arbeitsmarkt für Frauen!*, LIFE e.V., Berlin, Almanya.

Roehr, U. ve diğerleri, 2004, *Klimapolitik und Gender, Eine Sondierung möglicher Gender Impacts des europäischen Emissionshandelsystems*, Institut für sozialökologische Forschung (ISOE), Frankfurt am Main, Deutschland.

Roehr, U. ve diğerleri, 2008, *Sürdürülebilir iklim politikalarının temeli olarak toplumsal cinsiyet adaleti - Feminist bir arka plan belgesi*, genanet/LIFE e.V., Forum Umwelt und Entwicklung, Bonn/Berlin, Almanya.

Roehr, U., 2006, *Women against nuclear power - Data, facts, and arguments*, genanet/LIFE e.V., Berlin, Almanya.

Roehr, U., 2009a, 'A view from the side? Gendering the United Nations climate change negotiations', *Gendering Climate Change*, Women Gender and Research, Kristen Justesen, Coenhagen, Denmark.

Roehr, U., 2009b, 'Geschlechtergerechtigkeit in der Klimapolitik, Die Position von Frauennetzwerken in den internationalen Klimaverhandlungen', *Das Argument*, Berlin, Almanya.

Romer Christensen, H., 2011, Hareket Halindeki Kadınlar ve Erkekler: Trafik ve Toplumsal Cinsiyet (http://www.solutions2011.fi/index.php/keke:praxis_15).

Root, A., Schintler, L. ve Button, K., 2000, 'Women, travel and the idea of "sustainable transport"', *Transport Reviews*, 20(3), s. 369-383.

Schalatek, L., 2010, "Geschlechtergleichheit - (k)ein Mandat für internationale Klimaverhandlungen?", *Feministische Perspektiven auf Nachhaltigkeitspolitik*, Femina Politica, Heinrich Böll Stiftung, Washington, DC, Amerika Birleşik Devletleri (<http://www.budrich-journals.de/index.php/feminapolitica/article/view/3740>) (erişim tarihi 1 Ağustos 2011).

Schalatek, L., 2011, 'Zwischen Geschlechterblindheit und Gender Justice' Gender und Klimawandel in der inter- und trans-nationalem Politik', A. Brunnengräber (ed.), *Zivilisierung des Klimaregimes - NGOs und soziale Bewegungen in der nationalen, europäischen und internationalen Klimapolitik*, Heinrich Böll Stiftung, Berlin, Almanya.

Schreiner, C. ve Sjøberg, S., 2004, ROSE: The Relevance of Science Education, Oslo Üniversitesi (<http://www.uv.uio.no/ils/english/research/projects/rose/>).

Schultz, I. ve Stiess, I., 2006, *Emissionshandel und gender, Ergebnisse einer transdisziplinären Genderanalyse*, Institut für

sozial-ökologische Forschung (ISOE), Frankfurt am Main, Almanya.

Schultz, I. ve Stiess, I., 2009, *Gender aspects of sustainable consumption strategies and instruments*, Institute for Social-Ecological Research (ISOE), Frankfurt/Main, Germany (<http://www.iso.de/fileadmin/redaktion/Downloads/Gender/eupopp-gender-iso-2009.pdf>) (erişim tarihi 9 Ocak 2012).

Schultz, I. ve diğerleri, 2001, *Gender in research, environment and sustainable development sub-programme*, Avrupa Komisyonu, Brüksel, Belçika.

Skinner, E., 2011, Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği, Genel Bakış Raporu, BRIDGE, Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü, Brighton, Birleşik Krallık.

Skutsch, M. M., 2009, 'Protocols, treaties, and action: the "climate change process" viewed through gender spectacles', *Gender & Development*, 10(2), s. 30-39.

Sonesson, U., Davis, J. ve Ziegler, F., 2009, *Food Production and Emissions of Greenhouse Gases - An overview of the climate impact of different product groups*, SIK (the Swedish Institute for Food and Biotechnology) (ed.), SIK, Gothenburg, Sweden.

Spitzner, M. ve Modlich, R., 2006, 'Women at the crossroads with transportation, the environment and the economy - experiences and challenges in Germany', *Women and Environments International Magazine*, (70), s. 31.

Spitzner, M., 2004, *Gender-Problematiken und Energie-Effizienz, Problemlagen gesellschaftlicher Geschlechterverhältnisse in Bezug auf Nachhaltigkeit und daraus resultierende Orientierungen für Energie-Effizienz-Politiken*, Orientierungen für Energie-Effizienz-Politiken, Wuppertal, Deutschland.

Thielmann, G., Müller, F. ve Roehr, U., 2005, *Frauen im Bereich der 'Erneuerbare Energien-Wirtschaft' Ergebnisse einer Umfrage bei Initiativen, Verbänden und Unternehmen*, genanet Leitstelle Geschlechtergerechtigkeit und Nachhaltigkeit, Frankfurt am Main, Germany.

Umweltbundesamt, 2004, *Quantifizierung der Effekte der Ökologischen Steuerreform auf Umwelt, Beschäftigung und Innovation*, Umweltbundesamt für Mensch und Natur, Berlin, Almanya.

UNEP, 2006, *Gender mainstreaming among environment ministries, government survey 2006*, UNEP (http://www.unep.org/civil_society/PDF_docs/UNEP-survey-reportJan-07.Pdf).

Villagrasa, D., 2008, 'Kyoto Protokolü müzakereleri: kadınların rolü üzerine düşünceler', *Gender & Development*, 10(2), s. 40-44.

WEDO (Kadın Çevre ve Kalkınma Örgütü), 2010, 'Cancún İklim Müzakereleri: Taking Great Strides for Women's Rights and Gender Equality', *Outreach - a multi-stakeholder magazine on climate change and sustainable development* (<http://www.stakeholderforum.org/sf/outreach/index.php/wrap-up3>) (erişim tarihi 1 Ağustos 2011).

Weller, I., 2007, Ist der Klimawandel geschlechtsneutral? (<http://www.artec.uni-bremen.de/files/sonstiges/klima-gender-weller07.pdf>).

Westlund, J., 2009, 'Alışveriş kraliçesi', *NIKK dergisi*, *Nordic Gender Institute*, 2.2009, s. 16-20.

Westlund, J., 2011, 'Emissions exported - Consumption perspective redraws emissions maps', *NIKK magasin*, *Nordic Gender Institute*, 2.2011, s. 20-21.

Widén, Joakim, Wäckelgård, Ewa ve Ellegård, Kajsa, 2007, *Modelling household electricity load from time-use data*, Uppsala/ Linköping, Sweden.

Women's Environmental Network and the National Federation of Women's Institutes, 2007, *Getting in the picture - a survey of women's priorities for action and involvement in tackling climate change*, Women's Environmental Network (WEN), National Federation of Women's Institutes (NFWI), Londra, Birleşik Krallık.

Dünya Sağlık Örgütü, 2006, *Yaşam için yakıt: evsel enerji ve sağlık*, Dünya Sağlık Örgütü, Cenevre, İsviçre.

Dünya Sağlık Örgütü, 2011, *Toplumsal Cinsiyet, İklim Değişikliği ve Sağlık*, Dünya Sağlık Örgütü, Cenevre, İsviçre.

Young, B. ve Schuberth, H., 2010, *The Global Financial Melt-down And The Impact Of Financial Governance On Gender* (<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/garnet/policybriefs/policybrief10.pdf>).

Zamora, B., 2005, *The Causal Effect of Female Labour Participation on Household Consumption, Evidence from Spanish Data*, Departamento de Fundamentos del Análisis Económico, University of Alicante, Alicante, Spain.

Ek I

Veri toplama metodolojisi

Bu Ek, 'Pekin Eylem Platformunun K Alanının AB'de Uygulanmasının Gözden Geçirilmesi' raporuna ektir: Kadın ve Çevre - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İklim Değişikliği' raporunun bu eki, kadınların ulusal, Avrupa Birliği ve uluslararası düzeyde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı (Bölüm A) ve doğa bilimleri ve teknolojileri alanındaki eğitimin toplumsal cinsiyete göre bölümlendirilmesi (Bölüm B) ile ilgili verilerin belirlenmesi ve toplanması için kullanılan metodolojiyi içermektedir.

BÖLÜM A: Kadınların ulusal, Avrupa Birliği ve uluslararası düzeyde iklim değişikliği karar alma süreçlerine katılımına ilişkin veri toplama

Ulusal düzeyde katılım

İklim değişikliği (ulaştırma ve enerji dahil) konusunda yetkili merci olarak hizmet veren kurumlar Üye Devletler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir (örneğin bakanlıklar veya çevre ve yerel yönetim, enerji ve ekonomi gibi farklı genel portföylere sahip diğer hükümet kurumları). Bu nedenle, her bir Üye Devlette yetkili olan üç kurum için veri toplanmasına karar verilmiştir:

- Çevre (ve belirtildiği yerlerde iklim değişikliği);
- Nakliye;
- Enerji.

Verilerin 27 Üye Devletteki (81 kurum) üç toplanmasının mümkün olduğunca objektif ve tutarlı olmasını ve iklim değişikliğiyle ilgili gerçek karar alma sorumluluklarına mümkün olduğunca doğrudan karşılık gelmesini sağlamak amacıyla, veri toplama sürecini tanımlamak ve yönetmek için bir dizi kriter oluşturulmuştur. Bu kriterler, hükümet pozisyonlarının üç hiyerarşik karar alma düzeyine göre sınıflandırılmasını ve ilgili sektörel bölümlerin ve iklim değişikliğiyle ilgili diğer sorumluluk alanlarının seçilmesini kapsamaktadır.

Bu nedenle, iklim değişikliği politikasıyla ilgili üst düzey karar alma pozisyonları dikkate alınmıştır. Bu şu anlama gelmez

dahil edilen pozisyonlardan birinde bulunan bir kişi tarafından alınan tüm kararların iklim değişikliği ile ilgili olması, ancak bu kişinin iklim değişikliği ile mücadele ile ilgili bir politika oluşturma alanında karar alma konusunda yetkin olması.

Her bir kurum için üç karar alma düzeyi belirlenmiştir.

Düzy 1, bakanlıktaki en üst düzeyleri/pozisyonları (siyasi düzey) kapsar. Bunlar genellikle bakan, bakan yardımcısı veya vekili ve üst düzey devlet sekreteri olacaktır.

Seviye 2, bakanlıkta yönetsel veya idari karar alma mekanizmasının en üst düzeyini, genellikle ilgili sektörden sorumlu bakanlık başkanı olan devlet memurunu (örn. müsteşar, genel sekreter, genel müdür) kapsar.

Seviye 3, sektörel departmanların veya bölümlerin başkanlarını kapsayacaktır.

Seviye 1, 'Karar Alma Sürecinde Kadınlar ve Erkekler' veri tabanındaki siyasi seviye - kıdemli ve kıdemsiz hükümet bakanları - ile karşılaştırılabilir. Seviye 2 kamu yönetimine (seviye 1 yöneticiler) karşılık gelmektedir. Buna göre, 3. seviye 'Karar Alma Sürecinde Kadınlar ve Erkekler' veri tabanındaki 2. seviye yöneticilerle karşılaştırılabilir.

Toplanan veriler, iklim değişikliği açısından kilit sektörler olan çevre, ulaştırma ve enerji sektörlerinde kadınların üst düzey karar alma pozisyonlarına katılımına ilişkin genel bir bakış sağlamak üzere üst düzey siyasi ve idari pozisyonları kapsamaktadır. 'Women & Men in Decision-Making' veri tabanı siyasette, kamu yönetiminde, yargıda ve ekonominin çeşitli diğer kilit alanlarında güç ve etki pozisyonları hakkında veri sağlamaktadır³⁸. Ancak bu veri tabanı, raporun özellikle veri tabanında ayrı olarak yer almayan çevre, ulaşım ve enerji sektörlerine odaklanması nedeniyle mevcut veri toplama çalışmasında kullanılamamıştır.

Her seviye ve Üye Devlet için dikkate alınan pozisyonların bir haritası Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Üye Devlete göre veri toplama çalışmasında dikkate alınan karar alma düzeyleri

Ülke	Seviye 1	Seviye 2	Seviye 3
Belçika	Bakan Federal Bakan	Servis Başkanı Genel Müdürlük Başkanı Daire Genel Sekreteri Enstitü Başkanı Komite Direktörü Genel Direktör Komite Başkanı Genel Yönetici	Birim Başkanı Daire Başkanı Bölüm Başkanı Müdürlük Başkanı Merkez Müdürü
Bulgaristan	Bakan Bakan Yardımcısı	Genel Sekreter	Müdürlükler Direktörü
Çek Cumhuriyeti	Bakan	Bakan Yardımcısı ve Genel Müdür Bakan Yardımcısı ve Genel Müdür Vekili Bakan Yardımcısı Dışişleri Bakanı Bakan Yardımcısı ve Bakanlık Dairesi Başkanı Bakan Yardımcısı ve Direktör	Bölüm Direktörü Bölüm Başkanı
Danimarka	Bakan	Daimi Sekreter	Daimi Sekreter Yardımcısı Bölüm Başkanı Merkez Başkanı Ofis Başkanı Bölüm Başkanı
Almanya	Federal Bakan Parlamento Devlet Sekreteri	Devlet Bakanı	Müdür
Estonya	Bakan	Genel Sekreter Genel Sekreter Yardımcısı	Bölüm Başkanı Bölüm Direktörü
İrlanda	Devlet Bakanı Devlet Bakanları	Genel Sekreter Genel Sekreter Yardımcısı	Sekreter Yardımcısı Müdür Müdür Danışman Bölüm Başkanı Şef
Yunanistan	Bakan Yedek Bakan Bakan Yardımcısı	Genel Müdürlük Başkanı	Hizmet Başkanı
İspanya	Bakan Devlet Sekreteri Sekretarya	Genel Sekreter Yardımcı Sekreter	Genel Müdür
Fransa	Bakan Devlet Sekreterleri	Genel Müdürlük Başkanı	Bölüm Başkanı Direktör
İtalya	Bakan Bakan Yardımcısı Müsteşar	Genel Sekreter Daire Başkanı	Genel Müdür

Ülke	Seviye 1	Seviye 2	Seviye 3
Kıbrıs	Bakan	Daimi Sekreter	Hizmet Direktörü Daire Başkanı
Letonya	Bakan	Devlet Bakanı	Devlet Sekreter Yardımcısı Daire Başkanı
Litvanya	Bakan Bakan Yardımcısı	Şansölye	Bölüm Başkanı Bölüm Direktörü Bölüm Başkanı
Lüksemburg	Bakan Bakan Yardımcısı	Genel Yönetici Genel Koordinatör Genel Direktör	Bölüm Başkanı
Macaristan	Bakan	Devlet Bakanı Devlet Bakan Yardımcısı	Bölüm Başkanı
Malta	Bakan	Daimi Sekreter	Genel Müdür Program Direktörü Direktör Proje Direktörü
Hollanda	Bakan Devlet Bakanı/Bakan Yardımcısı Devlet Bakanı	Genel Sekreter Genel Direktör Kurumun Genel Direktörü	Bölüm Başkanı Birim Başkanı Program Başkanı
Avusturya	Federal Bakan	Bölüm Başkanı	Bölüm Başkanı
Polonya	Devlet Bakanı Sekreterleri Dışişleri Müsteşarları	Genel Müdür	Bölüm Direktörü
Portekiz	Bakan Devlet Bakanı	Genel Sekreter Başkan Genel Direktör	Müdür
Romanya	Devlet Bakanı Sekreterleri	Genel Sekreter Genel Sekreter Yardımcısı	Genel Müdürlük Direktörü Direktör
Slovenya	Bakan Devlet Sekreterleri	Genel Sekreter Ofis Direktörü	Genel Müdürlük Daire Başkanı Birim Başkanı
Slovakya	Bakan Dışişleri Bakanı	Ofis Başkanı Genel Müdür	Bölüm Başkanı Bölüm Başkanı
Finlandiya	Bakan	Daimi Sekreter Genel Müdür	Birim Direktörü Birim Başkanı
İsveç	Bakan Devlet Bakanı	Genel Müdür	Bölüm Başkanı Direktör
Birleşik Krallık	Devlet Sekreterleri Devlet Bakanları Parlamento Müsteşarları	Daimi Sekreter	Genel Müdür Strateji Direktörü

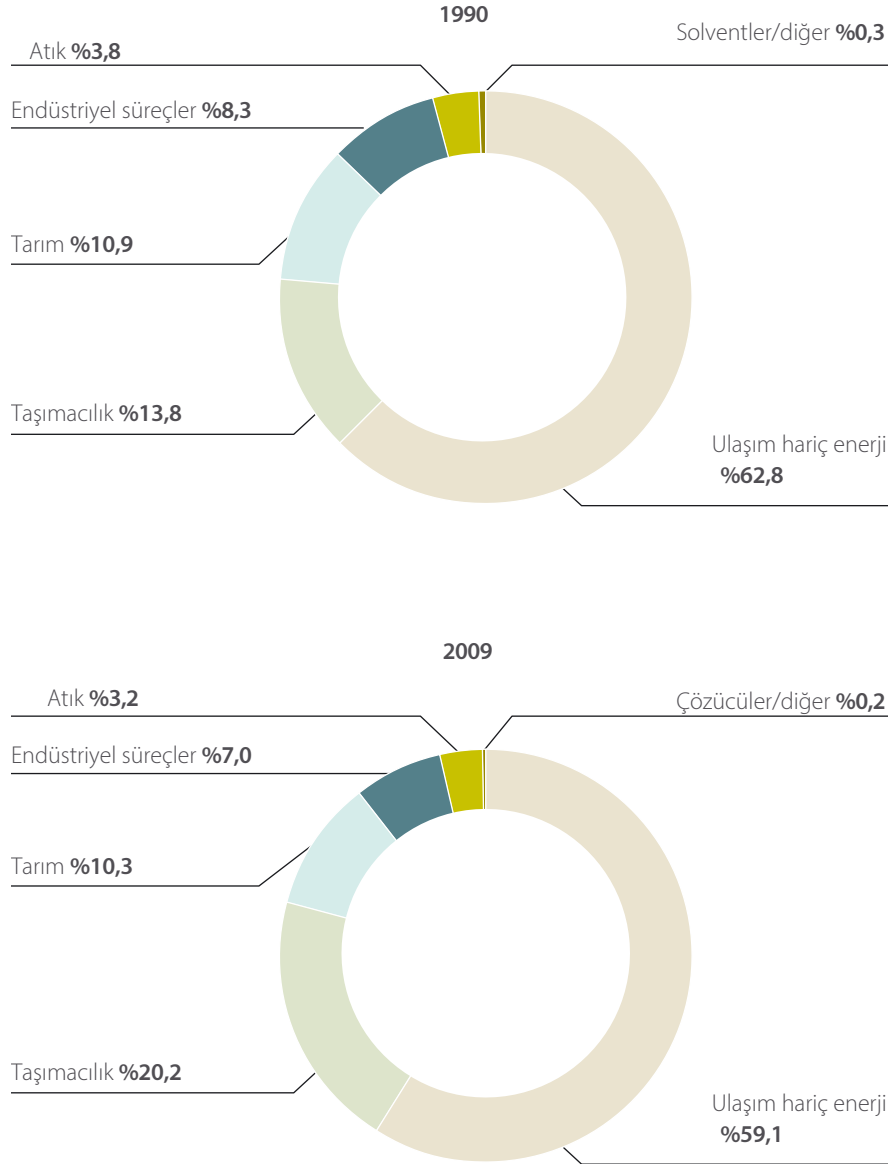

Sektörel veya departman düzeyinde hangi yetkinliklerin dahil edileceğini belirlemek için iklim değişikliğiyle en ilgili olanlar dikkate alınmıştır.

Sera gazı emisyonlarının sektörel kaynakları, iklim değişikliği karar alma süreciyle ilgili sektörel departmanların analize dahil edilmesi için bir rehber olarak kullanılmıştır. Avrupa Çevre Ajansı (AÇA) verilerine göre, AB-27 genelinde sera gazı emisyonlarının en önemli kaynağı

Enerji dönüşümü, ulaşım ve bir dizi endüstriyel faaliyet için yakıt yakma. Ayrıca tarım (ayrı bir yetki alanı olduğundan ve iklim değişikliğiyle ilgili hususlar henüz tüm Üye Devletlerde veya bir bütün olarak AB'de politikalar veya mevzuatla ele alınmadığından ve bu nedenle bir bütün olarak AB içinde karşılaştırılabilirliğe izin vermeyeceğinden analizde dikkate alınmamıştır) ve atık da önemlidir. Toplam sera gazı emisyonları içinde ulaştırmanın payının 1990 yılında %13,8 iken 2009 yılında %20,2'ye yükselmiştir.

Şekil 1: Sektörlere göre sera gazı emisyonlarına ilişkin AÇA/Eurostat verileri, 1990 ve 2009

Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı, Eurostat'ta da mevcuttur (tsdcc210)

Yukarıda tartışılan kriterler temelinde, hangi sektörel faaliyetlerin

analize dahil edilecek ve analizden çıkarılacak departmanlar (Ta- ble 2).

Tablo 2: Ulusal düzeydeki kurumlara ilişkin veri toplamaya dahil edilen ve hariç tutulan sektörel birimler

Çevre	
Dahil et:	Hariçtir:
Sürdürülebilirlik	Tamamen idari departmanlar (örneğin insan kaynakları, bütçe)
Ormanlık	İdari departmanlar (örn. teftiş)
Atık	İcra departmanları
Genel çevre politikası	Hukuk departmanları
Su yönetimi (örn. sel baskınları)	Kimyasallar
Enerji (çevre bakanlığı bünyesinde)	Tarım
Biyoçeşitlilik/doğa koruma	Yerel/bölgesel sorunlar
Stratejik çevre planlaması	Su kirliliği
Mekânsal planlama	
Arazi kullanımı	
Ozon	
Nakliye	
Dahil et:	Hariçtir:
Ulaşımda enerji tüketimi ile ilgilenen departmanlar/birimler (örn. sürdürülebilir , toplu taşıma)	Tamamen idari departmanlar (örneğin insan kaynakları, bütçe)
İç ulaşım politikası	İdari departmanlar (örn. teftiş)
Havacılık politikası	İcra departmanları
Denizcilik politikası	Hukuk departmanları
Toplu taşıma	Yol güvenliği
Enerji	
Dahil et:	Hariçtir:
Enerji politikasıyla ilgilenen departmanlar/birimler	Tamamen idari departmanlar (örneğin insan kaynakları, bütçe)
Enerji verimliliği politikası	İdari departmanlar (örn. teftiş)
Yenilenebilir enerjiler	İcra departmanları
Nükleer enerji politikası	Hukuk departmanları
Herhangi bir stratejik enerji konusu	
Enerji tedariği	

Hangi sektörel departmanların iklim değişikliği karar alma süreciyle en ilgili olarak analize dahil edileceğini belirlemek için, azaltım tarafındaki sera gazı emisyonlarının kaynakları ve su yönetimi gibi AB'deki uyum zorluklarıyla yakından ilgili olan tanımlanmış hususlar kullanılmıştır. İdari ya da uygulama departmanları hariç tutulmuştur. Bu temelde, atıkların AB'de önemli bir sera gazı emisyonu kaynağı olması nedeniyle 'atık' departmanlarının dahil edilmesine karar verilmiştir. Su kirliliği, diğer bölümler kadar iklim değişikliği ile doğrudan ilişkili olmadığı için kapsam dışı bırakılmıştır. Genel bir

Su departmanı hem su yönetimini hem de su kirliliğini kapsadığından, böyle bir departmanın başındaki kişi o Üye Devlette su yönetimi politikalarıyla ilgili kararların alınmasında nihai genel sorumluluğa sahip olacağından 'su' departmanı dahil edilmiştir.

Her bir AB Üye Devletinde dikkate alınan bakanlıklar ve daireler Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3: Veri toplama çalışmasına dahil edilen ulusal kurumlar ve departmanlar**Belçika****Çevre**

Kamu Sağlığı, Gıda Zinciri ve Çevre Güvenliği Federal Kamu Hizmeti (FPS) Uluslararası İlişkiler Birimi;
Ürün Politikası Birimi
Flaman Çevre, Doğa ve Enerji Bakanlığı (FR)
Ünite Hava, Rahatsızlık, Risk Yönetimi ve Çevre Sağlığı; Ünite Çevre, Doğa ve Enerji; Ünite Entegrasyon ve Sübvansiyonlar; Ünite Çevre İzinleri; Ünite Arazi ve Toprak Koruma; Ünite Uluslararası Çevre Politikası; Ünite Çevresel Zararlar ve Kriz Yönetimi
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Operasyonel Genel Müdürlüğü (WR)
AB ve Uluslararası Anlaşmalar Dairesi; Araştırma Dairesi; Kalkınma Dairesi; Sübvansiyonlar Dairesi; Doğa ve Orman Dairesi; Kırsal Kalkınma ve Su Yolları Dairesi; Toprak ve Atık Dairesi; İzinler ve Yetkilendirmeler Dairesi; Çevre ve Su Dairesi
Brüksel Çevre Enstitüsü (BR)
Sürdürülebilir Şehirler, Enerji ve İklim Değişikliği Bölümü; İzinler ve Ortaklıklar Bölümü; Uygulama ve Toprak Bölümü; Doğa, Su ve Ormancılık Bölümü; Bilgi, Araştırma, Atık ve Sürdürülebilir Kalkınma Bölümü
Kamu Sağlığı, Gıda Zinciri ve Çevre Güvenliği Federal Kamu Hizmeti (FPS)

Nakliye

Deniz Ulaştırması Departmanı; Hareketlilik Departmanı; İç Ulaştırma Departmanı; Hava Ulaştırması Departmanı; Sürdürülebilir Ulaştırma ve Demiryolu Politikaları Geliştirme ve Destekleme Müdürlüğü
Flaman Çevre, Doğa ve Enerji Bakanlığı (FR)
Genel Politika Birimi; Hareketlilik ve Trafik Güvenliği Birimi; Su ve Liman Politikası Birimi; Havacılık Politikası Birimi; Deniz Erişimi Birimi
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Operasyonel Genel Müdürlüğü (WR)
Hareketlilik Stratejisi Departmanı; Araştırma ve Yönetim Desteği Departmanı; Ulaşımdan Yararlanma Departmanı; Escout Su Yolları Departmanı; Namur Su Yolları Departmanı; Liege Su Yolları Departmanı
Brüksel Çevre Enstitüsü (BR)
Toplu Taşıma Altyapı Departmanı; Program Yönetimi Departmanı; Strateji Departmanı; Hareketlilik Merkezi
Kamu Sağlığı, Gıda Zinciri ve Çevre Güvenliği Federal Kamu Hizmeti (FPS)

Enerji

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı; Nükleer Enerji Dairesi Başkanlığı; Enerji Gözlem Dairesi Başkanlığı; Enerji Tedarik Dairesi Başkanlığı; Yakıt Ürünleri Kalite Dairesi Başkanlığı; Altyapı ve Kontrol Dairesi Başkanlığı; Lisanslar ve Yeni Teknolojiler Dairesi Başkanlığı
Flaman Çevre, Doğa ve Enerji Bakanlığı (FR)
Strateji ve Yönetim Birimi; Sosyal Enerji Politikası Birimi; Şirketler Destekleyici Önlemler Birimi; Çevre Dostu Enerji Üretimi Birimi; Enerji Verimliliği Yönetmeliği Birimi; Verimlilik Sertifikaları Birimi
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Operasyonel Genel Müdürlüğü (WR) Enerji ve Sürdürülebilir Bina Dairesi; Sürdürülebilir Enerjinin Teşviki
Brüksel Çevre Enstitüsü (BR)
Sürdürülebilir Şehirler, Enerji ve İklim Değişikliği Bölümü

Bulgaristan

Çevre

Çevre ve Su Kaynakları Bakanlığı

Önleyici Faaliyetler Müdürlüğü; Atık Yönetimi Müdürlüğü; Hava Koruma Müdürlüğü; Ulusal Doğa Koruma Hizmeti ; Çevre Politikaları Müdürlüğü; İklim Değişikliği Politikası Müdürlüğü; AB ve Uluslararası Projeler Müdürlüğü; AB İşleri Koordinasyon ve Uluslararası İşbirliği Müdürlüğü; Çiçin Uyum Politikası Müdürlüğü; Su Yönetimi Müdürlüğü

Nakliye

Ulaştırma, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Bakanlığı

Avrupa Koordinasyon ve Uluslararası İşbirliği ; Program ve Proje Koordinasyon Direktörlüğü; Ulusal Ulaştırma Politikası Direktörlüğü

Enerji

Ekonomi, Enerji ve Turizm Bakanlığı

Enerji Politikaları, Stratejileri ve Projeleri Direktörlüğü; Enerji Verimliliği ve Çevre Koruma Direktörlüğü; Enerji Arz Güvenliği; Kriz Yönetimi; Doğal Kaynaklar ve İmtiyazlar

Çek Cumhuriyeti

Çevre

Çevre Bakanlığı

AB ve Çevre Politikaları Dairesi; Ekonomik Araçlar Dairesi; AB Fonları Dairesi; Çevre Politikası Araçları Dairesi; Çok Taraflı İlişkiler Dairesi; Peyzaj Koruma Dairesi; Özel Koruma Alanları Dairesi; Uluslararası Biyoçeşitliliğin Korunması Dairesi; Milli Parkların Korunması Dairesi; Jeolojik ve Toprak Çevre Koruma Dairesi; ÇED ve Entegre Önleme Dairesi; Atık Dairesi; Bölgesel İlişkiler Dairesi; İklim Değişikliği Dairesi; Hava Koruma Dairesi

Nakliye

Ulaştırma Bakanlığı

Trafik Bölümü (Karayolu ve Toplu Taşıma); Hava ve Demiryolu Taşımacılığı Bölümü; Uluslararası İlişkiler; Finans ve Ekonomi Bölümü; Yollar ve Arazi Kullanım Planlaması Bölümü; AB Fonları Bölümü; Strateji Bölümü

Enerji

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Madencilik ve İnşaat Dairesi; Elektrik Enerjisi Dairesi; Gaz ve Sıvı Yakıtlar Dairesi; Hammadde ve Enerji Güvenliği Dairesi; Ekoloji Dairesi; Strateji ve Trendler Dairesi

Danimarka

Çevre

Çevre Bakanlığı
Çevre Politikası Bölümü; Uluslararası Bölüm

Nakliye

Ulaştırma Bakanlığı
Toplu Taşıma Merkezi; Yollar ve Köprüler Merkezi; Uluslararası Ofis

Enerji

İklim ve Enerji Bakanlığı
İklim Departmanı; Ticaret, Büyüme ve Kalkınma Departmanı; Enerji Departmanı; AB ve Uluslararası Enerji Departmanı; Küresel İklim Departmanı

Almanya

Çevre

Federal Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer Güvenlik Bakanlığı
İklim Koruma, Çevre ve Enerji, Yenilenebilir Enerjiler, Uluslararası İşbirliği; Çevrenin Korunmasının Stratejik Yönleri; Nükleer Tesislerin Güvenliği, Radyolojik Koruma, Nükleer Yakıt Çevrimi; Su Yönetimi, Atık Yönetimi, Toprak Koruma; Doğa Koruma ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı

Nakliye

Federal Ulaştırma, İmar ve Kentsel Gelişim Bakanlığı
Havacılık ve Uzay; Su Yolları ve Navigasyon; Kara Taşımacılığı; Çevre Politikası ve Altyapı; Yol Yapımı

Enerji

Federal Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı
Siyasi Koordinasyon; Avrupa Politikası; Enerji ; Sanayi Politikası; Dış Ekonomik Politika

Estonya

Çevre

Çevre Bakanlığı
Ortam Havası Dairesi; Çevre Yönetimi Dairesi; Orman Yönetimi Dairesi; AB ve Uluslararası İşbirliği Dairesi; Deniz Çevresi Dairesi; Doğa Koruma Dairesi; İklim ve Radyasyon Dairesi; Analiz ve Planlama Dairesi; Atık ve Atık Yönetimi Dairesi; Su Dairesi

Nakliye

Ekonomik İşler ve İletişim Bakanlığı
Havacılık ve Denizcilik Dairesi; Ulaştırma Geliştirme ve Yatırımlar Dairesi; Karayolları ve Demiryolları Dairesi

Enerji

Ekonomik İşler ve İletişim Bakanlığı Enerji Dairesi

İrlanda**Çevre**

Çevre, Toplum ve Yerel Yönetimler Bakanlığı

Çevre; Yerel Yönetim; Çevre Politikası ve Farkındalık; Çevre, Uluslararası ve Sürdürülebilir Kalkınma; İklim Değişikliği; Atık Politikası; Çevresel Radyasyon ve Departman Stratejisi; Su Kalitesi

Nakliye

Ulaştırma, Turizm ve Spor Bakanlığı

Toplu Taşıma, Finans ve Ulaştırma Yatırım Bölümleri; Yol Güvenliği, Politika ve Yönetişim Koordinasyonu ve Bilgisayar Hizmetleri Bölümleri; Yük ve Lojistik Politikası ve Deniz Bölümleri; Havacılık Hizmetleri ve , Ulusal Sürdürülebilir Seyahat Ofisi ve Havalimanları Bölümleri; Toplu Taşıma Bölümü; Ulaştırma Yatırım Bölümü; Politika ve Yönetişim Koordinasyonu Bölümü; Yük ve Lojistik Politikası Bölümü; Deniz Taşımacılığı Bölümü; Havacılık Hizmetleri ve Güvenliği Bölümü; Ulusal Sürdürülebilir Seyahat Ofisi, A Bölgesi; Ulusal Sürdürülebilir Ofisi, B Bölgesi; Havalimanları Bölümü

Enerji

İletişim, Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı

Doğal Kaynaklar; Enerji Planlama ve Elektrik Kurumsal Bölümü; Elektrik ve Gaz Düzenleme Bölümü; Petrol Güvenliği ve Enerji Kurumsal Bölümü; Yenilenebilir ve Sürdürülebilir Enerji Bölümü; Enerji Verimliliği ve Satın Alınabilirlik Bölümü; Enerji Teknik Danışmanı

Yunanistan**Çevre**

Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Çevre Genel Müdürlüğü; Tabiatı ve Ormanları Koruma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü; Şehir Planlama Genel Müdürlüğü; Planlama ve Projeler Genel Müdürlüğü; Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü; Çevresel Eylem Koordinasyonu Özel Servisi

Nakliye

Altyapı, Ulaştırma ve Şebekeler Bakanlığı

Ulaştırma Genel Müdürlüğü; Yapısal Programlar ve Hava Taşımacılığı Müdürlüğü; Planlama ve Yürütme Destek Servisi

Enerji

Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Enerji Genel Müdürlüğü; Doğal Varlıklar Genel Müdürlüğü; Enerji, Doğal Kaynaklar ve İklim Değişikliği ile İlgili Eylemlerin Koordinasyonu ve Uygulanması Özel Servisi; Yenilenebilir enerji projelerinde yatırımcılara yardımcı olan servis

İspanya

Çevre

Çevre, Köy Deniz İşleri Bakanlığı

İklim Değişikliği; Kırsal Çevre ve Su; Genel Deniz; Kırsal Çevrenin Sürdürülebilir Kalkınması; Su; Doğal Çevre ve Ormanlık; Deniz ve Kıyı Alanlarının Sürdürülebilirliği; İspanya İklim Değişikliği Ofisi

Nakliye

Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı

Ulaştırma; Altyapı ve Planlama; Yollar; Demiryolu Altyapısı; Sivil Havacılık; Karasal Ulaşım; Deniz Ticareti

Sanayi, Turizm ve Ticaret Bakanlığı

Enerji

Enerji; Enerji Planlaması ve Kontrolü; Uluslararası Enerji İlişkileri; Enerji Politikası ve Madencilik; Hidrokarbonlar; Elektrik Enerjisi; Nükleer Enerji

Fransa

Çevre

Ekoloji, Enerji, Sürdürülebilir Planlama ve Denizler Bakanlığı

Kalkınma, İskan ve Doğa Genel Müdürlüğü; Risk Önleme Genel Müdürlüğü; Teknolojik Riskler Dairesi; Çevre Kirliliğini Önleme ve Çevre Kalitesini Artırma Dairesi; Doğal Riskler ve Taşkın Riskleri Dairesi; Su ve Biyoçeşitlilik Dairesi

Ekoloji, Enerji, Sürdürülebilir Planlama ve Denizler Bakanlığı

Nakliye

Altyapı, Ulaştırma ve Denizcilik Genel Müdürlüğü; Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü; Ulaştırma Altyapıları; Ulaştırma Hizmetleri; Denizcilik Politikası; Hava Taşımacılığı Dairesi; Hava Seyrüsefer Hizmetleri Dairesi; Sivil Havacılık Güvenliği Dairesi

Enerji

Ekoloji, Enerji, Sürdürülebilir Planlama ve Denizler Bakanlığı

Enerji ve İklim Genel Müdürlüğü; Enerji Bakanlığı; İklim ve Enerji Verimliliği Bakanlığı

İtalya

Çevre

Çevre, Toprak ve Deniz Koruma Bakanlığı

Arazi ve Su Kaynaklarının Korunması Genel Müdürlüğü; Doğa ve Denizin Korunması Genel Müdürlüğü; Sürdürülebilir Kalkınma, İklim ve Enerji Genel Müdürlüğü

Nakliye

Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı

Ulaştırma, Seyrüsefer, Bilgi Sistemleri ve İstatistik Dairesi Başkanlığı; Karayolu Taşımacılığı ve Intermodal Taşımacılık Genel Müdürlüğü; Demiryolu Taşımacılığı Genel Müdürlüğü; Yerel Toplu Taşımacılık Genel Müdürlüğü; Deniz Ulaşımı ve İç Suyolları Genel Müdürlüğü; Limanlar Genel Müdürlüğü; Hava Limanları ve Hava Taşımacılığı Genel Müdürlüğü

Ekonomik Kalkınma Bakanlığı

Enerji

Enerji Bakanlığı; Arz Güvenliği ve Enerji Altyapısı Genel Müdürlüğü; Maden ve Enerji Kaynakları Genel Müdürlüğü; Nükleer Enerji, Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Genel Müdürlüğü

Kıbrıs**Çevre**

Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı Çevre Hizmetleri

Nakliye

Karayolu Taşımacılığı Dairesi; Sivil Havacılık Dairesi; Deniz Ticareti Dairesi

Enerji

Ticaret, Sanayi ve Turizm Bakanlığı Enerji Servisi

Letonya**Çevre**

Çevre Koruma ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı

İklim Politikası ve Teknoloji Dairesi; Devlet Kalkınma Planlama Dairesi; Çevre Koruma Dairesi; Mekânsal Planlama Dairesi; Proje Uygulama Dairesi; Politika Koordinasyon Dairesi; Doğa Koruma Dairesi

Ulaştırma Bakanlığı

Nakliye**Enerji**

Kara Taşımacılığı Departmanı; Hava Taşımacılığı Departmanı; Deniz Taşımacılığı

Ekonomi Bakanlığı

Enerji Dairesi; İmar ve İskan Dairesi; AB Fonları Uygulama Dairesi

Litvanya**Çevre**

Çevre Bakanlığı

Atık Dairesi; Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler Dairesi; AB Destek Yönetimi Dairesi; Doğa Koruma Dairesi; Orman Dairesi; Korunan Alanlar ve Peyzaj Dairesi; İmar ve İskan Dairesi; Bölgesel Planlama, Kentsel Gelişim ve Mimarlık Dairesi; Su Dairesi

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı

Nakliye**Enerji**

Karayolu ve Sivil Havacılık Dairesi; Su ve Demiryolu Taşımacılığı Dairesi; Ulaştırma Politikası Dairesi

Enerji Bakanlığı

Enerji Kaynakları, Elektrik ve Isı Bölümü; Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Enerji Verimliliği Bölümü; Stratejik Planlama ve AB İşleri Koordinasyon Bölümü; Stratejik Projeler Bölümü; Ignalina Nükleer Güç Santralinin İşletmeden Çıkarılması

Lüksemburg

Çevre

Çevre Bakanlığı

Uluslararası İlişkiler, AB Hukuku, Hukuk İşleri Departmanı; İklim Değişikliği, Enerji Politikası, Kyoto Fonları, Çevre Koruma Fonları Departmanı; Doğa, Su, Peyzaj, Ulaşım ve Orman Politikası Departmanı; Çevre Eğitimi Departmanı; Hava ve Gürültü Departmanı

Nakliye

Çevre Bakanlığı

Hava ve Su Yolu Dairesi; Toplu Taşıma Dairesi; Karayolu Taşımacılığı Dairesi; Demiryolu Taşımacılığı Dairesi

Enerji

Ekonomi ve Dış Ticaret Bakanlığı

Ekonomik Kalkınma, Yeni Teknolojiler ve Enerji Genel Müdürlüğü; Enerji Bakanlığı; Elektrik; Doğal Gaz; Yenilenebilir Enerji; Enerji Verimliliği ve Enerji Tasarrufu

Macaristan

Çevre

Kırsal Kalkınma Bakanlığı

Çevre İşleri; Çevre ve Doğa Koruma; Su; Çevre Geliştirme ve Koruma Dairesi Başkanlığı; Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı; Çevre Politikası Dairesi Başkanlığı; Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı; Milli Parklar ve Peyzaj Dairesi Başkanlığı; Su Zararlarını Önleme Dairesi Başkanlığı; Bölgesel Su Yönetimi Dairesi Başkanlığı; Su Koruma ve Nehir Havzası Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Nakliye

Ulusal Kalkınma Bakanlığı

Altyapı; Ulaştırma Altyapısı Departmanı; Ulaştırma Hizmetleri Departmanı; Karayolu ve Demiryolu Taşımacılığı Departmanı

Enerji

Ulusal Kalkınma Bakanlığı

İklim ve Enerji İşleri; Yeşil Ekonomi ve İklim; Enerji; Yeşil Ekonomi Departmanı; Müşteri Politikası Departmanı; Atom Enerjisi Departmanı; Enerji Yönetimi Departmanı; Enerji Düzenleme Departmanı; Stratejik Planlama ve Uluslararası İşler Departmanı

Malta

Çevre

Kaynaklar ve Köy İşleri Bakanlığı

Proje Tasarımı ve Uygulama; Kırsal Kalkınma ve Su Ürünleri; Program Uygulama; AB İşleri; Projelerin Uygulanması; Çevre Koruma Direktörü MEPA

Nakliye

Altyapı, Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı

Operasyonlar; AB İşleri; Politika Geliştirme; Sivil Havacılık; Emniyet Düzenlemeleri ve Hava Taşımacılığı

Enerji

Kaynaklar ve Köy İşleri Bakanlığı

Proje Tasarımı ve Uygulama; Program Uygulama; AB İşleri; Projelerin Uygulanması

Hollanda

Çevre

Altyapı ve Çevre Bakanlığı

Çevre; Mekânsal Planlama; Su İşleri; Hollanda Çevresel Değerlendirme Ajansı; Hollanda Emisyon İdaresi; Sürdürülebilir Üretim Departmanı; İklim ve Hava Kalitesi Departmanı; Uluslararası İlişkiler Departmanı; Biyoyakıtlar Departmanı; Sözleşme Koordinasyon ve Strateji Birimi; Ulusal Mekânsal Planlama Departmanı; Entegre Alan Geliştirme Departmanı; Yaşayan Çevre Departmanı; Uygulama, İzleme ve Değerlendirme Programı; Alanlar Programı; Su Yönetimi ve Koordinasyon Programı; Su Miktarı ve Kalitesi Programı

Ekonomik İşler, Tarım ve İnovasyon Bakanlığı

Doğa ve Bölgesel Politika Genel Müdürlüğü; Doğa ve Biyoçeşitlilik Dairesi; Natura2000 Program Dairesi

Altyapı ve Çevre Bakanlığı

Nakliye

Enerji

Havacılık ve Denizcilik İşleri; Hareketlilik; Havaalanları Dairesi; Havacılık ; Denizcilik İşleri Dairesi; Strateji ve Uluslararası İlişkiler Dairesi; Raylı Ulaşım Dairesi; Karayolu Kullanım Verimliliği Programı

Ekonomik İşler, Tarım ve İnovasyon Bakanlığı

Enerji, Telekom ve Piyasalar; Enerji ve Sürdürülebilirlik Departmanı; Enerji Piyasası Departmanı

Avusturya

Çevre

Federal Tarım, Ormancılık, Çevre ve Su Yönetimi Bakanlığı

Sürdürülebilirlik ve Kırsal Alanlar Bölümü; Ormancılık Bölümü; Çevre Mühendisliği ve Atık Bölümü; Genel Çevre Politikası Bölümü; Su Bölümü

Nakliye

Federal Ulaştırma, Yenilik ve Teknoloji Bakanlığı Ulaştırma Bölümü; Altyapı Bölümü

Enerji

Federal Ekonomi, Aile ve Gençlik Bakanlığı Enerji ve Madencilik Bölümü

Polonya

Çevre

Çevre Bakanlığı

İklim Değişikliği ve Atmosfer Kirliliği Dairesi Başkanlığı; Stratejik Planlama Dairesi Başkanlığı; Ülkelerarası İşbirliği Dairesi Başkanlığı; "Altyapı ve Çevre Operasyonel Programı" Dairesi Başkanlığı; Doğa Koruma Dairesi Başkanlığı; Ormancılık Dairesi Başkanlığı; Çevre Araçları Dairesi Başkanlığı; Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı; Jeoloji ve Jeolojik İmtiyazlar Dairesi Başkanlığı; Çevre Eğitimi Dairesi Başkanlığı

Nakliye

Altyapı Bakanlığı

Denizcilik; Demiryolu; Karayolu; Mekansal Gelişim Departmanı; Deniz Taşımacılığı ve İç Navigasyon Departmanı; Karayolları ve Otoyollar Departmanı; Havacılık Departmanı; Demiryolu Departmanı; Demiryolu Yatırımları Departmanı; Ulaştırma Politikası ve Uluslararası İlişkiler Departmanı; Karayolu Taşımacılığı Departmanı

Enerji

Ekonomi Bakanlığı

Nükleer Enerji; Enerji, Petrol ve Gaz, Madencilik; Enerji Bakanlığı; Nükleer Bakanlığı; Petrol ve Gaz Bakanlığı

Portekiz

Çevre

Tarım, Deniz, Çevre ve Bölgesel Planlama Bakanlığı

Ormanlar ve Kırsal Kalkınma; Deniz, Çevre ve Bölgesel Planlama; Portekiz Çevre Ajansı; Ulusal Ormanlık Kurumu; İleriye Dönük ve Planlama Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler Departmanı; Bölgesel Planlama ve Kentsel Gelişim Genel Müdürlüğü; Su Hizmetleri ve Atık Düzenleyici Kurumu; Planlama ve Politikalar Ofisi; Su Enstitüsü; Ulusal Biyolojik Kaynaklar Enstitüsü; Ulusal Doğa Koruma Enstitüsü

Nakliye

Ekonomi ve İstihdam Bakanlığı

, Ulaştırma ve Haberleşme; , Ulaştırma ve Haberleşme Şurası; Stratejik Planlama ve Uluslararası İlişkiler Dairesi; Hareketlilik ve Karasal Ulaştırma Enstitüsü; Milli Sivil Havacılık Enstitüsü; Karayolu Ulaştırma Enstitüsü; Liman ve Deniz Ulaştırma Enstitüsü

Ekonomi ve İstihdam Bakanlığı

Enerji

Enerji Hizmetleri Düzenleyici Kurumu; Enerji ve Jeoloji Genel Müdürlüğü

Romanya

Çevre

Çevre ve Orman Bakanlığı

İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınma Müdürlüğü; Biyoçeşitlilik Müdürlüğü; Taşkın ve Su Yönetimi Otoritesi; Atık ve Tehlikeli Maddeler Yönetimi Müdürlüğü; Orman Müdürlüğü; Kirlilik Kontrolü ve Etki Değerlendirme Müdürlüğü

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Nakliye

Enerji

Altyapı, Çok Modlu Taşımacılık ve Özel Sektör Katılımı; Taşımacılık Düzenlemeleri; Sivil Havacılık; Yönetim, Strateji ve Çevre; Avrupa İşleri ve Uluslararası İlişkiler

Ekonomi, Ticaret ve İş Dünyası Bakanlığı

Verilerine ulaşamıyor

Slovenya

Çevre

Çevre ve Mekânsal Planlama Bakanlığı

Çevre Müdürlüğü; Çevre Müdürlüğü; Mekânsal Planlama Müdürlüğü; Uluslararası İşbirliği Dairesi; İklim Değişikliği Politikası Dairesi
İklim Değişikliği Ofisi

Nakliye

Ulaştırma Bakanlığı

Ulaştırma Müdürlüğü; Karayolları Müdürlüğü; Demiryolları ve Teleferik Müdürlüğü; Denizcilik Müdürlüğü; Sivil Havacılık Di- rektörlüğü
Ekonomi Bakanlığı

Enerji

Enerji Direktörlüğü; Yenilenebilir ve Enerji Verimliliği Birimi; Enerji Arzi, Kaynakları ve Madencilik Birimi

Slovakya

Çevre

Çevre Bakanlığı

Doğa ve Peyzaj Koruma Dairesi; Çevresel Değerlendirme ve Organizasyon Dairesi; AB ve Çevre Politikaları Dairesi; Çevre Program ve Projeleri Dairesi; Su Koruma Dairesi; Jeolojik Çevre Dairesi; İklim Değişikliği ve Ekonomik Araçlar Dairesi

Ulaştırma, İnşaat ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı

AB İşleri ve Uluslararası İlişkiler Bölümü; Karayolu Taşımacılığı, Yollar ve Sermaye Projeleri Bölümü; Demiryolu Taşımacılığı Bölümü; Sivil

Nakliye

Enerji

Havacılık ve Su Taşımacılığı Bölümü

Ekonomi Bakanlığı

Enerji Bölümü; Enerji ve Kaynak Politikası Bölümü; Enerji Alanında Uluslararası İlişkiler Bölümü; Yakıt ve Enerji Bölümü; Düzenleyici Analiz Bölümü

Finlandiya

Çevre

Çevre Bakanlığı

Çevre Koruma Dairesi; Doğal Dairesi; Yapılı Çevre Dairesi

Nakliye

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı

Ulaştırma Politikası Departmanı; Ulaştırma Sistemi Birimi; Ulaştırma Hizmetleri Birimi

Enerji

İstihdam ve Ekonomi Bakanlığı

Enerji Departmanı; Enerji Verimliliği Birimi; Yenilenebilir Enerji Birimi; Emisyon Ticareti Birimi; Temel Enerji Üretimi Birimi; Enerji Piyasaları Birimi

İsveç

Çevre

Çevre Bakanlığı

İklim Bölümü; Doğal Çevre Bölümü; Çevresel Analiz Bölümü;

Nakliye

İşletme, Enerji ve İletişim Bakanlığı Altyapı; Ulaştırma;

Personel

Enerji

İşletme, Enerji ve İletişim Bakanlığı

Enerji; Sürdürülebilir ve Güvenli Enerji Sistemi; Uluslararası ve Koordinasyon; Piyasa ve Altyapı

Birleşik Krallık

Çevre

Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı

Çevre, Gıda ve Köy İşleri; Tarım ve Gıda; Doğal Çevre ve Balıkçılık; İklim Değişikliği; Yeşil Ekonomi ve Kurumsal Hizmetler; Çevre ve Kırsal Ulaştırma Bakanlığı

Nakliye

Enerji

Ulaştırma; Uluslararası Strateji ve Çevre; Yurtiçi; Büyük Projeler ve Londra

Enerji ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Enerji ve İklim Değişikliği; Enerji; İklim Değişikliği; Enerji Piyasaları ve Altyapı; Uluslararası İklim Değişikliği ve Enerji Verimliliği

Veriler, her bir AB Üye Devleti için çevre/iklim değişikliği, ulaştırma ve enerji sektörlerinde genel yetkinliğe sahip kurumların 1., 2. ve 3. düzey görevlerinin her birini işgal eden kişiler hakkında toplanmıştır. Veriler, mümkün olan yerlerde internet araştırması yoluyla, verileri doğrulamak ve ek bilgi talep etmek için kurumlara e-posta ve telefon görüşmeleri yapılarak ve gerektiğinde ana dili İngilizce olan kişiler kullanılarak toplanmıştır. Genel tutarlılığı sağlamak amacıyla, her bir Üye Devlet için toplanan veriler veri tabanına girilmeden önce gözden geçirilmiştir.

Sektör bazında mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya

kurumlar çeşitli sektörlerde çalışmaktadır (Tablo 4). Bu nedenle ilgili kişiler tüm ilgili sektörlerde dahil edilmiştir. Seviye veya toplam (her üç sektör birlikte) sayıları hesaplarken, bu kişiler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle, sektöre ve seviyeye göre özet sayılar veya toplam farklı olabilir. Örneğin, sektörlerle göre toplam pozisyonlar aşağıdaki gibidir: Çevre altında 357 , ulaştırma altında 257 pozisyon ve enerji altında 202 pozisyon, ancak seviyeye göre toplam pozisyon sayısı 790'dır (aradaki fark 26 pozisyon, çünkü 24 kişi iki kez ve bir kişi üç kez dahil edilmiştir).

Tablo 4: Üye Devlete, pozisyon düzeyine ve sektöre göre iki kez sayılan kişiler

Ülke	Pozisyon seviyesine göre			Kişi seviyesine göre			
	Seviye	Kişi sayısı	Kadın sayısı	Seks	Çevre	Nakliye	Enerji
Belçika	1	3	1	W	X		X
				M	X		X
				M	X	X	
	2	1	0	M	X		X
	3	1	0	M	X		X
Estonya	1	1	0	M		X	X
	2	1	1	W		X	X
	3	-	-				
Yunanistan	1	3	0	M	X		X
				M	X		X
				M	X		X
	2	-	-				
	3	-	-				
Fransa	1	1	1	W	X	X	X
	2	-	-				
	3	-	-				
Lüksemburg	1	2	0	M	X	X	
				M	X	X	
	2	-	-				
	3	-	-				
Macaristan	1	1	0	M		X	X
	2	-	-				
	3	-	-				
Malta	1	1	0	M	X		X
	2	1	0	M	X		X
	3	4	0	M	X		X
				M	X		X
				M	X		X
				M	X		X
Hollanda	1	2	1	W	X	X	
				M	X	X	
	2	1	0	M	X	X	
	3	-	-				
Portekiz	1	1	0	M		X	X
	2	-	-				
	3	-	-				
İsveç	1	1	1	W		X	X
	2	-	-				
	3	-	-				
Toplam		25	5		20	12	19
Seviye 1		16	4		12	10	11
Seviye 2		4	1		3	2	3
Seviye 3		5	0		5	0	5

Yedi ülke için (EL, IT, MT, NL, PL, SI ve FI), veri toplama için dikkate alınan pozisyonlardan bazıları rapor hazırlandığında boştu. Bu pozisyonlar hesaplamalara veya toplam sayılara dahil edilmemiştir.

Verilerin erişilebilirliği

Çoğu Üye Devlet için verilere Bakanlığın internet sitesi üzerinden ya da Bakanlığa yapılacak bir telefon görüşmesi ile kolayca erişilebilmiştir. Veri toplama zamanlaması (Ağustos) veya bilgiye erişimle ilgili prosedürel gereklilikler nedeniyle bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Bir Üye Devlet³⁹ için, 3. seviye için iki bakanlıkta karar alma pozisyonlarında bulunan kişiler hakkında bilgi edinmek imkansızdı. Bu nedenle, raporda bu Üye Devlete ilişkin bilgiler eksik olarak vurgulanmıştır. Genel olarak, birçok Üye Devlette 3. seviyeye ilişkin bilgi toplamak karmaşıktır.

10 Üye Devlet için tüm düzeylerdeki veriler Bakanlık web sitelerinde mevcuttu. Beş Üye Devlet için bilgiler İngilizce olarak mevcuttu.

17 Üye Devlet için, özellikle 3. seviyede ek bilgi almak üzere takip telefon görüşmelerine ihtiyaç duyulmuştur.

14 Üye Devlet için, gelecekteki veri toplama çalışmaları için, örneğin web sitesindeki bilgilere erişim için veya takip telefon görüşmeleri veya e-postaları için ana dili İngilizce olan bir kişinin dahil edilmesi tercih edilebilir veya gerekli olacaktır.

Üye Devletlerin hiçbirinde, söz konusu Bakanlıkta karar alma pozisyonlarında bulunan kişilere ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler çevrimiçi olarak mevcut değildir.

Belçika için bölgeler dahil edilmiştir. Bu karar iki hususa dayanmaktadır: veri mevcudiyeti ve Belçika devletinin kurumsal yapısı ve yetkilerin paylaşımı. Örneğin, doğrudan sera gazı emisyonlarıyla ilgili olmayan çevresel yetkinlikler (örneğin su yönetimi konuları) tamamen bölgesel bir . Başka bir deyişle, bu yetkiler federal hükümet tarafından hiç ele alınmamaktadır. Bu nedenle, Belçika için sadece federal düzeyin göz önünde bulundurulması çok eksik bir resim ortaya çıkaracaktır.

AB düzeyinde katılım

Kadınların AB düzeyinde iklim değişikliği karar alma süreçlerine katılımını değerlendirmek için ekip, AB politika ve yasalarının hazırlanması, değerlendirilmesi ve onaylanmasından sorumlu kurumlar olan Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu bünyesindeki ilgili kurumları değerlendirmiştir. Avrupa Birliği Konseyi (veya Bakanlar Konseyi) de AB yasaları ve politikalarının tanımlanması ve karara bağlanmasında rol oynamasına rağmen, Konsey üyeleri ulusal bakanlardan oluşmaktadır (konuya göre) ve bu kişiler yukarıda açıklanan ulusal düzeydeki veri toplamada zaten takip edilmiştir. Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği'nin iklim değişikliği ve ulaştırma ile ilgilenen iki Genel Müdürlüğü bulunmaktadır.

ve enerji konularıyla ilgilenmektedir. Genel Müdürlük C (Rekabet Edebilirlik, Yenilikçilik, Araştırma, Sanayi ve Bilgi Toplumu, İç Pazar, Rekabet ve Gümrükler, Ulaştırma, Enerji) diğer alanların yanı sıra ulaştırma ve enerji konularıyla ilgilenirken, iklim değişikliği ve çevre konuları Genel Müdürlük I'e (İklim Değişikliği, Çevre, Sağlık, Tüketiciler, Gıda Maddeleri, Eğitim, Gençlik, Kültür, Görsel-İşitsel ve Spor) verilmiştir. Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği'nin bu iki Genel Müdürlüğü, Genel Sekreterliğin esas olarak idari rolü nedeniyle analize dahil edilmemiştir.

'Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Erkekler' veri tabanı, Avrupa Komisyonu Genel Müdürlükleri ve hizmetleri, Avrupa Parlamentosu hizmetleri ve Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği'ndeki karar alma pozisyonlarına ilişkin verileri sunmaktadır. Ancak, veriler Avrupa Komisyonu için iklim değişikliği ile ilgili farklı Genel Müdürlüklere veya Avrupa Parlamentosu için komitelere göre ayrıştırılmamıştır.

Avrupa Komisyonu için dört Genel Müdürlük dikkate alınmıştır: İklim Eylemi Genel Müdürlüğü, Çevre Genel Müdürlüğü, Hareketlilik ve Ulaştırma Genel Müdürlüğü ve Enerji Genel Müdürlüğü. Ulusal düzeydeki kurumlar için olduğu gibi, pozisyonların bir düzeye tahsis edilmesinde de benzer bir yaklaşım izlenmiştir. Sonuç olarak, seviyelerin aşağıdaki gibi belirlenmesine karar verilmiştir:

- **Seviye 1**, AK içindeki en yüksek seviyeleri/pozisyonları kapsar: Komiser;
- **Seviye 2**, genel müdürlükteki en üst düzey yönetsel veya idari karar alma merciini kapsar: Genel Müdürlük Genel Müdürü;
- **Seviye 3**, genel müdürlük bünyesindeki sektörel müdürlüklerin başkanlarını kapsar: Müdürler.

Seviye 1 Komiserleri kapsamaktadır. Düzey 2, 'Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Erkekler' veri tabanındaki düzey 1 yöneticilerine, yani genel müdür, genel müdür yardımcısı veya eşdeğerine karşılık gelmektedir. Buna göre, 3. seviye veri tabanındaki 2. seviyeye karşılık gelmektedir: direktör, baş danışman veya eşdeğeri.

Organigramlar ve üst düzey karar alma pozisyonlarında bulunan kişilerin isimleri de dahil olmak üzere her genel müdürlüğün organizasyonuna ilişkin bilgiler Avrupa Komisyonu web sitesinde (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm) kolayca bulunabilir.

Avrupa Parlamentosu için üç Komiteye katılım dikkate alınmıştır:

- Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği;
- Sanayi, Araştırma ve Enerji;
- Ulaştırma ve Turizm;

Avrupa Parlamentosu Komiteleri arasında bir hiyerarşi bulunmadığından, Avrupa Parlamentosu Üyelerinin (MEPs) toplam sayısı dikkate alınmıştır.

Avrupa Parlamentosu'nun her bir Komitesinin üyeleri Avrupa Parlamentosu'nun internet sitesinde listelenmiştir⁴⁰. Avrupa Parlamentosu'nun kadın Üyelerinin (MEPs) toplam sayısı 'Women & Men in Decision-Making' veri tabanından alınmıştır⁴¹.

Uluslararası düzeyde katılım

Bu alandaki göstergeleri desteklemek üzere toplanan üçüncü bir veri seti, AB ve Üye Devletlerin iklim değişikliği politikalarıyla ilgili üçüncü karar alma düzeyi olarak kadınların uluslararası iklim değişikliği karar katılımıyla ilgilidir. Uluslararası iklim politikası ve karar alma süreci, Taraflar Konferansı (COP) ve destekleyici organlarının yıllık toplantıları da dahil olmak üzere, esas olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) süreci aracılığıyla yürütülmektedir. COP delegasyonları, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik hedeflerin kabul edilmesi de dahil olmak üzere, uluslararası iklim değişikliği politikasına ilişkin siyasi müzakere ve karar alma sürecini temsil etmektedir. COP müzakereleri esas olarak Yardımcı Organlar (SB'ler) olarak bilinen iki ek organın çalışmaları ile desteklenmektedir. İklim, çevre, teknoloji ve yöntem konularında COP'a tavsiyelerde bulunan Bilimsel ve Teknolojik Danışma Yardımcı Organı (SBSTA) bulunmaktadır. Bir diğer Uygulama Yardımcı Organı (SBI) ise Sözleşmenin nasıl uygulandığının gözden geçirilmesine yardımcı olur ve mali ve idari konularla ilgilenir. Tipik olarak, COP yılda bir kez toplanır; SB yılda iki kez toplanır - bir kez COP ile eşzamanlı olarak ve bir kez de daha fazla.

Toplantı delegelerinin cinsiyetine ilişkin veriler, her bir toplantı için BMİDÇS web sitesinde⁽⁴²⁾ bulunabilen katılımcı listelerinden elde edilebilir. Mevcut olduğu durumlarda, BMİDÇS Sekreteryasına gönderilen geçici listeler yerine oturumların sonunda yayınlanan nihai katılımcı listeleri kullanılmıştır. Katılımcılar arasında (Delegasyon Başkanları hariç) karar alma sorumluluğunun farklı düzeyleri katılımcı listelerinden belirlenemez ve bu nedenle dikkate alınmamıştır. Delegasyonlarda genellikle danışma işlevine sahip olan paydaşlar da veri toplamada dikkate alınmamıştır; sayılar resmi (hükümet) delegasyon üyeleriyle sınırlı tutulmuştur.

Katılımcı listeleri aşağıdaki şekilde analiz edilmiştir.

- AB Üye Devletleri ve AB delegasyonundan son altı yıla ait yıllık COP ve SB delegasyonlarının listeleri (örneğin COP11'den 2005) COP16'ya (2010) kadar). Referans ve karşılaştırma için 1996 ve 2000 yıllarındaki COP2 ve COP6 verileri de toplanmıştır.
- COP toplantıları ile eş zamanlı olarak yapılmayan SB oturumları sırasında SB delegasyonlarının başkanları,

1996'dan 2011'e kadar. (Bir COP sırasında, katılımcılar listesi tüm toplantılar için delegasyon üyelerini içerirken, ayrı SB oturumları yalnızca SB'leri içerecek ve böylece daha geniş bir veri örnekleme izin verecektir⁽⁴³⁾).

SB delegasyonlarının başkanları hakkında ayrıca bilgi toplanmasına karar verilmiştir, çünkü bu kişiler ekiplerinin çalışmalarına önemli ölçüde liderlik etmektedir. Çoğu durumda, COP delegasyon başkanı bir bakan veya devlet başkanıdır, bu bilgi analizin başka bir bölümünde zaten takip edilmektedir veya iklim değişikliğinde kadınların karar alma sürecine ilişkin durumu pek göstermemektedir.

BÖLÜM B: Doğa bilimleri ve teknolojileri eğitiminde cinsiyet ayrımına ilişkin veri toplama

Belirli karar alma pozisyonlarındaki kadınlara ilişkin verilerin aksine, eğitim verileri, özellikle de üniversite mezunu sayıları, doğası gereği çok daha dağınıktır. Bu nedenle rakamları sağlamak için önceden var olan, AB çapında bir veri kaynağına ihtiyaç duyulmuştur. Bir dizi olasılık araştırılmıştır:

- Eurostat: Avrupa Komisyonu hizmetlerinin resmi veri kaynağı;
- 'She Figures' yayınları, Araştırma Genel Müdürlüğü;
- 'Avrupa'da Eğitime İlişkin Temel Veriler 2009', Eurydice ağı;
- 'Bir Bakışta Eğitim 2010', OECD.

Araştırma, Eurostat⁴⁴ tarafından sağlanan verilerin, AB genelinde bilim ve teknoloji alanlarında eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesine ilişkin mevcut en kapsamlı istatistikler olduğu sonucuna varmıştır. Diğer kaynaklar (cinsiyetten ziyade) eğitim alanına hizmet edecek göstergelerin geliştirilmesine odaklanmaktadır ve OECD verileri sadece OECD üyesi olan 19 AB Üye Devletini kapsamaktadır. Eurostat, üçüncül düzeylerde alan ve cinsiyete göre bir dizi eğitim istatistiğini takip etmektedir. Bu çalışma için en çok ilgi çeken iki kategori, programlara kayıtlı kapsayan 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre üçüncül öğrenciler' ve 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre ISCED 3 ila 6'daki mezunlar'dır. Mezunlar, eğitimlerini fiilen tamamlamış ve işgücü piyasasına girebilecek durumda olanları içerdiğinden, kayıt istatistikleri yerine bu verilerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu veriler alanlara göre kadın, erkek ve toplam mezunlar için mutlak rakamlar olarak verildiğinden, her Üye Devlet ve yıl için kadın mezunların oranı, kadın sayısının toplam sayıya bölünmesiyle hesaplanmıştır.

Kadın ve eğitim alanındaki göstergeler 2007 yılında Almanya'nın Dönem Başkanlığı sırasında Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilmiştir. İki gösterge yatırımlara odaklan-

Eğitimde cinsiyet ayrımcılığının çalışma alanına göre ölçülmesi: B1 ve B3a göstergeleri. B1 göstergesinin amacı, ISCED seviye 5 ve ISCED seviye 6'da fen bilimleri, matematik, bilgisayar ve mühendislik, imalat, inşaat alanlarında erkeklere kıyasla kaç kadının mezun olduğunu göstermektir (Gösterge B1: Matematik, fen bilimleri ve teknik disiplinlerde (yükseköğretim) tüm mezunlar arasında kadın mezunların ve erkek mezunların oranı). Gösterge B3a'nın amacı, ISCED seviye 5A ve ISCED seviye 6 doktora mezun olan erkeklere kıyasla kaç kadının mezun olduğunu aşağıdaki çalışma alanlarına göre ayrı ayrı göstermektir: öğretmen eğitimi ve öğretim bilimi, beşeri bilimler ve sanat, sosyal bilimler, işletme ve hukuk, fen bilimleri, matematik ve bilgisayar, mühendislik, imalat ve inşaat, tarım ve veterinerlik, sağlık ve refah ve toplamda tüm alanlar (Gösterge B3A: Tüm ISCED 5a mezunları arasında kadın/erkek ISCED 5a mezunlarının oranı ve tüm doktora mezunları arasında kadın/erkek doktora mezunlarının geniş çalışma alanı ve toplamdaki oranı).

Kadın ve çevre alanında, yükseköğretim düzeyinde cinsiyet ayrımcılığının araştırılması önemlidir

Tablo 5: ISCED Eğitim Düzeyleri 3-6

Kod	Seviyenin adı
3	(Üst) ortaöğretim
4	Ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı eğitim
5	Yükseköğretimin ilk aşaması (doğrudan ileri bir araştırma yeterliliğine yol açmayan)
6	Yükseköğretimin ikinci aşaması (ileri araştırma yeterliliğine götüren)

Kaynak: Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması: ISCED 1997, UNESCO, 1997

Doğa bilimleri ve teknolojilerinde eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesine ilişkin bir gösterge geliştirmek için en uygun düzeyler 5 ve 6'dır - çünkü bu üst düzey nitelikler sıklıkla karar verme yetkisine sahip kariyerlere yol açmaktadır. Bununla birlikte, 3. Bölümde açıklandığı üzere, son araştırma projeleri, belirli bilimsel ve teknolojik alanlarda yükseköğrenim mezunu kadın sayısının nispeten düşük olmasının, bu kadınların üst ortaöğretim düzeyinde veya ISCED 3-4'te bu dersleri seçmemelerine veya bu derslerde iyi performans göstermemelerine atfedebileceğini tespit etmiştir. Veri analizi bölümünde Eurostat'tan bu seviyelerde elde edilebilen bazı veriler incelenmektedir. Son olarak, veri mevcudiyeti ve güvenilirliği nedenleriyle sadece ISCED 5 ve 6 seviyelerinden mezun olanlara dayalı bir gösterge önerme kararı alınmıştır.

Çevre ile bağlantılı alanlarda (ISCED seviye 5 ve 6 birlikte): doğa bilimleri (yaşam ve fizik bilimleri) ve teknolojiler (mühendislik ve mühendislik meslekleri, üretim ve işleme, mimarlık ve inşaat, ulaşım hizmetleri ve çevre koruma).

Bu nedenle, kadın ve çevre alanı için önerilen eğitim göstergesi, farklı eğitim düzeylerine değil (daha az ayrıntılı eğitim düzeyleri kullanılmıştır), çevre ile daha doğrudan bağlantılı alanlara odaklanılan bir arka plan göstergesi gibidir. Buna göre daha detaylı alan seviyeleri kullanılmıştır.

ISCED eğitim seviyeleri

Eurostat veri tabanı, UNESCO tarafından geliştirilen Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması (ISCED) 1997 versiyonuna göre mezunlar için cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler içermektedir⁴⁵. Bu veriler ISCED 3 ila 6 seviyeleri için mevcuttur ve bu seviyeler ortaöğretimden yükseköğretime kadar olan akademik programları kapsamaktadır. ISCED 1997 eğitim seviyeleri Tablo 5'te verilmiştir.

Eurostat, ISCED düzey 3, 4, 5 ve 6 için ayrı ayrı alt alanlara göre mezunlara ilişkin cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler sağlamaktadır; düzey 5 ve 6 ayrıca iki kategoriye ayrılmıştır. Bu veriler - ve özellikle cinsiyete göre ayrıştırılmış veriler - Üye Devletler genelinde eksik olduğundan, AB-27 genelindeki gerçek durumun tutarlı ve güvenilir bir resmini sunmamaktadır. Yukarıda tartışıldığı üzere, eğitimde cinsiyet ayrımına ilişkin gösterge için sadece 5 ve 6. seviyelerdeki yükseköğretim mezunlarının dikkate alınması önerilmiş olsa da, mühendislik alanındaki veriler ISCED 3, 4 ve 6. seviyeleri için ayrı ayrı toplanmıştır.

Ana raporun 3. Bölümünde tartışıldığı üzere, araştırmalar yükseköğretim mezunu kadın oranının düşüklüğüne işaret etmektedir.

Bilimsel alanların kökleri kızların ortaöğretim düzeyinde yaptıkları seçimlere dayanmaktadır ve bilimsel programların eğitim kurumları ve genel olarak toplum tarafından öğretilme ve sunulma biçiminde bir cinsiyet önyargısına tabidir. ISCED seviye 3 ve 4 programlarından ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası seviyelerde mühendislik alanında mezun olan kadınlara ilişkin veriler bu teoriyi desteklemektedir. ISCED 4 olarak sınıflandırılan programlar tipik olarak teknik, mesleki bir yeterliliğe yol açmaktadır. Bu dereceleri alan kadınların oranı çok düşüktür - 2005-09 referans döneminde çoğu yıl için %10'un altındadır (ayrıntılı veriler Ek II'de mevcuttur). Tipik olarak alanda yükseköğretime geçiş sağlayan ISCED 3 programları için veriler daha da belirgindir ve rakamlar her yıl için %4 ile %6 arasında değişmektedir.

ISCED 6 düzeyinde, Eurostat verileri iki alt kategoriye ayrılmıştır: ISCED 6 ileri düzey araştırma yeterliliğine yol açan dereceler ve ISCED 6 doktora dereceleri. ISCED 3 ve 4 düzeyindeki verilerde olduğu gibi, rakamlar bazen belirli Üye Devletler ve yıllar için eksiktir ve gösterge olarak alınmalıdır. Bununla birlikte, mühendislik alanındaki kadın mezunların yüzdesi, ISCED 6 için %17 ile 22,8 ve ISCED 6 doktora için %18,3 ile 22,6 arasında değişen bu ileri düzeylerde önemli ölçüde daha yüksektir. Bu da mühendislik alanına giren kadınların, erkek meslektaşlarına kıyasla en yüksek seviyelerde ileri yeterliliklere sahip olma ihtimallerinin daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ancak bu sonucun doğrulanması ve iklim değişikliği ile ilgili sektörlerde politika oluşturma ve politikaları etkileme ile ilgili kariyerlere kadınların katılımına ne ölçüde dönüştüğünün belirlenmesi için kesin sayılara ve belirli alanlara ilişkin daha fazla araştırma yapılması gerekecektir.

Bu nedenle, ana raporda sunulan analiz ve önerilen göstergeleri desteklemek için ISCED 5 ve 6 seviyeleri için birleştirilmiş Eurostat verilerinin toplanması ve kullanılması önerilmiştir.

ISCED sistemi 2011 yılı için güncellenmiştir. Yeni sınıflandırmalar, yükseköğretimi, lisans/yüksek lisans/doktora derecelerine dayalı üç yükseköğretim yeterlilik döngüsünü tanıyan Bologna Süreci⁴⁶ ile daha yakından ilişkilendirmektedir. ISCED 2011, program türleri arasında daha fazla ayırım yapılmasına olanak tanımak için dört yükseköğretim seviyesini (seviye 5-8) tanımaktadır. Eurostat, veri toplama sistemini 2014 yılında (2015 yılında yayınlanmak) 2012/13 öğretim yılına referansla ISCED 2011 olarak değiştirmeyi planlamaktadır.

Gelecekte, yeni Eurostat verilerine dayanarak, doğa bilimleri ve teknolojilerinde eğitimin ayrışmasına ilişkin gösterge, birinci seviye üniversite dereceleri (genellikle lisans seviyesi) ile daha yüksek seviyeler arasındaki farklılıkları yansıtabilecektir. Bu da kadınların seçilen alanlarda ileri düzeyde araştırma odaklı niteliklere sahip olup olmadıkları hakkında daha detaylı bilgi sağlayacaktır. Ancak, bu ayırımın iklim değişikliği karar ve politikaları açısından ne şekilde önemli olduğunu tespit etmek için daha fazla araştırma yapılması gerekecektir.

Eğitim alanları

Eurostat verileri sekiz geniş alana göre düzenlenmiştir ve bunların her biri, bu analiz için iyi bir spesifikasyon düzeyi sağlayan daha dar alt eğitim alanlarına ayrılmıştır. İklim değişikliği kapsamında oğa bilimleri ve teknolojileri' temasına en iyi karşılık gelen yedi alt alan şunlardır: yaşam bilimleri ve fizik bilimleri ('doğa bilimleri'ne karşılık gelir); mühendislik ve mühendislik ticareti, imalat ve işleme, mimarlık ve inşaat, ulaştırma hizmetleri ve çevre koruma ('teknolojiler'e karşılık gelir). Bu alanlar Tablo 6'da koyu renkle gösterilmiş ve daha fazla açıklama verilmiştir.

Tablo 6. Eurostat tarafından kullanılan eğitim alanları: Eurostat tarafından kullanılan eğitim alanları ve 'doğa bilimleri ve teknolojilerini' ölçmek için seçilenlerin tanımı

Kod	Geniş alanlar ve alt alanlar	Eurostat El Kitabındaki Açıklama*
EF 14	Öğretmen eğitimi ve eğitim bilimi	
EF 2	Beşeri bilimler ve sanat	
EF3	Sosyal bilimler, iş dünyası ve hukuk	
EF4	Bilim, matematik ve bilgisayar	
EF42	Yaşam bilimi	Biyoloji ve biyokimya; Çevre bilimi
EF44	Fiziksel bilim	Fizik; Kimya; Yer bilimi
EF5	Mühendislik, imalat ve inşaat	
EF52	Mühendislik ve mühendislik ticareti	Mekanik ve metal işleri; Elektrik ve enerji; Elektronik ve otomasyon; Kimya ve proses; Motorlu araçlar, gemiler ve uçaklar
EF54	Üretim ve işleme	Gıda işleme; Tekstil, giysi, ayakkabı, deri; Malzemeler (ahşap, kağıt, plastik, cam); Madencilik ve maden çıkarma
EF58	Mimarlık ve bina	Mimarlık ve şehir planlama; İnşaat ve inşaat mühendisliği
EF6	Tarım ve veterinerlik	
EF7	Sağlık ve refah	
EF8	Hizmetler	
EF84	Nakliye hizmetleri	Nakliye hizmetleri
EF85	Çevre koruma	Çevre koruma teknolojisi; Doğal çevre ve yaban hayatı; Toplum sağlığı hizmetleri

*Eurostat yayını *Eğitim ve Alanları: El Kitabı*, uyulması gereken kurallar ve ayrıntılı örnek listeleri aracılığıyla ülkeler arasında uygulanacak eğitim ve öğretim alanları için ortak bir sınıflandırma sistemi oluşturmaktadır. Açıklamalar sadece analiz için seçilen alanlar için verilmiştir.

Veriler genel olarak 27 Üye Devletin tamamında ve AB-27 kümülatif rakamlarında mevcuttur. Son iki yıla ait 2008-09 verileri tüm Üye Devletler için çoğunlukla eksiksiz olmasına rağmen, bazı Üye Devletler için zaman zaman veri boşlukları bulunmaktadır. Ayrıca, ulaştırma hizmetleri, çevre koruma gibi bazı küçük alanlarda bazı küçük Üye Devletler için mevcut veri bulunmamaktadır.

ISCED seviyelerinde yapılan değişikliklerde olduğu gibi, Eurostat ayrıca şunları da planlamaktadır

Veri toplamak için kullandığı çalışma alanlarında değişiklik yapmak için, bazı alanların şu anda yayınlanandan daha ayrıntılı bir düzeyde olabileceği sonucuyla. Raporun hazırlandığı sırada bu alanların toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği göstergesi ile ilgili olup olmayacağı net olmamakla birlikte, gelecek için dikkate alınmalıdır.

EK II

Veri

BÖLÜM A: Kadınların ulusal düzeyde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı

Tablo A.1: Çevre sektöründe iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkeklerin pozisyon düzeyine göre oranı, 2011

	Seviye 1				Seviye 2				Seviye 3				Toplam 3 seviye			
	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
AB-27	29.5	18	43	61	36.6	26	45	71	34.2	77	148	225	33.9	121	236	357
Belçika	50.0	2	2	4	0	0	5	5	12.5	3	21	24	15.2	5	28	33
Bulgaristan	100	3	0	3	100	1	0	1	40.0	4	6	10	57.1	8	6	14
Çek Cumhuriyeti	0	0	1	1	33.3	1	2	3	33.3	5	10	15	31.6	6	13	19
Danimarka	100	1	0	1	100	1	0	1	25.0	1	3	4	50.0	3	3	6
Almanya	66.7	2	1	3	0	0	1	1	20.0	1	4	5	33.3	3	6	9
Estonya	100	1	0	1	33.3	2	4	6	40.0	4	6	10	41.2	7	10	17
İrlanda	0	0	3	3	100	1	0	1	25.0	2	6	8	25.0	3	9	12
Yunanistan	0	0	3	3	60.0	3	2	5	100	1	0	1	44.4	4	5	9
n İspanya	66.7	2	1	3	66.7	2	1	3	40.0	2	3	5	54.5	6	5	11
Fransa	100	1	0	1	0	0	2	2	75.0	3	1	4	57.1	4	3	7
İtalya Kıbrıs	33.3	1	2	3	0	0	1	1	0	0	4	4	12.5	1	7	8
Letonya	0	0	1	1	100	1	0	1	0	0	1	1	33.3	1	2	3
Litvanya	0	0	1	1	0	0	1	1	50.0	5	5	10	41.7	5	7	12
Lüksemburg	0	0	3	3	0	0	1	1	33.3	3	6	9	23.1	3	10	13
Macaristan	0	0	2	2	100	1	0	1	20.0	1	4	5	25.0	2	6	8
Malta	0	0	1	1	0	0	3	3	37.5	3	5	8	25.0	3	9	12
Hollanda	0	0	1	1	0	0	1	1	16.7	1	5	6	12.5	1	7	8
Avusturya	50	1	1	2	16.7	1	5	6	21.4	3	11	14	22.7	5	17	22
Polonya	0	0	1	1	0	0	5	5	29.7	11	26	37	25.6	11	32	43
Portekiz	20.0	1	4	5	100	1	0	1	85.7	6	1	7	61.5	8	5	13
Romanya	25.0	1	3	4	37.5	3	5	8	33.3	1	2	3	33.3	5	10	15
Slovenya	0	0	3	3	33.3	1	2	3	66.7	4	2	6	41.7	5	7	12
Slovakya	0	0	2	2	50.0	1	1	2	33.3	1	2	3	28.6	2	5	7
Finlandiya	0	0	2	2	100	1	0	1	14.3	1	6	7	20.0	2	8	10
İsveç	0	0	1	1	50.0	2	2	4	64.3	9	5	14	57.9	11	8	19
Birleşik Krallık	50.0	1	1	2	66.7	2	1	3	66.7	2	1	3	62.5	5	3	8
	25.0	1	3	4	100	1	0	1	0	0	2	2	28.6	2	5	7

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Tablo A.2: Pozisyon düzeyine göre ulaştırma sektöründe iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarında kadın ve erkeklerin payı, 2011

	Seviye 1				Seviye 2				Seviye 3				Toplam 3 seviye			
	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
AB-27	16.1	10	52	62	20.9	9	34	43	21.7	33	119	152	20.2	52	205	257
Belçika	40.0	2	3	5	0	0	4	4	15.0	3	17	20	17.2	5	24	29
Bulgaristan	0	0	2	2	0	0	1	1	66.7	2	1	3	33.3	2	4	6
Çek Cumhuriyeti	0	0	1	1	0	0	2	2	14.3	1	6	7	10.0	1	9	10
Danimarka	0	0	1	1	0	0	1	1	14.3	1	6	7	11.1	1	8	9
Almanya	0	0	4	4	0	0	2	2	0	0	5	5	0	0	11	11
Estonya	0	0	1	1	50.0	1	1	2	0	0	3	3	16.7	1	5	6
İrlanda	0	0	2	2	0	0	1	1	42.9	6	8	14	35.3	6	11	17
Yunanistan	0	0	2	2	0	0	1	1	100	1	0	1	25.0	1	3	4
İspanya	0	0	3	3	33.3	1	2	3	20.0	1	4	5	18.2	2	9	11
Fransa	50.0	1	1	2	0	0	2	2	16.7	1	5	6	20.0	2	8	10
İtalya	0	0	5	5	0	0	1	1	0	0	6	6	0	0	12	12
Kıbrıs	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	3	3	0	0	5	5
Letonya	0	0	1	1	0	0	1	1	50.0	3	3	6	37.5	3	5	8
Litvanya	0	0	3	3	0	0	1	1	0	0	3	3	0	0	7	7
Lüksemburg	0	0	2	2	100	1	0	1	0	0	4	4	14.3	1	6	7
Macaristan	0	0	1	1	0	0	2	2	0	0	4	4	0	0	7	7
Malta	0	0	1	1	0	0	1	1	25.0	1	3	4	16.7	1	5	6
Hollanda	50.0	1	1	2	33.3	1	2	3	0	0	6	6	18.2	2	9	11
Avusturya	100	1	0	1	50.0	1	1	2	11.1	1	8	9	25.0	3	9	12
Polonya	20.0	1	4	5	100	1	0	1	37.5	3	5	8	35.7	5	9	14
Portekiz	0	0	2	2	100	1	0	1	0	0	6	6	11.1	1	8	9
Romanya	33.3	1	2	3	0	0	3	3	80.0	4	1	5	45.5	5	6	11
Slovenya	0	0	2	2	0	0	1	1	20.0	1	4	5	12.5	1	7	8
Slovakya	0	0	3	3	0	0	1	1	25.0	1	3	4	12.5	1	7	8
Finlandiya	100	1	0	1	50.0	1	1	2	50.0	1	1	2	60.0	3	2	5
İsveç	50.0	1	1	2	0	0	1	1	66.7	2	1	3	50.0	3	3	6
Birleşik Krallık	25.0	1	3	4	100	1	0	1	0	0	3	3	25.0	2	6	8

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos - Ekim 2011

Tablo A.3: Enerji sektöründe iklim değişikliğiyle ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkeklerin pozisyon düzeyine göre oranı, 2011

	Seviye 1				Seviye 2				Seviye 3				Toplam 3 seviye			
	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
AB-27	11.3	6	47	53	16.7	7	35	42	20.6	22	85	107	17.3	35	167	202
Belçika	50.0	2	2	4	16.7	1	5	6	40.0	6	9	15	36.0	9	16	25
Bulgaristan	0	0	2	2	0	0	1	1	40.0	2	3	5	25.0	2	6	8
Çek Cumhuriyeti	0	0	1	1	0	0	1	1	16.7	1	5	6	12.5	1	7	8
Danimarka	100	1	0	1	0	0	1	1	28.6	2	5	7	33.3	3	6	9
Almanya	0	0	4	4	0	0	3	3	20.0	1	4	5	8.3	1	11	12
Estonya	0	0	1	1	50.0	1	1	2	0	0	1	1	25.0	1	3	4
İrlanda	0	0	2	2	50.0	1	1	2	28.6	2	5	7	27.3	3	8	11
Yunanistan	0	0	3	3	100	1	0	1	0	0	2	2	16.7	1	5	6
İspanya	0	0	2	2	0	0	3	3	0	0	3	3	0	0	8	8
Fransa	100	1	0	1	0	0	1	1	0	0	2	2	25.0	1	3	4
İtalya	0	0	2	2	:	:	:	:	33.3	1	2	3	20.0	1	4	5
Kıbrıs	100	1	0	1	100	1	0	1	0	0	1	1	66.7	2	1	3
Letonya	0	0	1	1	0	0	1	1	25.0	1	3	4	16.7	1	5	6
Litvanya	0	0	3	3	0	0	1	1	40.0	2	3	5	22.2	2	7	9
Lüksemburg	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	4	4	0	0	6	6
Macaristan	0	0	1	1	0	0	3	3	16.7	1	5	6	10.0	1	9	10
Malta	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	4	4	0	0	6	6
Hollanda	0	0	2	2	0	0	2	2	0	0	2	2	0	0	6	6
Avusturya	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	6	6	0	0	8	8
Polonya	0	0	4	4	0	0	1	1	33.3	1	2	3	12.5	1	7	8
Portekiz	0	0	2	2	0	0	2	2	0	0	1	1	0	0	5	5
Romanya	0	0	2	2	:	:	:	:	:	:	:	:	0	0	2	2
Slovenya	0	0	2	2	0	0	1	1	0	0	3	3	0	0	6	6
Slovakya	0	0	2	2	0	0	2	2	25.0	1	3	4	12.5	1	7	8
Finlandiya	0	0	1	1	0	0	2	2	33.3	1	2	3	16.7	1	5	6
İsveç	50.0	1	1	2	100	1	0	1	0	0	2	2	40.0	2	3	5
Birleşik Krallık	0	0	4	4	100	1	0	1	0	0	3	3	12.5	1	7	8

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos- Ekim 2011

Not: İtalya için veri mevcut değildir; rapor hazırlandığında enerji otoritesindeki seviye 2 pozisyonu boştu. Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve kurumdan seviye 3 verilerine ulaşılamamıştır.

Tablo A.4: Her üç sektörde de iklim değişikliğiyle ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkeklerin pozisyon düzeyine göre oranı, 2011

	Seviye 1				Seviye 2				Seviye 3				Toplam 3 seviye			
	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
AB-27	18.2	29	130	159	27.0	41	111	152	27.6	132	347	479	25.6	202	588	790
Belçika	50.0	5	5	10	7.1	1	13	14	20.7	12	46	58	22.0	18	64	82
Bulgaristan	42.9	3	4	7	33.3	1	2	3	44.4	8	10	18	42.9	12	16	28
Çek Cumhuriyeti	0	0	3	3	16.7	1	5	6	25.0	7	21	28	21.6	8	29	37
Danimarka	66.7	2	1	3	33.3	1	2	3	22.2	4	14	18	29.2	7	17	24
Almanya	18.2	2	9	11	0	0	6	6	13.3	2	13	15	12.5	4	28	32
Estonya	50.0	1	1	2	33.3	3	6	9	28.6	4	10	14	32.0	8	17	25
İrlanda	0	0	7	7	50.0	2	2	4	34.5	10	19	29	30.0	12	28	40
Yunanistan	0	0	5	5	57.1	4	3	7	50.0	2	2	4	37.5	6	10	16
İspanya	25.0	2	6	8	33.3	3	6	9	23.1	3	10	13	26.7	8	22	30
Fransa	50.0	1	1	2	0	0	5	5	33.3	4	8	12	26.3	5	14	19
İtalya	10.0	1	9	10	0	0	2	2	7.7	1	12	13	8.0	2	23	25
Kıbrıs	33.3	1	2	3	66.7	2	1	3	0	0	5	5	27.3	3	8	11
Letonya	0	0	3	3	0	0	3	3	45.0	9	11	20	34.6	9	17	26
Litvanya	0	0	9	9	0	0	3	3	29.4	5	12	17	17.2	5	24	29
Lüksemburg	0	0	3	3	66.7	2	1	3	7.7	1	12	13	15.8	3	16	19
Macaristan	0	0	2	2	0	0	8	8	22.2	4	14	18	14.3	4	24	28
Malta	0	0	2	2	0	0	2	2	20.0	2	8	10	14.3	2	12	14
Hollanda	25.0	1	3	4	20.0	2	8	10	13.6	3	19	22	16.7	6	30	36
Avusturya	33.3	1	2	3	12.5	1	7	8	23.1	12	40	52	22.2	14	49	63
Polonya	14.3	2	12	14	66.7	2	1	3	55.6	10	8	18	40.0	14	21	35
Portekiz	14.3	1	6	7	36.4	4	7	11	10.0	1	9	10	21.4	6	22	28
Romanya	12.5	1	7	8	16.7	1	5	6	72.7	8	3	11	40.0	10	15	25
Slovenya	0	0	6	6	25.0	1	3	4	18.2	2	9	11	14.3	3	18	21
Slovakya	0	0	7	7	25.0	1	3	4	20.0	3	12	15	15.4	4	22	26
Finlandiya	33.3	1	2	3	37.5	3	5	8	57.9	11	8	19	50.0	15	15	30
İsveç	40.0	2	3	5	60.0	3	2	5	50.0	4	4	8	50.0	9	9	18
Birleşik Krallık	16.7	2	10	12	100	3	0	3	0	0	8	8	21.7	5	18	23

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: İtalya için veri mevcut değildir; rapor hazırlandığında enerji otoritesindeki seviye 2 pozisyonu boştu. Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve kurumdan seviye 3 verilerine ulaşamamıştır. Sektör bazında mevcut verilere göre, 10 Üye Devlette (BE, EE, EL, FR, LU, HU, MT, NL, PT ve SE) bazı bakanlıklar veya kurumlar birden fazla sektörde çalışmaktadır. Bu nedenle ilgili kişiler tüm ilgili sektörlerle dahil edilmiştir. Düzeylere göre sayıların veya toplamın (her üç sektör birlikte) hesaplanmasında, bu kişiler yalnızca bir kez dikkate alınmıştır. Bu nedenle, sektöre ve seviyeye göre özet sayılar veya toplam farklı olabilir.

Tablo A.5: Sektöre göre iklim değişikliğiyle ilgili karar alma pozisyonlarının tüm kademelerindeki kadın ve erkek oranı, 2011

	Çevre				Nakliye				Enerji				3 sektör için toplam			
	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
AB-27	33.9	121	236	357	20.2	52	205	257	17.3	35	167	202	25.6	202	588	790
Belçika	15.2	5	28	33	17.2	5	24	29	36.0	9	16	25	22.0	18	64	82
Bulgaristan	57.1	8	6	14	33.3	2	4	6	25.0	2	6	8	42.9	12	16	28
Çek Cumhuriyeti	31.6	6	13	19	10.0	1	9	10	12.5	1	7	8	21.6	8	29	37
Danimarka	50.0	3	3	6	11.1	1	8	9	33.3	3	6	9	29.2	7	17	24
Almanya	33.3	3	6	9	0	0	11	11	8.3	1	11	12	12.5	4	28	32
Estonya	41.2	7	10	17	16.7	1	5	6	25.0	1	3	4	32.0	8	17	25
İrlanda	25.0	3	9	12	35.3	6	11	17	27.3	3	8	11	30.0	12	28	40
Yunanistan	44.4	4	5	9	25.0	1	3	4	16.7	1	5	6	37.5	6	10	16
İspanya	54.5	6	5	11	18.2	2	9	11	0	0	8	8	26.7	8	22	30
Fransa	57.1	4	3	7	20.0	2	8	10	25.0	1	3	4	26.3	5	14	19
İtalya	12.5	1	7	8	0	0	12	12	20.0	1	4	5	8.0	2	23	25
Kıbrıs	33.3	1	2	3	0	0	5	5	66.7	2	1	3	27.3	3	8	11
Letonya	41.7	5	7	12	37.5	3	5	8	16.7	1	5	6	34.6	9	17	26
Litvanya	23.1	3	10	13	0	0	7	7	22.2	2	7	9	17.2	5	24	29
Lüksemburg	25.0	2	6	8	14.3	1	6	7	0	0	6	6	15.8	3	16	19
Macaristan	25.0	3	9	12	0	0	7	7	10.0	1	9	10	14.3	4	24	28
Malta	12.5	1	7	8	16.7	1	5	6	0	0	6	6	14.3	2	12	14
Hollanda	22.7	5	17	22	18.2	2	9	11	0	0	6	6	16.7	6	30	36
Avusturya	25.6	11	32	43	25.0	3	9	12	0	0	8	8	22.2	14	49	63
Polonya	61.5	8	5	13	35.7	5	9	14	12.5	1	7	8	40.0	14	21	35
Portekiz	33.3	5	10	15	11.1	1	8	9	0	0	5	5	21.4	6	22	28
Romanya	41.7	5	7	12	45.5	5	6	11	0	0	2	2	40.0	10	15	25
Slovenya	28.6	2	5	7	12.5	1	7	8	0	0	6	6	14.3	3	18	21
Slovakya	20.0	2	8	10	12.5	1	7	8	12.5	1	7	8	15.4	4	22	26
Finlandiya	57.9	11	8	19	60.0	3	2	5	16.7	1	5	6	50.0	15	15	30
İsveç	62.5	5	3	8	50.0	3	3	6	40.0	2	3	5	50.0	9	9	18
Birleşik Krallık	28.6	2	5	7	25.0	2	6	8	12.5	1	7	8	21.7	5	18	23

Kaynak: Üye Devletlerden toplanan veriler Ağustos-Ekim 2011

Not: İtalya için veri mevcut değildir; rapor hazırlandığında enerji otoritesindeki seviye 2 pozisyonu boştu. Romanya'daki enerji sektörü için seviye 2 verileri teyit edilmemiştir ve kurumdan seviye 3 verilerine ulaşılamamıştır.

BÖLÜM B: Kadınların AB düzeyinde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı

Tablo B.1: Genel Müdürlüklere göre Avrupa Komisyonu'nda iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkek oranı, 2011

DG	Seviye	Pozisyon unvanı	Seks	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Kadınların yüzdesi
Çevre	Seviye 1	Komiser	M	1	0	0
	Seviye 2	Genel Müdür	M	1	0	0
	Seviye 3	Müdürler: Müdürlük A: Hukuk İşleri ve Uyum Direktörlüğü B: Doğa, Biyoçeşitlilik ve Arazi Kullanımı Müdürlük C: Sürdürülebilir Kaynak Yönetimi, Sanayi ve Hava Müdürlük D: Su, Deniz Çevresi ve Kimyasallar Müdürlük E: Uluslararası İlişkiler, LIFE ve Eko-inovasyon Müdürlük F: Strateji	M W W M M M	6	2	33.3
Hareketlilik ve Ulaşım	Seviye 1	Komiser	M	1	0	0
	Seviye 2	Genel Müdür B, C ve D Müdürlüklerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcısı	M M	2	0	0
	Seviye 3	Müdürler: Müdürlük A: Politika Koordinasyon Direktörlüğü B: Avrupa Hareketlilik Ağı Müdürlük C: Yenilikçi ve Sürdürülebilir Hareketlilik Müdürlük D: Lojistik, Denizcilik ve Kara Taşımacılığı Müdürlük E: Havacılık	W M M M M	5	1	20.0
Enerji	Seviye 1	Komiser	M	1	0	0
	Seviye 2	Genel Müdür	M	1	0	0
	Seviye 3	Müdürler: Müdürlük A: Politika Koordinasyonu Müdürlük C: Yenilikçi ve Sürdürülebilir Hareketlilik Müdürlük D: Lojistik, Denizcilik ve Kara Taşımacılığı	W W M	3	2	66.7
İklim Eylemi	Seviye 1	Komiser	W	1	1	1
	Seviye 2	Genel Müdür	M	1	0	0
	Seviye 3	Müdürler: Müdürlük A: Uluslararası ve İklim Stratejisi Müdürlük B: Avrupa ve Uluslararası Karbon Piyasası Müdürlük C: Adaptasyon ve Düşük Karbon Teknolojisinin Yaygınlaştırılması	M W M	3	1	33.3

Kaynak: Avrupa Komisyonu web sitesinden toplanan veriler (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm)

Tablo B.2: Avrupa Komisyonu'nda iklim değişikliğiyle ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkeklerin pozisyon düzeyine göre oranı, 2011

	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
Seviye 1	25.0	1	3	4
Seviye 2	0	0	5	5
Seviye 3	35.3	6	11	17
Her üç seviye	26.9	7	19	26

Kaynak: Avrupa Komisyonu web sitesinden toplanan veriler (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm)

Tablo B.3: Sektör düzeyine göre Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'nda iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadın ve erkek oranı, 2011

	Kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Erkek sayısı	Toplam pozisyonlar
Avrupa Komisyonu Genel Müdürlükleri	26.9	7	19	26
Çevre	25.0	2	6	8
Hareketlilik ve Ulaşım	12.5	1	7	8
Enerji	40.0	2	3	5
İklim Eylemi	40.0	2	3	5
Avrupa Parlamentosu Komiteleri	39.3	64	99	163
Çevre, Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi	51.6	33	31	64
Ulaştırma ve Turizm	25.0	11	33	44
Sanayi, Araştırma ve Enerji	36.4	20	35	55

Kaynak: Avrupa Komisyonu web sitesinden (http://ec.europa.eu/contact/members_en.htm) ve Avrupa Parlamentosu web sitesinden (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committeesList.do>) toplanan veriler

BÖLÜM C: Kadınların uluslararası düzeyde iklim değişikliği ile ilgili karar alma süreçlerine katılımı

Tablo C.1: COP delegasyonlarındaki kadınların yüzdesi ve toplam pozisyon sayısı, 1996-2010

	COP2 (1996)		COP6 (2000)		COP11 (2005)		COP12 (2006)		COP13 (2007)		COP14 (2008)		COP15 (2009)		COP16 (2010)	
	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar
Toplam	24.3	251	32.4	749	33.1	755	38.5	652	35.8	918	37.8	1689	36.8	2715	40.5	936
Avrupa Birliği	33.3	18	28.9	76	37.5	88	42.2	83	40.0	130	37.3	185	35.9	309	48.0	100
Belçika	14.3	7	25.0	40	27.3	44	24.3	37	31.4	35	28.3	46	31.2	93	34.6	104
Bulgaristan	33.3	3	100	2	42.9	7	66.7	3	22.2	9	50.0	4	53.3	15	57.1	7
Çek Cumhuriyeti	0	6	50.0	12	44.4	9	33.3	12	23.1	13	27.0	37	32.1	53	60.0	15
Danimarka	23.1	13	38.5	39	31.3	48	34.1	41	29.6	81	30.4	207	35.6	526	35.7	56
Almanya	24.0	25	33.8	74	29.8	47	34.6	52	32.4	68	33.6	116	41.4	128	35.9	78
Estonya	0	2	0	3	28.6	7	33.3	6	16.7	6	20.0	5	27.3	22	25.0	8
İrlanda	26.7	15	36.8	19	22.7	22	28.6	14	34.6	26	32.4	34	30.4	46	11.1	18
Yunanistan	28.6	7	43.8	16	45.5	11	0	6	38.5	13	50.0	24	43.8	80	40.0	10
İspanya	25.0	8	20.7	29	44.0	50	52.8	36	51.1	45	44.6	65	40.7	162	47.4	38
Fransa	21.4	14	27.8	72	27.9	61	44.7	38	24.6	69	35.8	162	25.2	274	31.6	95
İtalya	7.1	14	28.6	42	34.4	61	29.3	41	33.3	57	46.0	50	45.9	61	50.8	59
Kıbrıs	0	0	0	4	0	3	0	2	0	2	33.3	6	37.9	29	0	6
Letonya	50.0	2	28.6	7	37.5	8	37.5	8	83.3	6	57.1	7	55.2	29	75.0	4
Litvanya	0	3	0	3	40.0	5	33.3	3	40.0	5	60.0	10	42.4	33	50.0	6
Lüksemburg	0	3	0	6	0	7	16.7	6	14.3	7	0	3	28.6	28	22.2	9
Macaristan	25.0	4	0	12	30.0	10	28.6	7	28.6	7	27.3	11	28.1	32	58.3	24
Malta	33.3	3	0	5	33.3	3	0	1	66.7	3	50.0	6	22.2	18	25.0	4
Hollanda	20.0	15	34.6	52	27.3	33	33.3	21	39.4	33	30.6	49	35.5	76	40.5	37
Avusturya	7.7	13	25.9	27	29.4	34	30.0	20	25.8	31	32.4	34	28.3	53	21.4	28
Polonya	27.3	11	31.3	32	17.6	17	30.8	39	35.3	34	37.9	390	39.5	81	38.3	47
Portekiz	70.0	10	46.4	28	18.8	16	16.7	12	39.6	53	30.8	26	25.9	54	42.1	19
Romanya	0	4	66.7	9	33.3	9	0	2	10.0	10	42.9	7	42.2	64	53.3	15
Slovenya	0	3	22.2	9	33.3	6	40.0	5	26.7	15	55.6	9	42.9	28	22.2	9
Slovakya	50.0	4	25.0	4	40.0	5	50.0	8	33.3	6	35.7	14	34.5	29	28.6	7
Finlandiya	33.3	12	46.5	43	35.0	40	65.7	67	55.0	40	58.5	53	50.0	74	53.1	32
İsveç	35.7	14	48.9	45	44.7	38	57.1	28	48.1	52	53.8	78	47.3	207	49.1	55
Birleşik Krallık	22.2	18	25.6	39	37.9	66	27.8	54	33.9	62	43.1	51	37.8	111	47.8	46

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devlet katılımcı listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Avrupa Birliği, Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir. 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonları için ortalama ve toplam pozisyon sayıdır.

Tablo C.2: COP delegasyonlarındaki kadın sayısı ve toplam pozisyon sayısı, 1996-2010

	COP2 (1996)		COP6 (2000)		COP11 (2005)		COP12 (2006)		COP13 (2007)		COP14 (2008)		COP15 (2009)		COP16 (2010)	
	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar
Toplam	61	251	243	749	250	755	251	652	329	918	638	1689	999	2715	379	936
Avrupa Birliği	6	18	22	76	33	88	35	83	52	130	69	185	111	309	48	100
Belçika	1	7	10	40	12	44	9	37	11	35	13	46	29	93	36	104
Bulgaristan	1	3	2	2	3	7	2	3	2	9	2	4	8	15	4	7
Çek Cumhuriyeti	0	6	6	12	4	9	4	12	3	13	10	37	17	53	9	15
Danimarka	3	13	15	39	15	48	14	41	24	81	63	207	187	526	20	56
Almanya	6	25	25	74	14	47	18	52	22	68	39	116	53	128	28	78
Estonya	0	2	0	3	2	7	2	6	1	6	1	5	6	22	2	8
İrlanda	4	15	7	19	5	22	4	14	9	26	11	34	14	46	2	18
Yunanistan	2	7	7	16	5	11	0	6	5	13	12	24	35	80	4	10
İspanya	2	8	6	29	22	50	19	36	23	45	29	65	66	162	18	38
Fransa	3	14	20	72	17	61	17	38	17	69	58	162	69	274	30	95
İtalya	1	14	12	42	21	61	12	41	19	57	23	50	28	61	30	59
Kıbrıs	0	0	0	4	0	3	0	2	0	2	2	6	11	29	0	6
Letonya	1	2	2	7	3	8	3	8	5	6	4	7	16	29	3	4
Litvanya	0	3	0	3	2	5	1	3	2	5	6	10	14	33	3	6
Lüksemburg	0	3	0	6	0	7	1	6	1	7	0	3	8	28	2	9
Macaristan	1	4	0	12	3	10	2	7	2	7	3	11	9	32	14	24
Malta	1	3	0	5	1	3	0	1	2	3	3	6	4	18	1	4
Hollanda	3	15	18	52	9	33	7	21	13	33	15	49	27	76	15	37
Avusturya	1	13	7	27	10	34	6	20	8	31	11	34	15	53	6	28
Polonya	3	11	10	32	3	17	12	39	12	34	148	390	32	81	18	47
Portekiz	7	10	13	28	3	16	2	12	21	53	8	26	14	54	8	19
Romanya	0	4	6	9	3	9	0	2	1	10	3	7	27	64	8	15
Slovenya	0	3	2	9	2	6	2	5	4	15	5	9	12	28	2	9
Slovakya	2	4	1	4	2	5	4	8	2	6	5	14	10	29	2	7
Finlandiya	4	12	20	43	14	40	44	67	22	40	31	53	37	74	17	32
İsveç	5	14	22	45	17	38	16	28	25	52	42	78	98	207	27	55
Birleşik Krallık	4	18	10	39	25	66	15	54	21	62	22	51	42	111	22	46

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devlet katılımcı listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Avrupa Birliği, Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir. 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonları için ortalama ve toplam pozisyon sayısıdır.

Tablo C.3: Kadınların yüzdesi ve SB delegasyonlarındaki toplam pozisyon sayısı, 1996-2011

	SB2 (1996)		SB12 (2000)		SB24 (2006)		SB26 (2007)		SB28 (2008)		SB30 (2009)		SB32 (2010)		SB34 (2011)	
	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar	Kadınların yüzdesi	Toplam pozisyonlar
Toplam	24.6	122	32.6	307	38.2	353	43.5	418	46.2	502	42.7	604	45.4	474	44.0	427
Avrupa Birliği	25.0	8	37.0	27	34.0	50	46.0	50	43.1	65	30.0	70	34.9	43	40.5	42
Belçika	:	:	25.0	8	18.2	11	15.4	13	33.3	12	29.6	27	38.0	50	30.6	36
Bulgaristan	0	1	0	1	100	1	50.0	2	33.3	3	50.0	4	100	2	66.7	3
Çek Cumhuriyeti	0	2	20.0	5	33.3	3	83.3	6	42.1	19	50.0	22	41.7	12	50.0	6
Danimarka	25.0	8	25.0	20	33.3	18	40.9	22	50.9	53	37.4	99	35.7	28	42.9	35
Almanya	28.6	14	20.0	45	35.6	45	38.7	62	33.3	57	41.4	70	42.9	49	36.4	44
Estonya	0	1	0	1	100	1	100	1	100	1	100	1	100	1	100	1
İrlanda	33.3	3	66.7	3	22.2	9	18.2	22	41.7	12	23.1	13	33.3	9	27.3	11
Yunanistan	25.0	4	60.0	5	42.9	7	:	:	40.0	5	33.3	3	66.7	3	0	1
İspanya	25.0	4	0	3	64.3	14	64.3	14	57.9	19	73.3	15	61.8	34	76.5	17
Fransa	11.1	9	28.6	28	29.4	17	33.3	24	35.7	42	41.9	43	50.0	38	39.4	33
İtalya	7.7	13	29.4	17	41.7	12	41.7	12	61.5	13	65.0	20	72.2	18	66.7	12
Kıbrıs	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	100	1	50.0	2	0	1
Letonya	100	1	100	1	75.0	4	100	3	100	2	100	2	100	4	100	4
Litvanya	:	:	0	1	0	1	100	1	:	:	:	:	66.7	3	75.0	4
Lüksemburg	0	1	0	1	0	3	0	4	0	3	0	3	50.0	2	0	1
Macaristan	0	2	0	1	33.3	3	50.0	4	75.0	4	50.0	4	50.0	6	65.2	23
Malta	33.3	3	:	:	0	1	33.3	3	66.7	3	20.0	5	0	2	50.0	2
Hollanda	7.7	13	33.3	30	21.1	19	25.0	12	20.0	15	17.4	23	15.0	20	21.4	14
Avusturya	33.3	3	27.3	11	54.2	24	36.4	11	60.0	10	46.2	13	15.4	13	9.1	11
Polonya	20.0	5	36.4	11	40.0	5	84.6	13	53.7	41	52.6	19	34.5	29	37.1	35
Portekiz	66.7	3	48.0	25	12.5	8	40.0	25	33.3	6	33.3	9	28.6	7	50.0	4
Romanya	100	1	50.0	2	0	1	0	1	50.0	4	0	2	60.0	5	50.0	4
Slovenya	0	1	0	1	50.0	4	33.3	12	50.0	14	50.0	2	50.0	4	75.0	4
Slovakya	0	2	0	1	100	2	66.7	6	100	3	60.0	5	83.3	6	66.7	3
Finlandiya	50.0	6	35.7	14	50.0	30	52.4	21	68.4	19	60.0	25	61.9	21	56.5	23
İsveç	57.1	7	51.9	27	58.8	17	51.6	31	48.6	37	53.2	62	53.3	30	57.1	28
Birleşik Krallık	28.6	7	27.8	18	32.6	43	48.8	43	50.0	40	52.4	42	51.5	33	32.0	25

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devlet katılımcı listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Avrupa Birliği, Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir. 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonları için ortalama ve toplam pozisyon sayısıdır

': delegasyonun toplantıya katılmadığını gösterir

Tablo C.4: SB delegasyonlarındaki kadın sayısı ve toplam pozisyon sayısı, 1996-2011

	SB2 (1996)		SB12 (2000)		SB24 (2006)		SB26 (2007)		SB28 (2008)		SB30 (2009)		SB32 (2010)		SB34 (2011)	
	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar	Kadın sayısı	Toplam pozisyonlar
Toplam	30	122	100	307	135	353	182	418	232	502	258	604	215	474	188	427
Avrupa Birliği	2	8	10	27	17	50	23	50	28	65	21	70	15	43	17	42
Belçika	:	:	2	8	2	11	2	13	4	12	8	27	19	50	11	36
Bulgaristan	0	1	0	1	1	1	1	2	1	3	2	4	2	2	2	3
Çek Cumhuriyeti	0	2	1	5	1	3	5	6	8	19	11	22	5	12	3	6
Danimarka	2	8	5	20	6	18	9	22	27	53	37	99	10	28	15	35
Almanya	4	14	9	45	16	45	24	62	19	57	29	70	21	49	16	44
Estonya	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
İrlanda	1	3	2	3	2	9	4	22	5	12	3	13	3	9	3	11
Yunanistan	1	4	3	5	3	7	:	:	2	5	1	3	2	3	0	1
İspanya	1	4	0	3	9	14	9	14	11	19	11	15	21	34	13	17
Fransa	1	9	8	28	5	17	8	24	15	42	18	43	19	38	13	33
İtalya	1	13	5	17	5	12	5	12	8	13	13	20	13	18	8	12
Kıbrıs	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1	1	2	0	1
Letonya	1	1	1	1	3	4	3	3	2	2	2	2	4	4	4	4
Litvanya	:	:	0	1	0	1	1	1	:	:	:	:	2	3	3	4
Lüksemburg	0	1	0	1	0	3	0	4	0	3	0	3	1	2	0	1
Macaristan	0	2	0	1	1	3	2	4	3	4	2	4	3	6	15	23
Malta	1	3	:	:	0	1	1	3	2	3	1	5	0	2	1	2
Hollanda	1	13	10	30	4	19	3	12	3	15	4	23	3	20	3	14
Avusturya	1	3	3	11	13	24	4	11	6	10	6	13	2	13	1	11
Polonya	1	5	4	11	2	5	11	13	22	41	10	19	10	29	13	35
Portekiz	2	3	12	25	1	8	10	25	2	6	3	9	2	7	2	4
Romanya	1	1	1	2	0	1	0	1	2	4	0	2	3	5	2	4
Slovenya	0	1	0	1	2	4	4	12	7	14	1	2	2	4	3	4
Slovakya	0	2	0	1	2	2	4	6	3	3	3	5	5	6	2	3
Finlandiya	3	6	5	14	15	30	11	21	13	19	15	25	13	21	13	23
İsveç	4	7	14	27	10	17	16	31	18	37	33	62	16	30	16	28
Birleşik Krallık	2	7	5	18	14	43	21	43	20	40	22	42	17	33	8	25

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devlet katılımcı listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Veriler COP toplantılarından bağımsız olarak gerçekleştirilen SB toplantılarına ait olduğundan yıllar ardışık değildir. Avrupa Birliği, Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir. 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonlarının ortalama ve toplam pozisyon sayısıdır.

':' delegasyonun toplantıya katılmadığını gösterir

Tablo C.5: SB delegasyonlarındaki kadın başkan sayısı, 1996-2011

	SB2 (1996)	SB6 (1997)	SB7 (1997)	SB10 (1999)	SB12 (2000)	SB13 (2000)	SB16 (2002)	SB18 (2003)	SB20 (2004)	SB22 (2005)	SB24 (2006)	SB26 (2007)	SB28 (2008)	SB30 (2009)	SB32 (2010)	SB34 (2011)
Ortalama	16.0	26.9	15.4	23.1	15.4	26.9	32.0	25.0	30.8	34.8	33.3	38.5	34.6	25.9	46.4	39.3
Toplam	4	7	4	6	4	7	8	6	8	8	9	10	9	7	13	11
Avrupa Birliği	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Belçika	:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaristan	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0
Çek Cumhuriyeti	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Danimarka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
Almanya	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Estonya	0	0	0	0	0	0	0	0	1	:	1	1	1	1	1	1
İrlanda	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Yunanistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
İspanya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Fransa	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
İtalya	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
Kıbrıs	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	1
Letonya	1	1	1	1	1	0	1	1	1	:	0	1	1	1	1	1
Litvanya	:	:	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	:	:	1	1
Lüksemburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Macaristan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Malta	0	0	0	0	:	:	:	:	:	:	0	0	0	0	0	1
Hollanda	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
Avusturya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Polonya	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0
Portekiz	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Romanya	1	1	:	:	1	1	:	:	0	0	0	0	0	0	1	1
Slovenya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	:	0	0	0	0	0	0
Slovakya	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Finlandiya	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
İsveç	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1

Kaynak: <http://unfccc.int> (AB ve Üye Devlet katılımcı listeleri, Ağustos 2011'de toplanmıştır)

Not: Veriler COP toplantılarından bağımsız olarak gerçekleştirilen SB toplantılarına ait olduğundan yıllar sıralı değildir. SB8, 1998 için veri mevcut değildir. Avrupa Birliği, Üye Devlet delegasyonlarının toplamını değil, Avrupa Birliği'nin özel delegasyonunu ifade etmektedir. 'Ortalama' SB delegasyonlarındaki kadın başkanların ortalama payıdır ve 'Toplam' Üye Devlet ve AB delegasyonlarındaki kadın başkanların toplam sayısıdır.

':' ifadesi delegasyonun toplantıya katılmadığını göstermektedir.

BÖLÜM D: Yükseköğretimde iklim değişikliği ile ilgili doğa bilimleri ve teknoloji alanlarında eğitimin cinsiyete göre bölümlendirilmesi

Tablo D.1: Üçüncü eğitim düzeyindeki (ISCED 5-6) toplam mezunlar içinde yaşam bilimleri alanındaki kadın mezunların yüzdesi, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	61.0	61.9	63.3	63.2	61.8
Belçika	59.4	58.8	56.1	52.1	56.9
Bulgaristan	75.2	73.6	76.1	77.3	72.5
Çek Cumhuriyeti	66.4	72.3	71.3	69.8	70.5
Danimarka	57.9	60.6	61.3	61.7	62.5
Almanya	59.1	63.3	65.6	66.6	66.6
Estonya	76.8	78.8	75.0	79.3	74.8
İrlanda	69.0	:	:	:	58.1
Yunanistan	50.7	:	70.4	68.6	:
İspanya	67.0	66.0	67.2	67.4	67.3
Fransa	60.3	61.9	62.7	61.9	63.2
İtalya	68.2	69.0	70.1	70.7	71.1
Kıbrıs	66.7	83.3	50.0	71.4	61.5
Letonya	73.1	79.0	75.4	82.4	77.2
Litvanya	68.3	73.2	64.2	73.2	65.0
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	66.4	63.7	66.0	65.3	66.2
Malta	0	40.0	55.0	39.0	23.4
Hollanda	59.1	59.5	58.7	59.0	58.0
Avusturya	68.1	64.0	70.2	67.3	68.5
Polonya	84.2	71.7	71.0	74.0	72.4
Portekiz	71.4	72.4	71.1	71.9	70.4
Romanya	65.0	63.3	73.5	76.6	45.7
Slovenya	73.6	76.8	70.4	73.6	71.2
Slovakya	69.0	67.8	69.0	69.1	68.4
Finlandiya	75.3	74.8	73.2	79.1	76.4
İsveç	67.0	66.8	65.8	63.9	66.1
Birleşik Krallık	50.8	50.3	52.0	50.0	50.8

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not:

'-' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.2: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) fizik bilimlerinden mezun olan kadınların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	43.2	44.3	45.3	47.0	45.7
Belçika	39.5	37.6	37.2	37.1	33.4
Bulgaristan	56.3	64.0	63.0	59.2	63.9
Çek Cumhuriyeti	42.3	46.7	51.5	46.2	49.1
Danimarka	37.4	38.1	37.4	37.8	38.2
Almanya	35.7	40.4	42.7	43.7	42.7
Estonya	52.0	56.3	51.0	54.9	49.8
İrlanda	49.8	:	:	:	42.4
Yunanistan	45.7	:	46.7	48.0	:
İspanya	53.9	55.2	57.1	54.6	53.4
Fransa	37.1	38.7	39.1	38.2	38.6
İtalya	41.6	41.0	41.5	39.6	40.3
Kıbrıs	59.4	74.7	67.9	73.4	63.2
Letonya	55.4	57.5	58.3	49.6	57.2
Litvanya	50.9	48.5	52.8	49.6	45.1
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	36.3	42.6	42.8	38.0	44.8
Malta	38.5	45.5	65.6	52.3	75.6
Hollanda	29.6	30.3	24.7	25.9	25.3
Avusturya	31.5	32.6	32.4	34.6	32.1
Polonya	63.0	63.7	66.4	65.8	64.3
Portekiz	64.1	62.4	59.6	58.7	52.7
Romanya	:	:	:	69.5	67.6
Slovenya	41.8	47.9	44.3	45.5	44.4
Slovakya	47.0	48.5	48.3	51.1	50.7
Finlandiya	48.8	45.4	50.1	56.6	48.4
İsveç	45.2	45.6	46.7	43.8	49.1
Birleşik Krallık	42.6	42.0	43.1	42.5	43.0

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.3: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) mühendislik ve mühendislik meslekleri alanındaki kadın mezunların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	18.3	18.3	18.4	18.2	18.4
Belçika	15.2	14.3	15.5	13.0	13.1
Bulgaristan	32.9	32.2	30.3	28.9	28.9
Çek Cumhuriyeti	12.4	11.8	14.5	12.4	10.8
Danimarka	22.9	23.1	26.2	27.7	27.5
Almanya	8.6	9.3	9.6	10.4	10.1
Estonya	24.5	25.7	18.8	19.7	17.5
İrlanda	18.3	:	:	:	13.2
Yunanistan	27.3	22.7	34.5	27.1	:
İspanya	19.9	20.4	20.3	20.9	20.9
Fransa	16.5	15.9	14.9	15.2	15.7
İtalya	19.6	20.0	20.4	20.6	18.9
Kıbrıs	4.0	1.7	6.3	8.4	14.1
Letonya	20.9	19.6	20.7	20.2	20.8
Litvanya	18.8	15.4	16.6	19.1	16.0
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	12.9	12.4	11.0	10.2	10.8
Malta	25.3	19.4	19.4	18.2	16.7
Hollanda	7.4	9.2	9.8	9.7	11.4
Avusturya	10.5	12.7	13.0	12.7	12.9
Polonya	22.9	22.0	23.0	23.3	23.8
Portekiz	24.4	24.5	22.1	20.0	20.5
Romanya	32.9	32.9	32.1	30.2	28.9
Slovenya	3.1	3.9	3.7	4.2	5.6
Slovakya	28.0	26.2	26.1	24.6	23.5
Finlandiya	20.0	19.1	19.3	18.7	20.0
İsveç	25.3	27.1	25.0	25.7	24.5
Birleşik Krallık	12.8	13.5	13.1	13.1	12.9

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not:

:' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.4: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) imalat ve işleme alanındaki kadın mezunların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	45.2	45.8	47.0	50.1	50.0
Belçika	39.7	37.9	36.6	39.1	42.6
Bulgaristan	58.7	54.4	57.9	55.0	59.3
Çek Cumhuriyeti	57.8	61.0	59.2	64.7	65.6
Danimarka	86.4	86.7	86.5	87.4	88.4
Almanya	29.2	29.1	33.7	33.5	33.2
Estonya	70.0	63.9	64.6	59.7	51.7
İrlanda	31.5	:	:	:	30.1
Yunanistan	55.9	54.6	:	62.6	:
İspanya	53.7	54.8	58.2	56.6	54.1
Fransa	44.9	45.5	46.7	46.1	48.6
İtalya	46.8	46.8	49.0	52.9	56.2
Kıbrıs	0	0	0	0	0
Letonya	57.7	56.4	56.7	66.8	66.5
Litvanya	79.2	79.9	76.2	74.5	73.4
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	53.1	56.9	58.4	50.1	57.6
Malta	0	0	0	0	0
Hollanda	69.7	69.5	73.1	67.3	69.5
Avusturya	31.1	30.9	34.1	32.4	32.7
Polonya	54.7	52.1	51.0	51.2	49.5
Portekiz	67.9	70.7	65.8	67.9	67.5
Romanya	32.8	29.8	29.9	56.9	57.6
Slovenya	55.6	58.8	54.3	60.6	54.7
Slovakya	49.3	55.1	60.2	60.8	58.2
Finlandiya	48.0	45.5	48.4	52.2	51.8
İsveç	49.4	51.5	50.7	51.0	49.1
Birleşik Krallık	27.1	30.4	29.9	34.7	32.8

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.5: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) mimarlık ve inşaat alanındaki kadın mezunların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	35.0	35.3	36.2	36.1	35.6
Belçika	40.0	37.5	45.1	44.0	42.5
Bulgaristan	49.7	45.2	48.8	44.8	47.7
Çek Cumhuriyeti	30.2	30.1	34.3	34.4	38.4
Danimarka	37.6	36.0	36.9	34.3	34.6
Almanya	32.4	34.3	35.8	36.4	37.7
Estonya	44.1	40.8	42.3	42.7	46.6
İrlanda	26.3	:	:	:	19.7
Yunanistan	55.3	49.6	53.9	50.4	:
İspanya	35.4	36.4	36.4	36.8	39.2
Fransa	31.3	32.4	36.2	36.9	35.2
İtalya	47.7	45.9	44.7	45.8	44.4
Kıbrıs	21.4	25.6	44.4	52.5	36.0
Letonya	33.6	36.1	34.4	33.5	30.8
Litvanya	38.4	35.7	37.5	38.5	35.2
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	36.7	41.8	44.0	40.0	40.9
Malta	50.0	19.4	37.5	34.1	62.5
Hollanda	20.7	20.2	20.1	20.5	19.4
Avusturya	25.5	28.3	29.5	31.4	29.8
Polonya	39.5	40.1	40.5	42.5	39.2
Portekiz	39.0	38.9	35.7	37.1	37.0
Romanya	48.6	52.0	50.1	29.2	30.6
Slovenya	35.3	33.7	34.9	38.7	34.6
Slovakya	36.5	35.2	34.0	39.8	36.6
Finlandiya	25.5	26.6	26.7	24.3	26.0
İsveç	45.6	42.9	40.8	40.7	35.8
Birleşik Krallık	24.6	26.1	27.6	26.3	28.4

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not:

:' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.6: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) ulaştırma hizmetleri alanındaki kadın mezunların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	26.1	25.1	23.7	24.5	25.7
Belçika	100	17.3	17.4	21.1	23.6
Bulgaristan	25.7	18.3	14.8	17.7	15.9
Çek Cumhuriyeti	20.6	18.5	19.9	23.8	25.5
Danimarka	5.9	8.0	4.8	3.7	7.1
Almanya	18.8	20.8	18.9	19.6	17.0
Estonya	41.3	38.1	35.6	40.4	42.5
İrlanda	24.2	:	:	:	14.3
Yunanistan	1.9	:	0	16.1	:
İspanya	22.4	26.8	19.3	26.0	24.5
Fransa	34.1	33.0	31.1	28.6	27.7
İtalya	57.7	48.2	49.8	41.9	38.8
Kıbrıs	0	0	0	0	0
Letonya	24.7	33.9	42.7	42.9	50.7
Litvanya	29.4	34.2	28.9	29.1	24.7
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	0	100	0	0	0
Malta	0	0	0	0	0
Hollanda	15.5	15.2	16.0	16.4	18.7
Avusturya	0	16.7	0	0	0
Polonya	19.2	18.0	17.6	17.6	18.2
Portekiz	29.4	26.1	14.5	10.3	27.1
Romanya	14.2	11.6	11.4	:	:
Slovenya	27.3	31.6	26.0	31.2	40.3
Slovakya	34.5	39.8	40.7	46.9	50.8
Finlandiya	6.2	6.0	19.6	13.9	19.6
İsveç	30.7	28.7	34.3	43.2	49.4
Birleşik Krallık	0	0	0	0	0

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.7: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) çevre koruma alanındaki kadın mezunların bu alandaki toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	53.3	50.8	50.2	51.3	51.1
Belçika	50.6	50.9	47.1	45.6	32.9
Bulgaristan	69.8	65.4	68.3	72.2	67.0
Çek Cumhuriyeti	51.4	56.7	55.6	61.9	65.2
Danimarka	75.0	88.2	80.0	58.3	71.4
Almanya	33.0	31.0	33.8	31.8	32.2
Estonya	71.0	76.8	74.2	74.9	76.2
İrlanda	62.7	:	:	:	37.8
Yunanistan	58.7	:	79.4	47.6	:
İspanya	50.7	51.1	50.3	50.2	48.7
Fransa	44.7	42.5	41.3	42.5	43.3
İtalya	54.0	55.8	55.4	58.0	51.6
Kıbrıs	0	0	0	0	0
Letonya	56.9	59.7	59.4	63.7	62.9
Litvanya	62.7	60.0	60.6	62.4	59.2
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	57.7	53.8	54.1	53.1	53.1
Malta	100	0	0	0	0
Hollanda	43.3	41.7	42.3	41.4	38.6
Avusturya	34.0	55.3	53.2	50.4	47.0
Polonya	57.3	52.9	50.4	50.7	50.2
Portekiz	68.5	67.5	67.4	65.7	65.7
Romanya	:	:	74.8	64.0	61.2
Slovenya	22.4	30.5	24.2	30.2	35.1
Slovakya	54.9	51.3	49.2	54.9	56.5
Finlandiya	61.3	68.9	68.9	74.7	77.0
İsveç	58.5	62.6	62.9	57.9	62.0
Birleşik Krallık	47.0	53.2	49.9	45.4	52.5

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not:

:' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Tablo D.8: Üçüncü eğitim düzeyinde (ISCED 5-6) toplam kadın mezunların toplam mezunlara oranı, 2005-09

	2005	2006	2007	2008	2009
AB-27	58.5	58.9	58.9	59.3	59.2
Belçika	58.4	58.8	58.1	58.7	58.7
Bulgaristan	58.9	60.1	59.9	61.4	60.6
Çek Cumhuriyeti	56.5	56.9	57.1	58.1	60.1
Danimarka	58.9	58.0	57.4	57.8	58.7
Almanya	53.0	56.6	56.6	56.8	58.4
Estonya	70.2	71.4	68.9	69.3	70.4
İrlanda	55.6	56.1	56.6	56.3	56.9
Yunanistan	61.5	:	59.5	59.3	:
İspanya	58.0	58.3	58.4	58.4	58.2
Fransa	55.9	55.5	55.1	55.2	54.9
İtalya	58.8	59.2	59.9	59.5	58.3
Kıbrıs	61.0	61.5	58.9	61.6	59.6
Letonya	70.5	70.6	71.9	71.5	71.4
Litvanya	66.4	66.1	66.7	66.7	66.0
Lüksemburg	:	:	:	:	:
Macaristan	64.5	65.3	66.5	66.8	65.8
Malta	60.6	58.0	57.3	59.4	59.6
Hollanda	56.5	55.9	56.5	56.7	56.5
Avusturya	51.6	51.7	52.5	51.6	52.7
Polonya	65.9	65.6	65.2	65.8	65.2
Portekiz	65.2	65.4	61.4	59.6	59.3
Romanya	57.1	59.2	59.7	63.7	59.9
Slovenya	61.8	61.9	61.8	62.8	61.8
Slovakya	57.1	59.5	61.7	64.2	64.2
Finlandiya	62.2	62.6	63.2	64.0	62.6
İsveç	63.3	63.7	63.7	63.5	63.4
Birleşik Krallık	56.2	56.3	56.5	56.3	57.3

Kaynak: Eurostat, Eğitim İstatistikleri (educ_grad5) Not: ':' verilerin mevcut olmadığını gösterir.

Son Notlar

- 1 Nordik Zirve Deklarasyonu, Nordik Bakanlar Konseyi, 2009
- 2 Pekin Eylem Platformu (<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/index.html>)
Eğitim alanında atılacak adımlar da hedef K.2 altında belirtilmiştir. Hükümetler 'her yaştan kız ve kadınların bilim, teknoloji, ekonomi ve doğal ilgili diğer disiplinlerde eğitimini teşvik etmelidir, böylece doğal ve yerel kaynakların ve ekosistemlerin yönetimi ve uygun kullanımı için yerel ekonomik, bilimsel ve çevresel önceliklerin belirlenmesinde bilinçli seçimler yapabilir ve girdiler sunabilirler'.
- 3 IPCC, UNEP WHO tarafından kurulan, iklim değişikliğinin değerlendirilmesine yönelik önde gelen uluslararası bilimsel organdır. İklim değişikliği ve bunun potansiyel çevresel ve sosyo-ekonomik etkileri hakkındaki mevcut bilgi durumu hakkında dünyaya net bir bilimsel görüş sağlamak için dünya çapında üretilen bilimsel, teknik ve sosyo-ekonomik bilgileri gözden geçirir ve değerlendirir.
- 4 Komisyon'un Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e sunduğu rapordan alınan veriler: 'Kyoto hedeflerine ulaşma yolunda ilerleme' (Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 11 Şubat 2004 tarihli ve 280/2004/EC sayılı, Topluluğun sera gazı emisyonlarının izlenmesi ve Kyoto Protokolü'nün uygulanması için bir mekanizmaya ilişkin Kararının 5. Maddesi uyarınca gereklidir).
- 5 Ulaşım ve binalar, Sera Gazı Envanterinde enerji sektörüne dahil edilmiştir.
- 6 İklim değişikliğine verilen iki ana yanıt, azaltım (sera gazı emisyonlarının azaltılması veya sera gazlarının tutulması yoluyla nedenlerinin ele alınması) ve iklim değişikliğinin etkilerine uyumdur.
- 7 AB iklim değişikliği politikaları hakkında daha fazla bilgi Avrupa Komisyonu'nun web sitesinde bulunabilir (http://ec.europa.eu/dgs/clima/mission/index_en.htm).
- 8 Topluluk içinde sera gazı emisyon tahsisatı ticareti için bir plan oluşturan ve 96/61/EC sayılı Konsey Direktifini tadil eden 13 Ekim 2003 tarihli ve 2003/87/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ve sistemi güncellemek ve genişletmek için bir dizi değişiklik ve ilgili direktifler (http://ec.europa.eu/dgs/clima/acquis/index_en.htm).
- 9 Daha fazla ayrıntı için bakınız Beyaz Kitap *İklim değişikliğine uyum: Towards a European Framework for action*, COM(2009) 147 final, 1 Nisan 2009 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0147:FIN:EN:PDF>).
- 10 Berlin Deklarasyonu'nda (2007) belirtildiği üzere (http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/Maerz/0324-RAA/English.pdf).
- 11 Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'ne göre (Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, 2007), kırılganlık, bir sistemin iklim değişkenliği ve aşırılıkları da dahil olmak üzere iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı duyarlı olma veya bunlarla baş edememe derecesidir. Kırılganlık, maruz kalma (iklim stresinin derecesi), duyarlılık (bir sistemin iklim uyarıcılarından etkilenme veya bunlara yanıt verme derecesi) ve uyum kapasitesine (iklim değişikliğine uyum sağlama potansiyeli veya kabiliyeti) bağlıdır.
- 12 IPCC'ye göre adaptasyon, mevcut veya beklenen iklimsel uyarılara ve bunların etkilerine veya etkilerine yanıt olarak, sosyal veya ekonomik sistemlerde yapılan ayarlamalar anlamına gelmektedir. Potansiyel zararları hafifletmek ya da iklim değişikliğine bağlı fırsatlardan yararlanmak için süreçlerde, uygulamalarda ve yapılarda değişiklik yapılmasını gerektirir.
- 13 <http://www.foi.se/FOI/Templates/ProjectPageDesign7950.aspx>
- 14 Bulgaristan Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na göre
- 15 <http://www.gendercc.net/policy/topics/financing/gcf.html>
- 16 Güçlendirme, evlerin enerji verimliliğini artırmak için yapılır ve örneğin eski ısıtma sistemlerinin değiştirilmesini veya binanın ısı yalıtımının iyileştirilmesini içerir.
- 17 Aralarında 10 AB ülkesinin de bulunduğu yirmi yedi ülke ankete yanıt verdi: Belçika, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Estonya, İspanya, Fransa, Lüksemburg, Hollanda, Slovakya, İsveç
- 18 Bu raporun 4. Bölümü, iklim değişikliği ile ilgili alanlarda kadınların karar alma mekanizmalarındaki temsiline odaklanmakta ve 27 AB Üye Devletinde ulusal düzeyde iklim değişikliği ile ilgili karar alma pozisyonlarındaki kadınlara ilişkin en son toplanan verileri sunmaktadır.
- 19 Eurostat'tan alınan en son verilere göre, 'Cinsiyete, yaş gruplarına ve ekonomik faaliyete göre istihdam' 2008, NACE Rev. 2) (1 000) (lfsa_egan2) ve Cinsiyete, yaş gruplarına ve ayrıntılı ekonomik faaliyete göre istihdam (2008, NACE Rev. 2 iki basamaklı düzey) (1 000) (lfsa_egan22d) tablolarında gösterilmektedir (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_data-base).
- 20 Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması: ISCED 1997, UNESCO, 1997 (http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm).
- 21 Kasım 2009'da Avrupa Birliği Konseyi, Pekin Eylem Platformu'nun Üye Devletler ve AB kurumları tarafından uygulanmasının gözden geçirilmesine ilişkin Konsey Sonuçlarını kabul etti - Pekin +15: İlerlemenin Gözden Geçirilmesi,

Avrupa Birliği İşveç Dönem Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.

- 22 Başta özel sektör ve ticari sektörler olmak üzere, iklim değişikliğine ilişkin karar alma süreçleriyle ilgili başka kurumlar ve pozisyon türleri de bulunmaktadır. Ancak, kadınların bu sektörlerdeki kilit rollerine katılımına ilişkin niceliksel veri toplamak karmaşık olacaktır: böyle bir analiz bu raporun bir parçası değildir.
- 23 Avrupa Komisyonu veritabanı 'Women & Men in Decision- Making' (http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm).
- 24 'Women & Men in Decision-Making' veritabanı (http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm).
- 25 2011 1. Çeyrek verileri, 'Women & Men in Decision-Making' veritabanı (http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm).
- 26 Toplantı delegelerinin cinsiyetine ilişkin veriler, BMİDÇS web sitesinde her bir toplantı için bulunabilen katılımcı listelerinden elde edilebilir. Veri toplama sürecine ilişkin daha fazla ayrıntı Ek I'de bulunabilir.
- 27 Eurostat veri tabanı çevrimiçidir (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database). Bu analiz için kullanılan istatistikler 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre ISCED 3 ile 6 mezunları' tablosu altında bulunabilir [educ_grad5]. Veriler en son 01.10.11 tarihinde güncellenmiştir ve son referans yılı 2009'dur.
- 28 Diğer kaynaklar (cinsiyetten ziyade) eğitim alanına hizmet edecek göstergelerin geliştirilmesine odaklanmaktadır ve OECD verileri sadece OECD üyesi olan 19 AB Üye Devletini kapsamaktadır. Eurostat, bir dizi eğitim istatistiklerini alanlara ve yükseköğretim seviyelerinde cinsiyete göre takip etmektedir.
- 29 Andersson, Ronnie ve Olsson, Anna-Karin Eğitim ve Alanları: El Kitabı, Eurostat, 1999.
- 30 Göstergede atıfta bulunulan eğitim seviyeleri ve alanları Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması (ISCED) ve Eurostat Eğitim ve Öğretim Alanları El Kitabını takip etmektedir. ISCED 5, yükseköğretimin ilk aşaması olarak tanımlanır ve ISCED 5a ve ISCED 5b olmak üzere iki kategoriden oluşur. ISCED 5a programlarının çoğu büyük ölçüde teoriye dayalıdır ve ileri araştırma programlarına veya yüksek beceri gerektiren mesleklere giriş için yeterli nitelikleri sağlama eğilimindedir. ISCED 5b programları pratik odaklıdır ve program içeriği tipik olarak öğrencileri belirli bir mesleğe girmeye hazırlamak için tasarlanmıştır. ISCED 5b programlarında kazanılan yeterlilikler ileri araştırma programlarına doğrudan erişim sağlamaz. ISCED 6 sınıflandırması, yükseköğretimin ikinci kademesinde yer alan ve genellikle doktora düzeyinde veya ötesinde ileri düzeyde bir araştırma yeterliliği kazandıran programlara bulunmaktadır. Bu programlar ileri düzey çalışmalara, özgün araştırmalara adanmıştır ve mezunlarını yüksek öğretim kurumlarında akademik kariyer için hazırlamaktadır.
- 31 Eurostat tarafından veri tabanında kullanılan kodları ifade eder.
- 32 Eğitim, Eurostat meta verileri (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/educ_esms.htm).
- 33 educ_grad5 tablosu: 'Eğitim alanı ve cinsiyete göre ISCED 3 ile 6 mezunları' (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_grad5&lang=en).
- 34 2007 yılında Berlin Deklarasyonunda belirtildiği üzere (http://www.eu2007.de/de/News/download_docs/Maerz/0324-RAA/English.pdf).
- 35 Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması: ISCED 1997, UNESCO, 1997 (http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm).
- 36 Bologna Süreci, 1999 yılında 20 Avrupa ülkesinin eğitim bakanları tarafından kabul edilen bir akademik derece standartları sistemidir.
- 37 http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm.
- 38 'Women & Men in Decision-Making' (http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm).
- 39 Romanya.
- 40 <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/committeesList.d>
- 41 2011 1. Çeyrek verileri, 'Women & Men in Decision-Making' veritabanı (http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/index_en.htm).
- 42 <http://unfccc.int> - 'Toplantılar' sekmesi altında, söz konusu toplantıyla tüm 'Konferans belgeleri' de dahil olmak üzere önceki tüm BMİDÇS toplantılarının arşivine erişilebilir.
- 43 SB8 için, BMİDÇS'n internet sitesinde katılımcı listesi mevcut değildir.
- 44 Eurostat veri tabanına çevrimiçi olarak erişilebilir (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database), Eğitim İstatistikleri (educ_grad5). Veriler en son 1.10.11 tarihinde güncellenmiştir ve son referans yılı 2009'dur.
- 45 Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması: ISCED 1997, UNESCO, 1997 (http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm).
- 46 Bologna Süreci, 1999 yılında 20 Avrupa ülkesinin eğitim bakanları tarafından kabul edilen bir akademik derece standartları sistemidir.

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü

**Pekin Eylem Platformunun K Alanının AB'de Uygulanmasının Gözden
Geçirilmesi: Kadın ve Çevre
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve İklim Değişikliği - Rapor**

Belçika: Avrupa Birliği Yayın Ofisi, 2012 2012 - 126 s. - 21x29.7 cm

ISBN 978-92-9218-026-3

doi: 10.2839/34242

www.eige.europa.eu

ISBN 978-92-9218-026-3

9 789292 180263

Publications Office

